Levlâke Lâz

Hüner Şencan

Levlâke Lâz

Levlâke lâz, lemâ haleke'n nâs
Lâz olmasaydı insanlık olmazdı

Hüner Şencan

İstanbul, 2021

2021, İstanbul
Fesleğenin Ömrü Yayınları
ISBN Elektronik: 978-9944-5670-5-3
Okumayı gâile eden kişilere ücretsizdir.

Sâre, Zeynep, Feyzâ ve Elif'e...

Gün olur yaşar, vakti gelir anarsın
Zaman geçer, anılır olursun
İki nesil sonra unutulursun
Günâh ve sevapların, bir yerde yazılı

Dr. Hüner Şencan

03.06.1955 târihinde Kırklareli'nin Babaeski ilçesi, Pancarköy sınırları içinde doğdu. Yaşadıkları mahalle daha sonra Pancarköy'den ayrılarak Alpullu Köyü'ne bağlandı.

Şeker fabrikası nedeniyle hızla büyüyen köy 1964 yılında bağımsız belediyelik haline getirildi ve *Alpullu Nahiyesi* adıyla anılmaya başlandı.

İlköğrenimini 1962-1966 yılları arasında Alpullu Şeker İlköğretim Okulu'nda ve orta öğrenimini 1969-1976 yılları arasında Kırklareli İmam-Hatip Lisesi'nde yaptı, okul birincisi olarak mezun oldu.

1966-1969 yıllarını kapsayan üç yıllık sürede dedesi Abdülgafur Fikri Ergin'in *hayat mektebine* devam etti.
Lisans eğitimini, Erzurum Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde tamamladı. Bu fakültenin *Üretim Yönetimi Bölümü*'nden 1980 yılında mezun oldu.

Lisansüstü eğitimi için, 1981 Yılında İÜ İşletme Fakültesi'nde *Personel Yönetimi ve Endüstri İlişkileri* bölümüne kayıt oldu. Bu bölümden "Büro Personelinin Başarı Değerlendirmesi" isimli teziyle *yüksek lisans derecesi* elde etti.

Daha sonra aynı fakültenin *İşletme ve Personel Yönetim-Organizasyon* bölümünde doktora öğrencisi oldu. 1982 Nisan'ında yapılan asistanlık sınavını kazanarak *Davranış Bilimleri Ana Bilim Dalına* araştırma görevlisi olarak girdi.

Dört yıl süren doktora öğrenciliği döneminin sonunda "Yönetici Stresi ve Kişilik" konulu doktora tezini hazırladı, başarıyla savunarak 1986 yılında *bilim doktoru* unvanını aldı.

Yaptığı bilimsel araştırmalara dayanan "eser incelemesi" ve "sözlü savunma sınavıyla" 1990 yılında doçent oldu.

İÜ İşletme Fakültesi'nin açmış olduğu bir eğitim programı çerçevesinde 1992 yılında kısa bir süre Azerbaycan'da bulundu. Bu ülkede "Halk Tasarrufâtını İdâre Etme Enstitü"nde "Yönetim ve Organizasyon", "İnsan Kaynakları" derslerini verdi.

Üniversitenin "öğretim üyesi değişim programı" çerçevesinde 1994 yılında altı ay süre ile ABD'de ziyaretçi öğretim üyesi olarak bulundu. Bu süre zarfında ABD'li öğretim üyeleriyle ortak araştırmalar yaptı.

1994 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesinde dört ay süreyle danışmanlık hizmetinde bulundu ve Büyükşehir Belediyesi için *Yeniden Örgütlenme Raporu* hazırladı.

1996 yılında, yirmi yılda bir düzenlenen *Habitat Uluslararası Konferansı*'nın New York'ta iki hafta süren *hazırlık çalışmalarına* katıldı. Ayrıca Türkiye'de düzenlenen konferansa *onanmış üye* olarak katıldı. Bu konferansta "Vakıflar Kozası"nın çalışmalarını organize etti. "*İnsan, Toplum ve Şehir*" isimli derleme niteliğindeki kitabın editörlüğünü yaptı.

İşletmelerde insan davranışlarının incelenmesine yönelik değişik konularda gerçekleştirdiği bilimsel araştırmalarına devam etti ve 1997 yılında beş öğretim üyesinden oluşan komisyon değerlendirmesi ve Üniversite Senatosu'nun kararıyla İÜ İşletme Fakültesinde *profesörlüğe* yükseltildi, "profesörlük kadrosuna" atandı.

2000-2006 yılları arasında altı yıl süreyle *Kültür Koleji* okullarında yönetim danışmanlığı yaptı. 2005 yılında bir yıl süreyle İstanbul Büyükşehir Belediyesinin *Stratejik Plan ve Performans Programı* hazırlama çalışmalarına rehberlik etti. Bu süre içinde *Hamidiye Suları AŞ*'de yönetim kurulu üyesi olarak çalıştı.

2005 yılı içinde Dünya Bankası desteğiyle *Türkiye Patent Enstitüsünün* stratejik planını hazırladı ve aynı yıl *Yeminli Mali Müşavirlik Belgesi*'ne sahip oldu.

2006 yılında İDO AŞ'nin, Sağlık AŞ'nin, Bayrampaşa Belediyesinin ve İstanbul İl Özel İdaresi'nin stratejik planlarını hazırladı. 2007 yılında *İstanbul İl Afet Planı*'nı hazırladı ve aynı yıl emekli oldu.

2007-2008 yılları arasında Müstakil İşadamları Derneği, MÜSİAD'a danışmanlık yaptı. "*İBİDEM, Eğitim ve Danışmanlık Girişimi*" adıyla çok sayıda kuruma hizmetiçi eğitim, reorganizasyon projesi, sistem kurma ve sistem geliştirme hizmetleri sundu. Bir yıllık MÜSİAD danışmanlığı sırasında kuruma dört rapor hazırladı. Bu raporlardan birinde hükümette "Kalkınma Bakanlığının" kurulmasını önerdi ve iki yıl sonra bu bakanlık kuruldu.

2008 yılında Makedonya'nın başkenti Üsküp'te bulunan *Uluslararası Balkan Üniversitesi*'ne Kurucu Rektör olarak atandı. Bu görevi dört yıl boyunca yerine getirdi. Görevi sırasında "*Üsküb'ün Târih ve Kültür Yâdigârı, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü*" isimli kitabını yazdı ve bu kitap *İstanbul Ticâret Odası* tarafından 2013 yılında basıldı.

2010 yılında Merkez Bankası'nın "stratejik plan" ve "performans programı" geliştirilmesi çalışmalarına bir yıl süre ile rehberlik etti. Kurum yöneticilerine eğitim seminerleri verdi. Bu kapsamda Türk lirası simgesinin geliştirilmesine fikir babalığı yaptı, stratejik planda yer almasını temin etti. Böylece stratejik plan hedefi çerçevesinde *Türk lirasının simgesi* geliştirilmiş oldu.2012 Haziran'ında rektörlük süresini âilevî nedenlerle ikinci kez uzatmayarak Türkiye'ye döndü. 2013 yılının 27 Eylül'ünde rahatsız olan babasını kaybetti.

2013 yılının Nisan ayında İstanbul Ticâret Üniversitesine öğretim üyesi olarak girdi. 2014 yılında 1 Ocak târihi itibariyle *Uygulamalı Bilimler Fakültesi* dekanı oldu ve bu görevi yaklaşık 2,5 yıl sürdürdü. Fakültenin İşletme Fakültesi ile birleşmesinden sonra 2016 yılının Nisan ayında *Havacılık Yönetimi* bölüm başkanı oldu ve bu görevi 2017 yılının Mart ayına kadar yerine getirdi. 2019 yılının Ocak ayında *İşletme Fakültesi Dekanı* oldu. Bu görevinden Ekim ayında istifa etti. Ticâret Üniversitesi'nden 2020 yılının Eylül ayında 65 yaşında iken ayrıldı ve gerçek mânâda emeklilik hayatına geçti.

Yazarın; Tez Yazım Kılavuzu, İşletmeciler İçin Rapor Yazımı, Bilimsel Yazım, Geçerlilik ve Güvenilirlik, Orta Ölçekli İşletmeler ve Bürokrasi, Doğu Kalkınma Raporu, Homo-İslamicus, Mesleki ve Teknik Eğitim, İş Hayatında Türkçenin Kullanım Sorunları, Üsküp Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, Güdük Minare, Kara, Yönetici Gerilimi, Kaleydoskop, Levlâke Lâz, Tekstil 2023 Stratejileri ve Tez Hazırlama Kılavuzu isimleri kitapları vardır. Bunun dışında; Tasavvuf Nedir, Müslüman Psikologların Çıkmazı, Sokoto Dosyası ve İslam Kardeşliği adlı kitapları İngilizce dilinden Türkçeye çevirmiştir. Ayrıca 10 cilt halinde "Kahraman Kardeşlerin Mâceraları" başlığı altında yayımlanan ve toplam 2000 sayfayı bulan çocuk romanı çevirileri vardır.

Hüner Şencan, öğretim üyeliği döneminde değişik fakültelerde şu dersleri vermiştir: Davranış Bilimleri, Örgütsel Davranış, Halkla İlişkiler, Psikometri, İletişim Teknikleri, Örgütsel İletişim, Araştırma Yöntem Bilimi, Davranışsal Araştırmalarda Bilgisayar Uygulamaları, Davranışsal İstatistik, Kalite Yönetim Sistemleri, Havacılıkta Kalite, Havacılıkta İnsan Faktörü, Stratejik Yönetim, Stratejik Planlama, İşletmeye Giriş, Yönetim ve Organizasyon, Stratejik İnsan Kaynakları, Seminer, Örgüt Geliştirme.

Şencan, evli ve dört çocuk babasıdır, İngilizce bilmektedir.

Ön Söz

Bir kişi hayatında ancak "bir eser" yazabilirmiş. Çok sayıda ürün ortaya koymasının fazla bir önemi yokmuş. Genç asistan iken öğrendiğim bu söz, zaman zaman aklıma gelir, düşünürüm. Doçentlik sınavına yazdığı üç kitap ve alanına ilişkin çok sayıda bilimsel makalesiyle başvuran bir doçent adayı için rahmetli kürsü başkanımız "Bir değil, üç kitap yazmış. Biz bir kitabı ancak yazabildik" demişti. O yıllarda, kürsü başkanının bu ifâdesine anlam verememiş, yadırgamıştım. "*Adam çalışmış, yazmış. Kitap yazmak için prof mu olmak gerekiyor*" diye hayıflanmıştım. Yıllar geçtikçe, bu sözün ağırlığını hissetmeye başladım. Meğer kitap yazmak, sanılandan çok daha başka imiş.

O yıllarda hazırlamış olduğum doktora tezini "kitap" olarak bastırmadım. İnformal olarak böyle bir girişimde bulunmaktan caydırılıyorduk. "Doktora tezi kitap olmaz" deniyordu. Bu tür uyarıları kulak ardı edip tezini bastıran kişiler de vardı ama çoğunlukla "kurum kültürüne" uyuluyor, doktora tezleri bastırılmıyordu. Doktora tezinden sonra "Tez Yazım Kılavuzu" ve "Rapor Yazımı" başlıklı kitapları hazırladım. İki kitap yazmıştım ama "kitap yazmanın" ne demek olduğunu bilmiyordum. Arayış içindeydim. İlk ciddi girişimim "Bilimsel Yazım"la oldu. Sekiz yüz sayfalık bu eserle kitap yazmanın teknik yönlerini öğrenmiştim ama çalıştığım bilim alanına âit değildi. Kendi bilim alanımla doğrudan ilgili ve ağırlığı olan bir kitap yazmalıydım. Artık teknik yönden hazırdım. "Güvenilirik ve Geçerlilik" böyle doğdu. Bugün îtibariyle, on beş yıl içinde 2500'den fazla atıf alan bu eser "Amiral gemim" olacaktı. *İnsan hayatında ancak bir eser yazabilir*, deniyordu ya o, her halde *Güvenilirlik ve Geçerlilik* kitabı olmalıydı. Bir zaman boyunca böyle düşündüm.

Sonra, olguya *geniş çerçevede* bakmaya başladım. Bilimsel eserlerin ömürleri kısa oluyordu. Beş on yıl içinde revâçtan düşüyor, yirmi yıl sonra *kıymeti harbiyesi* kalmıyordu. Bilimsel eserler, "rasyonel varlıklardı"... "Yazarın" değil, "insanlığın" ürünleriydi.

Duygu, sevinç ve üzüntülerimi yansıtmayan bir eser "amiral gemim" olamazdı. *Amial gemisi*, eğer *mutantan* bir eser olacaksa aklımı, duygularımı, dünyaya bakış açımı hep birlikte yansıtmalıydı. O kitabı yazarken sadece aklımın esiri olmamalı, duygulanımlar da yaşamalıydım.

Bu hazzı "*Üsküb'ün Kültür Yâdigarı Fatih Sultan Mehmet Köprüsü*" başlıklı kitapta yaşadım. Atıf almış-almamış, gamlanmam... Kendimi o eserde bulduğuma göre, o benim *gerçek amiral gemim*. Diğerleri kruvazörler, filikalar, mavnalar veya yolcu gemileri... Nasıl adlandırılırsa...

Büyük ölçüde bilimsel kaynaklara dayanan *Levlâke Lâz* "derleme yazılarını" iki yıllık bir süre içinde yazdım. "İki yıl", inşaat süreci...

Lâz konusuna ilgi duymam, 2010 yılına kadar uzanıyor. Makedonya'nın başkenti Üsküp'te iken ve Sırbistan'a yaptığım gezilerde sık sık karşıma çıkan bu kavramı merak etmiş, araştırmaya başlamıştım. *Harıl, harıl üzerine düşme* türünden değil... Boş kaldığımda, bir vesîleyle karşıma çıktığında, merâk duygularım uyandığında... Ama sürekli olarak... Aklımın bir köşesinde *Lâz* kavramsallaştırması her zaman yerini korumaya devam etti. On yıllık bir mayalanma, okuma ve hazırlanma dönemi... Kitabı derlerken saydım 35 yazı olmuş. Öyle hissediyorum ki, üzerine düşülse bir kaç cilt daha çıkar.

Değişik toplantılarda, espiriyle *dünyadaki tüm insanların Lâz olduklarını* söylüyordum. Bir düğün merâsiminde soframızda bulunan emekli bir müfü tebessüm ederek "*doğrudur, biliyor musunuz Arapların bir sözü vardır; levlâke lâz, lemâ haleke'n nâs, derler*" dedi. Farkında değildi, boşta sallanan direğe "bayrak" çekti. Kitabın adında "Lâz" sözcüğü olacaktı ama bir *ilineke* ihtiyaç vardı. Bir *betimlece*... "*Levlâke*" sözü, böyle ortaya çıktı.

Sen olmasaydın, Lâz...

Kaynaklarda *Lâz,* çoğunlukla "tanrıça" anlamında değerlendiriliyor. Nedeni, başlangıçta evreni yaratan ilk Yüce'nin "dişil enerji" olduğuna inanılması. Sonradan, *eril enerji* olmadan *dişil prensibin* herhangi bir anlam ifâde etmeyeceği görülmüş olmalı ki; *Lâz, eril-dişil enerji tümleşikliğidir* noktasına gelinmiş.

Lâz sözcüğünü pozitif ve negatif elektrik yüklerinin tevhidiyle açıklamak bir *türeyiş felsefesidir* ama, târih boyunca toplulukların onu bir "mâbut" olarak görmeleri özellikle incelenmeye değer bir alan... Her şeyi araştırmak zorundayız. Henüz, yüce Yaratıcı'ya işâret eden *kâinât* sözcüğünün yaşadığımız son yüzyıl içinde bir *okus-pokus* hareketiyle *evren*'e dönüşmüş olmasının nedenini dahî anlayabilmiş değiliz.

Hüner Şencan

İçindekiler

İncil ve Lâz / 1
Bâ-Al, Bâ-Alât ve Bâ / 5
Los ve Lâ / 9
Etrüsklerde Lâsa Vegovia / 13
Kab-Balâh, Kab-Balât / 19
Lûz de lâ Vida / 25
Lâ Dama de Baza / 27
İspinya ve Lâz / 31
Lizhan Lâmi / 39
İskender ve Lâz / 41
Al-Lât, Allât, Lât / 53
Bel, Belos, Belit / 61
Sırplar ve Lâz / 67
Ulah, Vlach, Vlâsi / 79
Portekiz ve Lâz / 93
Lâsya / 111
Kırklareli ve Lâz / 113
Litvanya ve Lâz / 125
Lâsitz ve Almanya / 131
Alapa ve Lâz / 141
Ano Liosia, Lâz Ana / 157

Lâssa, Lhasa / 161
Leah / 165
Alpallu ve Lâz / 171
Lucia / 191
İstanbul ve Lâz / 197
İzyges / 203
Malatya ve Lâz / 209
Lâconia / 217
Lachmu, Lachamu / 231
Kastamonu ve Lâz / 243
Lâda / 253
Çankırı ve Lâz / 265
Bargûle ve Lâz / 269
Balıkesir ve Lâz / 285

İncil ve Lâz

Bible ([Baybıl], İncil): Eski Grek kelimesi *Biblos* veya *Byblos*'tan türetilmiştir. Dînî metinleri bir araya getiren papirus kağıtlarından oluşan kutsal kitap. *Papirus* veya *Kitap.* (Yehoshua Cohen, *The Ultimate Truth*, 2019)

Bible sözcüğü ilk kez milâdî 400'lü yıllarda kullanılmış. Kaynaklarda Bible'nin *Bibi-Los* sözcüğünden türetildiği belirtiliyor. 'Bibi', babanın kız kardeşine yönelik hitâp şekli. 'Hala' diye seslendiğimiz insan. *Bibi* veya *byb*; 'baba' olarak tanımlanan tanrının kız kardeşi, karısı, kızı veya anası olabilir.
Los, Lus sözcükleri Lon, Lion, İlon, İlâ, Elû, İlâh sözcüklerinin Grekçeye dönüştürülmüş olan biçimi. İlâ'nın dişil ifâdesi olan İlât'ın Grekçede 'tanrıça' anlamına gelmek üzere "İlâs", 'Lâs', 'Lûz' veya 'Lâz' olarak okunması...

Bible veya *Bibi-los*, 'ses-sedâ' örneğinde olduğu gibi ikilemeli bir sözcük. Aynı varlığa işâret etmek üzere Arâmî ve Grekçe dilindeki kelimeler tekrarlanarak bileşik sözcük haline getirilmiş. Buna göre, *Biblos* sözcüğü "tanrıça-tanrıça", "tanrıça hala", "tanrıça ana" veya "tanrıça kadın" olarak değerlendirilebilir.

Bible, eğer gerçekten *Biblos* sözcüğünden türetilmişse onu "Tanrıça'dan Okumalar" olarak anlamalıyız. Veya *Tanrıçanın Kelâmı*.

Biz Müslümânlar, Bible'yi 'İncil' olarak adlandırırız. İncil, *peygamber*, *melek* anlamındadır veya "haber veren" demektir. *Encıl* veya *Ange-lûs*, "Tanrı'nın bir parçası" anlamında. Tanrı'dan gelen. *Ang*, yükseklikleri, tepelikleri bulunan.

İncil, "Ahd-i Atîk" ve "Ahd-i Cedîd" adı verilen iki farklı kitabın bir araya getirilmesi sûretiyle oluşturulmuş *kutsal kitap*...

Kitâb-ı Mukaddes... Önce Tanrı'nın, sonra tanrıçanın sözlerini bir araya getirip toplayan... *Ahd-i Atîk*, Tanrı'nın sözleri... *Ahd-i Cedîd,* tanrıçanın... Yâni, *Bibi-Los*'un...

Bible'yi yaşam rehberi edinenler, yoksa *tanrıça Los*'un, *tanrıça Lot*'un veya *tanrıça Lâtin*'in izinden mi gidiyorlar?

Hristiyanlar yaşadıkları coğrafyanın her tarafını *Lot, Lât, Lâtin, Lâz, Lûs, Luis, Lâze, Lâzar, Alzâr* isimleriyle donatmışlar ama, inançlarını "tanrıça" kavramı üzerinde temellendirmiyorlar... Tanrıça, zihinlerinin arka planına yerleşmiş "gölge bir mefhum"...

Tanrı Îsâ'ya bak, Tanrı ve tanrıçanın kitabı İncil'i oku, Meryem'i kutsa ama daha önemlisi, *Yâ-hû*'dan önce Tanrıça Lôs'a, Lât'a veya çeşitli adlarla karşımıza çıkan çok sayıda *kadın ilâhelere* taptığımızı unutma.

Bu tür yorumların kaynağı *Bible* sözünün *Byblos*'tan geldiği iddiâsı. Şöyle dense bütün sakat yorumlar ortadan kalkacak... "*Bible'nin kaynağı Bâb-ı El'dir. Bâbı-El, Tanrı'nın Kapısı anlamına gelir ve bu kitapta yazılanlar o nedenle Tanrı'ya açılan bir kapı gibidir. Bir geçiş, bir çıkış veya mânevî yükselme yeri.*" Böyle bir tanımlama durumu kurtarır. Fakat Avrupa'nın, Amerika'nın ve dünyanın her yerini donattığınız *Los, Lât, Lâtin, Lâzar* gibi isimleri ne yapacağız?

Artık bu isimlere sarılan toplumların, kişilerin hangi dinden ve ne ölçüde dindâr olduklarının bir önemi yok. Günümüzde dindarı, dinsizi, lâiki, az inananı, çok inananı veya düşük ilgilenim düzeyiyle onu sadece *kültürel bir imge* olarak değerlendirenleri; hepimiz "Lôs" ismini yaşatmaya devam ediyoruz. *Tanrıça Lât* öldü, yaşasın yeni kültür imgemiz *Lâz*.

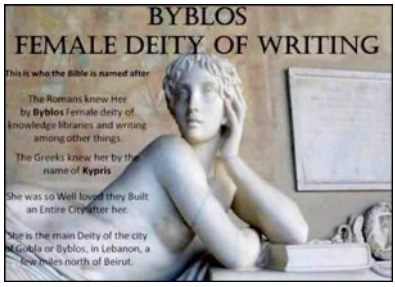

Baalat-Gebal Mabedi - jeadvm.com

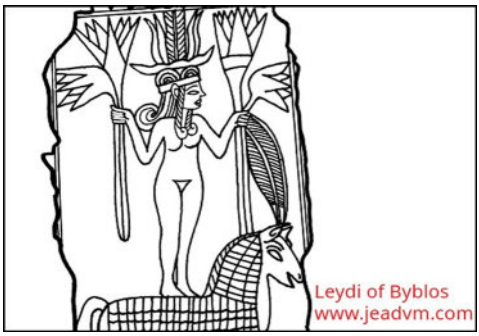

Baalat-Gubal Tapınağı

First constructed approx 2,800 BCE. Destroyed by Amorites about 2,000 BCE. Rebuilt 5th century BCE. Baalat Gubal = Lady of Gubal or Jbail.

Byblos (Jubail), Hellenistic-Egyptian statue

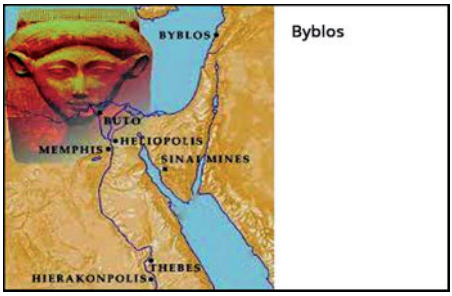

Byblos

Byblos

Baal or Bel was also the name of the God that is written on the cover of the Bible. Bi-Ble meaning 'Two Baals' or 'Two Gods'. The 'Two Gods' being referred to could be God and his Son, 'El and Baal' or Baal and his wife Baalat, or God and his wife, or mother, El and Asherah.

The churches again have tried to hide the name of Baal by saying instead that Bible just means 'book', after the name 'Byblos' where making paper for books was a big industry. But Byblos was also the name of the important Phoenician city whose patron Gods were Baal and his wife Baalat

Religious books write the name of the Gods on the cover that they are referring to, worshiping and that they are trying to promote. The town of Byblos was named after Baal and his sister/wife Baalat, as they were the patron Gods of that town, which strongly suggests that these are the 'Two Gods', or 'Two Baals' that the word 'Bi-Ble' is referring to.

It is clearly not necessary to write the word 'book' on a book as it is self evident that it is a book. It certainly doesn't help one find it in a library of thousands of books saying that you are looking for a book, as they are all books.

Bâ-Al, Bâ-Alât ve Bâ

Bâ-Al ve Bâ-Alât sözlerindeki "Bâ-" önekini düşününce... Niçin, çok sayıda kelimenin başına bâ öneki geliyor?

"İbrânîcedeki *beth* harfi (b), kutsal metinlere işâret eden *balâl* sözcüğüyle birlikte düşünüldüğünde bir ölçüde karışıklık yaratmaktadır. Eusebius ve St. Jerome *beth*'in pozitif genetik çağrışımlar içerdiğini ve "ev" anlamına geldiğini belirtir. *Beth* bütün simgelerde çoklu anlam verme özelliğine sâhiptir. Dudaklarındaki tükürüklerle *baloncuklar* oluşturan bir bebeği düşününüz. Hayat sudan gelir, sudan oluşur. Sıvı, yaratıcı elementtir ve ayrıca ilk dillerin oluşmasında rolü vardır. *Balâl* sözcüğünün "karışma", "karışıklık", "su içinde yumuşama" mânâlarıyla birlikte *şaşkınlık* anlamına ulaşması ve metropolis *Büyük Bâbil* şehriyle ilgili olması bir tesâdüf değildir. 'B'; *su*, *kadın* ve *anne* sözcüklerinin ilk harfidir ve aynı zamanda âilenin diğer üyelerine de işâret eder. "B", bebeğin doğumda çıkardığı ilk sestir.
Çeşitli dillerden şu örnekleri verebiliriz:

Kadın sözcüğü Boeotianca'da *bana*; İtalyancada *balia*; Grekçede *baia*; Litvanyacada *babo*; eski İrlanda dilinde *ben*; Polenez dilinde *baba*; İspanyolcada *a-buela*; Lâtincede *avia* (*abia*)'dır.

İtalyanca *bebek dilinde*, baba için baba, babbo (papa); Lâtincede pater; Almancada *vater* denir. Son örneklerde *b* ve *p* harfleriyle *p* ve *v* harflerindeki değişim dudak ünsüzlerinin yer değiştirmesi sonucudur. Semitik dillerde *anne* için *bath* deriz ki, aynı zamanda 'kızı' veya 'kız' anlamlarına gelir. İbrânicede oğul *ben*, Sümercede *banda*, İngilizcede *boy*, Almancada *bube*, Lâtincede *puer*, Sanskritçede *putra* sözüyle karşılanır." (Jed Rasula, 1998)

Görüldügü gibi, "beklenmedik bir durumla", "farklı", "değişik bir olayla karşılaşma" hâli *bau* veya *bâi* sözcüğüyle karşılanıyor.

Türkçede de kullanılır, *a-boovv* deriz. Doğum bir *bau* hadisesi... "Bau" antik Mısır'da *Tanrı'nın tezâhürü* anlamına geliyor. Tanrı'nın üflemesiyle, *ruh* denen olgunun insanın içine girmesi. Tanrı'nın insana hülûl etmesi, enkarnasyonu... "İnsan formu içinde" bir şekilde yer aldığının düşünülmesi.

'Bau', 'Bâ' *ruh* veya *can* anlamında... Tanrı'sal ruh, enerji, güç veya kuvvet.

Bütün insanlar kendileri için özel olarak şifrelenmiş bir koda sâhip *Bâ* ile dünyaya gelirler. Her insanın *Bâ* kimlik numarası özeldir, kıyâmete kadar hiçbir *Bâ* numarası veya hiçbir *ruh* diğerleriyle aynı olmayacaktır.

Araplar adlarının başına *Ebû* veya *Ebâ* sözünü getirirler. Her gün kullandığımız *Baba* sözcüğü "*Ruh'tan gelen Ruh*" anlamındadır.

Bâ-Al, "yüce (erkek) Ruh"; *Bâ-Alât*, "yüce (kadın) Ruh" anlamlarına geliyor.

B harfi; *Bâ, Bau, Ebû, Ebâ, Ebî* önekleri, "Tanrı'sal rûha işâret eden" betimleçler... Araplar bunlara "*harf-i târif*" diyorlar. İngilizcedeki "belirlilik önekleri"... Article'ler... Türkçede kullanılmıyor, var olanları başka dillerden almışız.

Abû, Abd, A, An, El, E, Lâ, Los, The, Hû, Hüve, V, B, Bâ, Bî, Bû, Yâ gibi başlangıç seslerinin hepsi Rûh'a işâret. Tanrı'dan geldiğimizi gösteren simgeler. *Yaratılış damgası* da denebilir... Bedenin veya varlığın kime âit olduğunu belirliyor.

Bu manada *Be-Lîz*, *Tanrı'nın rûhu dişi,* demek. Veya Tanrı'nın tanrıçası. Tanrı'nın kadını... Tanrısal kadın... Zaman içinde, Tanrı'yla olan bu âlâkalılık farklı şekillerde yorumlanarak *Lôs*, *Lîz* adı verilen süjeler "Kadın Tanrı" veya Tanrı'sal Kadın olarak algılanmaya başlanmış.

Sanatkarın Balal yorumlaması
http://www.anttitanttu.fi/portfolio/balal-2/

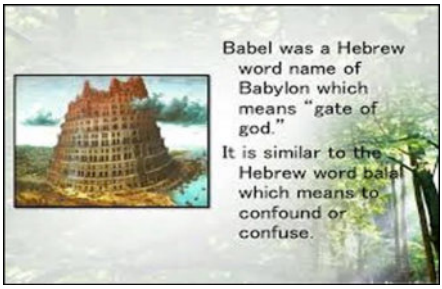

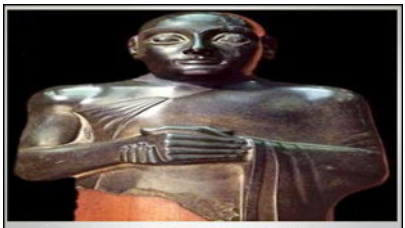

The king Merodak or Merodach-Baladan II (721-710)
called himself king of the Black headed people

Byblos Milattan önce 2000 yılında

palace was found in Byblos,[2] but temples from the third millennium B.C. were uncovered. One was dedicated to the cult of the main female goddess of Byblos, worshipped as Baalat-Gebal, the "Lady of Byblos." She was assimilated with the local goddess, Astarte, and represented as the Egyptian goddess Isis-Hathor.

Metropolitan Museum of Art
Diplomacy in the Second Millennium B.C.

Ba-Alat Figürinleri

Bâ-Alat = Tanrıça Figürinleri = Tanrıça Bibloları

Bâ-Al Tapınağı

Bâ-Alat = Fenike ve İbranilerin tanrıçası

Los ve Lâ

Grek kelimelerinin sonlarındaki "-los" eki genellikle *tanrıça* anlamında değil... *Nispet i'lerinin* ünsüz harflere dönüşerek Greklerin kendi dilleriyle ifâdelendirme biçimi (Muratlı-Muratolos)... İsmin *akuzatif* (-i) veya *genitif* (-in) hâli olarak ek alması...

Los ekleri, ismin kökünü tanımlayan *işâret zamirleri* niteliğinde... Bağımsız anlama sahip 'los' sözcüğünden çok, "-os" sonekiyle ilgili... Bu uygulamaya *nominalizasyon* adı veriliyor. *İsimleştirme*... Veya *isme dönüştürme*. Lâtinceyle Grekçede ortaya çıkan dönüştürme farklılıkları *infleksion* kavramıyla açıklanıyor. Sesin farklı şekillerde *kıvrılması*... Grekçede *áy-los* diye ifâde edilirken Lâtincede *fluvius* denmesi gibi. Bir çok sözcükte *os*'tan önce gelen '*l*' harfi, *kaynaştırma öğesi* olarak hizmet görüyor.

İspanyolcada *müfred dişil* ismin başına 'lâ' getirilirken, *çoğul eril ve çoğul dişil isimler* için 'los' veya 'lâs' ekleri kullanılıyor. *Lâ-Senyorita*'nın İspanyolcada *genç kız* anlamına gelmesi... Los ve lâs sözcükleri *belirlilik eki* niteliğinde. Hemen akla gelenler *Lâs-Vegas, Los-Angles* şehir adları.

Bunlar modern *dil bilimi* açısından...

Madalyonun bir de arka yüzü var.

Kutsiya topraklarındaki (*Mısır, Yakın Doğu, Îran, Pakistan, Tibet, Hindistan, Orta Asya, Anadolu ve Balkanlardaki*) yerleşimler hep "*Tanrı, tanrıça adlarıyla*" birlikte anılmış... Kasaba, şehir isimleri ya Tanrı adıdır, ya da Tanrı'ya işâret eden eklerle tümlenmiştir. 'Anadolu' sözcüğü böyledir. *Anat-Elû*'dan gelme ihtimâli yüksektir. Muratlı, *Murat-İlû*'dur. Komşu köyümüz "Düğüncülü" adının *Dagan-İlû*'dan gelmiş olabileceğine kim itirâz edebilir.

Ve kasabam, Alpullu'nun acaba *Ala-Pilu* sözcüğüyle ilişkisi yok mudur?

Zaman içinde *İlû*'nun Tanrı'ya işâret eden özelliği ortadan kalkmış "-lu" son eki "yerleşim yeri" anlamında değerlendirilmiş... Sonu *-lu, -li, -i, -el, -al, -bel, -bil* türü eklerle biten tüm kelimeler *uzaktan-yakından kromozomları itibariyle* Tanrı'sallıkla ilgili. Tümü, "örtük planda" Tanrı'nın ihsân ettiği topraklara işâret ediyor.

Lâs ve *los* soneklerinin bir kısmı da bu türden. Akaik bağlantılar uçup buharlaşmış olsa da dikkatle incelendiğinde kimi sözcüklerin hâlâ Tanrı *İlû* veya tanrıça *İlât*'a göz kırptıklarını görürüz. *Lâs-Vegas*, geniş ovaların tanrıçası... *Los-Angles*, meleklerin...

Molos... Melotis... Milâs...

Her şehirle ilgili *zorlama açıklamalara* girişmeden belirtmeliyiz ki içinde *lâz, lôs, lûs, lîz* ve benzeri eklerin bulunduğu bir çok yerleşim yeri adı bir şekilde *tanrıça* olgusuyla ilgili... Veya Tanrı'yla...

'Lôs' veya 'Lâze' adını verdiğimiz *antik Kenan/Grek tanrıçası* zaten Tanrı'dan mebnî bir varlık değil mi?

Los Ángeles means 'the angels' in Spanish. The city was originally a pueblo founded and named by the Spanish with the full name of: "El Pueblo de Nuestra Señora la Reina de **los Ángeles** de Porciúncula," which means "The Town of Our Lady the Queen of the Angels of Porziuncola."

Las Vegas, Nevada: Venus - Goddess

Venus - Goddess of Couch Dances

Gamblers are known to rub the breasts and private parts of **statues for good luck**. It may explain the statue mania at Caesar's Palace, where knockoffs of every classical marble statue, real or imagined, are bolted into alcoves or beckoning from pedestals.

LOS + plural masculine noun

THE + plural masculine noun	LOS + plural masculine noun
The banks	Los bancos
The supermarkets	Los supermercados
The airports	Los aeropuertos
The restaurants	Los restaurantes
The cinemas	Los cines

Género \ Número	Singular	Plural
Masculino	el	los
Femenino	la	las

Etrüsk'lerde Lâsa Vegovia

Lâsa Vegovia (*Lâsa Vecu*), Lâtin yazınında yer alan resimler ve metinlerden çok iyi bilindiği gibi Etrüsklerin *kadın peygamberi* anlamında. Romalılar, kadın peygamberleri veya kadın vaazcıları[1] *Nymph*[2] *Begeo*[3] veya *Vegovia*[4] (Nurlu İlâhe) şeklinde adlandırıyorlardı.

Nimf/ Nebi Bego'lar genellikle "yaratılış" hakkında konuşurlardı. Mîlâttan önce dördüncü yüzyılda altın süslemeli bir aynanın arkasına resmi hâkedilmiş ve kendisinden *Lâsa Vecu* [*Vaazcı Lâz*, *Vaazcı Kadın*, *Bacı Kadın*, *Bâce Kadın*, *Kendini Tanrı'ya adamış Kadın, Mürşîde Kadın, Okuyucu Kadın*] olarak söz edilmiştir. Kelime daha sonra Lâtinceye *Nymph Begeo* olarak çevrilmiş.

Lâsa; farklı anlamlarda kullanılabilen "jenerik" bir sözcük. "Hûri" veya "bekâr kız" görünümlü *ilâhe kadın* anlamına gelmekle birlikte "rûh" veya "rûhânî" olarak da değerlendirilebilir. Bunun yanında, "Lâsa"dan *erkek* olarak söz eden eserler de vardır. (Grummond, 2006)

Fraser'e göre, Etrüsklerin *Feronya* (Feronia) bölgesi saygın bir konumdaydı. Bu saygınlığın nedeni, sadece tapınılan *tanrıça Falerî* değildi... Onun adına yapılan ve içinde büyük bir mâbedi barındıran Etrüsk kasabası *Losna'nın*[5] da bu bölgede bulunmasıydı.
Kasabaya *Losna* denmesi *Feronia*'nın "şafağın sökmesi" anlamına geldiğinin açık bir kanıtıdır. Greklerde *los* veya *lâs,* "ışık" anlamına gelirdi. (Leland, 2007)

Mîlâttan önce VIII. yüzyılın başlarından MÖ III. yüzyıla kadarki 500 yıllık sürede varlık gösteren Etrüskler, İtalya yarımadasının kuzey batısında, *Toskana* adı verilen bölgeye yerleşmişlerdi. Romalılardan önce o bölgeye Etrüskler hâkimdi.

Kökenleri hakkında net bilgi bulunmamaktadır. Büyük ölçüde Greklerden etkilendiler, aynı zamanda yakın çevrelerindeki toplumları ve Romalıları da etkilediler. Haklarında yazılanlar çoğunlukla Romalıların aktardıkları... Mîlâttan önce 700'lü yıllarda, ilk yazıları ortaya çıkmasından itibaren 'Etrüskler' diye anılmaya başlandılar. Dilleri Hint-Avrupa ve Ortadoğu dillerinden farklı ve tercüme edilmesi zor... Mîlâttan önce üçüncü yüzyıldan itibaren zayıflamaya başladılar ve birinci yüzyılda Roma İmparatorluğuna asimile oldular. (*The Art of the Etruscans*, 2020)

Etrüsk'lerin Grekler ve Lâtinlerde olduğu gibi bir "Baş-Tanrı'ları" vardı. Nasıl ki Greklerin Baş-Tanrı'sı *Zeus* ve Lâtinlerin *Jüpiter* ise onların Baş Tanrı'larına *Tin (Sin)* veya *Tina (Sina)* deniyor ve bu sözcükler "Aydınlık Gün" anlamına geliyordu.

Tina adlı tanrı; sakallı, dev gövdeli, elinde yıldırım tutan bir *figür* olarak resmedilmişti. Tina'nın Greklerin *Hira,* Lâtinlerin *Lûna* (*Juna*) diye adlandırdıkları tanrıçalarıyla ilişkili *Uni* (*An / Ana olabilir*) adlı bir eşi vardı.

Onun yanında başka tanrıçalar da vardı:

Doğan Güneş anlamına gelen *Fersâ-na* (Phersipnai-Ferdâna, Ferdâne)...

Ayta (Aita, Ayça, Ay-Ana)...

Vay[6] (Vei, Ve, Vah[7], Vî, Vav)

Gülsu (Culsu, Gülsüm, Kalsu, Kalsın, Kalsun, Kapı-Ana)...

Ve, "küçük tanrıça" olarak betimlenen diğer *Lâsa Ana*'lar: *Achavisur, Alpanu* (Alp-Anu, Al-Banu), *Zipna* (Zîf-Ana, Çiçek-Ana, Eş-Ana, Zayıf-Ana, Çirkin-Ana). *Cel Ati* (Toprak Ana, Cel[8] Ade[9]), *Menerva* (Minerva, Men-Ervâh, Ruh-Ana)... (Encyclopedia, 2020)

Etrüsklerin, mîlâttan önce 600'lü yıllara tarihlenen kümbet mezar odalarında perileri temsil eden "küçük kanatlı varlıklara" ait şekiller çizdikleri görülmüştür. Onlar bu varlıklara *Lâsa* diyorlardı. Kelt sanatındaki *peri imgeleri* Roma işgalini takip eden Hristiyanlık döneminde daha da arttı. Etrüsk sanatında *Lâsa'lar* insan biçimli, Tanrı ve tanrıçayı birlikte temsil edecek şekilde resmedilmişti. İnsan biçimli küçük *Lâsa perisi* bir tütsü kabı veya *sunu kâsesi* üzerinde uçuyor gibi gözüküyordu.
Lâsa atalardan gelen inançlarla ilgiliydi ve çoğunlukla Etrüsk mâbetlerinin içinde bulunuyordu. Sonraki yıllarda Romalılar, *Lâsa inancını* içlerinde erittiler ve bu inancı büyük ölçüde değiştirdiler. (Grimassi, 2003)

Lâsa ve Mean, Mısır anıtlarında, ölüye kendisi hakkında alınan kararların okunduğu *taş yontma kalemi* ve *papirüs kağıdıyla* temsil edilir. *Lâsa*, "nâzik biri" demektir. *Lâs ve lâsy* 'nâzik', "yumuşak" anlamlarına gelir.

Macarcadaki *lâssa*, *lâssan* sözcükleri de aynı anlamdadır.

Samojed'ler ve Ostiak'lar arasında *losi, los, luoso, luos, loh, lonch* kelimeleri kendilerine tapınılan Tanrı'lar anlamına gelir ve "*Şaman'ın sunum yapmaya kendisini mecbur hissettiği, hizmete lâyık ruhlar"* olarak değerlendirilir.

Fakat, Hristiyanlık ve İslâmiyet'in gelmesinden sonra eski insanların *tanrı inancı* haleflerinin *şeytanı* olarak ortaya çıktı. Böylece Yenisey topraklarında *Lütze*, "şeytan" olarak değerlendirilmeye başlandı. Samjed'te, *loose* sözcüğü de aynı anlamda kullanılıyordu.

Türkçe fonetiğinde Finlilerin *l* sesi *j* sesiyle karşılanır. *Lâsa* sözcüğü bu yüzden "yargılama" ve "cezâ" anlamına gelen Jazâ (cezâ) oldu. Bu anlam bizi Çinlilerin <*le*> "kader" sözcüğüne götürür ki, muhtemelen orijinal kaynağı Etrüsklerdir.

Etrüsk mâbudu *Mean*[10] (*Min*) ölülerin ruhlarını yargılamaktan sorumlu, hesap verilecek olan bir ilâhtır. Hâlihazırda, *Mean* ve *Kuli* Sibirya'da nâzik olmaktan çok, "kötücül" özellikleriyle öne çıkan *küçük (minör)* mabutlar olarak bilinir. Ata ruhlarına *Min*, *Mina*, *Manes*, *Lâres*,[11] *Lemures* adlarıyla tapınma Etrüsklerden Romalılara geçmiş, Roma inancının temel ögesi hâline gelmiştir. (Taylor, 1874)

Tava'nın (patera'nın) sapı, kanatları olan güzel bir *kadın figürü* şeklinde yapılmış... Bu kadın veya peri muhtemelen *Etrüsklerin Lâsa*'sıdır. Yazında, *melek* benzeri bu yaratık *Etrüsk tanrıçası Tûran* ile ilişkilendirilir (Greklerin *Afrodit* adlı tanrıçasıyla). Fakat o aynı zamanda çocukların ve mâsum mağdurların koruyucu meleğidir, onlara yol gösteren bir rehber... (Richard Daniel De Puma, 2013)

Lâres Etrüsk orjinlidir, muhtemelen "ölülerin ruhlarını" temsil eder. Toprağa bağlı bir figür olan Lâres, hâne halkı ve devlet açısından tapınma öğesi olarak önemli bir role sahip olmuştur. Lengüistik açıdan *Lâres* ve *Lâsa* birbiriyle ilgili sözcükler olabilir. (Lâsa, 2020)

Vegovia (*Begoia, Begova, Bacıya*) Etrüsklerin *aydınlanma* ve *yaratılış* hakkındaki düşüncelerine (*Libri Vegoici*) ilhâm veren "*Lâsa Vecuvia*" (Lâz Bacı) adındaki peygamberi veya tanrıçasıdır. (Grummond, 2020)

Fazla söze hâcet yok. Etrüskleri tanımamız gerekiyor.

Dipnotlar

1. *Vecu*'nun Hintlilerin *veda* veya *bega* kelimesinden geçmiş olma ihtimâli var. *Vecu*, *Vedu* "vaaz veren" kişi anlamında... *Begu* ile ilintili olması halinde *Bag, Bâi, Bâu* adlı tanrıçaya merbût, ondan söz edip vaaz eden kadın.

2. Lâsa'nın karşılığı olarak kullanılan *Nymph* [Nimf] sözcüğü; nebî, mürşîde, hûrî, melek, kraliçe, nurdan, nur tanesi, mâcit (*kadın magi, kadın mâci*), veya *peri, pâriye* anlamında. *Absar* veya *Absara*... İlâhi gözle gören, bilen ve söyleyen melek yüzlü, nur yüzlü kadın. Jenerik kullanım biçimi, "kadın" veya "dişi" mânâsında... Okuyup üfleyen kadın.

3. *Begeo, Bageo, Bago*: Sıddîk, doğru, dürüst olan kişi. Aynı zamanda Tanrı veya tanrıça. İbâdet edilmeye, yolundan gidilmeye değer olan.

4. Eskiden Trabzon taraflarında yaşlı kadınlar endişelendikleri veya bir konuya dikkat çekmek istedikleri zaman "*Vika, Vika*" diye seslenirlermiş. *Vegoia* ve *Vika* sözcükleri ilişkili olabilir... "*Aman Tanrı'm*", "*Aman tanrıçam*" veya "*Doğru ol, doğru yoldan git*" anlamında.

5. *Losna*: Sözcüğün "Los-ana", "Los'umuz" anlamıyla olan ilişkisini araştırmak gerek. Bu çerçevede Arnavutluk'taki "*Lushnja*" veya "*Lûsanya*" şehri dikkatleri çekiyor. Metindeki şehirle aynı olup olmadığı şüpheli. İsveç'de *Losna* adlı bir gölün bulunması. Ve *Losna'nın* aynı zamanda *boşluk, oyuk, düzlük* anlamına gelmesi.

6. Dilimizdeki "vay, vaaay", "vay canına" seslenişleri.

7. *Vâh, Vâh* sözcüğünü hatırlıyoruz. "Allah, Allah" ikilemine ne kadar benziyor.

8. *Cel'in cag* sözcüğüyle ilişkisinin araştırılması gerekiyor. Erzurumluların '*cag kebabı*' sözü, "yer kebabı" olarak tanımlanınca bir ilişki varmış gibi gözüküyor.

9. *Ade*: Annenin yaşça en büyük kızı. Rumeli topraklarından göç eden anneler memlekette iken ablalarına 'ade' diye hitâp ediyorlarmış. *Ade*, 'ata' sözünden bozma olabilir. Başka dillerde *ate* veya *ati* 'anne' anlamında.

10. *Mean, maun, men, min*: Yaşatan, besleyen, destekleyen... Besleyip büyüten rûh... *Maniizm* dîniyle ilgili olan... *Mean ve Bâr... Minbâ suyu...*

11. Antalya'daki "Lâra" semti ve plajı geliyor aklımıza.

Etrüsk aynasının arkasına hak edilmiş
Lasa figürü

Lasa Baci - Nurlu Kadın

Etrüskler'de Lasa, kadın
Vika... Vica... Viga...
Bica... Biga... Bige.... Tanrıça

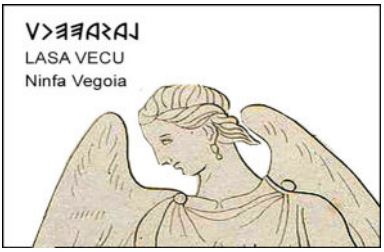

Etrüsk Tanrısı
Tin veya Tina (Sin veya Sina)

Tanrıça Lasa Turan

Etrüsk Tanrı ve Tanrıçaları

LASA

Lasa is an Etruscan fate Goddess who is closely associated with Turan, the Etruscan Goddess of love. Though She is very often depicted with Turan as if She were a minor attending Goddess, Lasa was important enough to merit Her own house on the famous bronze liver, used as a teaching tool by Etruscan haruspices, and depictions of Her or the Lasae are widespread. She is usually drawn as a beautiful winged Goddess, nude but for jewelry and boots.

Lasa ve Lituus

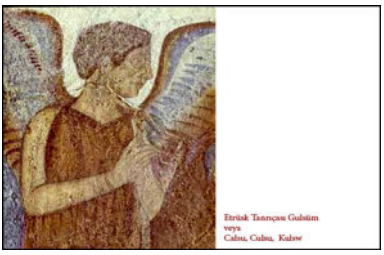
Etrüsk Tanrıçası Gulsim
veya
Culsu, Culsu, Kulsw

Tanrıça Bacı - Vegoia, Vecu - Becu - Bacı

Kab-Balâh, Kab-Balât

Sözcüklere anlam vermek, 'kültürel' ve 'kültsel' bir olgu... İçinde yaşadığımız toplumun değerleri ve inançlarıyla birlikte sahip olduğumuz bilgi birikimi, kelimeleri söyleme ve yazma biçimimiz "anlamın içeriğini" ve "konumunu" yeniden belirliyor. Yaptığımız her özgün betimleme yeni bir "doğuş", yeni bir "anlam üretimi" demek.

Kaynaklara bakıyorum, *kabala* sözcüğünü benim gibi gören, anlayan var mı diye... Bulamıyorum. Araştırmalarım yetersiz olabilir. Eğer yeni bir şey bulursam o görüşleri de yazıya mutlaka ekleyeceğim.

Kâb ve *Balâh,* adlı iki sözcüğün bir araya gelip kaynaşmasıyla "kabala" kelimesi ortaya çıkmış. *Büyücülük, sihir, gizli ilimler* anlamında kullanılıyor. Târihin eski dönemlerinden beri bazı ermiş kadınlar ve özellikle yaşlı olanlar büyü, sihir, okuyarak tedâvi etme, kurşun dökme gibi eylemleriyle dikkati çekmişler. İnsanlar dârâ düştüklerinde bu kişilere yönelmişler, onlardan medet ummuşlar. Mîlâttan önce iki binli yıllarda bu tür bir kadın; velî kişi, peygamber veya Tanrı'sal gücü temsil eden *tanrıça* olarak değerlendiriliyor. Tanrı'nın yanında onun annesi, karısı, kız kardeşi veya kızı da olabilir... Kim nasıl bakmışsa...

Mîlâttan önce iki binli yıllarda Bâ-Al için *Tanrı* tanımlaması yapılmış. Ve yanında bir de "eşinin" olması gerektiği düşünülmüş. *Ba-Al* varsa *Ba-Alât* da olmalı denmiş. *Tanrı ve Tanrıça...*

Ba-Alât ve *Ba-Alâh* aynı sözcüğün iki farklı şekilde yazılması.

İnsan toplulukları, kabîleler, kültler ağız veya şîve farklılığıyla sözcükleri farklı telâffuz edebiliyorlar. Bazen aynı anlamda kullanırken, bazen de farklı anlamlar yükleyebiliyorlar. Târihsel kökenli sözcüklerde "aynı yazım-çoklu anlam", "farklı yazım- aynı anlam" olgusuyla karşılaşmak şaşırtıcı değil.

Arâmî dilinde ve Arapçada dişil *Ba-Alât* sözcüğünün son harfine "hemze" deniyor. Hemze, noktalı *t* veya noktasız *h* harfiyle yazılabiliyor. Noktasız yazıldığında *Ba-Alâh* (*Billah*) sözcüğü ortaya çıkıyor. İlk zamanlardan itibâren bölgede yaşayan kabîlelerin bir kısmı, belki de sonradan Grekleşmiş olanlar (*See People*), *Ba-Alât* sözcüğünü *Ba-Alâs*, *Ba-Alûs*, *Be-Lûz* veya *Lûz* şeklinde telâffuz etmişler. Ba-Alûs'un, *Lûz* şeklindeki telâffuzu Ramadan'ın *Ramçe*'sinden farklı değil. Veya Abdullâh'ın *Apo*'sundan...

Kabbala'nın "bâlâ" bölümü, *Balâh*'tan kinâye. "Kadın" anlamına geliyor, *ilâhe* veya *tanrıça*... Tanrı'nın karısı... *Kab*, Türkçede içine yiyecek konan, ortası hafif çukur mutfak aracıdır. Kaynakları incelediğimizde *kab* sözcüğünün sürekli olarak *küp* sözcüğüyle ilişkilendirildiğini görürüz.

Küp sözcüğü ise "altar" veya "sunak" ile bağıntılandırılır. Evet *altar* bir *kab*'dır ama günümüzdeki anlamıyla "küp" olarak değerlendirilemez. Bazı yazarlar Kâbe'yi *küp* anlamıyla tanımlıyorlar. İnandırıcı değil...

Kâbe, "ev"dir, yâni *Beytullâh*. Sonlu varlıkların Yaratıcılarına bir şekilde yönelmek için yüzlerini döndükleri, hılkat beşiği "ev"... Yaratılışı temsil eden "Kâb"...

Bu nedenle, Tanrı'ya yönelmek için gerekli olduğunda kullanılan *sütre*'ler dahi kâb'dır. Kâb, *konsentrasyon* nesnesidir. Yoğunlaşma, düşünme, varlığın hikmetini algılama, Yüce Yaratıcı'yı idrâk etme makâmı, mekânı... Kâb, câmilerdeki minber ve evimizdeki soyut "yönelim açısıdır"... Fizikî girintiler, nişler anlamında değil, "düşüncenin kendini aştığı, *konuşlanım yeri*" mânâsında.

Günümüzdeki "küp" sözcüğü kâb'dan (gûb'dan) gelmiş olmalıdır. Gövde biçimli bütün cisimler küp'tür. Eskiden, belimize kadar gelen, pişmiş topraktan mâmul, büyük su kaplarına *küp* derdik. Göbek, kubbe, habbe, cebel, cabir, gabir, kebir, cebbâr, cep, küfe, kûfe, Kuba, kofa sözcüklerinin tamamı "gûb" ile âlâkalıdır. Hapsi *kâb*, hepsi *küp*... Dînî metinlerde târihsel derinliği olan "kup" geometrik cisim *küp'e* sonradan ad olmuş...

Kâb veya küp, "insan biçimli olan" cisimlerin ortak adı... Konik biçimli tekil bir tepe veya herhangi bir *tekil dağ yükseltisi* küp'tür. Örneğin, *Arafât Dağı* yüce Tanrı'ya yönelinen bir Kaab'dır, Kâbe veya Kıble...

Tanrı'sal özelliği olmamakla birlikte, *Erciyes Dağı* da "tekil sivrilik özelliği" nedeniyle bir küp'tür. Veya Cebel... Gab-el... Kâb veya küp'ten söz ediyoruz ama asıl kaynağı olan Kenân/Fenike illerini gözden kaçırmamalıyız.

Sözcüğün orijinali "Gûb"... Veya "Gûb-El"dir...

Manası, "Tanrının Gûb'u"... Tanrı'nın Kâb'ı, Tanrı'nın Küb'ü...

Gûb, Kâb veya Küp, dişi varlık *kadını* tüm ayırt edici özellikleriyle betimleyen jenerik bir ad... Bilinen çukurluklar ve yükseltiler... *Çukurluklar* ve *yükseltiler* geometrisi.

Gûb, Kâb veya Küp esas olarak *tanrıçayı* imgeleyen bir sözcük. İnsanları rahatsız edecek süflî kelimeleri kullanmadan tanrıçayı tasvir etme yaklaşımı... Esoterik, derin mânâları olan gizemli bir sözcük. Sözlüğümüzde yer alan "gebe" terimi de oradan geliyor. *Çukurluk* hâl-ü vaziyetinden *tekil bir yükseltinin, cebel'in ortaya çıkması*. Ve bunun yanında diğer yükseltilerin...

Dağ sıralarının...

Kenan-Fenike toplumu, kadını "tanrıça" mevkiine getirince insanlar onların taş heykellerini yapmaya başlamışlar. Binlerce küçük heykel. Bazıları insan boyutunda... Bu taş âbidelerin, heykellerin veya heykelciklerinin hepsine *Gûb-El* adı verilmiş. *Kâab* veya *Küp... Gûb... Gûbe...*

Batılılar, tapınmak amacıyla çok sayıda taş *kâb* veya *gûb-el* figürlerinin yerleştirildiği mâbetlere "pantheon" (pansiyon) diyorlar. İslâmiyet öncesi Kâbe de bu tür bir *Pansiyon* idi. Çoklu tanrı ve tanrıçalar mâbedi... Yahûdiler çok tanrılı mâbetleri *Ben-Zion* veya *Ben-Siyon* şeklinde adlandırmışlar. Asıl Tanrı ve tanrıçadan doğma *küçük taş ilâhları veya ilâheleri barındıran yer* anlamında...

Ben-Zion sözcüğü *Ben-Siyûn* şeklinde de okunabilir.

Durunuz... Birden Tatarların meşhur figürü *Siyûn-Bike* geldi aklama. İlginç, ne enteresan... Üzerinde çook, ama çok düşünülmeğe değer bir konu...

Yahûdilerin "tanrıçalar mâbedi" anlamındaki *Ben-Zion* sözü anlam değişikliğiyle dilimize "*Benzinlik*" şeklinde geçmiş. İnsan vücudu görünümlü yakıt pompalarının her biri, bir *Zion*. *Zî-Ana... Kî-Ana...*

Toprak-Ana... Yeryüzüne bereket, mahsul veren...

Bir Kâb... Bir Betül... Bir Âbide...

Toprağının uyanıp dirilişe geçtiği ayın adı, *Mart...*

Tanrıça *Martu...* Tanrıça *Mors* veya *Moris* figürü...

Batılıların "altar" sözcüğünü yanlış bir şekilde *sunak* olarak çevirmişiz. Altar, "Tanrı ve tanrıçanın *Betülleri*" anlamında. Tanrı ve tanrıçanın âbideleri, Tanrı ve tanrıçanın heykelleri... Heykelcikleri...
Hediyeler verilmesi ve *kurban sunumu* nedeniyle "sunak" yakıştırması yapılmış ama "sunum eyleminde bulunma" temel özellik değil. Temel özellik, "rûhen yönelme"... Orası bir "hediye sunma ve isteme yeri". Tanrı'ya/tanrıçaya hediyeler getirerek, huzûrunda dans/semâ ederek, şarkılar söyleyerek, ona kurbanlar keserek, cinsel üreme âyinleri düzenleyerek...

Masa, dikit, sunak, sandık, kutu, sütun, obelisk.... Küçük veya büyük dikili taşların tamamı, "Gûb-El"... Hem gûb, hem El... Yâkup peygamberin rüyasında Tanrı'yla görüşmesine vesîle olan, gece başını koyduğu ve sabahleyin kaldırıp dikey hale getirdiği, üzerine yağ döküp tepesini avucuyla sıvazladığı taş da *Gûb... Küp* veya *Kâbe...*

Onun bu eylemi, kadın biçimli taş nesnelerden, biçimsiz taş nesnelere doğru bir geçiş... Yâkup peygamberin biçimsiz bu taş âbide ile insanlığa vermek istediği mesaj "soyut varlığa" yönelme... *Bâ-Lât'ı bırakın, Bâ-El'e yönelin* diyor veya *Beyt-El'e*... Lûz'un adını *Beyt-El* olarak değiştirmesinin simgesel anlamı bu.

Kenânlılar ve Fenikelilerde gözlemlediğimiz *Kâb* veya *Gâb-El* adı verilen taş kadın figürlerinin temel özelliği birer tapınma melcei olmaları... Tapınmak ve istemek için yönelinen *sakçalar*... Evlerde, tapınaklarda bu heykellerin konduğu nişlere, girintili yerlere veya küçük mihraplara "sakça gözü" adı veriliyor. Biz, bu sakça gözlerinden "tanrıça heykellerini" temizlemiş; *omniprezent*, her yerde hâzır ve nâzır olan, görünmez, ezelî ve ebedî *Tanrı* mefhûmuna ibâdeti temel almışız.

İnancımızda "kâb" sözcüğü "dişilikle" ilgili değil, varlık nedenimiz olan "Yaratıcıyla" ilgili... Yâni *Alak*, *Halak* veya *Hallâk* ile... Bizi yaratıp büyüten, *süt verip besleyen* ile... "Süt verme" olgusu kimsenin zihnini karıştırmasın. Toplumun kullandığı kelimeler bizâtihî yaşamın kendisiyle ilgili olduğuna göre, Allâh'ın "yaratma" kavramını bizlere "süt verip büyüten" anlamı çerçevesinde sunması gâyet doğal.

Tanrıçaların mümini "süt veren" sözünden Gûb'u anlayacaktır, Allâh'a inan mümin, soyut "yaratma" eylemini.

Kâb-Balâh, esas olarak "Kadın/Tanrıça" anlamında... Büyücülük, sihirbazlık, gizemcilik gibi nitelikler *Balâh, Blâh, Vlâh, Ulâh, Ob-Lâz* veya *Bî-Lâz'a* atfedilen, çaresiz insanların himmet umdukları sözde rûhânî vasıflar...

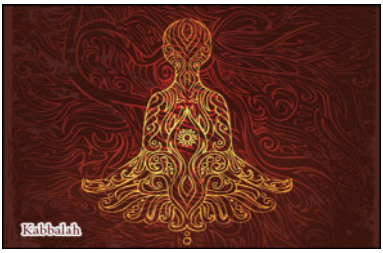
Kabbalah

Ba-Alat'lar veya Gub'lar, Kibele'ler

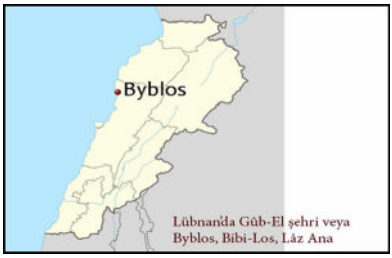

Lûbnan'da Gûb-El şehri veya
Byblos, Bibi-Los, Lâz Ana

Geb, Gub veya Küp

Geb, Gûb veya Küp
Ba-Alat veya Kab-Balah

Lûz de lâ Vida

Clarissa Pinkola Estes, *Kurtlarla Yarışan Kadın* isimli kitabında yazıyor:

"Tohum'a sâhip olmak, hayatın anahtarına sâhip olmak gibidir. Meksika'da, kadınların *Lûz de la Vida*'yı taşıdıkları söylenir. Yâni, "yaşamın ışığını"... Bu *ışık,* kadının ne kalbinde, ne de gözlerinin arkasındadır. Fakat, '*en los ovarios*' bölgesindedir, yani *yumurtalıklarında*... Işık, yumurtalıklardan gelir.

Bizim ovari'lerimiz derin bir şekilde rûhânî organlarımızdır. Biz, onlar sâyesinde kendimizi aşar, *aşkın bir duruma* geçeriz. Onlar bizi "ilksel" [*hâyülâ-i evvel*] hâlimize götürür, orada *varlığımızın genetik bağlarıyla* temas hâlinde oluruz. *Ovari*'ler evimiz, *ovari*'ler tohumumuz ve doğurganlık tahtımızdır." (Moloney, 2018)

Rûhuna rahmet, İbn-i Arabi...
Adını duymamış kişiler dahî, *Tanrı'sal ilhâm* mârifetiyle olsa gerek, heretik düşüncelerini yaşatamaya devam ediyorlar.

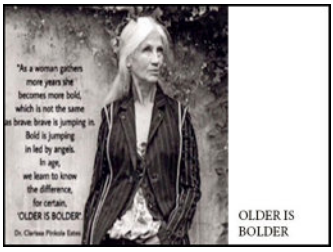

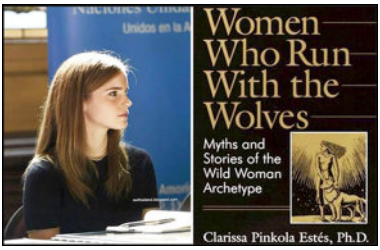
Women Who Run With the Wolves
Myths and Stories of the Wild Woman Archetype
Clarissa Pinkola Estés, Ph.D.

LUZ DE LA VIDA

We need to remember who we are.

La Luz de la Vida

La luz en la vida
Esta historia es mía

Luz de la Vida

Luz de la vida

Lâ Dama de Baza

Baza Kadını... *Yaşama* ve *ölüme* hükmeden tanrıça... İspanya'nın başkenti Madrid'deki arkeoloji müzesinde heybetli bir tahtın üzerine kurulmuş, oturuyor... Bir başka benzeri, *Lâ Dama de Elche* gibi...

Lâ Dama de Baza, mîlâttan önce dördüncü yüzyıldan kalma bir âsâr-ı âtîka... Bu tanrıça heykelinin veya "ulûhil kadının", *ölüm* ve *hayat verme* işleriyle ilgili olduğu düşünülüyor. Hristiyanlık öncesi dönemde, İberya Yarımadası'nda *Astarte, Afrodit, Demeter* ve *Persefon* adlı tanrıçaların işlevine benzer görevlere sâhip...

Heykel, Granada şehrinin kuzey-doğusunda *Baza* adı verilen tepelik bir mevkîde 1971 yılında bulunmuş. (Gill, 2009) Günümüzdeki "Baza" yerleşiminin eski bir Roma şehri olan *Basti*'nin yerinde kurulduğu bildiriliyor.

İspanyolca kelimelerin başındaki *lâ* sözcüğü Lâtince *illâ*'dan gelir. Târihî süreç içinde değişmiş, dişil kelimelerin başına geldiğinde *lâ*'ya dönüşmüştür. Vurgulu *a* sesiyle başlayan kelimelerin önüne geldiğinde 'illâ', *ellâ* olur. Zaman içinde, ellâ *lâ* olarak değil, *el* şeklinde kısaltılmış, birinci hece tutulurken ikinci hece düşürülmüştür. (Dee L. Eldredge, 2015)

"Lâ-Dama" sözcüğünün kökeni ve telâffuzu önemli.
Değişik kültürlerde heceler farklı yerlerden bölünerek bir kısmı alınıp diğerleri atılabiliyor veya vurgu farklı hecelere yüklenebiliyor. Antik sözcüklerin, çoklu kullanımı ve çoklu telâffuzu nedeniyle özgün söyleniş biçimini saptamak mümkün değil. *Lâ-Dama* için yargı geliştirmeden sadece olasılıklardan söz edebiliriz.

Birinci olasılık, *Lâ* "önekinin" İllâ'dan gelmesi... İllâ, Orta-Doğu'da yaygın kullanımı olan "ilâha" veya "ilât" sözcüğünü çağrıştırıyor. Kelimenin, *illâ* telâffuz biçimine sonradan dönüşmüş olma olasılığı var. *Lâ* eğer illâ'dan geliyorsa, onun "tanrıça" (*ilât*) anlamında olduğunu düşünebiliriz.

Dama sözcüğü Türkçede de kullandığımız "ev" anlamında olabilir. *Dam*... *Lâ-Dama*, "evine bağlı olan kadın" demek. Veya "tanrıçanın evi"...

Belki de "Beyt-El'dir"... Bazı dillerde tercüme yapılırken cümlelerin veya ifâdelerin çevirisine tersinden başlanır. "Dama-Lâ" sırasında, "Tanrıça'nın Evi" anlamı çıkıyor ortaya... Veya *Betylôs*...

İkinci olasılık, sözcüğün *Lâdama* diye okunması... O zaman "Lâd-Ana" olgusuyla karşılaşılıyor. "Baza'nın Lâd-Anası"... *Lâ-Dama* sözcüğünün İspanyolcada "kadın" manasına gelmesi *Lâdana - Lâzana* yorumunu bozmuyor, pekiştiriyor. Hattâ tüm kadınları *lâz-ana* sözcüğünün kapsamı içine alıyor.

Lâd-mâ'nın son hecesi "mâ", *ana* anlamında.

Üçüncü olasılık, *d* harfinin biraz daha sertleştirilmesiyle ortaya çıkıyor: *Lâti-ma*... *Lâti-Ana* anlamında... *Lâdin, Lâtin, Ledün, Leton* sözcüklernin sonundaki *n* harfi ile *Lâtya, Lâtia* ve *Lâta* kelimelerinin sonundaki *hemze* veya *a* harfleri dişil olmaya işâret... *Kadın* veya *ana* anlamında... *Tanrıça*, *Ulûhil Ana*... *Lâ-Dama*, *Lâdma* veya *Lâ-Tima*...

Her nasıl okunursa okunsun sözcüğün kaynağı Sûriye, Filistin, İsrâil, Ürdün ve Mezopotamya toprakları... Kökeni Lâtince değil, Orta-Doğu coğrafyasından... Kelime, İspanya topraklarına Anadolu ve Balkanlar aracılığıyla taşınmış olabilir.

Lâ-Dama, "Baza Kadını" veya "Baza Hanımefendisi" olarak tanıtılıyor ama o muhtemelen bir *Tanrıçaydı* veya *Azîze*... "Tanrıça Lâ-Dâma", "Azîze Lâ-Dâma"... Konuşlandığı "yere" vurgu yapılırsa onu; İllâ'nın Evi, Beyti-Lôs, "*Lôs'un Yüce Makâmı*" olarak anlamamız gerekecek.

[*Betilos'un bulunduğu bölgenin adı olan Baza veya Basti sözcüğü de antik nitelikte... Lâ-Dama sözünün ambiyansını tamamlıyor. Küçük bir araştırmada etimolojisinin epey kapsamlı olduğu görüldü. Müstakil olarak ayrıca ele alınmalı.*]

La Dama de Baza

La Dama de Baza

La-Dama de Baza

La-Dama de Baza

La-Dama de Baza

La-Dama de Baza

La-Dama de Baza

İspînya ve Lâz

İspanyolcada *Lâz* kavramıyla ilintili çok sayıda sözcük var. *Kadın, ana, ev, süt, cinsel uzuv, kraliçe* ve *tanrıça* kavramlarına atıf yapan... İspanyollar Hristiyanlık öncesi döneme ait *Los* inancını iliklerine kadar özümsemişler. Sonradan din değiştirmiş olmaları tanrıça inançlarını fazla etkilememiş.

İspînya > Kraliçe veya tanrıça anlamında... "Tanrıça'nın ülkesi", "Tanrıça'nın vatanı"... *İspîna* sözcüğü ile *D'Espîna* kelimesi aynı anlama geliyor. Fâtih Sultan Mehmet, babası II. Murat öldükten sonra genç yaşta dul kalan üvey annesi Maria'ya "*Despîna Ana*" diye hitâp ediyordu.
Telâffuzu kolaylaştırmak amacıyla veya belirlilik takısı olarak kelime başlarında kullanılan *di* veya *i* takısı bir kenarda tutulursa *spîna* sözcüğünün; *cupal, cubâna, supâna, sipâna* evriminin sonucu ortaya çıktığı söylenebilir. *Despîna, Espîna, Spinya* sözcüklerinin arka planında *cubel* veya *cuben* var... *Küp, kâb* veya *kap*...

Kelime sonlarına gelen *-ya* ve *-a* fonetiği, "o" anlamında... "O" adı verilen süjenin *tanrıça, kadın, toprak* veya *ülke* olması, fark etmiyor. <-ya> ve <-a> sonekleri *jenerik işâret zamirleri*.

Lâs > (çoğul) Onlar.

İllâs > Onların.

İllâ > Feminin, onların.

İlle > O.

Lâsâna > Lâzanya... Bir tür makarna. [*Lâz-ana'nın makarnası*].

Lâsânum > Tava. [Lâs-ana'nın pişirme kabı].

Lâsânon > Ayaklı tencere.

Lâsca, Lâska > Soba bacası. [*Metaforik anlam* (!)]

Lâscar > Rahatlâtmak... Ödemek, acısını çıkarmak.

Lâks, lâkso > Gevşetmek.

Lâscivia > Şakacılık, oyunculuk, maskaralık.

Lustfulness > Şehvet, şehvetli olma.

Lâscivus, İlâres, Lust > Müstehcen.

Lâserpicio > Süt, süt akıtma. [*Picio, Piçio* ?]

Lâssitude > Yorgunluk, bitkinlik, halsizlik.

Lâstar > Ödemek, cevap vermek. Başkası için ezâ çekmek.

Lâsto > Başkası adına ödeme yapılan kişiye verilen makbuz.

Lâstra > Bayrak direği.

Lâta > Teneke kutu. Hızlı konuşma, gürültü. Çubuk, değnek. [*Hem eril, hem de dişil anlamda kullanılması dikkat çekiyor*]

Lâtazo > Can sıkıcı veya müşkülpesent kişi.

Lâteks > Sıvı.

Lâtin > Roma'nın bulunduğu yer veya bölge.

Lâtinear > Konuşmasını Lâtince sözcüklerle süsleyen.

Lâtinidâd > Lâtin diliyle konuşan. [*Bag-Dâd* sözcüğü geliyor akla. *Bag* adlı tanrıçanın diliyle konuşan veya *Bag* adlı tanrıçanın verdiği.]

Lâtitud > Yükseklik.

Lâtidoner > Geniş ve toleranslı görüşlere sâhip olan.

Lâton > Altın. [Dilimize *altun* olarak geçmiş veya onlar bizim *altun*'umuzu *Lâton* yapmışlar.]

Lâtria > Sadece Tanrı'ya atfedilebilecek *yüksek düzeyli bir düzene* inanma ve ibâdet etme... İbâdet. [Latira kelimesini *L-Esîr* şeklinde okuyorum. *Bk. Balık-esir ve Lâz*]

Lâud > Ud, kopuz, saz veya bağlama. [*Tanrı - tanrıça ikilisini temsil eden figüratif çalgı aleti; Tanrı ve tanrıçanın şakıması.*]

Lâude > Yazılı mezar taşı.

Lâudes > Medih, senâ, övgü, hâmd. Meth etme. [Lâzların kendilerini *Mohtî/ Komohtî / Hidâyete eren kişiler* olarak tanımlamaları]

Lâuna > Lâmina, yaprak, zâr, uzuvsal doku. [*Luna* sözcüğünün kızlara isim olarak verilmesi ve "karşılaşmak" anlamına gelmesi. *Lunapark* kızların ve erkeklerin karşılaştıkları yer mi?]

Lâva > Yıkamak... Akıntı... Bazı Hristiyan kiliselerinde dînî ibâdet öncesi temizlik yapmak için yararlanılan yer. *Yıkama kâsesi, temizlenme leğeni*.

Lâvaje. Yıkamak. Su deliği. [*Lâvabo, Lâvman...?*]

Lâvacion > Losyon, güzel koku. Lâvanda. Kokulu bitki.

Lâvaojos > Gözleri yıkamak için kullanılan küçük kap.

Lâvap Lâtos > Bulaşık makinesi.

Lâxacion > Gevşetme.

Lâzada > İlmik. Düğüm. [*Gerçek ve metaforik anlamlar...*]

Lâzareto > Fakir hastânesi. Garibânlar hastânesi, Gurâbâ hastânesi. [İncil'de adı geçen yoksul bir figür nedeniyle...]

Lâzarus > İncil'de hastalıklı fakir bir dilenci.

Lâzarillo > Gözleri görmeyen bir kişiye rehberlik eden küçük bir çocuk...

Lâzarillo de Tormes isimli târihî romanda olayların baş kahramanı. [*Tanrıça Lâz'ın çocuğu*. *İllo* sözcüğü *olu, oğlu, ulâ* anlamında.]

Lâzar > Tanrıça Lâz Ana'nın çocuğu.

Lâzarino > Cüzzamlı; Lâzar benzeri kişi.

Lâzo > Düğüm; fiyonk; tuzak; kapan.

Lâzulita, Lâpis-Lâzuli. Turkuaz renginde kıymetli mücevher taşı. Lâz taşı.

Lê, Lâ > İyelik zamiri; "Onun".

Lêal > Sâdık.

Lebeche > Güneydoğu rüzgarı. Lâz rüzgarı. Keşişleme. [*Lepençe Çayı*].

Lebeni > Magrip içeceği; ayran.

Leccion, Lesson > Ders; okuma. [*Lâz Ana'ya veya Lâz Ana'dan okumalar*].

Lecha (Leça) > Balık yumurtası; balık spermi; insan menîsi. [Leş ?]

Leche > Süt. [*Gerçek ve mecaz anlamlar*]

Lechin > Zeytin ağacı.

Lecho > Yatak.

Lechosa > Papâya meyvesi [Lahûsa?]. Meyvenin sapı kırıldığında süt çıktığı için böyle söylenmiştir.

Lechuga > Salâtalık, marul. Süt çıktığı için böyle söylenmiştir.

Ledo > Neşeli.

Leer > Okumak.

Lega > Kız kardeş.

Leganda > Okunacak şeyler.

Lego, Lâikos > Kilise mensubu olmayan kişi.

Kaynak > (Roberts, 2014)

Aşağıdaki alıntı İspanyolcayla ilgili değil. Fakat Orta Doğu kökenli kimi kelimeler için oldukça değerli ipuçları veriyor.

Akar-Bale[1] toplumunda *ab-cuga* ve *ab-cubal* kelimeleri *evli erkek ve kadına* işâret eder. Fakat bunlar, iyelik zamirleri veya kadın-erkek ilişkilerini betimleyen sözcükler değildir. Sadece *ab-cuga*[2] sözcüğü bazı yakın akrabaları tanımlamak için kullanılır.
Aka-Bea'da[3] birbirine eşit terimler *ab-cabil* ve *ab-câna* sözcükleridir. Aka - Bea'daki *Aka-kuam*[4] genç bir kadınla evlenen yaşlı adam için kullanılır. [*Kuma gitmek, kuma olmak ?*]

Kuzeyde *ot-e-bui* [atabay] ve Akar-Bale'deki *ab-i-ya* sözcüğü karı-kocaya işâret eden "evlilik" kökünden çıkarılmıştır.

Akar-Bale ve Aka-Bea'da[5] şu tür sözcükler vardır:

Akar-Bale'de *ab-atr* [Abter (avatar)], "baba" mânâsına gelirken anayla ilgili sözcük saptanamamıştır.

Aka-Bea'da ise baba, *arudiya* iken anne, *ebetiya*'dır.[6] Üvey anne, *ebetiya* olamaz. Aynı şekilde üvey baba da *abtar* veya *arudiya*...

Çocuğun babasına veya belli bir soya ait olmasıyla ilgili sözcükler de böyledir. Örneğin, *tire* [sire, sîret] sözcüğü "oğlu" anlamındadır. Veya "soyundan gelen"...

Yerden çıkan bitkilere *era-tire* [yer-tire, yer-kî-re, bitiren yer, doğuran yer] denir. Herhangi bir hayvanın veya insanın doğurduğu varlık *e-tire*'dir.

[*Esir veya esire*. "Doğmuş olan" demek. Doğan varlık "insan" olduğu zaman *be-e-tire, be-sîre* veya *be-şer* denir]. E-tire [Esîre] herhangi birisinin çocuğu anlamına gelir. Üvey çocuk *toy-colo-kom* dur [*toy-kolu-hâmi*].

Aka-Bea'da çocuğun anne ve babasıyla olan psikolojik ilişkisine -odi- [ade] sözüyle işâret edilir [*ade be*, *adi be*].

<Ar-> öneki, <-ya> sonekiyle birlikte "baba" anlamına gelen *ar-ade-ya* [arûdi-ya, arûçiya] kelimesini oluşturur.

Belirli bir anne ve babadan doğan çocuklar *-re* veya *-ra* sonekleriyle belli edilir. Örneğin, bilinen bir annenin çocuğuna, *ebetire* veya *ebetiyâte*[7] denir.

Ayrıca Aka-Bea'da, -eti [ade] ile aynı anlama gelen *beci* [weji, wejri, fecri, bacı türetimleri...] sözcüğü vardır ki bu ikisi birbirinin yerine kullanılabilir. [*"Kardeş" veya "abla" anlamında ade veya bacı ...*]

Ab-Baciya "anne" ve *ab-bacire*[8] ise "anneden doğan çocuk" mânâsına gelir. (Radcliffe-Brown, 1933)

Notlar

1. Tayland yakınlarındaki *Andaman* adalarında bir zamanlar geçerli olan sönmüş, *Andamanese* [*Andamaniz*] *dili*.

2. "Işık" anlamına gelen *çırağ* veya *çerag* sözcüğüyle ilişkisinin araştırılması...

3. Aka-Bea'nın "*aga-beu*" ve "*aga-bey*" sözcükleriyle olan ilişkisi incelenmeğe değer. Aka-Bea Kenân topraklarının "*Kûb-Ana'sı*" veya "*Gûb-Ana'sı*" olabilir. *Bae veya bau* > Göz boşluğu, kovuk, kabak, şaşırtma, şaşkınlık anlamlarında. *Ba-u, ba-ona, ba-ana* sözcükleri birbirine çok benziyor. "Bâ" sözcüğü eğer "ruh" ise *Bâ-Ana*'yı "Ana'nın rûhu" olarak anlamamız gerekiyor. Veya "dişisel ruh"...

Aga-beu, "İlksel Bâ-Ana'dan gelen" mânasında olabilir. Veya *İlksel Varlığın*, *İlksel Yaratıcı*'nın "Ana" olduğuna bir atıf.

Atabay, "Ata'nın/Ana'nın Yüce Ruhu" mânâsında...

Bay, "*Ana'nın Ruhu*" demek. "*Ana*", insanları doğuran veya yaratan "ilk kadın", "ilk varlık". Bay, "*dişi ruh*" anlamında.

"Ata" sözcüğü de dişilikle ilgili.. "*İlksel dişi rûha*" yapılan bir atıf...

Ata-Bay sözcüğü bir ikileme... Değişik *oba* veya *kavimlerin* diliyle iki kez "*Dişisel Rûha*" veya "*İlksel Ana'ya*" atıfta bulunuluyor.

Bu sözcüklere sonraki dönemlerde farklı anlamlar yüklenmiş olabilir, fakat köken-bilim düzeyinde her ikisi de "Dişisel Rûha" veya "İlk Yaratıcı olan Ana'ya" işâret ediyor.

4. "Kuma" sözcüğüyle ilişkisinin araştırılması.

5. *Aka* > "Kırmızı" veya "kırmızımsı"... Kırmızıdan gelen enerji... Küp, boşluk, kuyu, şah, kupa veya küçük kuyu.

Aka, aga, ağtâ, ata sözcükleri kromozomlar düzeyinde, "ilksel kadına" işâret ediyor. Arapçadaki "ağtâ" sözcüğü de öyle... "O'nun rûhu" anlamında....

Atabay, akabey, ağabey, "İlksel Dişi'den" veya "İlksel Dişi Ruh'tan gelen"...

Türkçede kullanılan Atabay sözü ile Arapçadaki *Ağtâ, Bâ* ve *Ebû* sözcükleri anlamdaş...

Atabay, Mezopotamya'daki "El" sözcüğünün karşılığı...

Ata, Aga, Ağtâ veya *Aka* sözcükleri "dişisel ruh" olarak yorumlanabilir. "İlksel tanrıçanın rûhu" veya "O rûhu içinde taşıyan kişi" mânâsında... Daha yalın bir söyleyişle "*Ruhî*" diyebiliriz... *O'nun rûhunu içinde taşıyan*...

Rûmî sözcüğü de bu cümleden... Arka planda "İlksel ananın rûhunu taşıyan" anlamına geliyor olabilir. *Rûmî* veya *Râmî*... *Râm*, *Râmâ*, *Erman*... *Er-Dagan*. Bu sözcüklerin hepsinde Tanrı'nın veya tanrıçanın rûhu var.

Atabay = İlk-El olan Kadın'ın Ruhu'nu içinde barındıran demek. *İlk-El* sözcüğünün *Heykel* ile olan ilişkisi enteresan. Ayrıca incelenmeğe değer.

Ata, Aka veya *Aga* sözcükleri "*Hâyi-Ûlâ*" demek veya "*Heyûlâ*". Dev, Devi, Yüce... *Azametli Kadın*... Atabay, "Azametli (Dişi) Rûh'un Yavrusu".... "Kudretli (Dişi) Rûh'un Oğlu"...

Atabay'ın sâhip olduğu kudret, "İlksel-Ana'dan" geliyor. Veya, sonraki dönemlerde anlam zenginliği kazanmasına göre, Tanrı-tanrıça birlikteliğinden gelen Ruh. *Aga-Mennon*, "İlksel Kadın'ın Oğlu", "İlksel Kadın'ın Rûhu" anlamında... Böylece, kudretli kral, kendisini "Tanrı mevkiine" çıkarmış oluyor. Sözcüğün sonundaki *-on* "oğlu" demek.

6. "Âbide" sözcüğünün "ebatiya" veya " kadın taş heykelcikler" ile olan ilişkisi.

7. *Ebediyyet* > İnsanlığa ait varlık olgusunun kız çocukları sayesinde "sonsuzluğa" açılması.

8. "Becer", "bücür" sözcükleriyle olan ilişkisi...

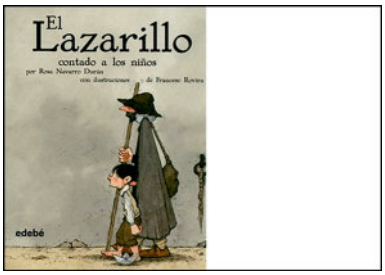

İsa'nın ölmüş Lazarus'u diriltme mucizesi

Εδρα : seat, chair ; persons seated ; sitting, rest or delay ; the seat or fundament. Fr. ἕδω or ἕδος. H. *cath-edra, cath-edral.* And fr. *συν-έδριον* the Hebrew *sanhedrim* seems derived

Haspa- kadınlara takılmak icin kullanılan bir ünlem. Hafif mesrep ya da orospu olarak nitelendirilebilir, ama şaka yolludur.
Espa, Espana, Espanola, Espiye, Espanya, Espina

Madrasah textbooks from Bangladesh

Who was Haspia? (হাসপিয়া কে ছিল?)

(i) a beggar (b) an unlucky poor woman

the town of Hasbeiya and twelve miles north of Tell el-Kâdy. The fountain is in a pool, at the foot of a basalt cliff ; the stream from it, called *Hasbâny* (from *Hasbeiya*), flows through a narrow glen into the plain, and falls into the main stream about a mile south of the junction of the Leddân and Baniâsy. · The relative size of the three streams Robinson thus estimates—'That from Banias is twice as large as the Hasbâny ; while the Leddân is twice, if not three times, the size of that from Banias' (*B. R.*, iii. 395). The united river flows

Lizhan Lâmi (Lishan Laomu)

Çin topraklarında mitolojik *Lî Dağı*'nın "Eski Ana'sı"... Yaşlı Ana, Koca Ana... Taocu Benziyon'un [*Benzinlik'in, Pantehon'un, Puthane'nin*] ölümsüz kraliçesi... Kökeni, ilk yaratıcı *Nü-Wa Ana*'ya (*Nübâ-Ana'ya*) kadar uzanıyor.

Efsâneye göre, ilksel yaratıcı olarak değerlendirilen *Nüvâ* [*Nübâ*] adlı tanrıça ile aynı düzeyde, aynı ayarda görülerek *Lî Dağı*'na yapılan bir mâbette kendisine tapınılır, dua edilirmiş... Yolundan giden çok sayıda kadın mürîdi ile meşhur... *Can Vuyan*, *Fan Lîha*, *Bay Suzen*, *Cû Yintay*, *Mu Giyin*, *Lî Cinden*[1] ve diğerleri...

Mîlâttan sonra 600-900 yılları arasında hüküm süren *Teng Hânedanlığı* döneminde, ıssız yerlere seyâhati seven ölümsüzlük arayışındaki bir vatandaş Lizân Dağı'nda *Lâmi*[2] adı verilen bu *yaşlı kadınla* buluşmuş.

Lizhan Lâmi, ona Tanrı olarak değerlendirilen İmparatorun *Yin-Fûcîn* akîdesini öğretmiş. *Sarı Yüce* ile duyu organları hâricinde, nasıl birleşilip "yekvücut" olunacağını...[3] (Bk. *Wikipedia*, 2020)

Notlar

1. İsimleri "telâffuz kolaylığı sağlayacak şekilde" yazdım. Bir standardı yok. Herkes farklı söyleyebilir. İngilizce dilinde ve Lâtin harfleriyle yazımı: *Zhong Wuyan, Fan Lihua, Bai Suzhen, Zhu Yingtai, Mu Guiying, Liu Jinding ve benzeri...*

2. *Lâmi*: Tatlı, lezzetli, cinsel çekiciliği olan... Nur saçarak parlayan, etrafına ışıklar saçan... Şimşek... Aydınlatan... Nurlu... Nurlu kadın... Lâmia...

3. *Râbıta-i bil Sarı İmparator... Güneşin çocuğu Sarı İmparator* ile mânevî olarak irtibâta geçme; ruhsal bağlantı ile "bir olma", "birleşme".

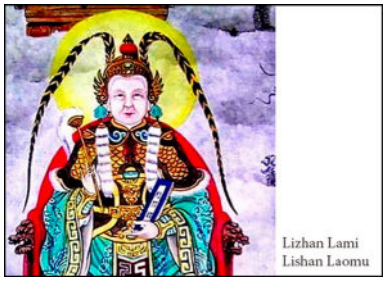
Lizhan Lami
Lishan Laomu

Tayvan'da Lizana Lami Puthanesi

Lazana Lami

Lishan Laomu

Lizhan Puthanesi

İskender ve Lâz

Büyük İskender tanımlamasını kullanmak istemedim. Makedonya'daki *Metodi-Kril Üniversitesi*'nin emekli öğretim üyelerinden Prof. Dr. Pruthi onun için "aptal kral" ifâdesini kullanmıştı. Düşündüm de, haklıydı.

Wikipedi ve diğer İnternet sitelerindeki haritalara bakılırsa İskender mîlâttan önce 356-323 yılları arasında dünyanın en büyük imparatorluğunu kurmuştu. Anadolu, Mısır, İran, Hindistan ve Afganistan'ı zapt etmiş, o yıllardaki bilinen dünyanın neredeyse tamamını ele geçirmişti.

Pruthi şöyle diyordu: "*Evet, Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi'ye kadar gitmiş ama devlet kurmanın ne demek olduğunu anlayamamış. Bu geniş topraklarda, kuru bir ağacın dalları gibi, düz çizgiler üzerinde çok sayıda şehri ele geçirmiş. Onların bir kısmına kendi adını vermiş, bir kısmını ilk o kurmuş. Fakat müesseseleşmek, nizâm, kural, değerler, birlik ve beraberlik, toplumsal sözleşme nedir bilememiş. Atın üzerinde gençliğin verdiği heyecanla sürekli gitmiş... Sürekli ilerlemiş... Kalabalık insan topluluklarına kendisini hiçbir zaman anlatamamış. Bir fikri, inancı veya tezi yokmuş. Korkunç bir fırtına gibi yakarak geçtiği toprakların meskûnu insanlar onu asla devlet sahibi bir emir olarak görmemişler.*"

Batı ülkelerinin İnternet sitelerinde *âlâ-yi vâlâ* ile köpürtülen "Büyük İskender" imajının ve kurduğu iddiâ edilen imparatorluğun bir *mit* olduğu anlaşılıyor. Fakat târih boyunca insanlar onun Anadolu'yu, Mısırı, İran'ı ve Hindistan'ı zapt etmesini destansı bir masal olarak anlatmaya devam etmişler. "Devlet" hâline gelip gelmediği değil, hep *ne kadar ileriye gittiği* insanların dikkatini çekmiş. Bu özelliği ile Cengiz Han'ın, Timur'un iştihâsını kabartmış. Sonraki dönemlerde İranlı ve Arap bazı câhil târihçiler bu serüvenden o kadar etkilenmişler ki, kendisini Kuran'daki *Zülkârneyn peygamber* mevkiine yükseltmişler.

Doğu toplumları kendisini *İskender* sözcüğüyle tanıyor... Câhil mollalar onu *Zülkârneyn peygamber* ile eşitleyince şâirler de boş durmamış, adına *İskendernâme* denen kasîdeler yazmışlar. Rahmetli ninem arada gönlünü hoş etmek için *İskendarnâme*'yi açar, bir iki sayfa bir şeyler okurdu. Şimdi düşünüyorum da, onu cezbeden olgu, gizemli Osmanlıca sözcükleriydi ve onun yanında beyitlerin kâfiyeli, kulağa hoş gelen şiirsel dili... *İskendarnâme*'yi okurken günlük sıkıntılarından kurtuluyor, esintili duygular içine giriyordu. Hepsi o kadar.

Batılılar kendisini *Büyük İskender* anlamına gelen "*Alexander the Great*" şeklinde adlandırıyorlar ve kız çocuklarına *Alexandra* adını veriyorlar.
İskender, Aleksander, Aleksandra...

İskender'in bir özelliği var. Kendisinin "Tanrı" veya "Tanrı'nın çocuğu" olduğuna inanması... *Jüpiter Ammon*'dan geldiğini düşünüyor. Bir taraftan Kral çocuğu ve diğer taraftan annesinin daha beşikte iken onu "uyusun da büyüsün Tanrı olsun", "Tanrı'ların çocuğu", "Tanrı tataların bala'sı" gibi ninnilerle büyütünce bu psikolojinin etkisi altına girmiş, koşullanmış...

Mısır'ı zapt ettiğinde Libya çöllerinin derinliklerinde küçük bir vahâya yapılmış olan *Amman* adlı (*Analaren-Anası*) *Tanrıçalar Mâbedinde* ilk atasını, ilk *tanrıçasını* bulmağa gidiyor.

Mâbet görevlileri uçan kuşlardan haber alır ve hazırlık yaparlar. Tapınağın baş keşişi İskender'i hoşnutlukla karşılar ve başına çift boynuzlu bir başlık giydirir. Tören sırasında ona şunları söyler:

"*Ey İskender. Tanrı, bundan sonra dünyayı sana emânet etti. Senin en yüksek baban olan Tanrı'nın rûhu bizimle konuştu ve ilâhi gücü temsil etmek üzere bu 'boynuzlu başlığı' sana vermemizi istedi. Senin için artık korku yoktur. Bundan böyle dünyanın Tanrı'sı sensin*".

O dönemde iki temel inanç var. *Yahûdilik* ve *Eski-Analara* inanma... Eski Analara, yâni *tanrıçalara*... "Eski-Analar" tabiri ile "Eski-Babalar" bazı kültürlerde ve dönemlerde aynı anlamda kullanılmış. Slav dillerinde "genellikle" ve Grek toplumunda ise "bir dönem" olmak üzere *Eski-Baba* sözcüğü *Eski-Ana* anlamında değerlendirilmiş.

Eski-Ana, Tanrıça... İlk Ana... Eski-Baba, Tanrıça... İlk Ana...

Trakya'da, Eski-Baba (Babaeski, Baba-i Atik) adlı bir ilçemiz var. Etimolojik hikâyesi Fâtih Sultan Mehmet ile ilişkilendiriliyor. Sadece bir rivâyet... Genelleşip geniş kitleler tarafından kabul edilince hikâye doğruluk mesâbesine ulaşıyor. Bilmiyoruz, gerçekten de doğru olabilir...

Fakat yeni olasılıklar çıkıyor ortaya... Hemen yakınındaki *Bolluca Nine* köyü geliyor aklımıza. *Eski-Baba, Bolluca Nine*... Bunlar, bir şifreye işâret olabilir mi?

Yeni öğrendim, Polonya'nın güneyinde *Lódz Voyvodası*'na bağlı, 2006 sayımına göre 700 nüfuslu *Babsk* diye küçük bir bir yerleşim yeri varmış. *Lódz*, nüfus bakımından Polonya'nın ikinci en büyük kenti ve *Lódz Voyvodası* denilen eyâletin başşehri konumunda.
Babsk adı bir tesâdüf mü? İsim benzerliği mi? Baba-Eski (Ana-Eski) sözcüğüyle bağlantı kurulabilir mi? *Lodz* kentinde Leh, Alman, Rus ve Yahûdi kültürlerinin bir arada iç içe olduğu bildiriliyor.

İnternet kaynaklarına göre *babsk,* "öğretmen", "usta" veya "bir bilen" anlamında... Mitolojik *Thaylen* ülkesinde *çırağını yetiştirmeye çalışan bir tâcirin unvanı* aynı zamanda... *Mitik Thaylen* kelimesinin *peri* veya *tanrıça* anlamıyla ilişkili *babsk* sözcüğüyle yan yana gelmesi...

İnternet'te rastladığım Polonya dilindeki şu cümle dikkatimi çekiyor:
"Ve Jurek'in *senden sonra sıra, kralın kızında* (*babski król*) dediğini hatırlıyor musun?" [*Babski* sözcüğünün "kız" anlamında kullanılması...]

- *Babsk*, Polonya'da bir köy adı.
- Tanrıça Thaylen topraklarının ârifi veya *bir bilen kişisi*.
- Polonyalıların dilinde "kız" anlamında.
- *Babsk* çok sayıda kadına, erkeğe ad olmuş. [Erkeklere nasıl ad olabiliyor?]

Bu arada, Okyanus sözcüğüyle de ilgilenmemiz gerekiyor.
Daldan dala atlıyormuş gibi bir izlenim çıkıyor ortaya ama buna mecburuz. Birkaç kavramı açıkladıktan sonra *İskender* sözcüğüne geri döneceğiz.

Okyanus sözcüğü eski Fransızcadaki *occean* kelimesinden türetilmiş. Lâtincesi *occeanus*. Grekler *okeanos* diyorlarmış. Grek öncesi dönemde *Uranüs-Tetis* çiftinin *Ocanus* adlı oğlu olarak kişileştirilmiş. 1650 yılına kadar günümüzdeki anlamıyla bilinmezmiş. Eski zamanlarda *Occanus*, Avrasya ve Afrika'yı çevreleyen "sonsuz nehir", "sonsuz deniz" olarak değerlendirilirmiş. (OED, 2020)

Vikitionary adlı site, *okyanus* sözcüğünün yazılış ve okunuş biçimiyle ilgili çok sayıda örnek veriyor. Bazı seçmeler yapıyorum: *Occian, occyan, oceanus, su tanrısı okeanos, oceanum, oseaan, ozeaan, oceano*... (Vikitionary, 2020)
Bu minvalde devam ediyor...

Bâbilliler, yaşadıkları karasal toprakların dört bir tarafının *sonsuz genişliğe sahip bir nehirle kaplı* olduğunu düşünürlermiş. [*Hatırlatalım, burada 'nehir' kavramını 'sonsuz deniz' olarak anlamamız gerekiyor...*]

Limne: Göl, deniz.

Thalâssa: Deniz... *Marei*, *Mare*, *Mari*...

Saikwi, Saevus, Soigwi: Deniz, sea, su... (Liberman, 2009)

Okeanos sözcüğü Grek öncesi dönemde o bölgede yaşayan aborjin toplulukların diliyle ilgili olabilir ve aynı zamanda bölgeye sonradan gelen Greklerin söyleyiş biçimiyle yeniden şekillenmiş... (Liberman, 2009)

Gotlar'ın dilinde ruh, *saiwala*'dır. *Saiws* ve *Saiwala* birbiriyle ilişkili olabilir. (Liberman, 2009)

İnternet kaynaklarında ve sözlüklerde "okyanus" sözcüğünün nereden geldiği konusunda sağlıklı bir açıklama yapılamamış... Yazılanlar mantığı zorluyor, inandırıcılığı yok.

Rumeli topraklarından 1951 yılında Türkiye'ye göç etmeden önce annem ve teyzemler annelerine *ayna-ma ayna* diye hitâp ederlermiş. "Ayna" sözcüğü "anne" anlamında ama işin püf noktası "-ma" sözcüğüyle birlikte söylenmesi. Ve sonra, bir şey daha var... Tek başına *ayna-ma* denmiyor. "Ayna-ma-ayna" kalıbı içinde söyleniyor. Kimi zaman *ayna-ma*, kimi zaman *ayna-ma-ayna* şeklinde. Sözün gelişine, hitâp edilen ortama, anlatılan konuya göre kalıp daralıyor veya uzuyor. Âile, Lüleburgaz kasabasına temelli yerleşince eski lâfızlar ve şîvelerin hepsi unutularak *ayna-ma* sözü *anne*'ye dönüşmüş.

İngilizcedeki "main" kelimesinin mânâsı nedir?
Deniz mi, yoksa *okyanus* mu? İspanya'nın *Yeni Dünya İmparatorluğu* kavramı çerçevesinde bakarsak, *Karâipler Denizi* ve *Meksika Körfezi*'nde ana karayı çevreleyen denizler veya deniz kıyıları İspanyolca "main" sözcüğüyle isimlendirilmiştir. Main, *sâhil veya sâhil boyu* anlamına gelir. İlk dönem İngilizceye çevrilen filimlerde bu kelime yanlış tercüme edilerek "açık deniz" veya "okyanus" anlamında kullanılmaya başlandı. *Quantum sıçraması* gibi bir şey... Küçük bir enerjinin veya yanlışın büyük gelişmelere yol açması... (Quara, 2020)

"Main" sözcüğünü İngiliz ve Amerikalılar *meyn* şeklinde telâffuz ediyorlar. Benim telâffuzum biraz farklı. Ben *m'ayn* diyorum. Veya *ma-ayna*... Sakın "uçtuğumu", zorlama uzak bağlantılar kurduğumu söylemeyiniz.

Önerilen "*quantum sıçraması*" kuramını bir daha düşününüz... M'ayn, main, min, men, meni, ben, beni, bâi... Hepsu su ile ilişkili. Hamîd'iye suyuyla... Bâicân, baycan adı da verilen ölümsüzlük suyuyla... Hani "can suyu" diyoruz ya, her nereden ve hangi kaynaktan geliyorsa tam o. Bu bahsettiğimiz muhtemelen "su bahsi" de değil, "sular bahsi"...

Alpullu.org isimli bir sitem var. Orada kasabamı ve çevresini insanlara tanıtmaya çalışıyorum. Trakya'daki şehirlerden birinin adı "*Enez*"... Kasabamızın içinden geçen Ergene Nehri *Enez*'de denize dökülüyor. Rumlar bu kasabaya *Anos* adını vermişler. Çoğu zaman ne mânâya geldiğini anlamaya çalışmışımdır. *Uzun bir bağırsak* olarak gördüğüm Ergene Nehri'nin bu kasabada denize dökülmesini "anüs" sözcüğüyle ilişkilendirmiştim. Orada boşalıyor, denize kavuşuyordu. Şimdi anlıyorum ki *anos* sözcüğü, 'anüs' mânâsında değil *mâ,ayn* anlamındaydı. *Ma'aynos*, *Minos*, *Aynos*, *Anos*... Veya İspanyolların literatüre kazandırdığı meşhur, "main" sözcüğünün tâ kendisi. Bargana Nehri'nin *Min* adıyla da bilinen kutsal suyunun körfezde peri kızı "deniz" ile buluştuğu yer. Main, Minos, Minnoş, Aynos, Anos, Nonos gibi sözcüklerin hepsi "körfez" anlamında ve Argana nehriyle birlikte tanrı-tanrıça ikilisine işaret ediyor.

Bir kelimenin etimolojisini araştırmak târihi bir tümülüste arkeolojik kazı yapmaya benziyor. Buluntular tabaka, tabaka... En üstte yer alan birinci tabakada, yakın zamana ait buluntular var. Onun altında 1000 yıl öncesinin kalıntıları ve üçüncü tabaka 1500 yıl öncesine ait... Kelimeler de öyle. Bir sözcüğün 500 yıl önceki söyleyiş biçimi ve anlamı, 1500 yıl öncekinden önemli ölçüde farklı olabiliyor.

Kızlara ad olarak verilen *Okşan* ismini ele alalım. Günümüzde "okşama" fili ile ilgili gözükmesine karşın kökeninde *oxan* kelimesi var. *Oxan* veya *Oxen*, sözlüklerde "cinsiyet veya yaşından bağımsız, sığır cinsi bir hayvan" olarak tanıtılıyor. Bunun yanında *öküz kelimesinin çoğuludur*, diyen sözlükler var. Aktarma sözlüğünde uç anlamlara yer verilmiş: "Ok boyu", "adım" gibi... Bunun yanında *okuz* sözcüğü "Amu Derya Irmağı" ve *oksum*, "kırmızı soğan" anlamına geliyormuş. Yine, aynı sözlüğe göre *oksan* "sevecen" demek. *Oksağan* ise "pırasa"...

Az kullanılan anlamları berî tutarak "genelleşmiş anlam" üzerinde duralım. *Ox* kelimesinin, "sığır" veya "öküz" anlamına geliyor olması daha mantıklı. Orta Asya topraklarında eğer erkek sığıra "öküz" denmişse dişi sığırın da bir adı olmalı... "İnek" kelimesi dilimize ne zaman girdi bilmiyorum, ama her halde yakın zamanlarda olmalı. Mîlâttan önce 800'lü, 1200'lü yıllarda bu kelime kullanılmış olsaydı kaynaklarda mutlaka karşımıza çıkardı.

İki kelimeyle karşı karşıyayız *Oks* ve *Oksan*... O yıllarda Mısırlılar *inek tanrıçasına* tapıyorlar... Veya şöyle de diyebiliriz: *Tanrıçalarını inek tasviriyle resmedip onu besleyip-büyüten bir ilâh olarak görüyorlar*. Boğa Tanrı'sının yardımcısı olan bir *Boaviçe* olduğunu düşünüyorlar. *Boaviçe veya Oksan*...

Oksan, sözcüğünün tarihin bilinmeyen bir döneminde insanların diline "öküzün karısı", "dişi öküz" veya "öküz ana" anlamında yapışıp kaldığını düşünüyorum. Zaman içinde ilk anlamı unutulup *öküz* veya *sığır* anlamına geri dönülmüş olmalı.

Türkçe sözcüklerin sonunda yer alan <-en>, <-an> eklerinin çoğu târih öncesi dönemlerden taşınan "ana" veya "kadın" betimlemesi. Veya o sözcüğün "dişi" olduğuna işâret. Bu ekler *ma* sözcüğünün işlevini görüyor. Oksan'ın *Amu Derya Nehri* anlamına gelmesi de ilginç... Çünkü metaforik olarak bütün analar *deniz*, bütün analar *nehir*... Ana sözcüğü *akan, veren, sonsuzluk diyârı* anlamına geliyor. *Sonsuzluğa, ulûhiyete açılan kapı*.

Oksan sözcüğünün "dişi sığır" veya "inek" olarak betimlenmesi bize diyelim ki, beş bin yıllık bir perspektif sunuyor. Fakat ya daha öncesi... Mîlâttan önce yirmi binlerden başlayıp üç binli yıllara gelinceye kadar insanlar "atalarına" inanmışlar. Kendilerini doğuran "kadınlara", kendilerini doğuran "tanrıçalara"... Bir "ilk" olmalı diye düşünmüşler. Doğuran ve yaratan "bir ilk kadın"...

Yaratılışın gizemli hikâyesini "kadınla", "dişi olmayla" ilişkilendirmişler.

İlk kadın, *En eski olan kadındır*. O, *En Eski Ana'dır* veya *En Eski Baba*...

Bu söylemde, "Ana" da kadındır, "Baba" da...

Baba means, 'grandmother' or 'old woman'...

Şimdi de *asciani* ve *osciani* sözcüklerine bakalım.
Osciana, *OnceA* > *dell'Arcadia* şehri. Telfusa'nın kuzey batısında, *Lâ Done Nehri*'nin üzerinde bulunan *Arcadia* kenti *OscioNA* veya *OnceA* adını Apollo'nun oğlu *Onco*'dan almıştır. (Pozzoli, Romani, & Peracchi, 1824)

Asciano, İtalya, Toskana'nın Kireç Sînesi (Crete Senesi) bölgesinde küçük bir kasabadır. Bölge, Orta Çağ'dan beri "D*eserto di Accona*" olarak bilinmektedir. Bazı önemli sulama yatırımları sayesinde bugün buğday ve ayçiçeği ekimi mümkün hâle gelmiştir. *Asciano* Etrüsk ve Roma kökenli, MÖ V. yüzyıla uzanan büyüleyici bir Etrüsk şehridir. (SII, 2020)

Dünyanın değişik yerlerinde *asciano*, *osciana* adlı yerleşim yerleri var. Kökeni Apollo'nun oğluna bağlanıyor ama benim daha güçlü bir tezim var. Mîlâttan önce 500'lü, 400'lü yıllarda Orta Asya'da, Sûriye topraklarında ve Balkanlar'da

"Eski Ana" kavramı tanrıçalara atıf olarak kullanılıyor. *Osci-Ana* sözcüğü ile bizim *Eski-Baba* sözcüğümüz aynı. Greklerin ve Lâtinlerin dilinde küçük bir değişikliğe uğramış ve bu arada asıl anlamını, içeriğini kaybetmiş.

Eski-Babalar ve *Eski Anaların* hepsi *İlksel Ana*'ya işaret ediyor. İnsanlığı yarattığı düşünülen *tanrıçaya*. Veya *osciana* sözünü Tanrı-tanrıça ikilisi olarak da tanımlayabiliriz.

Osci-Ana ile ilgili örnekleri çoğaltmak gereksiz.

"Main-mayna", "mâ-ayna", "enos", "occi-anus", "oksan", "babski" gibi sözcüklerin hepsinde *Eski-Ana* var veya ana/kadın anlamına gelmek üzere "*Eski-Baba*"... Eski Ana'ların, Eski Baba'ların tümü "tanrıça" olarak değerlendiriliyor. Yani, "El" değil, "Elât" olarak...

Eski Ana/Baba ile *Elât* sözcüğü aynı anlamda. "Eski Ana" sözü; Arâmî/Sûriye dilindeki *Alât'ın* Türkçesi, Etrüskçesi, Oğuzcası veya Balkancası. Grekler ve Lâtinler kendilerine benzeterek *Asciano*, *Enos* sözcüklerini kullanmışlar.

Şimdi, dikkatlerimizi *Aleksandır* veya *İskender* sözüne yöneltebiliriz.

İskender'le başlayalım. Şöyle açımlıyorum: *İski-ana-dar*. Kelimenin sonunda yer alan "-dâr" eki, "*verdi*" veya "*...nın oğlu*" anlamına geliyor.

Eski Ana'nın verdiği... Eski Ana'nın çocuğu... *Eski Ana* figürü tanrıça veya Tanrı olduğuna göre İskender, "Tanrı'nın/tanrıçanın Oğlu" anlamında.

Ve aynı zamanda, büyüdüğünde Tanrı'nın yerine geçen, onun sorumluluğunu üstlenen...

İskender, "Eski Ana Verdi", "Tanrı Verdi", "Tanrıça Verdi" demek... Günümüzde bazı kişilerin ad olarak seçtikleri *Atâullah* türü bir sözcük. Eski Ana'nın *ağ'tâsı* (verdiği - yarattığı) veya bozulmuş şekliyle, "Eski Ana'nın Atası"... Buradaki 'ata' sözcüğü *ced* değil, 'balası', 'çocuğu' anlamında...

Tanrıça *Eski Ana'nın* yavrusu...

Aleksander sözcüğü, *İskender* kelimesinin başına Arapça belirlilik takısı "Al" ekinin gelmesiyle oluşmuş.

Son dönem hâriç, târihî geçmişte "Lâz" adıyla belirlenmiş herhangi bir etnik grup yok ki, İskender *Lâz* olsun. Tek özelliği, ailesinin kendisine "Tanrıça Verdi" şeklinde ad koyması ve âtideki ilk atasının "Tanrı veya tanrıça" olduğuna inanması.

İskender gem vuramadığı hırslarının vücudunu yıpratarak yorgun düşürmesi sonucunda hastalanır ve Irak topraklarındaki Bâbil şehrinde ölür. Cesedini,

içi bal dolu bir tabuta yerleştirip Makedon ülkesine doğru yola çıkarırlar. Sonrası meçhul... Değişik müzelerde bulunan *İskender lâhitlerinin* ona ait olduğu şüpheli. "Devlet" olamadığı için cenâzesi ve mezarı korunamaz. Sadece adı kalır yâdigâr: *İskender, Eskiana Verdi*...

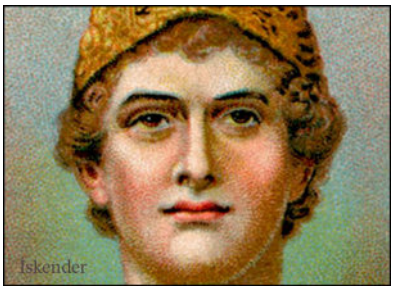

Babaesk

Mitolojik Tanrıça Thaylen'in ülkesi

RESTAURACJA
"Leśna"
Babesk

Babesk

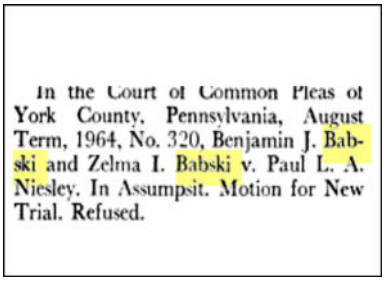
In the Court of Common Pleas of York County, Pennsylvania, August Term, 1964, No. 320, Benjamin J. Babski and Zelma I. Babski v. Paul L. A. Niesley. In Assumpsit. Motion for New Trial. Refused.

Asciano - İtalya

Al-Lât, Allât, Lât

İslâmiyet'ten önce, Mekke'nin 60 km güney doğusunda yer alan *Tâif* kasabasında *Sakîf* kabîlesi yaşıyor. Kasabanın ortasında içi tanrıça heykelleriyle dolu büyük bir Puthâne var. Puthânenin / tapınağın içinde yer alan taştan yapılmış tanrıça heykellerinden en önemlisi *Rabbeh* diye hitap ettikleri *Lât putu*... (Robert A. Morey, 2011)

Sakîfliler bir taraftan Allah'a, diğer taraftan somut görünürlüğü olan "tanrıça heykellerine" birlikte tapıyorlar... Düşük dereceli değerlendirdikleri çok sayıda put arasından *Al-Lât'ı* öne çıkarmışlar. Onu*Tanrı'nın karısı* olarak görüyorlar. Kabîlelerinin koruyucusu, gözeticisi ve kurtarıcısı...

Bu tapınma türü Sakîf kabîlesine özgü değil. Arabistan Yarımadası'nın, bunun yanında Sûriye, Ürdün ve Filistin topraklarının neredeyse tamamında geçerli... İnsanlar "soyut" Allah kavramının yanında "somut" kadın heykellerine, kadın rölyeflerine, kadın dikitlerine de tapıyorlar. Onlara dua ediyor, kurbanlar kesiyor, kendilerini memnun etmek için arpa lapası gibi (OneDio, 2020) yiyecekler sunuyorlar ve karşılaştıkları çeşitli zorlukların giderilmesi için kendilerinden yardım dileğinde bulunuyorlar.

Peygamberimiz, "Tanrı'ya ortak koşanlar" anlamında, bu câhil insanları *müşrik* sıfatıyla tanımlamış... İnançları bulanık kişiler... Taş nesnelerden çâre bekleyen düşünce melekeleri ve ahlâkî değer yargıları bozulmuş...

Sakîf ileri gelenleri Mekke feth edildikten sonra *Al-Lât* adı verilen tanrıçadan soğumak ve İslâm inancına adapte olmak için peygamberimizden üç veya bir yıllık bir süre istiyorlar. Fakat, Peygamberimiz geçit vermiyor. Tanrıça heykelinin yıkılmasını sağlamak için *Mugîre ibni Şûbe* ile *Ebû Süfyan*'ı görevlendirerek *Lât* putunu yerle bir ediyor.

Sakîf kabîlesi mensupları *Allât'ın* ne olduğu konusunda farklı görüşlere sâhip... *Lât*'ı, kimisi Allah'ın eşi, kimisi kızı olarak değerlendiriyor.

Mekke'lilerin durumu farklı... Onlar *Menât*, *Uzza* ve *Lât* adlı heykelleri *Allah'ın üç kızı* olarak görüyorlar. *Lât* putunun "hâmileliğe", "toprağın bol mahsul vermesine" iyi geldiğini düşünüyorlar. Kâbe'yi tavâf ederken okudukları *telbiye duasında* üçünün de adı geçiyor.

Lât, Menât, Uzza'ya selâm olsun
Yüksek uçan tepeli turna kuşlarımıza
Vesîle olsunlar, arzularımızın gerçekleşmesine

Dönemin Mekke halkı, *Tanrı'nın kızları* olarak gördükleri taştan yapılmış bu figürleri Allah ile aralarında mesaj getirip-götüren "aracılar" olarak değerlendiriyorlar. Veya *şefâatçiler*...

Sakîflilerin Tâif puthanesi her şeyiyle Mekke'deki Kâbe'ye benzetilmiş. Yapı biçimiyle, tavâf ibâdetiyle, kurban kesimi ve tanrıça heykellerine çeşitli hediyeler sunumuyla... Puthâne'nin ortasında "siyah bir kaya olan Lât'ın" etrafında dönüyor, ona şiirler okuyor, dilek ve temennîlerde bulunuyorlar. Başka bir kaynakta Tâif'teki *Lât stel*'inin dikdörtgen prizması beyaz bir kaya olduğu bildiriliyor. (Smith, 1885)

Kadın heykel ve heykelciklerine tapınma Tâif kasabasıyla sınırlı değil. Sûriye sınırından Yemen'e ve Kıbrıs'tan Yunan adalarına, oradan Basra Körfezi'ne, Hindistan Yarımadası'na kadar her yer, her şehir bu tür kadın rölyefleri, kadın *stelleriyle* dolu. Kadın dikitlerine, heykel veya heykelciklerine bilimsel dilde *stel, estel, stela, stena, betül, betil, beytel, abüd, âbide, amûd, amed* gibi adlar verilmiş. İsim çokluğu; formlarından, özgün kabîle kültürlerinden veya stellerin üretildiği dönemlerin farklı olmasından kaynaklanıyor.

Betüller veya Beytel'ler çeşit çeşit... Kimisi, *kaba-saba kadın görünümlü sıradan bir yontu*... Kimisi vücut hatlarını ince çizgilerle ortaya koyan güzel bir kadının birebir kopyası niteliğinde... *Tanrıça* anlamına gelmek üzere stellere bazen hiçbir şey yapılmamış. Uzunca bir taş parçası topraktan çıkarılarak yolun kenarına şâkulî olarak dikilmiş, "bu bizim Tanrı'mızdır/tanrıçamızdır" deyip insanlar ibâdete dâvet edilmiş. Tapınılan *tanrıça stelleri* standart bir şekle sâhip değil. Her kâbile, şehir veya topluluk onları kendi zevkine göre yontmuş, kendi zevkine göre süslemiş. İbâdet anlayışlarına göre kurbanlar kesmiş ve/veya hediyeler sunmuş.

Tâif şehrinden başka *Nahle* denilen yerde de *Lât tanrıçasına* tapınıldığından söz ediliyor. Nahle'deki tapınak Tâif'teki puthaneden daha küçük imiş. Bunun yanında *Hatra* halkı ve Yemen'de yaşayan bir takım insanlar da Tâif'liler gibi

Lât putunu kendilerinin tanrıçası olarak belirlemişler. Yine, Ürdün sınırları içinde Akabe Körfezi'nin hemen kuzeyinde bulunan Petra (Sûriye'deki *Palmîre* ile karıştırılmamalı) şehrinde de *Lât* ve *Uzza*'ya tapınıldığı bildiriliyor.

Petra'da baş putun adı *Allâte-Manâtu*[1] imiş. Petra, denizden 1000 metre yükseklikte Mûsâ Vâdisi'ne kurulmuş, Nebâtilerin başkenti... Nebâtiler MÖ 57 ilâ MS 105 yılları arasında varlık sürdürürken 106 yılında Roma İmparatoru *Trayan* tarafından târih sahnesinden silinmişler. (Sarıcık, 2014)

Havran harâbelerinden elde edilmiş volkanik bazalt özellikli dikili taş bir levhanın (stela - estel) *Allât* adı verilen tanrıçayı "zırh", "kalkan" ve "mızrak" ile birlikte temsil ettiği ve bu figürün Louvre Müzesi'nde bulunduğu...

Allât, Ürdün topraklarında yaşayan Nebâtîlerin tanrıçası olarak biliniyor. Yerel bir topluluğun üst tanrıçası, süprem, yüce veya âli olan... Puthane'deki çok sayıda küçük tanrıça heykellerinin yanında onların üzerinde ve "en yüksekte olduğu düşünülen"... Hürmetin, tapınmanın en çok kendisine yöneltildiği bir stel... (Michel Mouton, 2011)

Derin târihî süreç dikkate alındığında görülecektir ki *Allât*, tek başına ne Tâif'lilerin ne de Nebâtîlerin tanrıçası, çünkü çok önceki târihlerde dahî var. Arap yarımadasının içlerine doğru yayılması belki de, onu içtenlikle özümseyen Nebâtîler sâyesinde...

Allât veya *Lât* mîlâttan önce 500 yılında da var, 800 yılında da... Hattâ mîlâttan önce 1500, 2500 yıllarında... *Lât* isminden soyutlanıp olguya "tanrıça", "kadın" veya "ana" figürüyle bakılırsa mîlâttan önce 20 binli yıllara kadar gidilebilir.

Lât, Lâz, Allâtu Sümer tanrıçası *Erişki-gal*'den bu yana yaşayan bir isim. Erişkigal, *yeryüzünün tanrıçası* demek. Türkiye'de onu, *Arzı-Cân* olarak isimlendirmişiz. *Arz'ın Ruhu*. Yerküreye hayat veren Can... *Erzincan*.

Allât veya *Lât* sözcüğü Yakın Doğu coğrafyasını bu kadar derinden etkileyince Grekler kayıtsız kalamamışlar *Lât tanrıçasını* isim değişikliğiyle kendilerine uyarlamışlar. Bazı Antik Yunan metinlerinde Lât'tan *Athena*, *Atina* veya *Asena* olarak söz ediliyormuş. Ayrıca onu *Afrodit* (Aphrodite) olarak gören kişiler var. Romalılar *Lât* imgesini ülkelerine taşımışlar ve ona *Minerva* elbisesi giydirmişler. *Tanrıçamıza bu adla tapınılacaktır* deyip yeni bir inanç tarikatı oluşturmuşlar. "Atina" adlı tanrıça Grek toplumunun... "Minerva" adlı tanrıça Romalıların *Allât*'ı... *Lât*'ı veya *Lâz*'ı.

[1] *Manatu*: İlahî ışığın öğütlerini alan seçilmiş biri

Heredot'un şu sözü -eğer gerçekten söylemişse- önemli: Araplar Dionysos ve Afrodit dışındaki tanrılara tapmazlar. Araplar Dionysos'a "*Orot-alt*" ve Afrodit'e "*Âli-Lât*" derler. (OneDio, 2020)

Web kaynakları, *Orotalt*'ın anlamı konusunda âciz... Kaçınılmaz olarak sezgiye başvuruyorsunuz. *Orot-alt* sözcüğünü "Arzın Tanrısı" olarak anlıyorum. "Orot" *arz* demek ve "alt" sözcüğü ise *ilâh* anlamında.

Diyân-eses (Dionysos) veya *Orotalt* "Tanrı" demek...

Afrodit (Âli-Lât) Tanrıça... Veya "Lâz"...

Lât sözcüğüyle ilgili çok sayıda açıklama var. Her biri belli bir döneme ait. Milâttan sonra 500 ilâ milâttan önceki 500'ler ve 1000'lerdeki telâffuz biçimleri, kastedilen "tanrıça formları", "tanrıça kişilikleri" aynı değil. Fakat hiç değişmeyen atıf, hiç değişmeyen tema "dişilik".
Kadın, ana, büyük ana, eski-ana, kız, kız kardeş, hûrî veya *tanrıça* söylemi...

Healey'e (2001) göre, Heredot'un açıklamalarını Grek etkisiyle birlikte ele almak gerekir. *Al-İlât* sözü Grek şivesiyle Hallât[2], Allât (Nebâtî dilinde Alât, Altu, ´Ltw) olarak telâffuz edilmiş. Daha sonra Araplar tarafından yeniden yorumlanarak *Al-Lât* haline getirilmiş.

Şiirsel yazım biçimi olan *Lât* sözcüğü bu nedenle bazı kişilerin yanlış anlamalarına meydan vermiş olabilir. Kuşkusuz *´ltw* ve *´lt* Arâmî diliyle konuşan Nebâtîlerde tanrıçaya işâret etmekteydi. (Healey, 2001)

Onlar tanrıçaya *´İlht* diyorlardı. Şurası da not edilmelidir ki başlangıçtaki *elif harfi* bileşik isimlerde olduğu gibi bazen yutulup atılabiliyordu. Fakat Nebâtîlerde bu isim *Allât* veya *Allâtu* olarak kullanılmıştır. Yazım ve telâffuz farklılığı inançla ilgili değildir, ses değişimi düzeyinde incelenebilir.

Allât veya *Lât* adının bölgeyi zapt eden İskender'den sonra değişik şekillerde yazıldığı, söylendiği görülüyor: Laodicee, Al-Laziqiyah, Lâttakia, El-Lâdhiqiya, Laodicée, Laodicea, El-Lâdhaqiye, Lâttaquié, Lâdikiya, Lâtakia, Lâtakieh, Lâdhiqiye, Laodicea ad Mare, Lâttaquie, El-Ladhaqiyé, Laodikeia, El-Lâdhiqiya, Lâdikis, Al-Lâdhiqiyah, Lâdik, Lâzik...

Osmanlı Devleti, 1500'lü yıllarda Kütahya'nın *Lâzkiye* kazâsına sâhip... Lâzkiye günümüzdeki *Denizli* şehri...

Trablus'ta *Lâzkiye* nâhiyesi var (*Lâzkiye-i Nefs*).

[2] Türkçedeki 'allet' sözü... "*Bu işi allet artık*"

Ve Hınıs Sancağına bağlı *Ma-Lâz-girt* nahiyesi.

Sûriye'deki *Lâzkiye* kasabasını da unutmamamız gerekiyor.

"Malâzgirt" sözcüğü, "*Malâz* Şehrinin kuşatılması" anlamında. *Ma-Lâz*, "Lâz-Ana" (Kraliçe-Ana) anlamına geliyor. *Ma-Lâtia* veya *Malâtya* şehri de tanrıça *Lâz-Ana*'nın adını almış...

Leziz, *luscious* [lâşiz] sözcüğü 'tatlı' veya 'güzel' anlamında... Lâz-Ana'nın pişirdiği; Tanrıça/Lâz Ana'ya ait olan lezzetli yemek...

İsraillilerde 'Lâ'ziz Rabbî' diye bir kavramın bulunması...

Lâziz sözcüğü Arapçaya bilinmeyen bir dönemde *El-Azîz* şeklinde geçmiş olabilir. Değişik dillerde *-is, -iz, -ish* sonekleri "bir defadan çok olma", "katmerli olma", "âit olma", "onunla ilgili olma" gibi anlamlara geliyor. (Housel, 2006)

A*zîz/Lâ'ziz, ´Azzûz*: Aşk, bağlılık, güç anlamlarında. (Zafrani, 2005)

"Azîz" sözcüğü, milâttan önce 1000'li yıllarda var olan ilineklerinden koparak müstakil bir kelime haline gelmiş olsa bile, onun üçüncü göbek dededen *Lâ'ziz* sözcüğüyle akrabalığını görmezlikten gelemeyiz.

Lâze; boş, aylak ve *Lâzy* sözcüğü ise "exegetical tembelllik" anlamlarında. *Exegetical* sözcüğü, "dînî metinlerin yorumlanmasıyla" ilgili. Örneğin, Yahûdilerin dînî içerikli kimi İbrânî metinleri "*Çalışmana gerek yok. Tanrı kuşun-kurdun rızkını verir.*" şeklinde yorumlamaları "*eksegital tembellik*" olarak tanımlanıyor. "Kaderci" anlayış esas olarak, kadîm İbrânî toplumuna âit. İngilizcedeki 'lazy' sözcüğünün *tembelliği*, hiç bir işe yaramayan *Lât* putundan kinâye. "*Orada laz gibi, ne aylak dikilip duruyorsun*" anlamında.

Allât ve *Lât* sözcüklerinin *Lâz* sesine dönüşmesiyle ilgili çok sayıda örnek verilebilir. *T* harfi ve sesinin *z* sesine dönüşmesi yakın zamanlarla ilgili değil. Mîlâttan önce 800'lü yıllarda Yâkup peygamberin *Lûz* şehir adını *Beytel* veya *Betül*'e çevirmesinden de anlaşılıyor ki, *tanrıça* adının *z* sesi kullanılarak söylenmesi eskilerden bu yana gelen bir alışkanlık.

Ze'li telaffuz biçimi Greklere, Arâmî'lere veya herhangi bir topluluğa âit değil. Bir dönem, sadece belli bir kabîle *z* sesli telâffuz biçimini kullanmış olsa dahî zaman içinde giderek *bir şekilde yaygınlaşmış*. Değişik toplumlar veya topluluklar duruma göre her iki telâffuz biçimini de kullanmışlar. Dile nasıl yapıştıysa...

Veya her hangi bir şehir, kavim, kabîle, kral veya kraliçe hangi telâffuz biçimini öne çıkarmışsa... İbâdet ve zikirlerini hangi telâffuz biçimiyle yapmışlarsa...

Günümüzde Batı ve Doğu toplumları her iki telâffuzu da kullanıyor. Türkler olarak Sûriye'nin Lâtakia'sını *Lâzkiye* şeklinde anıyoruz. Denizli'ye, yani İskender'in Laodica'sına *Lâzikıyye* demişiz. Lâdik, Lâzik, Lâtin, Elâzâr, Agsâr, Agasâr, Akhisâr dönüşümlerini gerçekleştirmişiz. Filizlenen yeni sözcükler *Allât'tan* o kadar uzaklaşmış ki, akrabalık bağlarını ve kimliklerini tanımak neredeyse imkânsız... Dünya dillerine bakıldığında *Allât*, *Allâz*, *Lâz* kelimeleriyle ilintili türevsel sözcüklerin sayısı on binlerle ifade edilebilir. Kimisi "tanrıça" kavramını direkt hatırlâtan, kimisi imâ eden ve diğerleri bütünüyle farklı anlamlarda.

Yeryüzünde, *Lât* kavramının tanrıçalığı gündemden düşünce insanlık ona işâret eden sözcüklerle oyun hamuru gibi oynamış. Bu değişim ve dönüşüm süreci, kültürel imgeleme ve yaratıcılık sanatıyla birlikte hâlen devam ediyor. *Tanrıça Lât* öldü. Fakat "*kültürel Lât*", edebiyât ve sanatta, mîmâride, mobilya ve dekorasyonda en parlak dönemlerinden birini yaşıyor.

Allat Esteli

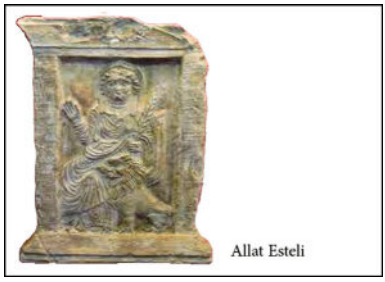
Allat Esteli

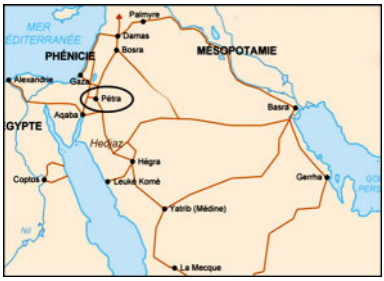

Stèle représentant la déesse Allât sous les traits d'Athéna

Basalte
Ier-IIe s. ap. J.-C.
Hauran, région de Bosra (Syrie du sud)

Une inscription nabatéenne donne le nom du dédicant : « *Haliyu, fils de Qadam, de Kharaba.* »

Wa'l-lati wa-l-'Uzza
Wa-Manata al-thalithati al-ukhra
Fa-inna-hunna al-gharaniq al-'ula
Wa-inna shafa'ata-hunna la-turja.

Allah'ın kızları olarak görülen
Lat, Menat ve Uzza putlarına TELBİYE

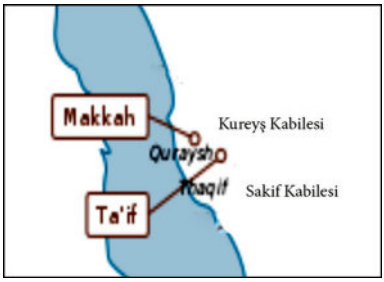

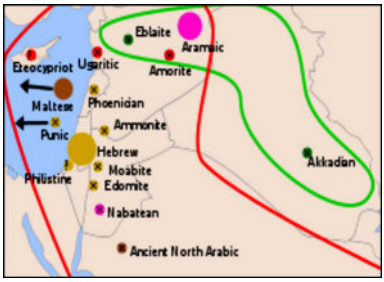

Bel, Belos, Belit

Bel: (Akatça Belû'dan) *Sâhip, Efendi, İlâh, Rabb, Mevlâ, Çalap* anlamında... Özgün bir isim olmaktan çok, bir "sıfat"... Bâbil İmparatorluğu döneminde çeşitli tanrılara hitâp etmek, onları tanımlamak için kullanılan bir"betimleyici"... Dişil formu *Belit*... "Hanımefendi" veya "bayan" anlamında. Grekler *Belos*, Lâtinler *Belûs* demişler. *Bel* sözcüğü dil bilimi açısından *Doğu Semitik* bir ifâde. Kuzey batıdaki Semitik *Ba'al* sözcüğüyle aynı kökten geliyor ve aynı anlamda. (Malm, 2018)

Bel'in, *Bâ-El*'den geldiği ve onun kısaltılmış biçimi olduğu düşünülüyor. *Bâ-El*, "*Tanrı'sal ruh*" anlamında... Veya "*Yüce Ruh*" demek. Kendi Rûh'unu veya Cevher'ini, *Asl-ı esâsiyesi*'ni bize bahşeden *Yüce Varlık*... *Mevlâ*...
Bâ, 'Ruh' anlamında, *El* ise 'İlâh'.

Bâ-El, "Yaratıcı-*Ruh*" veya "Yaratıcı-*Rûhîye*" demek.

Eskiler, yaratıcı *Ruh* veya *Rûhîye*'yi acaba neden *E, El, İl, İlû* veya *İlâ* sesiyle ifâde etmişler? Bilmiyoruz, sanırım hiçbir zaman da öğrenemeyeceğiz.

Kendime göre tahmin yürütüyorum.

El, İl veya *İlû*, "İlk" sözcüğüyle ilişkili olabilir. Bizi, dünyayı, yerleri ve gökleri, evreni yaratan bir *İlk*... Anamızın, babamızın, atalarımızın *İlk*'i. İlk doğuran, ilk ortaya çıkaran... Ağaç örneğiyle ele alırsak, dalların bir araya gelip bütünleştiği *İlk gövde*.

El; *İlk tohum*... *İlk patlama*... İlk, O...
İlk hüve... ilk Yüce... İlk Âli olan....
O *tohum*, *patlama* veya *üfleme* her ne ise ve her ne zaman olmuşsa...

Bâ ve *El* sözcükleri aynı anlamda... *Bâ* Mısırlıların *İlk'i*... *El*, Sümerlilerin...

Kaba taslak ifâde edebiliriz ki, mîlâttan önce 20 binlerden itibâren bir *İlk,* bir *O,* olduğuna inanılıyor. *İlk cevher*, *İlk öz... İlk ruh... İlk baba... İlk ana...*, *İlk O* Dünyanın ve evrenin 'mayası' olan bir *İlk*... Kendisinden geldiğimiz... Varlık dünyasındaki her şeyin kendisinden mebnî olduğu.

Bâ-El, "Rahmân ve Rahîm" anlamında... İkisi de sıfat ve ikisi de O'na işâret ediyor. Mısırlıların *Ba*'sı ile Sümerlerin *El*'i... *İlk-İlk* gibi bir söz çıkıyor ortaya. İlk-İlk (Erkek ve Kadın)... İlk-Ruh (Erkek) ve İlk-Ruh (kadın)...

Türkler *Bel* veya *Bâel* sözcüğünü çok sevmişler. Çocuklarımıza, eşyalarımıza, şehirlerimize hep onun adını vermişiz. *Belit, Beliz, Bulüz, Pelit, Beleş, Balash, Polat, Bolat, Balat, Balta, Pelet, Pile, Elt, Elti, Milât, Malât...*
Sözcük anlamlarının farklı olması önemli değil... *Ramification* kuralı çalışıyor ve arka planda İlk Rûh'a, ilk Ata'ya, İlk Ana'ya, ilk Yaratıcı'ya yapılan atfın ışığı gizli bir şekilde parlamaya devam ediyor. *Bel, Belos* veya *Belûs* "İlk Işık"... İlk Nûr... Ötelerden gelen ve bizi canlandıran... *Bel*; içimize üflenen *Cân*... Aslında *Cân* ve *Canân*'ın her ikisi de *Bâ-Los*...

Veya her ikisi de *Lât*, *Lâs, Lâz, Lûz, Leez, Leeç, Lî...*

Bel veya *Belt* dediğimizde "Bâ-El" ikilemeli sözcüğüyle konuşuyor, her iki kavramı birlikte önemsiyoruz demektir.

Sadece *Bê* veya *Bâ* dendiğinde Rûh ön plana çıkıyor, *El* sözcüğü "tahtında müstetir" oluyor. Yani arka planda varlığı hissedilen... "El" diye bir şey yok ama, açık bir şekilde gölgesini hissediyoruz. Kesinlikle orada...

Sadece *El, İlû, İlât, Allât* veya *Lâs* dendiğinde bu kez "İlk o" mefhumu ön plana çıkıyor ve *Bâ* sesi 'tahtında müstetir' oluyor. *Alât* veya *Lâs* ama, görünmez bir Bâ'sı var... Örtük, gizli... Veya herkesin çok iyi biliyor olması nedeniyle ayrıca söylenmesine gerek duyulmayan.

Fenikeliler, Mısırlıların *Bâ*'sı ile Sümerlilerin *İlû*'sunu evlendirmişler. *Bâ-El*, "ha Ali hoca, ha hoca Ali" türünden bir terkip... "Rûh" sözcüğünün *İlk* ve "İlk" sözcüğünün *Rûh* anlamına gelmesi...

Bu mânâda Rûh'un Tanrı/tanrıça olması gibi *İlk* de Tanrı ve tanrıça...

Bütün büyük krallar, İlk'in / Rûh'un / Tanrı'nın veya Tanrıça'nın soyundan gelen kişiler. Mısırlılar ve Sümerler kendi terminolojileriyle konuşurlarken Kenânlılar, "*yok aslında fark, aynı şeyi söylüyoruz*" demişler.

Bir, bîr, vir ve *vrincy* sözcüklerinin mânâsı, "İlk kaynak"...

Sayısal birime işâret ediyor gözükmesine karşın, esas olarak "İlk O'yu" tanımlıyor. Eskiler muhtemelen *Pîr* diyorlardı. *Pir* sözcüğünü günümüzde *yaşlı, ata, güngörmüş* anlamında kullanıyoruz. Mîlâttan önceki zamanlarda <bir> veya <pîr> sözü sanırım *ilk ata, ilk ana* anlamına geliyordu. Hindistan'daki *Pîr-Analar* edebiyâtı böyle doğdu. "Pîr Analar", *Eski Analar* anlamında veya *İlk Ana, İlk Analar... İlk Yaratıcı olan Baba* veya *İlk Yaratıcı olan Ana...*

Pir sözcüğü, bir *Bâ...*
Pir sözcüğü, *İlû...*
Pîr sözcüğü, *Bâ-İlû* veya kısaca *Bel...*

Pîr denen varlık her nasıl biri idiyse o bir *peri*, bir *cin*, bir *kraliçe*, bir *tanrıça...* Firavunlara bu yüzden *Pîr-Avûn* adı verilmiş. "*Yeryüzünün Pîri*" demek. *Yeryüzünde ilk kadından doğan, ilk kişi...* Veya *yeryüzünün İlk erkeğinden gelen...*

Pîr, "Bir" demektir veya "İlk"... Firavun o yüzden bir "Tanrı'dır" ve karısı "Tanrıça"... "İlksel sülâleden gelenler" soylu insanlardır. Her ne kadar, tüm varlıklar "İlk'e" âit ve hepsi "Bir'i" içeriyor olsalar bile, *Krallık* çok başka... Krallık, dünya dünya olalı beri *babadan oğula geçtiğine göre* yaratıcı bir "İlk Kral/Tanrı" var demektir... Ve bir de İlk kraliçe/tanrıça...

Bâ, Pîr, Bir, El ve *İl* sözcükleri "İlk" olana atıf... Tanrı'ya, tanrıçaya veya sonraki dönemlerde söylenen "zevciyât vahdettir" sözünde mündemiç *tanrı-tanrıça birlikteliğine...*

Mısırlılar mîlâttan önce 1400'lü yıllardan 1075 yılına kadar devam eden *Yeni Krallık Dönemi*'nde *Bâ-El*'e / *Baal*'a tapınmışlar. Fenikeliler ve Arâmîler (eski Sûriye halkı) bu süreçte *Baal* tanrısını ülkelerine taşımış, onu *Bel* olarak telâffuz etmişler. Bölgeyle devamlı ilişki halinde olan Grekler sözcüğü -os ekiyle kendi dillerine dönüştürürken *Belos* Tanrı veya tanrıçasını *Zeus* ile özdeşleştirmişler. (Encyclopaedia Britannica, Inc., 2006)

Ve, bazen de tanrı *Kronos* ile... Bel, Belos, Zeos... Kronos...

Kaynaklarda, Greklerin *Bel* veya *Bâ-Al* sözünün bir sıfat olduğunu fark edemeyip onu "Tanrı adı" gibi değerlendirdikleri ve kendilerinin güçlü semâ Tanrı'sı olan *Zeos* ile ve bazen de *Kronos* ile eşitledikleri esefle, hayıflanarak anlatılıyor. (Sicile, 1989) Şunu söylemek istiyorlar: "Greklerin Zeos'u, *Bâ-Al* ile karşılaştırılamaz. *Zeus* bir Tanrı'dır, *Bâ-Al* ise bir ilâh veya küçük tanrı...

Britannica'ya göre *Bel*, Sümerlilerin *Enlil* adlı tanrılarının Semitik karşılığıdır. Sümercedeki *Enlil* ideogramı Akadçada "*Bâ-Al*" veya "*Bel*" olarak okunmuştur.

Bilim insanları genel çerçevede bu görüşe katılmasalar da eski kitaplardaki tartışmalarda ve çevirilerde *Enlil* ile *Bâ-Al* arasında ilişkiler kurulduğu görülmüştür. (Wikipedia, 2021) *Bâ-Al*, belki *Enlil*'in birebir kopyası değil ama ondan etkilenim izleri taşıyan bir *Tanrı* veya *tanrıça*.

Enlil, "Eski Bel" olarak tanımlanıyor. Bir de "*Marduk Bel*" var ki Greklerin yanlış bir şekilde Marduk'u "Bel" olarak okumalarından kaynaklanmış.

"Eski Bel" veya "Bel Enlil"e aynı zamanda *Beltis* deniyormuş. Eski Bel'in *Beltu, Beltus* gibi adlandırmaları olmuş. *Beltus* "büyük tanrıça" anlamında ve Sümerlerdeki *İştar, Zerfanti* ve *Nana* gibi "Büyük Anneler" ile karşılaştırılıyor. *Beltus*, ilk yaratıcı olan erkek Tanrı'nın onunla eşit güce sahip olan karısı, "İlk Tanrıça"... (Mackenzie, 2013)

Bel, Belos, Belit adı verilen *Tanrı* ve *tanrıçalar* Sûriye ve Fenike topraklarında boy atıp yükselmiş ama asıl kaynak Sümerler, Akatlar, Asurlular... Mısırlılar dahî kendi *Bel*'lerini Mezopotamya'ya borçlu... Mısırlıların gerçek ve asıl tanrıları *evcil olmayan vahşî hayvanlar*.

Pîr-Avûnlar kendilerini *Tanrı*, karılarını *Tanrıça* ilân etmişlerse bu kültür temelde Sümerlere ait... Onlar, *vahşi hayvan tanrılarıyla* Sümerlere âit *İlk Ana mefhumunu* sentezleyen "amalgam bir inanç sistemine" sahipler. Antik Mısır'da hem *vahşi hayvanlar tanrı-tanrıça*; hem de *krallar ve karıları*... Tapınma konusunda ne "vahşi hayvan" sembolizminden, ne de "ilk-ana" temasından vazgeçebilmişler.

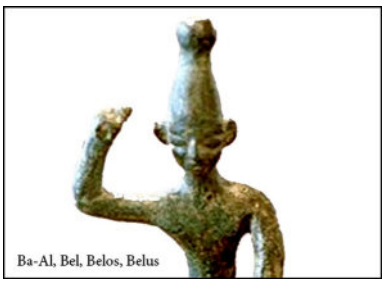

Ba-Al, Bel, Belos, Belus

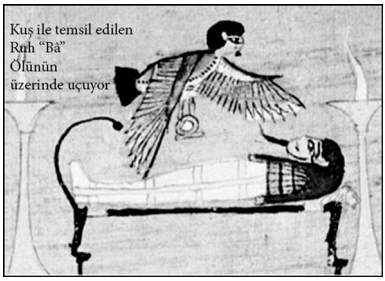

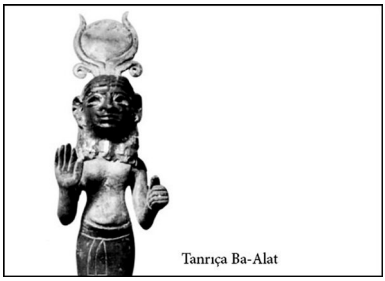
Tanrıça Ba-Alat

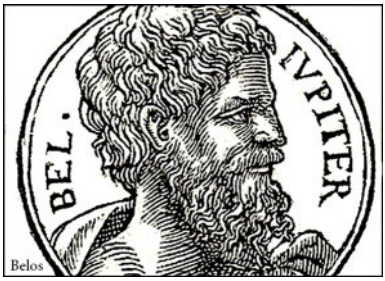

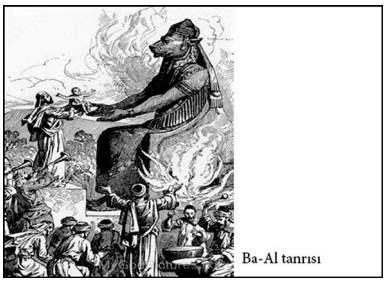
Ba-Al tanrısı

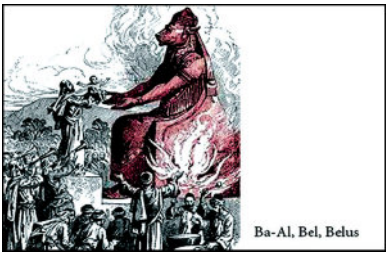
Ba-Al, Bel, Belus

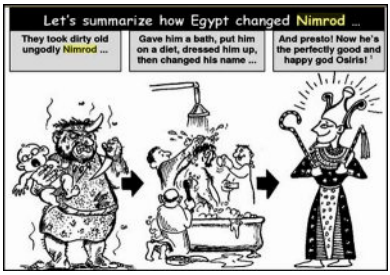
Let's summarize how Egypt changed Nimrod ...
They took dirty old ungodly Nimrod ...
Gave him a bath, put him on a diet, dressed him up, then changed his name ...
And presto! Now he's the perfectly good and happy god Osiris!

Belos: King of Egypt, is translated as Ba'al

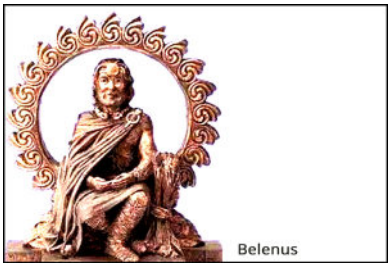
Belenus

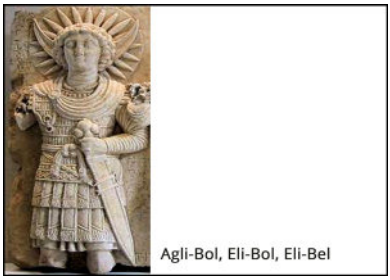
Agli-Bol, Eli-Bol, Eli-Bel

Sırplar ve Lâz

Târihleri, *Güney Slâvları* terimiyle açıklanıyor ve "Güney Slâv dilleri" adı verilen *geniş bir dil âilesi* çerçevesinde konuşuyorlar. Balkan yarımadasında dağınık bir yerleşime sâhipler. Lehçeleri farklılık gösterse de bögedeki *Slâv dilleri* genel karakteri itibariyle birbirine benziyor.

Romanyalılar, *Doğu Slâv milleti* adıyla anıldığından *Güney Slâvları* grubunun dışında tutulmuş. Güney Slâvları; *Boşnaklar, Bulgarlar, Hırvatlar, Makedonlar, Karadağlılar, Sırplar ve Slovenler*... Aralarında dil, inanç ve kültür bağları bulunan topluluklar...

"Güney Slâvları" kendilerini *Juzni Sloveni*, *Yuzhni Slâvyani* gibi adlarla anarlarmış. *Yuzni* sözcüğü, "güney" anlamına geliyor. Bölgeye gelen ilk Slâv kabîlelerine *Sclavêni* denirmiş.

Yu-Slâv'ların bölgeye gelmelerinden önce Balkan topraklarında *İliryalı*'ların yaşadığı kabul ediliyor. Fakat bu sözcük sonraki yüzyıllarda Güney Slâvları'nı tanımlamak için kullanılmış. Güney Slâvları *İlirya* kelimesini kendilerine mâl etmişler ve onu *Güney Slâvları'nı* birleştirecek sihirli bir sözcük olarak görmüşler. Sürekli, *Büyük İlirya'yı* kurma hayâli içinde yaşamışlar. Tito'nun Yugo-Slâvya'sı böyle bir proje imiş. (Wikipedia, 2020)

Bir Arnavut kendisini "*Biz İliryalılardanız*" diye takdim ediyorsa merâk ediyorum, *hangi İliryalıları kastediyor*? Ön-Slâvlar öncesinde var olan aborjin İliryalıları mı, *İlirya* sözcüğünü sâhiplenen Slâvları mı, yoksa aborjin İliryalılarla, Slâv İliryalıların karışımından meydana gelen "Melez İliryalıları" mı? Bunu bilmek mümkün değil.

Öyle olunca *İlirya kökenlilik* iddiâsı, görmemizi engelleyen bir sis olmaktan öteye gidemiyor. İliryalılık, *hava-civa* bir lâf...

Balkanlarda yaşayan insanlar için köken tanımlamasında en iyi betimleme "*Balkar kökenliyim*" demek olabilir. *Balkar*, yani Balkan kabîlelerinin karışımından meydana gelen... *Balkan-Karışımlılık*...

Asıl soru şu > Ön-Slâvlar Balkanlara ne zaman ve nereden geldiler?

Ön-Slâvların mîlâttan sonra birinci yüzyıldan itibaren Merkezî ve Doğu Avrupa topraklarından peyderpey, küçük veya büyük göç dalgaları halinde geldikleri söyleniyor. Veya, Kırım'ın kuzeyindeki Dinyeper ve Bug Nehirleri arasındaki bataklık bölgeden.

Altıncı yüzyılda yaşamış yazarlar farklı görüşteler. Ön-Slâvların *Aşağı Tuna* adı verilen topraklardan Balkan Yarımadası'na doğru dağıldıklarını iddiâ ediyorlar. Kesin belirleme yapılamıyor.

Kırım'ın hemen kuzeyindeki topraklardan veya *Tuna Nehri* kıyılarından... Kırım ve Tuna, ilk göçmen kabîlelerinin ana dağılım merkezi olabilir. Fakat öyle anlaşılıyor ki göçler çok daha geniş bölgelerden yüz yıllar boyunca devam etmiş.Tuna kıyılarından, Avrupa'nın merkezî bölgelerinden, Kırım topraklarından, Rusya'nın içlerinden... Mezopotamya'dan, Sûriye, Filistin ve Ortadoğu coğrafyasından...

Peki, bu insanlara neden *Slâv* adı verilmiş? Mîlâttan önce 500'lü, 1000'li yıllara gidildiğinde *Slâv* halklarının kökeni nereye dayanıyor?

Enteresan bir şekilde mîlâttan sonra beşinci yüzyıl öncesine gidildiğinde *Güney Slâvları* hakkında bilgi yok. Sadece altıncı yüzyıldan itibaren Balkan yarımadasının içlerine doğru dağılmaya başladıkları bildiriliyor.

Güney Slâvları için Bulgar, Makedon, Sırp, Boşnak diyoruz ama sanki çok daha eski bir kültürün mensupları imiş gibi gözüküyorlar. O eski kültürün veya *külf'ün* farklı kabîleleri, farklı obaları olabilirler.

Bölgede mîlâttan sonra birinci yüzyılda hâkim olan *Sclaveni* ve *Ante* kabîleleri *barbar topluluklar* olarak görülüyor. Yağmacı, çapulcu kişiler. Toprağa yerleşmemiş, köy hayatına veya yerleşik kasaba kültürü düzenine geçememiş... Kendi içlerinde şehir - devlet yönetimine ilişkin kurallar ve nizâmlar geliştirememiş... Disiplinsiz, lidersiz... Kaba-saba kişiler. Uzun boylu, kuvvetli... Esmer tenli, kara saçlı savaşçılar... Göçebe hayatı yaşayıp bir yerden diğerine gezen yörükler.

Ön-Slâvlar inanç yönünden *Henotistik* (Henotheistic, *El-Hînu Sâniye*[1]) olarak tanımlanıyor. Tek bir Tanrı'ya inanırken diğer Tanrı'ların da var olabileceğini gözden uzak tutmayan kişiler... Her şeyin hâkimi ve sâhibi olan ışık Tanrı'sı *Pur-Ana*'ya inanıyorlar, sığır cinsi hayvanları ona hediye etmek üzere kurban kesiyorlar.

Aklımıza, Hint yarımadasındaki *Nurgün* ve *Sagün* inancı geliyor. Ön-Slâvlar bir şekilde *Hint tanrıçalarının* etkisi altında kalmış kişiler gibi gözüküyor. *Güneşin ışığı* olarak gördükleri *Pür-Ana'ya*, (veya *Bir-Ana'ya*) ve onun enkarnasyonu olarak değerlendirdikleri çok sayıda *Tanrı-tanrıça heykellerine* tapınan *Baktîler... Bektaşlar...*

Ön-Slâvlar Balkan topraklarına yaygın bir şekilde altıncı ve yedinci yüzyıllarda gelmişler. MS 550'lerde Tuna ve Sava Nehri kıyılarında kendilerinden söz edildiği bildiriliyor. Bizanslılarla sürekli mücâdele ve savaş halinde olmuşlar. Yaklaşık yüz yıl gibi kısa bir süre içinde Trakya'nın içlerine kadar inmişler.

Sclaveni adı verilen yürük kabîlelerinin *Sırp-Hırvat* toplumunun ataları veya ilk nüvesi olduğu kabul ediliyor. Kabîleler ve soylar arasında çok fazla karışım olduğundan Sırpları sadece *Sclaveni*'lerle özdeşleştirmek doğru olmasa da bir tür "maya" faktörü olarak değerlendirilebilir.

Yedinci yüzyıldan onuncu yüzyıla kadar *Sırplar, Avarlar, Makedonlar, Arnavutlar ve Grekler* bir şekilde birbirleriyle etkileşim, belli ölçülerde karışım, birbirlerinin renklerini, huylarını ve sularını alma durumunda olmuşlar. Yaşadıkları topraklara göre kimisi *Helenleşmiş*, kimisi *Arnavut hüviyeti*, kimisi *Hırvat*, kimisi *Sırp* kimliği kazanarak yeni milletlerin ortaya çıkmasına neden olmuş.

"Maya faktörü" olarak gördüğümüz *Sclaveni* kabîlelerine daha yakından bakalım. "Sclaveni" kelimesinin etimolojisi incelendiğinde "Slovenine", "Slovene", "Sklâboi", "Sklabenoí", "Sthlabenoí"gibi sözcüklerle karşılaşılıyor. Kaynaklarda Grekçede <sl-> kökü bulunmadığından kelimenin <skl-> harfleriyle yazıldığı söyleniyor. *Sela-Bê-Ana* gibi bir kelimeyle karşı karşıyayız.

Slâv sözcüğünün aslı *Slab*, *Slobo*, *Salabo* türünden bir kelime olmalı. *Sloven* sözcüğünün bir zamanlar "ibâdet eden" anlamına geldiği belirtiliyor. Arapça *Sâ-kaliba* kelimesinden geldiğini iddiâ edenler olmuş. İtalyancadaki *selamlama* veya *Allahaısmarladık* anlamına gelen *ciao* [çâv] sözcüğü ile *Slâva* arasında ilişkiler kuruluyor.

Târihsel bir sözcüğün kökleri araştırılırken onlarca ihtimalle karşılaşmak mümkün. Belirleyici alternatif, kuşkusuz kültürel bağlamla en çok ilgili olan... Yine de hatâ yapma olasılığı var... Çünkü kültürel bağlamla ilgili gözükmesine karşın târihsel terim bütünüyle farklı bir mânâya da gelebilir. Sislerin arasında kalmışsa, "*önerilen herhangi bir anlamdan*" hiçbir zaman tam emin olamayız.

Bu görüşler çerçevesinde...

Slovenine'yi Hintlilerin *Viddhasalabhanjika* sözcüğüyle ilişkilendirmeye çalışacağım. Sözcüğün kökünü Hint kültüründe aramamın sebebi, *Slove-*

Nine bileşik kelimesinin ikinci yarısında yer alan "nine" sözü. *Nine* kelimesi "ana" veya "anne" anlamına geliyor. *Tanrıça* da diyebiliriz.

Viddha-sala-bhanjika sözcüğüyle devam edelim.

Hintçedeki "*sala-banjika*" sözcüğü, tapınmak için duvarın içine yapılan oyuklar veya uzun salon açıklıklarına yerleştirilen heykeller veya kadın stelleri anlamına geliyormuş. (Warder, 1988) Buradaki "heykel" veya "heykelcikler" Hintlilerin tapındıkları "analar","nineler"... Veya tanrıçalar.

Banjika sözünün başka kaynaklarda "*kancıka*" şeklinde geçtiğini hatırlıyorum. "*Sala*" adı verilen "mihrâbiyenin", "sakça gözünün" veya "tapınak holünün" içindeki "kancık" heykelleri... Banjika = Kanjika... Boncuk'a...

Sala, boşluk anlamında... *Sala*, "niş" tasarımlı bir mihrâbiye veya uzunca bir salon olabilir. *Niş* tasarımlı olup boşluğuna tanrıça figürü yerleştirilmiş olanlara "sakça gözü" diyoruz. *Sala* sözcüğü "salon" veya "niş" mânâsına gelmekle birlikte asıl anlamı *ibâdet*... Tapınma... Tanrıçayı selâmlayarak ona duâ veya *mantralar* okuma... Sala, *namaste* ile aynı anlamda... Sala, çoğu kez uzun bir "salon" şeklinde yapılan ve ön kısmına tapınmak amacıyla "kancık" heykelleri yerleştirilen bir mâbet... Ve aynı zamanda o heykele yapılan duâlar, niyâzlar, söylenen ilâhiler... Şarkılar... Kancık heykelinin önünde yapılan danslar.

Viddhâ sözcüğü "ilim ve irfân" anlamında olup *Tanrıça Nine*'nin vasfına işaret ediyor. *Vidya Lakşîmi* (Vidya Lakzîmi) Hintlilerin bu tür *kutsal ninelerinden*, bu tür *kutsal tanrıçalardan* biri.

Salab sözcüğü, "*sala'nın müdâvimi*" demek... Yani tapınağa / salona devam eden mü'min... Veya tapınan kişi... Bir başka açıdan *Tanrıça'nın çocuğu* da diyebiliriz. Ki, Arapçaya herhalde *sulb* olarak geçmiş. *Onun soyundan, onun yolundan, onun izinden gelen* ve aynı zamanda *onun izinden giden* anlamında.

Târihin bir döneminde Orta Avrupa'da, Kırım topraklarının kuzeyinde ve Rusya içlerinde *Eski Analara* veya *Tanrıçalara* inanan, onlara tapınan epey bir *salab* veya *salav* topluluğu yaşamış olmalı.

İlk *Slab*'lar veya *Slâv*'lar "*Vidya Lakşîmi*"nin müminleri.

İnanç açısından, çift yönlü beslendikleri düşünülüyor. Hem Hintlilerin Lakşîmi'sinden, hem de Yakın Doğu coğrafyasının Allât, Lât veya Lûz adlı tanrıçalarından... İlk olarak *Lakşîmi* tanrıçasının "Kancıklık" dînine girip imân etmişler; sonraki yıllarda ise Allât, Lût veya Lûz adlı tanrıçalarıyla bu inançlarını pekiştirip yükseltmeye çalışmışlar.

Bir gün, *üst üste dizdikleri içi boş kibrit kutularının paldır küldür yıkıldığını görünce* işi bütünüyle "çapulculuğa" dökmüş olabilirler.

Mîlâttan sonra birinci yüzyılda Balkan Yarımadası'nın içlerine doğru geniş göç dalgaları halinde ilerlerken "tanrıça" inancını terk etmeye başlamış olmalılar. Yahûdiliğin Tanrı mesajı kendilerine bir şekilde ulaşmış olmalı... Ve çok sonraki târihlerde de Hristiyanlık inancı...

Güney Slab'ları ne hikmetse, Yahûdilik inancından fazla etkilenmemişler. Hristiyanlık dîninin bölgeye ulaşması gecikince epey bir süre, *Slab* müminliği ile durumu idâre etmiş olmalılar.

Balkan topraklarına Merkezî Avrupa'dan, Rusya topraklarından, Tuna boylarından kozmopolit gruplar halinde gelip yerleşen bu insanları *Slab* olarak adlandırmak ne derece doğru? Soy, kabîle ve göçmen olarak geldikleri asıl topraklar itibariyle değerlendirirsek hiç doğru değil. Onların çok az bir bölümünün ataları tanrıçaya tapan Slab'lar olabilir. Ve onlar dahî, *Slab* müminliğini anlamsız bulup yüzyıllar öncesinde bu inancı zaten terk etmişler.

Târihçi olsaydım bu toplulukları *Rus-dîli-dâneler* olarak isimlendirirdim. Veya kısaca *Rusdal*'lar. On beşinci yüzyılda bir târihçi bu topluluklara konuştukları ortak dili dikkate alarak ad vermiş, "*Onlara Slablar / Slâvlar diyelim*" demiş. Ve böylece hepsi *Slâv* olmuş.

Rus-dili-dâneler sözcüğünü "kuzey bölgelerinde gelişip hayat bulan bir dili kullanan topluluklar" anlamında ele alıyorum. *Rus* sözcüğü "kuzey" anlamında... Kuzeyde yaşayan bu topluluklar zaman içinde ve uzun yıllar bir arada yaşadıkları için diğer dillerden belli ölçüde farklılaşan başka bir dil grubu yaratmışlar. Bu dil *Hintçe, Hunca, Kıpçakça, Türkçe, Türkmence, Kazakça, Macarca, Tatarca, Arâmîce, Arapça, Kafkasça* sözcüklerin bileşiminden meydana gelen yeni bir *Esperanto*...

Öte yandan *Slâv dili* dediğimiz olgu, aslında bizim dilimiz. Bizim, yani *Kutsiya topraklarının*... Ruslar, *Kril Alfabesi*'nden vazgeçtikleri gün çözülürler... Onları bir arada tutan olgu Slâv dili değil, *Kril harfleri* ve bu harflerle yeniden ürettikleri veya kelimelerimizi çarpıtarak dönüştürdükleri sözüm ona, *Rusça / Slâvca* olduğu iddiâ edilen yeni kelimeler...

Slâv-Sırp ilişkisini belirlemek için oldukça *uzun bir giriş* oldu ama gerekliydi. Aksi halde Sırpların "Lâz" sözcüğüne niçin bu kadar tutkun olduklarını anlayamazdık.

Hanîfen Müslimen Lâz başlıklı yazımdan yapacağım bir alıntıyla devam etmek istiyorum. Aradan altı yıl geçti. Bu süre içinde yeni şeyler öğrendim. Bazı düzeltmeler yapmam gerekiyor.

Sultan Murâd-ı Evvel, Kosova Ovası'nda Sırp kralı Lâzar'la savaşmıştı. Adı, Allah'ın ihsânı, îtâsı anlamına gelen *Hüdâverdigâr* bu harpte şehâdet şerbetini içerken, adı 'Allah'ın nusreti' mânâsına gelen *Lâzar* tutsak düşmüş ve daha sonra öldürülmüştü.

Sultan Murat-I dönemi olaylarında *Lâs İli*'ne yapılan akınlardan, Lâz Ucu'ndan söz ediliyor... Neşrî, kendi adıyla anılan târihinde Hüdâverdigâr'ı şehit eden kişinin Lâzar'ın damadı *Kopil Miloş* adlı bir *Lâz* olduğunu söyler. Hüdâverdigâr'ın şehit olmasından sonra yerine oğlu *Bâ-Yezîd* (Allah ile hem-hâl olan anlamında) geçmiş ve savaş ganîmeti olarak *Lâz kızı Olivera* ile evlenmişti.

Hristiyan Lâz'lar böylece akrabamız olmuşlardı. Bu gelenek, Murâd-ı Sânî'nin *Vılk oğlu Brankoviç*'in kızı "Maria" ile yaptığı nikahla devam edecek ve Lâz'larla olan akrabalık bağlarımız pekişecekti. Enverî, II. Murat'ın *Maria* ile olan evliliğini şöyle dile getiriyordu:

Lâz'a gitti, Lâz ilini aldı ol
Selânik'i feth ederek hem buldu yol
Aldı despot Yorgi'nin kızını
Şâh ol la'îne muhkem, andan oldu câh
Pes gelûp, cümlesi Lâz'a kıldılar nazar
Lâz dahi kızı görmüştü meğer
Âfetin kılmışdı gönlünde eser

Osmanlı, Sırpları *Lâz* olarak tanımlıyordu. Sırbistan, *Lâz* ülkesiydi. Bu ülkenin sınırları Ege'de *Halikidiki Yarımadası*'ndan başlıyor Tuna Nehri boyuna kadar uzanıyordu. *Selânik, Üsküb, Semendire, Belgrad* hep Lâz şehirleriydi. İkinci Kosova Savaşı'ndan sonra Sırbistan, *Lâz oğlu Vilayeti* olarak anılmaya başlandı. Osmanlı, Lâz topraklarında 520 yıl hüküm sürmüş bu süreçte yüz binlerce Lâz Müslümân olmuş "*Hanîfen Müslimen, Ehli Sünnet vel Cemaat*" çizgisine girmişlerdi.

Ebu'l-Hayr Rûmî tarafından 1480 yılında, sözlü geleneğin toplanarak kitaplaştırılmasıyla oluşturulan *Saltuk-nâme*'ye göre Rumeli'de "Karîbân" [Kinsman, kinzman karındaşların ülkesi, Serbia veya Sırbistan] adlı bir ülke vardı. Bu ülkenin beyine *Taynos* derlerdi. *Pây-i Tahtı*'nın adı ise *Süküb* (Üsküp) idi ve bu şehirde Lâz'lar yaşardı. (Akalın, 1988)

Kariban leşkeri, kim Rûmîlere dirler. Bu *Kariban leşkerinin* beği adına Taynos dirlerdi. Öte Rûm yakasında bir şehr diyârı vardı. Asıl Rûm içinde *Karîban* anlar idi ve ol şehre *Süküb* dirlerdi. Ol şehrin pâdişâhı katında iki ulu *bân* vardı. Birine *Sırf-ı Rûmî* ve *birine Lâz* dirlerdi. Birbirine hısımlardı.

Lâzar kelimesinin mânâsı nedir?
Lâzar kelimesinin hem *özel ad*, hem de *lâkap* olarak kullanıldığını görüyoruz. Kosava'da savaşan Sırp knezinin adı, *Lâzar Hrebelyanoviç* idi. Bu ifâdelendirmede "Lâzar" sözcüğünün lâkap olarak kullanıldığını görüyoruz. Lâzar, "kral" anlamında... Yani "Kral Hrebelyanoviç"... Veya "Tanrı Hrebelyanoviç"...

Peki, Lâzar sözcüğü nereden geliyor? *Lâzar* kelimesinin İbrânice'de "Tanrı'nın yardımı", "Tanrı'nın nusreti" anlamına geldiği belirtiliyor. Daha açık ifâde etmek gerekirse, "Tanrı'nın yardım ettiği insan" anlamında. Bir zamanlar bizde padişahlar için kullanılan "Allah'ın halîfesi" veya "Allah'ın gölgesi" türünden bir sözcük...

İbrânicedeki "El-Eazar" kelimesinden türetildiğini ve "Allah'ın ihsân ettiği kişi" anlamına geldiğini öğreniyoruz. Farklı yazılış, söyleniş biçimleri var. *Lâzarus, Lahzar, ELâzar, Azer, Lâzare, Lázaro* bunlardan sadece bir kaçı.

İbrâniler Lâz kelimesini sonraki dönemlerde "Tanrı" mefhûmuyla ilişkilendirmişler ama sözcüğün kadîm geçmişi *Tanrıça* olgusuna dayanıyor. O pencereden bakılırsa Lâzar, "Tanrıça'nın yardımı", "Tanrıça'nın bahşi", "Tanrıça'nın ihsânı" demek. Yahûdiler *tanrıça* anlamındaki Lâz'ı bir dönem sonra sterilize ederek Tanrı'laştırmışlar..."Lâz *tanrıça* demek ama bizim inancımızda *Tanrı* mânâsına gelir" demeye çalışmışlar.

Toplumumuzda bu kelime Türkçeleşmiş, İslâm inancına göre yeniden şekillenmiştir. Biz *Tanrıça Verdi* değil, "*Allah Verdi*" veya "*Tanrı Verdi*" deriz. Lâzar, "Lâz'a" teabbüd eden kişiler için *Tanrıça Verdi* demek; Allah'a inanan mü'minler için ise *Allah Verdi*...

Sözcüğün sonundaki <-ar> eki "verdi", "verdiği" veya "çocuğu" anlamlarında... Lâz'lar için "...ın çocuğu", fakat Müslümânlar için "...ın ihsân ettiği".

Ve, Sırpça bazı kelimeler...

Loznica, Lozniçe, Loznitsa > Batı Sırbistan'ın Macva Bölgesi'nde 20 bin nüfuslu bir şehir. Adının "şarap" manasındaki *loza* veya *lozica*'dan geldiği bildiriliyor. Bölgede üzüm bağlarının yetiştirilmeye başlanmasıyla birlikte eski adı olan *Ad Drinum* değiştirilerek şehre bu ad verilmiş. Bizim cepheden bakılınca, *Lâz-Ana*'nın şehri, anlamında... Toponomi'de iç adlandırma (endonim) ve dış adlandırma (aksonim) farklı olabiliyor. 1600 yılında bir Osmanlı şehri haline gelmiş. Kasabada 1000 kadar Müslümân yaşıyor. Çevresindeki köy adlarına bakıldığında Türk-Osmanlı adlarının izlerini görmek mümkün ve bu isimlerden bazıları yine *Lâz* sözcüğüne atıflar içeriyor. *Lozniça*'nın Polonya'da başka bir yerleşim yeri *Plock* ile "kardeş şehir" olması bir başka ilginç nokta...

Lozniça ve *Plock*...

Loza, Lozica > Şarap [yaz. Sarhoş eden kadın, başını döndüren kadın...]

Lâzy, Lâzybones > Tembel.

Lac > Göl.

Bazı isimler... > Lucie Marko, Lucie Rie, Saint Lucia, Lucia Kovalova, Luc Delahaye, Zan-Lik Nansi [Jean-Luc Nancy], Luc Reydams, Luc Ponty, Lac d'Ohrid, Lac de Prespa, Lech Walesa, Lech Kaczynski, Lucha Mikrokoma, Lâzaro e Milos, Valentino Lâzaro, Luzzu Malta, Sara Luzzi, Las Niñas Mine, Nina Vasic-Lâz, Za Lâz, Lâz i Bogumili...

Lâzaro Fundora-Olimpic Sports Management,
Hotel El Portal de San Lâzaro,
Restoran Lâzaro, Luzzu Restaurant,
Luzzone Barajı, Diga di Luzzone, Luzzone Gölü...

Lâzaret Meljine > Sırbistan'da bir kale ve ayni zamanda askerî hastane.

Grotte du Lâzaret > Sırbistan'da târih öncesi döneme ait bir mağara.

Lâzanje, Lasagne, Lâzana > Makarna veya yufka içine et, kıyma, sebze gibi malzemeler konularak yapılan bir tür börek.

Lâz sözcüklerinin envanterini çıkarma peşinde değiliz. Amacımız, belli bir "fikir oluşumunu sağlamak"... *Lâz,* Sırp kültürünün vazgeçilmez bir *arketipi*... Sözün şurada burada çeşitli çevreler tarafından değişik nedenlerle tercih ediliyor olmasının fazla bir önemi yok. Sırp yaşamında renkli parıltılar halinde yanıp sönmeye devam ediyor ya, *asıl gerçek bu*.

Notlar

1. *Sâniye*: *Tanrı* mânâsında. Sanatkârâne bir şekilde yapan, yaratan... Hînu Sâniye, *Yaratıcı Hîn*, *Yaratıcı Dişi* anlamında. Batılılar Hînu Sâniye'yi *Henotheistic* sözcüğüyle karşılamışlar. *Hînû, Hind, Hâned* sözcüklerinin *Ana* sözcüğüyle olan akrabalık bağının araştırılması gerekiyor. Ve aynı zamanda *Hyun-Dâî* (*Dua eden kadın - Tanrıçaya tapan kadın*) kelimesinin...

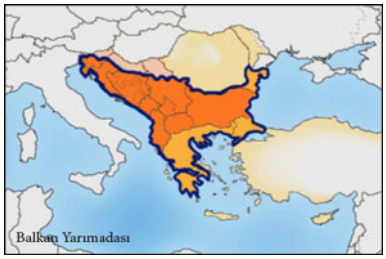
Balkan Yarımadası

Ön-Slavların geldiği bölge

Aşağı Tuna adı verilen Tuna nehri kıyıları

Merkez Avrupadaki ilk topluluklar

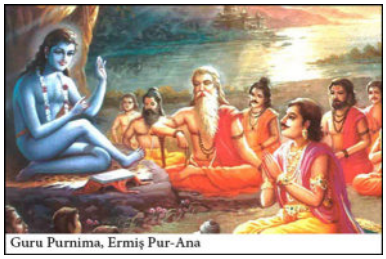
Guru Purnima, Ermiş Pur-Ana

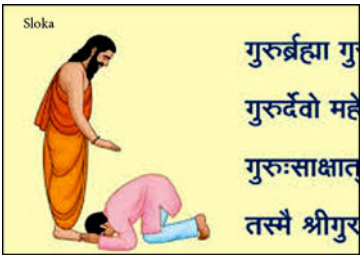

Namaste

Sclaveni'ler

Sırbistan
Loznıçe
Kosova

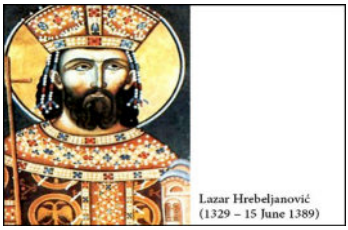
Lazar Hrebeljanović
(1329 – 15 June 1389)

Lazar
Hrebelyanoviç'in
ambemi

Lazanya

Fatihin babası II. Murat ve Laz Mara Hatun

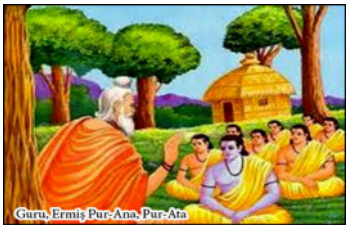
Guru, Ermiş Pur-Ana, Pur-Ata

Vidya - Viddha Lakşimi
İlim ve İrfan tanrıçası
The Goddess of Wisdom and Knowledge

Ulâh, Vlâch, Vlâsi

Değişik şekillerde ifâde ediliyor. Makedonlar onlara *Vlâh*, Türkler *Ulâh*, Bulgarlar *Vlâsi* diyorlar. Arnavutlar *Çobânî* (*Tschobani*) ve Sırplar *Cinkârî* (*Cincâri*, *Tzintzari*)[1]... Bu etnik gruba mensup kişiler, yerel adlandırmada (*endonym*) kendilerini yaşadıkları ülkeye göre farklı şekillerde isimlendirmişler: "*Armçenci*", "*Makidôni*", "*Aromâni*", "*Cincâri*", "*Pomak*", "*Lâz*" gibi... (Evans, 2009)

Almanca ve Grekçe kaynaklı *Vlâh* sözcüğü "küçültücü" bir edâya sâhip. Bir kişiye *Vlâh* demek ona "aptal" veya "mee" şeklinde seslenmek mânâsına geliyor. (Evans, 2009) Greklerin Vlâh'lara "topal" anlamında *kutzo* diye hitâp ettikleri bildiriliyor. Osmanlı, küçültücü anlam yüklemeksizin *Ulâh* demiş, biz de bu tâbiri yeğliyoruz.

1400'lü yıllarda Hırvatistan topraklarında yaşayan Ulâh'ların ayrı bir millet olma durumuyla ilgili açıklamalar yapılıyor. O yıllarda *Vlâhlar* kendilerini etnik özelliğe sâhip ayrı bir topluluk olarak görüyorlarmış. (Fine, 2009) Bununla birlikte, çok da *homojen* değiller. (Durlic, 2011)

Ulah kızları

Çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşanların yanında, arâzî ve mülk sahibi olup *Tarânîler* diye adlandırılan kişiler var.

Hayvan besleyen kişilere *Ungur* topraklarında (Hungary-Macaristan) yaşadıkları için *Ungureânî* denirmiş.

Vlâhlar, Balkan topluluklarının dili ile Lâtincenin (Eski Roma dili) karışımı bir dille konuşuyorlar. Sonraki dönemlerde, Romalıların mîrâsı olan bu söz hazînesi şimdiki Romanya devletinin *resmî dili* haline gelmiş. (Durlic, 2011)

1895 yılında Sırbistan'daki nüfusları 160 bin civârında iken 2002 sayımına göre 40 bine kadar düşmüş. Sırp kültürü içinde eriyerek, mevcut kültürel kimliğe katılmaya başlamışlar.

Vlâhlar Balkanların tüm devletlerinde var. Yunanistan'da, Bulgaristan'da, Makedonya'da, Sırbistan'da, Hırvatistan'da ve en çok da Romanya'da... "Etnik azınlık" sayıldıkları ve sayılmadıkları ülkeler... Kültür ve dil açısından çoğunlukla Romanya toplumu ile ilişkilendiriliyorlar... Fakat bu durum Vlâh'ların hepsi için geçerli değil. Bazı *Vlâh* toplulukları kendilerini Romanya halkına âit değil, ayrı bağımsız bir topluluk olarak görüyorlar. (COE, 2008)

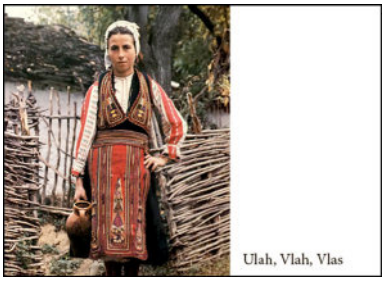
Ulah, Vlah, Vlas

Vlâhlar Makedonya'da koyun bakıcılığı ve ticâretle uğraşıyorlarmış. Eskiden köylerde yaşarlarken günümüzde şehre inmişler ve ticâretle uğraşmaya başlamışlar. Daha çok *Kuruşevo* ve *Bitola* (*Manastır*) şehri yakınlarında yaşadıkları bildiriliyor. Makedonya topraklarında bir zamanlar 50 bin civârında *Ulâh* olduğu tahmin edilmesine karşın kültürle büyük ölçüde özdeşleştiklerinden kendilerini *Vlâh* sayan kişilerin sayısı beş, on binlerle ifâde edilir olmuş.

Bulgaristan'da küçük bir azınlık olarak değerlendirilen Vlâsi'ler (Vlâhlar) Romanya şîvesi ile konuşuyorlar ve ülkenin Sırbistan - Makedonya sınırında erişilmesi zor dağlık köylerde yaşıyorlarmış. (Bousfield & Richardson, t.y.)

Kökenleriyle ilgili olarak, mîlâttan sonra üçüncü ve dördüncü yüzyıllarda bölgede

yaşayan eski Romalı yerleşimcilerden ve bunun yanında Daçyalılar, Trakyalılar ve İliryalılardan geldikleri tahmin ediliyor. Roma ve Bizans devletlerinin yıkılmasından sonra, nesiller boyunca öğrenmek zorunda kaldıkları *Romaca / Lâtince / Aromanian* dilini korumaya devam etmişler.

Balkan ülkelerindeki aşırı milliyetçi târihçiler onları *etnik Slavlar* veya *Grekler* şeklinde görüp dillerini Romalılar ve Bizanslıların hâkimiyeti altında iken oluşturduklarını, gözlerden uzak dağ zirvelerinde yaşadıkları için bir şekilde bu dili sürdürmeye devam ettiklerini düşünüyorlar.

Bulgar Vlâh'ları 1998 yılından itibaren her yıl Ağustos ayının son haftasında *Vlâh Festivali* düzenlerlermiş. (Bousfield & Richardson, t.y.)

Yunanistan'da Grekler, "*Hristiyan azınlık*" kavramını kabul etmedikleri için *Ulâh toplumu* kendi dillerini kullanma haklarına sâhip değiller. Gerçekleştirdikleri kültürel içerikli toplantılarını bile "*Helen etkinliği*" adıyla yapıyorlarmış. "Etnik kimlik bilincine" ya çok az sâhipmişlermiş veya *Helenceyi* değişik bir aksanla konuşuyor olduklarından onların *Ulâh* oldukları, zar-zor ancak anlaşılabilirmiş. (Tanner, 2004)

1355 yılında osmanlı

Makedonya ve Arnavutluk'ta küçük *Ulâh* azınlıkları bulunduğundan ve eski Romalılar zamanına kadar giden *melezleşmiş Roma dili* ile konuştuklarından söz ediliyor.

Birkaç bin *Ulâh* ABD'nin *Connecticut* eyaletinde yaşamlarını sürdürüyormuş ve orada küçük etnik bir yapı oluşturmuşlar. (Zanger, 2001)

Vlaslar

Bunun dışında Kanada, Fransa ve Almanya'da küçük gruplar halinde *Vlâhlar* var. Bunlara *Vlâh'ların Diasporası* deniyor. Bulundukları ülkelerde birlikler, kültür dernekleri oluşturmuşlar, varlıklarını sürdürmeye devam ediyorlar.

Ulâhlar'a, Sırbistan ve Makedonya'da *Arumanian'lar* (Romanianlar veya Romalılar) adı veriliyor. *Arumanianca* diye sözel konuşma diline sâhipler. Zaman içinde bu dil Grek, Arnavut, Bulgar ve Sırp sözcükleri içinde eriyerek o ülkelerin dillerine dönüşmeye başlamış.

Ulahlar

Giderek yok olması nedeniyle UNESCO 1999 yılında Arnavutluk ve Yunanistan'da *Arumanianca'yı* "kaybolma tehlikesi gösteren diller" listesine almış. *Ulâh / Vlâh* kelimesi nereden geliyor? Kimilerine göre Mısır ve Suriye'deki "fellâh" sözcüğünden, kimilerine göre ise kaynağı belli değil...

Ostrogot ve Vizigot'ların Balkanlara mîlâttan sonra 200'lü yıllarda gelip 500'lü yıllara kadar bölgede kaldıkları bildiriliyor. Geldiklerinde burada yaşayan yerli halkı *Romalılar* anlamında *Welsch* şeklinde isimlendirmiş olabilecekleri düşünülüyor. "Vlâch" sözcüğünün Got diline âit olduğu, önceleri "yabancı" anlamına gelirken daha sonra "düşüncelerini Lâtince ifâde eden kişiler" anlamında kullanıldığı belirtiliyor. (Ivkov-Dzigurski, Dragin, Kosic, & Blesic, 2012)

Balkanlar ve Orta Doğu coğrafyasında *v* ve *b* harfleri yer değiştirir. Bu olgu dikkate alındığında sözcüğün *Blâh* veya *Balâh* kelimesinden gelme olasılığı yüksek. *Balâh*, *Balât* adı verilen "tanrıçaya tapanlar" anlamında... *Vlâhlar* mîlâttan önce 800 ilâ mîlâttan sonra 400'ler arasında Orta Doğu coğrafyasından Akdeniz ülkelerine, Karadeniz'e ve Balkan topraklarına peyderpey göç etmiş kabîlelerin çocukları olabilir. Kaynaklarda bu konuda net bir bilgi yok.

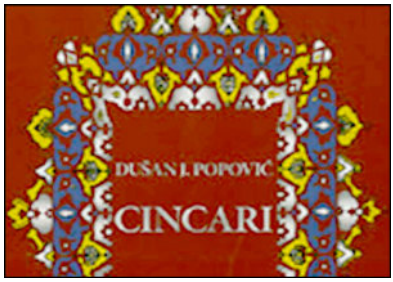

"The answer to the question of what is meant by the word Cincarin is not so simple. Cincarin is of Illyrian or Thracian origin, very rarely Slavic, Roman by language, Orthodox by religion, and Greek by culture, at least in the cities, cattle breeder, merchant or craftsman by profession; everything else like name, surname, national feeling, citizenship, is quite vague. Everything can change.

Welsch sözcüğünün *Walsch, Walask, Wals, Welsh, Walhaz* gibi yazılış biçimlerine bakınca *Balâh* sözcüğü ile arasındaki bağlantılar güç kazanıyor. Almanlar, Batı Roma İmparatorluğu'nda yaşayan insanları bu şekilde adlandırıyorlarmış ki, bu bölgenin merkezine verilen eski adın *Lâzio* olduğunu biliyoruz.

Vlâh, Lâzio bölgesinin ağzıyla konuşan insanlar, anlamına geliyor. Almanların *Lâzio* sözcüğünü *W-lsch* şeklinde telâffuz etmeleri söz konusu. *Walhaz* örneğinde olduğu gibi, eski dönemlerde bazı kabîleler değişik telâffuz biçimiyle *Lâz* kelimesinin türevlerini kendilerine ad almış olabilirler.

Yörük Valas Kadını

Vlâh kelimesini bu şekilde "bir kabîle ile" veya "sınırlı bir coğrafî alan" ile ilişkilendirmek yerine geniş bölgelere yayılmış arkaik bir inançla bağıntılandırmak daha anlamlı.

O zaman *Balât* veya *Ba-Lâs* inancı çerçevesinde şekillenen, kendilerine ad olarak onlarca türevini alan kabîle, toplum, şehir ve devleti "etnik kimlik" olgusunun dışına çıkarmış oluruz. *Lâzio, Welsch, Balâs, Balât* gibi sözcüklerin etnik kimlikten bağımsız olarak târihsel akış süreci içinde farklı gruplara, şehirlere, devletlere ve kabîlelere ad olarak verildiğini görürüz.

Çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşan kimi Balkan kavimleri Almanların *Welsch* sözcüğünden bozulma *Vlâh* etiketinin sonradan üzerlerine yapıştırılmış olduğunu farkettiler ama bu sözcüğün onların kimliklerini ne ölçüde doğru tanımladığı belirsiz.

Bu köylü gruplarının yüzyıllarca süren kimlik oluşum sürecinde "dil birliğine" verdikleri önem muhtemelen yıkılmış olan pagan inancı ve unutulmuş olan "Fenike kökenlilik" duygusunun önüne geçti. İnsanların göç ettikleri ata toprağına bağlılıkları en çok iki nesil sürüyor. Üçüncü nesil için, dedelerinin yaşadığı veya göç ettiği toprakların kutsallık değeri yok. *Tanrıça Lâz* inancını korumaya göre, göç ettikleri yeni topraklarda hep birlikte oluşturdukları Lâtince ile kendi öz dillerinin karışımından oluşan *Aromaniancayı* sürdürmek onlara daha kolay gelmiş olmalı.

Kökenleri konusunda muhtelif rivâyetler var. İtalya'nın Roma bölgesinden geldiklerini söyleyenler olduğu gibi Balkanların esas yerli halkı veya Balkanlara Orta Doğu coğrafyasından gelmiş olabileceklerini söyleyen kişiler... *Balkanların yerli halkı* derken, bölgede *Taş Devri*'nden beri var oldukları düşünülen aborjin İliryalılara atıf yapılıyor. Değişik coğrafyalarda yaşayan kalabalık gruplar oldukları dikkate alınırsa, kompozit Roma dilini kullanan bu insanların bölgeye göç eden ilk atalarının "Fenike-Roma", "Fenike-Balkan", "Fenike-Karadeniz-Balkan" toprakları bağlantılı kişiler olduğu düşünülebilir.

Geçmişleri hangi topluluğa atıf yapılarak açıklanmaya çalışılırsa çalışılsın hep yetersiz kalıyor. Bunun nedeni târihte sürekli var olagelen çeşitli toplumların ve halkların birbirleriyle sürekli karışım içinde olmaları.

Zaman içinde, Roma ve Bizans'ın *amalgam dilini* koruyarak hayvancılık ve çiftçilikle uğraşan insanlara *Ulâh* denerek bir genelleme yapılmış. Onlar Roma imparatorluğu içinde arkaik köklerini kaybetmiş topluluklar olduğundan, imparatorluk yıkılınca târihçiler on beşinci yüzyıldan itibaren "*konuştukları dil ortak paydası çerçevesinde*" onları *Vlâh* olarak adlandırmışlar.

Ivkov-Dzigurski, Dragin, Kosic, ve Blesic (2012)'e göre Balkanlarda *Ulâhlarla* ilgili üç etnik grup var. Birinci etnik grup kültürel açıdan Romanyalılara yakın konumda. Bunlar kuzey doğu Sırbistan ve Bulgaristan'da yaşıyorlar, Romanya şîvesi ile konuşuyorlar.

İkinci etnik grup *Aromanianlar*. Grek kültürü ve târihinden etkilenmiş kişiler. Arnavutluk, Makedonya ve Yunanistan topraklarında yaşıyorlar. Ekonomik ve kültürel merkezlerinin Arnavutluk'taki *Moschopolis* şehri olduğu bildiriliyor.

Üçüncü etnik grup ise Adriyatik kıyılarında yaşıyormuş ve onlara *Maurovlâchi* veya *Morlâçlar* adı veriliyormuş. *Mor-Lâç* sözcüğü "Kara Vlâh" veya "Kara Vlâs" anlamına gelirmiş. Bu topluluk, Osmanlının Balkanları feth etmesinden sonra Dalmaçya kıyılarına gelerek orada Slâvlaşmış.

Vlahlar

Bilim insanları; inanç birliği, yaşama alışkanlıkları, dil benzerliği ve *ortak bir kaderi paylaşma* gibi faktörleri dikkate alarak insan topluluklarını çabucak belli bir "etnik kalıba" sokma eğiliminde. Bu konuda acele ediliyor. Saptanan kriterler sağlıklı ve inandırıcı değil...

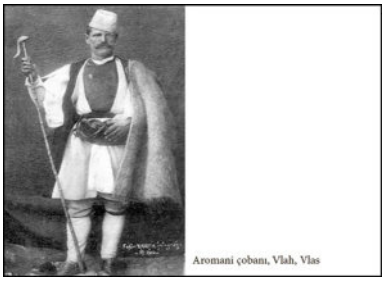
Aromani çobanı, Vlah, Vlas

Biz "*Ulâhları*" müstakil bir etnik kimlik olarak değerlendirirken kimi bilim insanları daha da ileri gidip, büyük bir gayretkeşlik göstererek onları tekrar "alt gruplara" bölmüşler ki, bu tür ayrıştırmaları nerede durduracağız?

Geniş Balkan topraklarına dağılan *Ulâh* âile ve akrabaları bir süre sonra bulundukları dar coğrafî bölgelerde kendi etnisitelerini oluşturabilirler. Ulâh etnik gruplarının sayısı böylece bir süre sonra beşe, yediye, ona çıkabilir. Veya bilim insanları, duruma göre fazla dağınıklık olmasın diye onları yeniden iki grup altında da toplayabilirler.

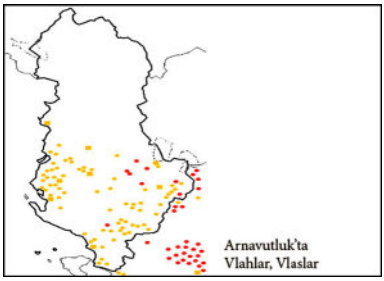

Bilimsel açıdan, değişik bölgelere yerleşen bu kişileri "etnisite" sözcüğüyle tanımlamak yerine Sûriye, Fenike, Karadeniz, Roma ve Balkan coğrafyasının belirli dilsel ve kültürel özelliklerini uzun bir târihi süreçte mecz ederek yaşatmaya devam eden "*farklı obaların mensupları*" olarak görmek daha anlamlı.

İlksel kökenleriyle olan bağları oldukça zayıflamış, belli ölçüde Roma dilini koruyabilmiş, târihsel âdet ve törelerini yaşatmaya çalışan ve öte yandan içinde bulundukları devletin diline, normlarına ve yaşam biçimlerine büyük ölçüde uyum gösteren kişiler...

Bu tür oluşumlar dünyanın her tarafında var ve onlara yakıştırılan *etnisite* betimleci hiçbir zaman üzerlerine tam oturmuyor. Fakat yakışsa da, yakışmasa da, üzerlerine uysa da uymasa da bu tür etiketler kullanılmaya devam ediliyor. Bu anlamda, *Ulâhları* eski kültürel özellikleri ve eski dilleri meczederek belli ölçüde korumayı başarabilmiş, kendilerini toprak işlemeye ve hayvan beslemeye adamış eski obaların mensupları olarak görüyorum.

Mutlaka bir isim vermek icâp etse, "*obeskler*" sözünü kullanırdım. "Oba-eski" sözcüğünü kısaltıyor *Obesk* diyorum. Yani, "çok eski obaların mensupları olan insanlar". Asıl kökleri bilinmeyen... Göç eden obaların etkileşimleri ve karışımları içinde köken ve kimlik betimleçlerini kaybedip kısmen Roma dili çerçevesinde bir araya getirilmeye çalışılan kişiler...

Makedonya'da Ulahların, Vlahların yaşadığı bölgeler

Kültürleri, inançları ve töreleri incelenerek haklarında daha fazla bilgi edinmek mümkün.

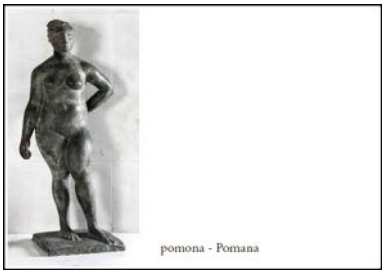
pomona - Pomana

Ulâh'ların cenâze töreni ve cenâze sonrasında *pomana* olarak isimlendirdikleri çok sayıda ekmek pişirmek suretiyle onları *ölünün rûhuna hediye etmek amacıyla sergilemeleri* dikkat çeken bir uygulama.

Ekmeğin temel formuna 'baş' anlamında *kapu*[3] adını veriyorlar. Sonra *kapu*'ya omuz yerine geçmek üzere bazı hamur parçaları yerleştirince pasta veya ekmek *Dumnediu* 'Tanrı' adını alıyor. [*Ada-mne-diu*]Bu şekilde pişirilen ekmeklerin "insan biçimli" olması ve kaba-taslak "kadına" benzetilmesi zihinlerinin arka planında *Lâzio, Lâs* veya *Balâs* olduğunu gösteriyor.

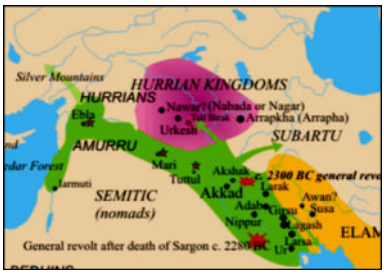

Pagan Tanrı ve tanrıçaları, Hristiyanlığın kabul edilmesinden sonra hafızalardan silinmiş olsa da *pomana* törenleri ve *Kapu* (baş) biçimli ekmeklerde simgeleşen *arkaik kültür* yaşatılmaya devam ediyor. *Kapu*'ya olan simgesel bağlılık kendi ruhlarını, atalarının ruhlarını muazzez ediyor ve onları geleceğe bağlıyor.

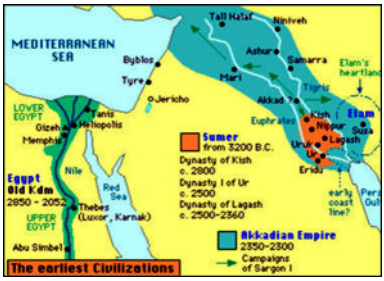

Pomana sözcüğü ilginç... Kaynaklarda "meyve ağacı Tanrı'sı veya tanrıçası" anlamında olduğu bildiriliyor. Mîlâttan önceki dönemlerde İtalya'da insanlar çok sayıda Tanrı ve tanrıçaya inanıyorlar. Onların ağaçtan veya taştan yapılmış irili ufaklı onlarca heykelini Roma'daki Pantheon'a (Puthane'ye) yerleştirmişler.

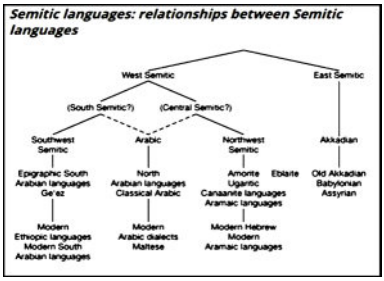

Kutsallık atfedilen Tanrı ve tanrıçaların sayısı belki 30, belki daha da fazla. Meralar, ekip -biçme, yetiştirme, meyveler, hayvancılık, atlar, arılar, bal, savaş veya deniz Tanrı'sı/tanrıçası... Yaşamı ilgilendiren önemli her ne var ise her birisi için ayrı bir Tanrı veya tanrıça putu yapmışlar... Puthanede heykellerin önüne gelip saygı duruşunda bulunmuşlar, istek ve korkularını dile getirmişler.

Çok sayıda Tanrı/tanrıça varmış gibi gözükmesine karşın aslında hepsi tek bir Tanrı veya tanrıçanın farklı görünümleri imiş. Veya tek bir Tanrı ve tanrıçanın çocukları olarak değerlendiriliyormuş. Roma'nın Tanrı ve tanrıçaları, Etrüsklerin, Grek ve Orta Doğu tanrıçalarının başka isimler altında taklidinden başka bir şey değil.

Roma Tanrı'larından birkaç tanesi ilgimizi çekiyor: *Bubona*, (Baba-ana, Babaanne, sığır tanrıçası), *Bubilâs* (Babalâs, Koca Lâs, Koca-Ana), *Melissa* (arıların tanrıçası), *Melonya* (bal tanrıçası), *Bacı* (şarap tanrısı), *Adis-A-Baba* (Doğurganlık tanrısı), *Ceren* (Mısır bitkisi tanrısı), *Kupid* (Cupid-Aşk tanrısı), *Salus* (sağlık tanrıçası), *Tellus* (yeryüzü tanrıçası)...

Bu Tanrı ve tanrıça isimleri ne Romalılara, ne de Greklere âit... Onlar, Orta Doğu coğrafyasının mâbutları. Gerilere gidildiğinde Hint - Mezopotamya topraklarının Tanrı ve tanrıçaları...

Ve Mezopotamya kültürünün arka planında ise, mîlâttan önce 20 binlere kadar uzanan Afrika ve *Pale-Avrupa* kaynaklı tanrıçalar var.

Pantheon
Tüm tanrıların/tanrıçaların tapınağı
Puthane, Ben-Sion, Benzion veya Benzinlik

Pomona, Romalıların ilkbahar, doğurganlık, yaratıcılık, ağaç, bahçe, meyve ve elma *tanrıçası* ama sözcüğün ilk hecesine takılıyorum. İtalyancada çok sayıda sözcüğe *Pom* ile başlanıyor. Sözcüğün ikinci hecesi <-ona> *ana* veya *kraliçe, tanrıça* anlamında. *Pom* sözcüğü *bom* veya *bam*'dan dönüşmüş olabilir. *P* ve *b* dudak ünsüzleri olarak değişik telâffuzlarda yer değiştirebiliyor. Rumeli topraklarından göç etmiş olan rahmetli hacı dayım, amcasıyla ilgili bir anekdot anlatırken *bam oğlu* lâfını kullanırdı. *Bam-oğlu* veya *Pom-oğlu*.

Pantheon'un Putları

Bam, *Bum, Rom* veya *Pom* "baba" anlamına geliyor olabilir. *Baba* sözcüğünün küçültülmüş veya kısaltılmış hali. Bunun yanında, değişik yazılarda târihin ilk zamanlarına uzanan erkek veya kadın atalara işâret etmek için de kullanılıyor. *Bam* veya *Pom*, ilk yaratıcı Tanrı veya Tanrıça anlamında. Veya onların rûhu. Bunun yanında *Bum* eski Persçede *yeryüzü*, *toprak* ve *baykuş* anlamlarına geliyor. Akatçada "bir tür kuş" diye tanımlanmış.

Sümer dilinde *Panu* "parlayan yüz", "parlayan çehre" anlamında. *Ana-pânu* şeklinde geçiyor. *Ananın parlayan yüzü*.

Hindistan'da tanrıçalara hizmet eden *pamu* adlı keşişler, din adamları var.

İtalya'nın Roma merkezi bir zamanlar *pomerium* adı verilen duvarlarla çevrili imiş ve bir anlamda burası "harem" olarak görülürmüş. *Tanrı ve tanrıçaların kutsal ziyaret mekanı*. Bu bölgede ikâmet etmek veya çiftçilik yapmak yasakmış. *Pomerium* sözcüğünden kutsal alan, yer, bahçe veya avlu mânâsını çıkarıyorum. *Pom'un kutsal yeri. Pomus*, "Bahçelerin Tanrısı" anlamında.

Mısırlıların *Bâ*'sı ile Sümerlilerin *Pâ*'sı arasında bir ilişki var gibi gözüküyor. Sümerlerde "Pâ" *Amarna Mektupları*'nda saptandığı gibi "peygamber" veya "haberci" anlamında kullanılmış.

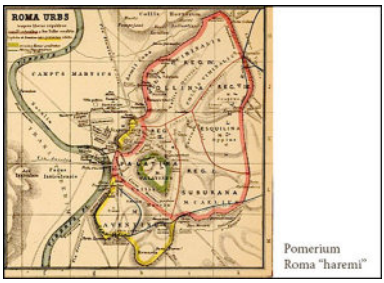

Pomerium
Roma "haremi"

Pâ, "*yaşlı pamuk anne*" veya "*yaşlı cici anne*" olabilir. *Pompeii* kelimesinin *Pompeianu* sözcüğüyle aynı anlamda olması... *Toprak-Ana, Büyük-Ana, Kraliçe-Ana*...

Pomptia kelimesinin önce *Pomptius* ve daha sonra *Pontius*'un dişil hâli olması... (Hempl, 1930) *Tanrıça'nın toprakları* anlamında...

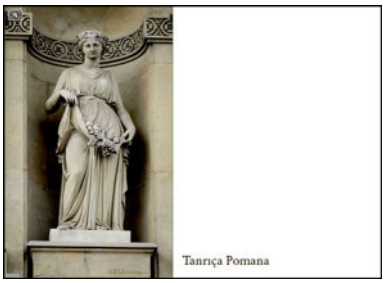
Tanrıça Pomana

Mîlâttan önce 400'lü yıllarda Greklerde "Theopompus" gibi isimler var. *Theo-Pompus*, "*Kutsal-Büyük Babaenne*" anlamında.

Pompeius sözcüğünün "*Pom'a sâdık*", "*Pom'a inanan*" anlamına gelmesi. Bu değerlendirmelerden *Pompeianu* sözcüğünün bir ikileme olduğu sonucunu çıkarıyorum.

Okuyucu cadı kârı

Pom ve *Anu* sözcüklerinin ikisi de "ana" veya "tanrıça" anlamında. Aradaki "pei" bağlacı kaynaştırma... "Ve" anlamında... *Pom-Anu*, ikisi de "ana" anlamına gelen sözcüklerin kaynaşmasından meydana gelmiş *bileşik bir sözcük*. *Pom* da "ana" demek, "*anu*" da...

İtalyanlar bir çok şehirlerine ve insan isimlerine "ana"nın veya "tanrıçanın" adını vermişler. Pomak, *Pom-Ana*'ya inanan insanlar anlamında. Fakat ne *Pom-Ana* kalmış, ne Etrüskler... Ne de Romalılar... İnsanların üzerine bir şekilde yapıştırılmış *etnisite etiketleri* anlamını yitirmiş olarak varlıklarını sürdürmeye devam ediyor.

"Vlâh" sözcüğünden uzaklaşmayalım...

Vlâhlar güçlü bir şekilde, öldükten sonra yeniden dirilmeye inanıyorlarmış. Çok eski dönemlerde öldükten 40 gün sonra, cesedi mezarından çıkarıp ikinci kez gömerlermiş. Trakya'da kullanılan "*ölünün kırklanması*" tâbiri buradan gelmiş olabilir.

Vlâhların çoğu eskiden *moroi*'ye inanırlarmış. Ölünün *Moroi*'ye dönüşmesinin etkin yollarından biri cenâzenin yanıbaşına bir "iğ" yerleştirmekmiş. (Pócs, 2019)

"Moroi" hayâlet veya ölünün rûhu olarak tanımlanıyor. Zaman ilerleyip modern dünyaya geçince *moroi* inancı bir kenara itilmiş.

İnsanlar artık mezârlık yanından geçerken korkmuyorlar, lüks arabalarıyla müzik çalarak keyif çatıyorlarmış. Fakat yine de *cadı karılara (witch)* gidip "aşk büyüsü", "tâlihi açma", "sağlık ve sıhhate sâhip olma", "kötü cinleri uzaklaştırma" amacıyla kendilerini okutur, muska yazdırır veya fallarına baktırırlarmış.

Moroi veya *ölen insanın rûhu*, canlı ile ölen arasında en güçlü bir bağ olarak görülürmüş. *Horon* adını verdikleri dans bu bağlantıyı kurma eylemi veya canlandırmasıymış. (Kahl, 2011)

On sekizinci yüzyıldaki yazarların çoğu *Moroi'yi* "vampir" olarak tanımlamışlar. Böyle bir şey olmamasına karşın bu tanımlama büyük ölçüde tutmuş ve Alman toplumuna *Vlâh Yaratığı* şeklinde geçmiş. Günümüzde *moroi* sözcüğü canlı bir kişi için kullanılıyorsa büyü yapıp, muska yazan "cadı karı", "okuyucu karı" anlamında. (Eva Pocs, 2019)

Çoğu vakada *moroi,* kişinin evini, bahçesini veya penceresini ziyâret eden bir cin'dir. Kişiler onunla mevcut durumlarını, geçmişlerini konuşurlar. (Pócs, 2019b)

Moroi veya *Mari* bütün ruhların kraliçesidir. Yeryüzünde ve doğada her şekle girer. Ağaç, çalı, karga, bir akbaba olduğu gibi *fırtına* veya rüzgar sûretine de bürünebilir. (Tarcan, 1998)

Görüldüğü gibi değişik coğrafyalarda *Mari* veya *Moroi* vampir, ruh, cin, iyileştirici el, cadı karı veya her şekle girebilen hayâlî bir varlık olarak değerlendirilmiş. *Moroi* kelimesi ile *hayâlet gören* anlamına gelmek üzere "deli insan" sözcüğü arasında bağlantı kuruluyor. Ve bazıları onu "salak", "aptal" sözcüğüyle ilişkilendiriyor. (Certeau, 1992)

Belirli bir noktada, canlı ve hayatta olan *moroiler* toplum tarafından *aklî melekelerini yitirmiş kişiler* olarak değerlendirilmeye başlanmış. *Mari* sözcüğü İbrâni metinlerinde "Memento Mori" ifadesiyle geçiyor. *Ölümlü olduğunu unutma*, anlamında.

Harfler, kelimeler, telâffuz biçimleri ve anlamlar ne kadar değişirse değişsin bir öz var ki, o hiç değişmiyor. O öz, her kelime ve anlamın içinde var olan ortaklaşa hissettiğimiz târif edilemeyen bir tat, koku veya duygu... Betimsiz bu "öz" nedeniyledir ki, hepimiz biraz Vlâh'ız.

Notlar

1. *Cincâri* veya *cinkâri* sözünün "paragöz" veya "açıkgöz" anlamlarına geldiği bildiriliyor. "*Cin gibi karı*" ifâdesinden bozulma ihtimâli var. Yunanistan'daki *Topal Vlâs* veya *Kuco Vlâs'ların* [*Koca Vlâz* veya *Koza Vlâs*] bir parçası olabilecekleri söyleniyor. Sırbistan topraklarında *Cincâri* olarak bilinir hâle gelmiş. Kendilerinin *Aromûni* şeklinde adlandırılmasına şiddetle karşı çıkıyorlarmış. Sırbistan'da en az üç, dört grup *Vlâh* olduğu ve bu grupların *Cincâriler* ile karıştırılmaması gerektiği belirtiliyor.

2. Romanya'da çoğunluğu Dobruca Bölgesi'nde olmak üzere 50 ilâ 100 bin arasında Vlâh'ın yaşadığı bildiriliyor.

3. Türkiye'de bazı kişilerin *Kapılı* soyadına sâhip olmaları...

Kolako veya Kolaç

MOIRAE (Mbirai)

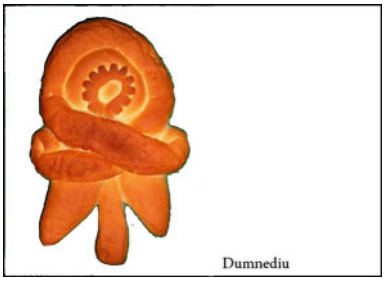
Dumnediu

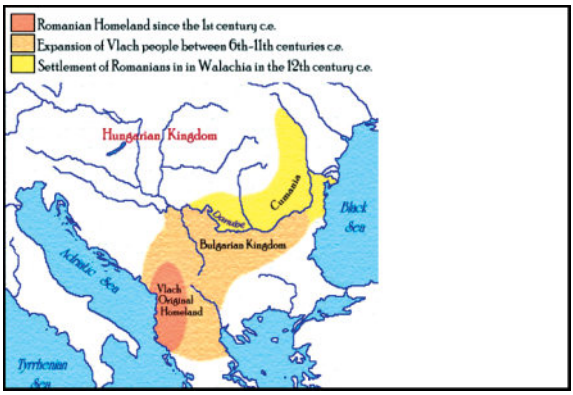

MOIRAE (Moirai)

Grosseto
Todi
Spoleto
Ascoli Piceno
Teramo
Pescara
Chieti
Terni
Viterbo
Rieti
L'AQUILA
Abruzzo
Sulmona
Civitavecchia
ROMA
CITTÀ DI VATICANO
Lazio
Frosinone
Isernia
Molise
CAMPOBASSO
Latina
MAR TIRRENO
LAZIO
Campania

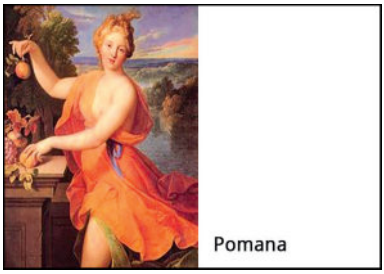
Pomana

Pomana

Love
Spell
I cast this circle, round about,
So, love I'll never do without.
I ask for this aloud and bold,
For loving words, love will hold,
I cast this circle, once again,

Fani Olduğunu Unutma
MEMENTO MORI

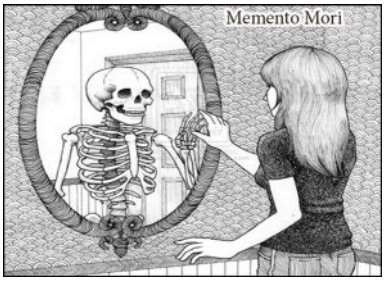
Memento Mori

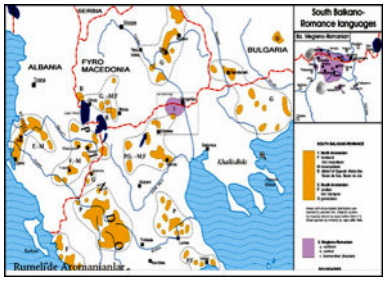
South Balkano-Romance languages
ALBANIA
FYRO MACEDONIA
BULGARIA
Rumelifde Arnavutlar

Portekiz ve Lâz

Pope'ye (1989) göre, Portekiz'in Roma öncesi dönemi yanlış bir şekilde *Lusitanya* olarak adlandırılmıştır. Oysa, Portekiz'de târih öncesi dönemde bile "mağara adamları" vardı ve bu insanlara Portekiz'in her yerinde rastlanıyordu. Mağara adamları *Keltler* ve *İberya* halkı ile birleşerek zaman içinde evler yapmaya, yerleşik hayata geçmeye başladılar. (Pope, 1989)

SUCCESSOS DE PORTUGAL
OU
PRODIGIOSA RESTAURAÇÃO
DA
LUSITANIA FELIZ.
Noticia Historica, e analytica, ou Collecção dos successos mais importantes acontecidos em Portugal, desde que as Tropas Francezas entrárão neste Reino com sinistras intenções da mais atroz perfidia, até que delle forão expulsas,
E
RESTABELECIMENTO
DO FELIZ GOVERNO

Grek yazarların bildirdiğine göre, daha sonra bölgeye *Lusitanlar* geldiler ve beş ayrı kabîle oluşturdular. *Douro*, *Minho* ve *Tagus* bölgelerinde Grek kolonileri kuruldu. Romalılar bölgeyi Grek yöneticilerden alıp kendi devletlerine katınca mücâdele sona ermedi. Çeşitli dirençler oldu ve gerilla savaşları başladı. Romalılarla mücâdeleye girişen bu kişiler, aslen bağımsızlık peşinde koşan yerel "koyun çobanlarıydı". (Pope, 1989)

Tanrı Bacchus

Portekiz'in önceki adı *Lusitanya*... Romalılar mîlâttan önce 200'lerden itibâren İberya Yarımadası'nın içlerine doğru akınlar yapıyorlar... Mücâdele uzun sürüyor. Mîlâttan önce 27 yılında *Lusitanya* işgâl ediliyor ve imparatorluğun bir eyâleti haline getiriliyor. *Tagus*'tan *Douro*'ya kadar uzanan topraklar Portekiz'in merkez bölgesi...

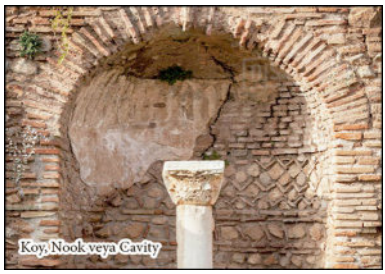
Koy, Nook veya Cavity

İlk göçmenler, buraya geliyorlar. *Lusitan* kabîleleri, daha sonra *Tagus* ve *Callaeci*'nin güney kıyılarına yayılarak *Douro* ile *Minho* arasında kalan bölgeye yerleşmişler.

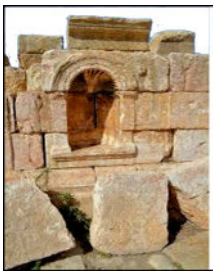

Koy
Nook veya Cavitiy
Sakça Gözü, Niş

Grek kökenli olduğu iddiâ edilen *Lusitan kabîleler* erişilmesi güç *Herminian Dağları*'nın zirvelerine çıkarak oralarda korunaklı bir durumda olmak istiyorlar. Değişik kabîleler "aynı etnik grup" içinde değerlendiriliyorlar, fakat obaları ve târihî geçmişleri farklı... İçlerinden *Celtiberi Kabîlesi* duruma hâkim olarak diğer grupları kendine bağlamış. Bu şekilde, çeşitli *Lusitan* gruplarının bir araya gelip birleşmiş olabilecekleri düşünülüyor. (Livermore, 1947)

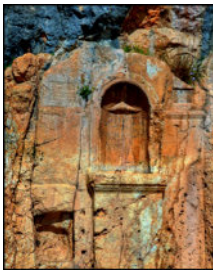

Sakça Gözü
Koy, A Nook,
A Cavity, Niş
Mihrap, İnlet

Amacımız Portekiz târihini anlamak değil. Lusitan kabîlelerinin kim olduklarını, törelerini ve nereden geldiklerini merâk ediyoruz.

Koy, Sakça Gözü
A Cavity, A Nook
İnlet, Ko- Laçhani

Tagus-Artabri bölgeleri arasında o zamanlar 50 kadar kabîle yaşıyormuş. Bölge meyve ağaçları, sığır varlığı, altın ve gümüş açısından fakir olduğundan kabîleler birbirlerine akınlar düzenleyip sürekli savaş hâli içinde olmuşlar. Bu süreç Romalıların bölgeyi işgâline kadar devam etmiş. Romalılar, *Lusitan* kabîlelerinin kalelerini yıkarak oraları *açık köy alanı* hâline getirmişler ve bir kısım kabîleleri de düz ova topraklarına yerleştirmişler. (Livermore, 1947)

Lusitanya sözcüğünün *Portugal* kelimesiyle eş anlamlı olduğu söyleniyor (Ackerlind & Jones-Kellogg, 2011). Kelimenin kökü *Luso,* "Portekizce konuşan" veya "Portekiz'le ilgili" anlamına geliyormuş ve *Lusophone* kelimesi de bu türdenmiş.

Luzofon Afrika ülkeleri... Yani, *Lâz diliyle konuşan* Afrikalılar... Zaman içinde *Galiçyanlar* (Galician) ve *Portekizliler* kendi aralarında farklı ağız, farklı şîveler geliştirmişler. Günümüzde Portekizce İspanyolcadan sonra dünyada en çok konuşulan ikinci *Roma dili* olarak tanımlanıyor. Dört kıtada ve sekiz ülkede 250 milyondan fazla insan *Portekizce* konuşuyormuş. (Ackerlind & Jones-Kellogg, 2011) Lusitanlar "Hint-Avrupa" halkı olarak tanımlanıyor.

Acaba, *Hindistan'dan gelip iki bin yıllık süre içinde Avrupalılaşan insanlar* mı denmek isteniyor?

T. قوى قوى, s. 1. A small but deep bay or inlet. 2. A nook, a cavity, cave; a depression. 3. (*eastern*) The sheep. قوى ييل P. قوى ييل (*The sheep year*) The eighth year in the eastern Turkish cycle of twelve.

Wikipedi'de *Lusitan* adının Romalıların *Yarı Tanrı* olarak değerlendirdikleri *Lusus*'tan gelmiş olabileceği yazılı. Keltlerin *Lugus Kabîlesi*'nden veya eski bir halk olan *Lucis* sözcüğünden de geliyor olabilir, deniyor. Daha sonra eski Romalılardan Ağabey Pliny'e atıfta bulunularak *Lusitanya* kelimesinin kökeniyle ilgili şunlar söylenmiş: "*Lusus*'tan geliyor. *Lusus* sözcüğü ise *Bacchus* ve *Lyssa* ile ilişkili ve onların yöneticisi olan *Bacchantes* ve *Pan* ile."

Açıklamalar devam ediyor: *Lusus* "oyun", *Lyssa* "öfke" demektir, bu sözcükler Grekçeden ödünç alınmıştır. *Lusus ve Lyssa, Bacchus / Dionysus* adlı Tanrı ile "kan kardeşliği" veya "onun çocuğu" olduğu anlamına gelir. (Wikipedia, 2020)

Portekiz'in Lâtincedeki adı *Lusitanya*, Lysas'tan gelir. *Lysas* veya *Lusus*, Lusitanya'daki koloniye yerleşmiş, Bacchus'a "yol arkadaşlığı"[1] yapan kişidir. Aynı zamadda Lizbon şehrini kuran *Ulysses* de adını ondan almıştır. (Camoens, 1877) *Lusus*, Bacchus'un[2] oğludur. (Sadlier, 2016) *Lusus*, Grek Tanrı'sı Bacchus'un ve bölgeye gelen ilk yerleşimcilerin arkadaşı,[3] onların dostudur. (Lach, 1977) Bacchus baba,[4] *Tanrıça Lusus*'un arkadaşıdır. (Earle, 2009)

Görüyoruz ki, *Lusus* sonunda götürülüp bir şekilde *Nysa*'nın[5] oğlu *Bacchus*'a bağlanıyor. *Bacchus* "Bacı Ana veya Puja" anlamında... Grekler Hint-Mezopotamya ilâhlarını kendi dillerine çevirirken onu bir taraftan "erkek Tanrı"[6] olarak figüre etmişler,[7] diğer taraftan da adını değiştirerek *Dionysus*[8] yapmışlar. Târihî süreçte hangi kralların veya komutanların bu adı taşımış olduklarının bir önemi yok. *Lusus* adının arka planda *Bacchus*[9] veya *Bacchantes* adlı Tanrı'yla ilişkilendirilmesi önemli.

Portekizli şâir yakarıyor: *Ooo Lusus. Tanrı Bacchus'un sevgili yoldaşı... Yoldaşı*, sözü 'refîkası' anlamında. *Eşi* sözcüğünün kullanılmasından özellikle kaçınılması ilginç.

Grek coğrafyacı Strabo (MS 24'te ölmüş) yazmış olduğu *Coğrafya* isimli kitabında *Lusitanya* isminin kullanımında bir değişiklik olduğundan söz ederek; Portekiz'deki *Douro Nehri* yakınında yaşayan *Lusitan* lâkaplı kişilerin kendi zamanında *Callacân*'lar diye anıldıklarını söylüyormuş. (Wikipedia, 2020)

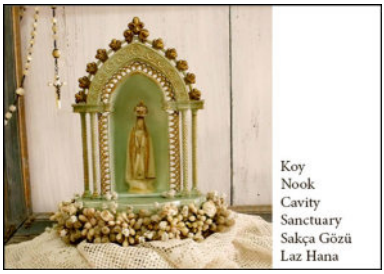

Şu *Callacân* kelimesi...

Makedonya'nın başkenti Üsküp'te Osmanlı geleneklerini sürdürmeye devam eden bir köy var. *Torbeşlerin yaşadığı yer*, diye biliniyor ve adı *Koliçâni*... *Callacân* kelimesi ile *Koliçâni* aynı sözcük olabilir. Türkçemize de geçmiş, "ortalığı *kolaçan* edeyim" deriz. *Koliçâni*, "gezip dolaşan insanlar" anlamında. *Yörük yaşamını sürdüren kişiler*.

Web'de araştırma yaptığımız zaman onlarca türevi ile karşılaşıyoruz: *Kolicâni, Kaliqâni, Kolichani, Kolucanin, Kolutska, Colucâna, Colchani, kolicinja, kolikoca, Lucana, Co'Lucâni, Golicanik*.[10] Arnavutluk'ta başka bir köyün adı olduğunu öğreniyoruz. Ve Portekizlerin sömürgeciliği nedeniyle bir köy adı olarak, uzak ülke *Bolivya*'da karşımıza çıkıyor.

Kolicânları veya *Luzistanlıları* "Grek" şeklinde tanımlamak ne kadar doğru? *Koliçânlar* veya *Lusu*'lar Greklerle iç içe yaşamış başka bir topluluk olabilir mi? İndus Nehri kıyılarından, Sûriye'den, Fenike'den ve Orta Asya topraklarından Batı bölgelerine doğru yüz yıllar içinde peyderpey göç etmiş olan yürük kabîlelerini hatırlamak zorundayız.

Kolicâni sözcüğü ile *colleague* arasındaki ilişkiler ve *colleague* sözcüğünün değişik dillerdeki görünümü ilginç sonuçlar çıkarıyor ortaya: *Colleague, k'olega, compañeiro, koleg, hemkâr, kaam karane, kollega, kollegam, kollege, kalieha, Şahkarmi, kasama-han, Suradnik...*

Bu sözcüklerin tamamı "tanrıça" inancıyla ilgili ve "kadına" atıf yapıyor. *Tanrıça inancında birlik olmaya, tanrıça inancında dayanışmaya*... Farsça "*hemkari*" ve Marati dilindeki "*şah-kari*" sözlerinden bunu açık bir şekilde görebiliyoruz.

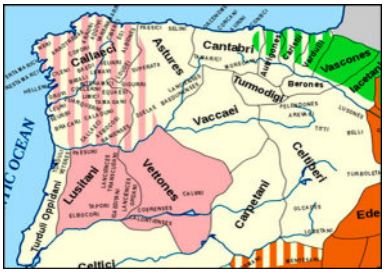

Goddess Ambika

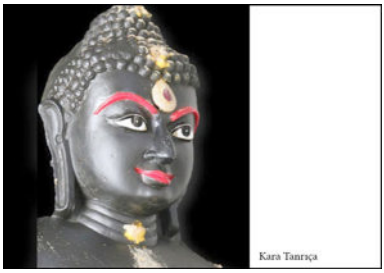
Kara Tanrıça

Kolega sözü Hintlilerin *Kali* adlı dehşet tanrıçasıyla ilişkili gibi... *Koliçâne*, tanrıça *Kali'ye* tapan müminler anlamında olabilir. Zaman içinde orijinal mânâsını yitirerek *meslektaş* anlamında kullanılmaya başlanmış.

Bu gelişmelerden sonra sözcüğün kökünü araştırmak beyhûde bir iş olur... Çünkü tartışmaya açık hâle gelmiş... Her tür ve şekilde esneyebilir. *Ko-Lachane, Ko-Lasâne, Kolaç-âne, Kali-âhâ, Koli-Cîni.. Bi-Lâçe...*

Kali sözcüğüne o kadar çok ekleme, çıkarma, eğme ve bükme yapılmış ki kökünü araştırmak neredeyse imkansız ve anlamsız. "Kara kadın" mânâsına gelmesi dahî bir şey değil... Karmaşa arasında kaybolmak yerine "mesaj" üzerinde durmak daha anlamlı.

"*İlk yaratıcının kara derili bir kadın olduğu*" fikri... Belki kadın da değil, bir "dişi"... *Koyu renkli*... "*Mor*" veya "*gece mavisi*" renginde de olabilir.

Bu tespitten sonra, ele alınacak "koliçâni" ile ilgili herhangi bir sözcük kendi yüzyılı, coğrafyası, kendi etnik topluluğu ve geçirdiği dönüşümlerle incelenebilir. Literâl mânâda, İspanyolların *Koliçânisi* ile Hintlilerin *Koliçânisi* aynı değil.

Koliçâni, "Kali" adlı tanrıçaya veya herhangi bir tanrıçaya bağlı olan kişi anlamına geliyor.[11] O spesifik tanrıçaya tapan veya betimsiz "tanrıça" mefhumuna inanan bütün insanlar *kolik* sayılıyor. *Kolik* "mü'min" anlamında. Veya "kardeş", "karındaş"...

Kolik, aynı zamanda "Sırp" demek. *Sırp*, yâni "aynı inancı güden kişi"... Birlikte göç ettikleri aynı kabîlenin mensubu, aynı yöreden gelen kişiler... Sırplar, soyları farklı olsa bile, antik dönemde *mâbutları aynı olan insanlar*. Aynı *sakça gözü*'nün, *aynı puthâne*'nin müdâvimleri... Birlik içinde, tanrıça inancını yükselten insanlar.

Kolik ve *Sırp* sözcükleri, "karındaş", "akraba" anlamında. *Sırp garîbânları*, *Sırp karîbânları*... Birbirlerine *tanrıça inancı nedeniyle* "yakınlık içinde olan kişiler"... "Kardeşler"...

Hatırlayalım, *Karâipler* denme nedeni, o takım adaların birbirlerine "çok yakın konumda bulunuyor" olmalarından...

Koliçâni mabedi - Chilika Göllündeki bir ada üzerinde

Sırbistan'ın eski adı *Karîbanlar Ülkesi*... Birbirini "kardeş gibi gören" insanların yaşadığı topraklar...

Garîbân sözcüğünü *yoksul* ve *kimsesiz kişi* anlamında kullanıyoruz ama dönüşüme uğramış. Asıl mânâsı "kardeş gördükleri kabîle üyelerine güçlü bir şekilde bağlı olan kişiler" demek. Diğer ülkelerin insanları gibi, *kolik* sözcüğünü kesmiş-biçmiş onlarca kelime üretmişiz. *Köy* veya *koy* sözcüğü bu türden. "Birbirine bağlı olan insanların yaşadığı yer", demek... Bir dâire, bir çember... Bir hazne... Aynı zamanda *çukurluk*, *girinti* veya *çıkıntı*.

kalijai island

Review of Kalijai Island

●●●● Reviewed September 6, 2016

who god kalijia past time one girl go to over water to husband 20km area go over water with father seed air come over chilika death this girl then this girl temple god called kalijai you look all area water back side of temple 10000bird

Why is Goddess Kalijai (Koliçâni) worshiped in Chilika Lake? What's the story behind it?

Bir *sakça gözü*, *niş* veya *in*... *İnlet*, *mağara*...

Tapınmak amacıyla içine *Koli* veya *Kali* heykelciklerinin yerleştirildiği *oyuk*. Bir duvar *nişi*... Bir *koy*. *Mihrâbiye*... *Hieron* [*Hayrânî*] "Hayran olunan", "hayret duygularının yaşandığı" yer. *Nuuk*... *Cavity*... *Gavat*... *Senkçuariy*...

Çocukken, bilye oynamak için toprağın üzerine açtığımız *küçük dar çukur*... *Kulik*... Ve başımıza giydiğimiz, örme yünden yapılmış sivri uçlu *kukuleta*...

Ko, koy, köy, koli, kolaçan, goleta, kol, kolluk, kadam, kıl, kule, kale, kul... Hepsi farklı mânâlarda ama, DNA paketlerinde yer alan bir kromozomları "dişi" sözcüğüyle ortak. *Kali* ve *Kali-cân* ile...[12] *Kara tanrıçaya* inanan insan topluluklarına işâret ederek...

Kalicân, *Kolecân* sözü zaman içinde *Ko-Lecân*, *Ko-Lesân* veya *Lesu*'ya mı dönüştü? Bunu kimse bilmiyor. Târihin sisle örttüğü cam yüzeye bakıldığında fark edilen tek şey, belli-belirsiz *çeşitli tanrıça imgeleri*.

Kalicân, tanrıça Kali'nin *Li*'si ile Cân'ın *Ce*'si arasında gerçekleşen bir izdivâç... Aslı *Koliçâni* ama, biz ona kısaca *Lusu* diyoruz anlayışı. *Kalicân, koleçân, Kolâs,*

Vhlâs, Lâz sözcüklerinin hepsi "kutsal kadınlara" işâret... Azîzelere...

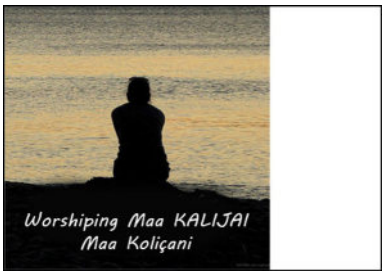

Onların da üzerinde, *yüksek mertebeli* üst düzey tanrıçalara...*Kali'ye... Tanrıça Durga'ya*, *Tanrıça Lakşîmi'ye* ve sayıları onlarca olan diğer *yüksek tanrıçalara*. *Jain* veya *Cân* "*pîr kadın*" anlamında veya "pûr"... Saf, temiz, pampâk, günahsız... *Yaşlı kadın* veya *İlk Ana* olarak da anlayabiliriz. (Keller & Ruether, 2006)

Koliçân, "*Evrenin yaratıcısı İlksel Kara Ana*" demek. "En İlk" olan Kara Tanrıça... *Enil Tanrıça*... "Enil", yâni *ondan önce hiçbir şey olmayan*.

Lusitanların arketip düşünce yapılarında, sürekli olarak *"En İlk Kara Tanrıça*" fikri var. Farklı kabîlelere ait olmalarına karşın onları bir araya getirip "etnik kimlik" oluşturmalarına neden olan esas faktör *Kali-Can arketipi*.

Kali-Can akîdesi...

Wikipedia'da yazılanlara göre, *Lusitan* kabîleleri Portekiz topraklarına mîlâttan önce altıncı yüzyılda geldiler. Fakat arkeologlar onların "etnik genleri" hakkında hâlâ tam olarak karar verebilmiş değiller. Bazı modern yazarlar Lusitanları "*yevm-i evvel insanlar*"[13] (indigenous) veya "enil halklar" olarak görüp sonraki dönemlerde Kelt'lerle[14] evlenerek *Keltleştiklerini* düşünüyorlarmış. Arkeolog Scarlat Lambrino, *Lusitanların* Doğu İberya'da *Lusoneler* adı verilen Kelt kökenli bir kabîleden geldiklerini söylüyormuş. Ve bunun yanında İsviçre dağlarından gelen *yerli İberya kabîlesi* olduklarını iddiâ eden kişiler var. (Wikipedia, 2020)

Kendilerinden ilk kez mîlâttan önce 218 yılında *Kartacalılar için savaşanlar* olarak söz edilmiş. Mîlâttan önce 194'te Romalılara karşı savaşmışlar.

Lusitanların Roma sonrasında yaşadıkları olaylar ayrı bir bahis... Mîlâttan önce 600'lü yıllardan başlayıp mîlâdi birinci yüzyıla kadar geçen süre, Lusitanlar için esas araştırılması gereken dönem.

Grekler, Hindistan'da mîlâttan önce 100'lü yıllarda "Hint-Grek Devletini" kurmuşlar. Hindistan yarımadasının kuzeyinde yer alan bu küçük devletin varlığı uzun sürmese de İskender sonrasında o topraklarda belli bir süre varlık göstermişler.

Grek mitolojisine göre İyonyalılar Hindistan'ı üç defa zapt etmişler. Birinci işgal, İskender'den 6500 yıl önce *Dionysus* tarafından gerçekleştirilmiş. İkincisi *Herakles* ve üçüncüsü *İskender* tarafından.

Mitolojinin ve gerçeklerin birbirine karışmış olmasından anlaşılıyor ki Hint-Grek topluluklarının etkileşimi İskender öncesi döneme kadar uzanıyor. Kimi yazarlar, mîlâttan önce 1500'lü yıllarda gerçekleşen *Aryan İstilâsı* sırasında Dionysus'un Hint ülkesini işgâl etmiş olabileceğini söylüyorlarmış. Hint tanrısı *Şiva*, aslında Grek Tanrısı *Dionysus* veya *Bacchus* imiş. (Karmarkar, 1950)

Greklerin, dünyadaki dînî inançların, kültürlerin, demokrasinin, medeniyetin ve uygarlığın köklerini sadece kendilerine bağlama konusunda gösterdikleri bu gayretkeşlik, bu kendini beğenmişlik hâli neredeyse patolojik bir durum. Muhakkak ki, târihçiler zaman içinde taşları yerli yerine oturtacaklardır. Veri ve bulgu varsa, "var" denir, yoksa da "yok"...

Greklerin, Hint mâbutlarını aparttıktan sonra "*Onlar asıl, bizim Tanrı'larımızdı... Hintliler bizden aldılar...*" söylemi içine girmeleri, inandırıcı olmamanın ötesinde, *itici*...

Portekiz sözcüğü İngilizce *Portugal* şeklinde yazılıyor. Eskiden onu *Pur-tugal* şeklinde telâffuz eder, o turuncu yuvarlak meyveyi öyle adlandırırdık. *Pur* sözcüğü, "ana" veya "tanrıça" anlamında. Araya giren "du" bağlacı belirlilik eki ve "the" takısıyla aynı işlevi görüyor.

Gal ise *Kali*'den bozulmuş. Du-Kali. Veya *The-Kali*. *Portugal* veya *Portekiz* "Tanrıça Kali'nin ülkesi" anlamında... *Tanrıça Kali'ye inanan insanların...*

Fenikeliler, Akdeniz ikliminde yetişen bol sulu, turuncu renkli meyveye ne zaman *purtugal* adını verdiler bilmiyoruz ama *Kali'nin kabarık, koyu renkli göğüslerinden etkilenildiği çok açık*... Bunu mutlaka eğlence ve şarap düşkünü Grekler yapmıştır.

Kalijai, Koliçani silver-eyed goddess
*
Selene is the goddess of the Moon·
Aeschylus calls Selene "the eye of night"
*
The Greek goddess Athena is
often called Grey-eyed
*
Selene ve Atina Koliçani'den apartılmış.

Bir zamanlar *Koliçâni* olarak adlandırılan topraklarda artık ne *Kali* kalmış, ne *tanrıça*, ne de *İlksel Ana*... Şekil ve anlam değiştiren *portugal, koliçâni, kolik, kolâç, kolâs* gibi sözcüklerin ötelerden gelen cılız ışığı geniş halk kitleleri için artık hiç bir şey ifâde etmiyor.

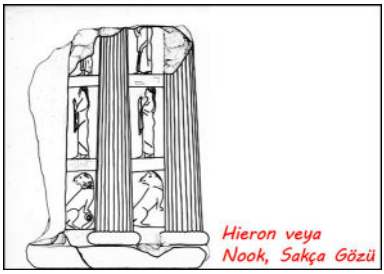

Hieron veya Nook, Sakça Gözü

Fakat yine de, bazıları önemseyebilir.

Sakça Gözü'nde tanrıçalar

Ramazan ve Kurban Bayramı arifelerinde, kandil gecelerinde rahmetli babam fırına gider iki tane "mayalanmış hamur" alırdı. Annem o hamurları biraz daha kabartır, avucunda parmaklarıyla açar ve sonra tenceredeki kızgın yağa atıp pişmesini sağlardı. "Lokma" derdik... *Lokmanın* ince açılması önemliydi, yoksa yağ çekerdi. Her iki tarafı kızarmaya başladı mı küçük bir maşayla çıkarır, soğumaması için başka bir, kapaklı tencerenin içine yerleştirirdik. Bu şekilde iki üç kap veya bir tepsi lokma yapardık. Sonra annem başını örtüp mantosunu giyer, onuna birlikte yakın komşulara lokma dağıtırdık. Her eve iki lokma verilirdi. Uzak komşulara gidilmezdi. Çok geçmezdi ki, bu kez komşular bize lokma getirmesin... Akşam yemeğinde tatlı bir lokma sohbeti açılır, komşuların getirdikleri lokmaların kalite değerlendirmesi yapılırdı. "İyi pişmiş, pişmemiş"... "Kalın veya ince olmuş"... "Yağlı veya yağsız"... O lokmaları iki üç gün yediğimizi hatırlarım. Soğuyunca güzel olmaz ama bazıları öyle sever. Rumeli'nin târihsel *lokma pişirme* geleneğini kutsal günlerdeki kutlamaların içine almış, o günlerde ortak bir duyguyu hep birlikte yaşamak, paylaşmak istemişiz.

Babam *lokma* sözcüğü yerine "kolaç" kelimesini kullanırdı. Çocuk iken ağzına öyle yapışmış olmalı. Bugün anlıyorum ki babamın *kolaç* dediği o pişmiş hamur parçası "*tanrıça Lâz ananın ekmeği*" imiş.

Portekiz'den, Makedonya'dan, Romanya'dan veya Hint topraklarından gelip gelmediği önemli değil... *Kolaç*, çocukluğumuzun tadı damağımızda kalan renkli bir yaşantısıydı. *Koliçâni* gibi, o da târihin gözlerden uzak köşesine hızlı bir şekilde çekilmeye devam ediyor.

"*Lusitanya* Portekiz'de târihî bir bölge ve *Lusitanlar* Avrupa'nın en eski kavimlerinden... Bu eyâletin şehirleri *Beira-Alta*, *Beira-Baixa* ve *Beira-Litoral*. Kasabaları ise *Aveiro* (*Ala Verio* [Allah Vere], *Castelo Branco*, *Coimbra*, *Guarda*, *Leiria* ve *Viseu*". (Mherrera, 2020) "Beira-Alta" sözü, dikkat çekiyor. Onu "*Bayır Altı*" olarak okuyorum. Nereden alınmışsa, antik Türkçeden izler taşıyor gibi...

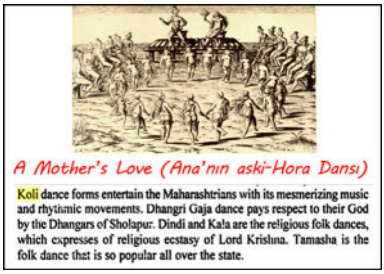

Yazıda *Lusitan* yerli halkının Portekiz kökenli olmadıkları, Portekiz insanlarının *Neo-Lâtin* ve *Mestizo* oldukları iddiâ ediliyor. Lusitan'ların Portekiz'in her tarafına dağıldıkları fakat esas olarak *üç il* ve *altı kasabada* yoğun bir şekilde yaşadıklarından söz ediliyor.

Mherrera'nın (2020) yazısında ilginç bilgilerle karşılaşıyoruz. "Bugün Lusitanya'da herkes Lusitancayı Portekiz diyalektiyle (*bayıro şivesi) ile* konuşur[15] fakat onlardan çok azı, son yıllarda yeniden canlandırılmaya çalışılan Keltler öncesindeki *Lusitâno* veya *Leukantu* dilini kullanır. Şimdi bu dile göre "yeni bir yazı sistemi" oluşturulmuştur.

Lusitan yerli halkının *Lusitanik* dildeki adı *Leukuire*'dir. Çoğulu *Leukuirecori* olarak okunur. Portekiz Lusitancasında ise yerli halkın adı *Lusitano*'dur.

Lusitan halkı azınlık haklarını elde etmek, tanınmak, özerk olmak istemektedir. Portekiz yüksek derecede merkezî bir devlettir ve iki partili bir yönetim sistemine sahiptir. Lizbon hükümeti *Lusitan* halkını ve bunun yanında *Galegos* (*Calaic*) gibi diğer etnik-kültürel azınlıkları tanımamaktadır. Portekiz, Avrupa Birliği'nde *resmî bölge* ve *il tanımlaması* olmayan tek ülkedir. Bölgesel ve yerel partilerin açılmasına izin verilmemektedir. Resmî bir şekilde tanınmış olmadığından, *Lusitanya* kayıt altına alınmayan bir bölge konumundadır. (Mherrera, 2020)

Yazıdan, Yunanistan'ın *Vlâhlar* için yaptıklarını, Portekiz hükümetinin *Lusular* için uyguladığı; *Lusitan* bölgesinde 2,5 ve ülke genelinde çoğu asimile, beş milyon civarında insanın *Lusu* kimlikli olduğu anlaşılıyor.

Lusitanca bazı sözcükler.

Deibabo, Arabo, Ala Vere, hep, cabeço, braga, Marandigui, Medelim, Queiriz, Tatibeaicui, Celtiber, Reue (Ruh?), Trebarune, Nurim (Eş), Cadiz (Gediz?)...

Usseam ve Türkçedeki *Hüsâm* adı...

Trebo-pala (Giresun'un ilçesi *Tirebolu*, Hayrabolu'nun eski adının *Tirebolu* olması), *Pal-ikoi* (Paliköy veya Pavli Köy), *taro* (tarı, boğa), *oilam* (?), équos 'at'... Ve diğerleri...

İndi sözünü kullanmaları ve bu sözün *İndia* (parlayan biri) anlamıyla ilişkili olması.

Lâebo, Lâho, Lâha...

Lâha, Gallerin tanrıçasına verilen bir ad imiş. *Lahana* köyümüz geldi aklıma. *Pavli Köy* ve *Lahana* köy isimlerinin *Lâzca* ile ilişkisi Trakya'da bir zamanlar var olduklarına işâret olabilir mi? Kaynakta Etrüsklerin *Lâsa* isimli tanrıçasının Lâha'ya dönüşmüş olabileceğinden söz ediliyor. *Lâha-Ana* sözünü *Lahana*'ya dönüştürmüşüz. Trakya diliyle ifâde edersek *Lâna*...

Bilinmiyor... Bir kesişim noktası var ama, nerede? Ne zaman, ne kadar süreyle... Kapsamlı araştırmalara ihtiyaç var. "Bayır" sözcüğü, ilk çıkış noktası olabilir.

Yazım biçiminde, anlam ve fikirlerde çok sayıda *yanlışlık* olduğu düşünülüyorsa, ki olabilir, endişelenmeye mahâl yok... Kaçınılmaz bir şekilde *hakîkât nûrunu ergeç tamamlar*.

Statement showing number per 1,000 of the Jaina Population in towns according to Census Reports from 1901 to 194

Province or State	1941	1931	1921	1911
INDIA	414	346	339	296
Provinces	489	373	398	354
Madras	215	229	164	106
Bombay	471	322[1]	419[1]	369[1]
Bengal	794	616	650	592
U. P.	483	458	397	397
Punjab	770	613	530	533
Bihar	520	496[5]	312[5]	378[5]
C. P. & Berar	405	321	297	255
Assam	444	334	342	233
N. W. F. P.	—	—	1000	750
Orissa	309	—	—	—

Notlar

1. 'Refîka' sözcüğünün "arkadaşı" mânâsında kullanıldığı anlaşılıyor. Oysa buradaki 'refîka', *eşi* veya *karısı* demek... Eski zamanlarda *çok eşlilik* nedeniyle *refîka* sözcüğünün kullanıldığını biliyoruz. *Yol arkadaşlığı*, *hayat arkadaşlığı* anlamında.

2. Lusus'un tanrı *Bacchus*'tan ve *Bacchus'un* ise Hintlilerin tanrıçası *Puja* veya *Kali*'den dönüşmüş olduğu izlenimi... Bacchus'un *Nysa*'dan doğmuş olduğu varsayımı ve *Nysa*'nın ise Mısır tanrı'sı *İsis* olması.

3. *Fizikî* mi, yoksa *mânevî arkadaşlık* mı? "Dost" sözcüğü "mânevî rehber" anlamında kullanılabiliyor.

4. Bacchus "erkek tanrı" ve "Lusus da karısı" veya "refîkası" gibi bir durum çıkıyor ortaya. *Bacchus* tanrı, *Lusus* tanrıça...

5. *Nysa* adlı tanrıçaya dayandırılan *Bacchus* hikâyesi Etiyopya'da *Osiris* adlı tanrının kimliğiyle açıklanıyor. Diodorus, Hindistan'daki *Nysa* şehrinin Mısır'dakinin taklidi olarak *Osiris* tarafından kurulduğunu söyler. Buna göre *Nysa* adı, Hint kökenli değil Mısır'dan alınmadır. (Herodotus, 1858)

6. *Bacchus* başlangıçta "dişi" tanrıça olarak değerlendiriliyordu ama önce "bütünün bir parçası" ve daha sonra "erkek Tanrı" şeklinde düşünülmeye başlandı. (*Scholastic Library*, 2006). [Bacchus > *Başus*?]

7. Bacchus'un dişil refikası, karşılığı *Nyseus* [*Nisus*]... Trakya'da [Sırbistan kastediliyor olabilir] üzüm bağları ve şaraplarıyla ünlü yerleşim yerine bilinmeyen bir zamanda *Niş* adı verilmiş.

8. *Dionysus* adının Hintçe "*Deva Nahusa*"dan bozulmuş olabileceği.

9. Gerek-Romen mitolojisine göre, *Bacchus* Batı Hindistan'ın üzüm bağlarıyla dolu olan "bayırlık" bölgesinde büyüyüp yetişti. Orada kutsal olduğu düşünülen *Nysa* adlı hayâlî bir şehir kurdu. Hindistan'daki şehirlerin en büyüğü ve en ihtişamlısı.

[*Yaz*. Nisâ, *kadın* veya *bacı* anlamında. Hem 'kadına', hem de şehrin eteğinde kurulduğu 'dağa' veya 'bayıra' atıf var. *Lusus* kültürünün Balkan topraklarında *Niş* şehrini oluşturması... Yunanistan, Arabistan, Mısır, Avrupa, Asya, Afrika ve Ortadoğu'nun değişik yerleşim yerlerine Nis, De-Nisli, The-Nizli, Nizip, Enezli, Nazeretta, Nazarî, Mâ-Niza, Enez, Nişân, Nisanyân, Nîsan, Nez gibi şehir adlarının bulunması. Türevleri de dikkate alınırsa dünyada yüzlerce yerleşim yeri, *Nysa* genli tanrıça adlandırmasına sahip. Bunun yanında pek çok dağ, mağara, tepe adları da *Nis* genli.

Mitolojiye göre Nis Dağı'na veya Nis Tepesi'ne *Meros* adı veriliyormuş. *Mari*, *Moru* veya *Mera* olarak da düşünebiliriz... *Ekip biçilen yer*, *çayır* anlamında... Alegorik olarak bakıldığında '*kadın*'... Bacchus, Nisus, Mari, Moru, Mare, Mary, Meryem adlarının kökleri mîlâttan önce iki binlerin ötesine uzanıyor.]

Philostratus şöyle der: "Hintliler *Nysa* olarak adlandırdıkları ülkelerinde, belli bir bölgeye *Bacchus Nyseus* [Bacı Kadın] adını vermişlerdi ve o bölgenin yakınındaki bayıra ise *Meros* (mera, kucak, uyluk, çatak, thigh) diyorlardı. *Bacchus* adlı Tanrı, *Nysa Bayırı*'nın yanındaki o çatakta doğdu (!) [Yaz. *İndia*, *Hind* veya *Hindistan* sözcüğünün *Nysa*, *Kadın*, *Tanrıça* anlamına geliyor olduğunu öğrenmemiz ilginç... Ve buna bir ilâve daha yapmamız gerekiyor ki, "o kutsal dişi" *kara renge* sahip... Bu yüzden *Kara Nysa*, *Kara Kadın*, *Kara Tanrıça* olarak adlandırılıyor.]

Hesychius şunu söylüyor:

Nysa ve Nysana Dağı, Nysana Bayırı sadece tek bir yere ait değildir. Arabistan'da, Etiyopya'da, Mısır'da, Bâbil'de, Erythea'da, Trakya'da, Tesalya'da, Silisya'da (Cilicia), Hindistan'da, Libya'da, Lydia'da, Makedonya'da, Naxus'ta, Sûriye'de, Eubea'da, Phaecia'da ve Phrygia'da da vardır. (Herodotus, 1858)

10. '*Gelincik*' sözcüğü dahî *Koliçani* ile ilgili olabilir.

11. *Kalicân*, konuşulan dil çerçevesinde *mahâretli, hünerli, kutsanmış, mutlu, mükemmel, güzel* gibi anlamlara geliyor. Bu sıfatların tamamı arka planda *yaratıcı* olarak değerlendirilen "tanrıçaya" atıf. Urduca'da 'ciğer', 'yürek' anlamına gelmesi de öyle... '*Anam, yüreğim*' mânâsında.

12. *Cân, Zeyn, Zenne veya Jain*: "*Hayâtın anlamı üzerine kafa yoran ulûhil kadın*" anlamında. *Jain Kadın*.... *Cân kadın*. Velî mertebesine ermiş veya ermemiş olabilir, "sofu kadın" anlamında. *Kali-cân*, *Hâli-Can* demek. *Hâlden anlayan kadın*... Dünyadan ve dünyalık işlerden vazgeçerek kendisini Tanrı'ya/tanrıçaya adayan... *Mürşîde*... İnsanları irşâd edip aydınlatan... Tanrıçaya bağlanıp onun yolundan, onun izinden giden kadın.

Cân'izm, (Zeynizm) "hidâyete erişme" anlamında "Cân" faktörünü öne çıkaran mezhebin adı.

13. *Yevm-i evvel*: "*Enil*" veya "*En.ilk*" topluluklar anlamında. Bilinen ilk insanlar... Aborjinler.. *Âbı-İlkler*... *Ebû-Lekler*... *Ablaklar*... Dünyanın değişik bölgelerine târihin bilinmeyen bir zamanında Afrika topraklarından çıkıp göç eden kişiler. İlk insanlara *Andican* deniyor. *Andi* Tamil dilinde "kadın" veya "tanrıça" anlamında. *Andi*, "O'nun yanındaki"... Arapçaya "indî..." şeklinde geçmiş.

Andicanlar, Tanrıça'nın dünyaya getirdiği çocuklar.

Andi sözcüğü *zâhid*, *sâci* (saçlı), *yaşlı karı* veya *derviş kadın* anlamında.

Andi-cân, *felâha ermiş kadın*, demek. Sonraki dönemlerde erkekler için de kullanılmaya başlanmış.

İlk zâhidler, ilk sâciler kadın... Sonraki dönemlerde erkek zâhitlere de saçlarını uzatmaları nedeniyle *Sâcî* denmiş. Osmanlıda, "saçlı" lakabına sâhip olan dervişler var. Saçlı olmak veya saçı uzatmanın örtük anlamı *İlksel Ana'dan gelindiği düşüncesi*.

Yaratılışın köklerine dönme veya köklerle buluşma. İlksel köklerde ana-babanın ikisinin de saçlı olmasına karşılık "ana" figürü ön planda. Erkek, ilksel anasına veya tanrıçasına benzemek, onu kutsamak için saçını uzatıyor. Kuşkusuz herkes için aynı değil. İlksel ana ve babalarının uzun saçlılığını birlikte kutsadığını düşünen kişiler de olabilir. *Saçlılık ötesel, Tanrı veya tanrıçayla temas halinde olmak, ondan kopmamak*...

Saçı kesmek ise, *öteki dünyayla* teması koparmak anlamına geliyor. "Ulûhiyet âleminden ayrılarak dünyaya dönmek" demek. *Dünyalı olmak*... Günahkârlık, suç, hırs, savaş, kavga, taht, zenginlik, arkadan çekiştirme, kuyusunu kazma ve benzeri tüm kötülüklerle bir arada yaşamak...

Saçlılık *fıtrat*...

Saçı kesmek Tanrı'nın/tanrıçanın semâvî kânûnunu, semâvî sünnetini ihlâl etmek anlamında... Saçı kesmek, bir süreliğine de olsa *Yaratıcı'yla olan bağlantıyı koparıyor olmak* demek. Saç düşüncesinin kaynağı Hint toprakları. Öyle yorumluyorum. Fakat, bu düşüncelerin hepsi *mantık hatasından başka bir şey değil*... Doğru gibi gözüken safsatalar...

Bazıları, söz konusu görüşleri "iyi bir açıklama" olarak değerlendirebilir. Saçı kutsayanlar, *Tanrı'nın sünnetini sürdürüyor oldukları* düşüncesiyle *psikolojik huzur mağarası* içinde yaşayan kişiler... Başka bir değerlendirme yapmaya gerek yok.

14. *Keltler*: Târih öncesi ve ilkçağ döneminde Orta Avrupa'da yaşayan, günümüzde altı ulustan oluşan eski bir halk.

15. Sûriye'de *Bayır-Bucak Türkleri* diye bir şey mi vardı? *Bayır ve Buca*, *Bayır ve Bacı*, *Bayır ve Tanrıça*...

Lusitan Gerdanlığı

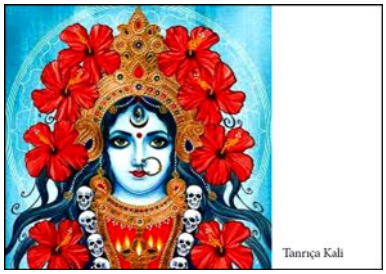

Tanrıça Kali

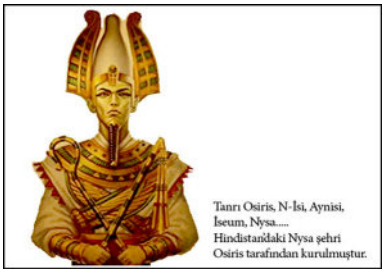

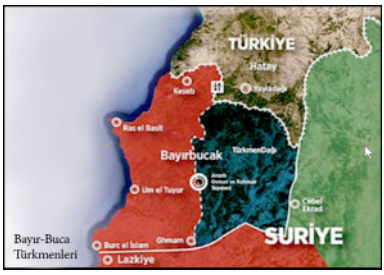

Bayır-Buca Türkmenleri

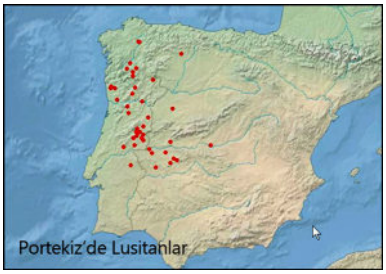
Portekiz'de Lusitanlar

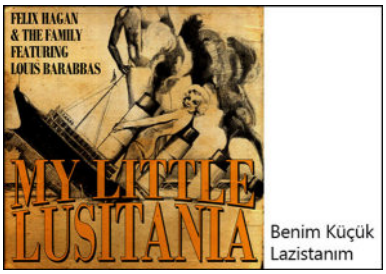
FELIX HAGAN
& THE FAMILY
FEATURING
LOUIS BARABBAS
MY LITTLE
LUSITANIA
Benim Küçük
Lazistanım

LUSITANIA
TARRACONENSIS
BAETICA

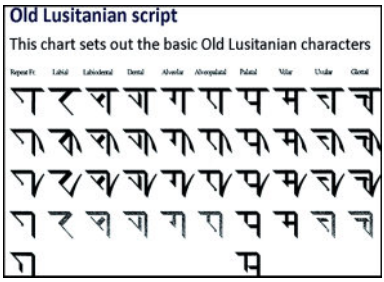
Old Lusitanian script
This chart sets out the basic Old Lusitanian characters

Lusitan Dansı

Tirobolu- Hayrabolu

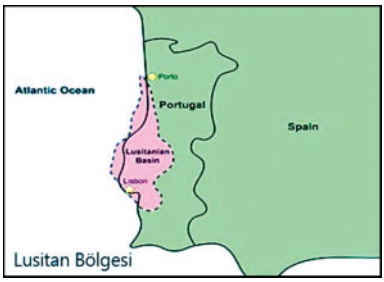

Lusitan Bölgesi

Lâsya

Şîvâ'nın karısı *Pervati*'ye atfedilen lirik zerâfet ve saygı dansı... Erotik figürlerle süslenmiş... Eşliğindeki müzikle ve sergilenen ince hareketlerle ruhu okşayan özgün bir performans. *Bharata* zamanında, *feminin tarzında bir dans* olarak tanımlanıyormuş ve *Pervati* tarafından öğretilmiş.

Lâsya, *Lâsyanga* sözcüğünün kısaltılmış biçimi... *Lâsya* 'zerâfet dansı' anlamında ve *anga* sözcüğü ise 'kadın' demek.

Hint düşüncesinde ritim *tâlâ* sözcüğüyle açıklanıyor. Tâlâ'nın *tâ*'sı *tandava* anlamında ve *lâ*'sı ise *lâsya* demek. Tâlâ, *Şiva-Pervati* ikilisi tarafından bizzat öğretilmiş. Hint düşüncesinde *Şiva-Pervati* evlilik bağıyla birbirine bağlı olan ilk Tanrı ve Tanrıça. *Tandava,* Şiva tarafından icrâ edilirken *lâsya*, tanrıça Pervati tarafından sergilenirmiş. Öyle inanılıyormuş ki, Tanrı Şiva, karısı Pervati'nin yaptığı bu zarif danslardan büyük ölçüde etkilenmiş ve ona *Lâsya* adını vermiş. (Shah & Pandya, 2020)

Lâsya'nın üç anlama geldiği bildiriliyor: Birincisi ifâde stilleri, ikincisi beden hareketleri, üçüncüsü drama performansı... Zerâfet, incelik, dikkat ve rikkâtle oynandığı zaman o dans *lâsya* oluyor. On iki farklı türü varmış. İnternet'te her bir tarzın nasıl oynanacağına ilişkin ayrıntılı açıklamalar var. Dansa eşlik eden enstrümanlar yumuşak ve dinlendirici bir niteliğe sâhip.

Mîlâttan önce altıncı yüzyılda *lâsya*'yı gelecek nesiller için kodlayan ilk kişi *Bharatamûni* adlı bir "guru" imiş ve dansın asıl kaynağının *Pervati* olduğunu söylüyormuş. Tanrı Brahma, *Bharata* adlı guru'ya dansa *kaisiki* denen zerâfet, letâfet ve incelik ögelerinin eklenmesini istemiş. (Sarabhaı, 1994)

Lâsya'dan iki sonuç çıkarıyorum. Birincisi, modern dansın *tâlâ* olduğu... Yerine göre *tandava*, yerine göre *lâsa* tarzında icrâ ediliyor. *Şiva ve Pervati* birbirlerine sarmaşmışlar birlikte dans ediyorlar...

Dansın niteliği müziğin ritmine göre değişiyor. Hareketli ve coşkulu müziklerde *tandava* ortaya çıkıyor; romantik ve ağırbaşlı müziklerde ise *lâsya* formu.

Çıkardığım ikinci sonuç *lâsya* kelimesinin Hint değil, Mezopotamya kökenli olduğu. Hintliler *lâs* kelimesini Sümerlerden, Akadlardan veya Asurlulardan almışlar. *Lâs* sözcüğünü sadece ithâl etmekle kalmamışlar, cilâlayıp parlatmış, tüm dünyaya ihrâç etmişler. Avrupa'nın *lâzları* büyük ölçüde Hint kökenli insanlar.

Lâsya, *dans* demek ama cinselliğin zerâfet içinde sunulma öğretisini temsil ediyor. İlginç bir yaşam dersi... *Zerâfet* mi, *tahrik* mi? Herkes kendi kararını kendisi versin.

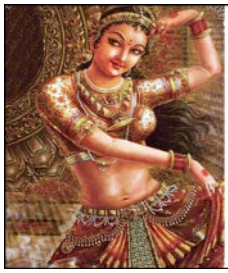

Lasya Dansı

Lasya Dansı

Kırklareli ve Lâz

Kirk veya *kırk* sözcüğüyle ilgili olarak *Aggressive Christianity* adlı sitede ilginç bilgiler veriliyor. (AC, 2020) Önce bu bilgiler üzerinde duracak, sonra yorum ve değerlendirmemizi yapacağız.

"Church" eski İngilizcede ve Almancada *kirche* şeklinde söylenirdi. İskoçya'da *kirk* denirdi. *Oxford Universal English Dictionary*'de "Church" için şu bilgiler veriliyor: Eski İngilizcede *cirice, circe*; Orta dönem İngilizcesinde *chereche, chiriche, chirche;* oradan *churche, cherche ve diğerleri*... Grekçe *Kuriakon*...

Kuzey bölgelerinin İngilizcesi ile İskoç İngilizcesinde *kirk* denirdi. Eski Grekçede *ku-ri-a-kos* veya *ku-ri-a-kon* şeklinde telâffuz edilirdi.

Tanrı Şiva'nın tahtı Kailash Dağı

Karşılığı olarak kullanılan *ecclesia* sözcüğü, *kuriakos*'u temsil edemez.

Kuriakos, kökü olan *Kurios* sözcüğü ile anlaşılır ki *Lord, Efendi, Tanrı* veya *İlâh* anlamındadır. *Kuriakos* ise "Tanrı'ya âit olan" mânâsınadır.

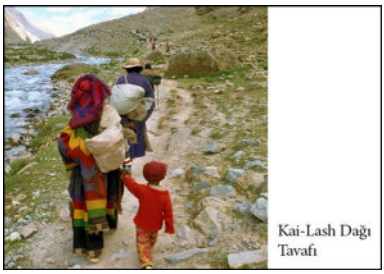
Kai-Lash Dağı Tavafı

Greklerin *kuriakos* sözü İngilizceye "*cirice*" (*kirike*) şeklinde geçmiş ve daha sonra "*churche*" (*kerke*)[1] olmuştur. Günümüzdeki *Çörç'ün* (*Church*) geleneksel asıl telâffuz biçimi *kerke*'dir. İngilizceye çeviri yapan mütercimler önemli bir kural ihlâli yaptılar.

"Church" sözcüğü için *kuriakos*'tan yararlanmak yerine farklı bir mânâya sahip olan *ecclesia* kelimesini öne çıkardılar. Church'ün, *ecclesia* kelimesinin karşılığı olduğunu ileri sürdüler.

Grekçe *kuriakos* kelimesi "Yeni Ahit'te" iki, *ecclesia* sözcüğü ise 115 kez geçmektedir. Üçü hariç *ecclesia* kelimesi her defasında yanlış tercüme edilmiştir. *Ecclesia*, "church" değil, "kasaba meclisi" anlamındadır ve esas olarak *Efes şehrinin belediye meclisini* tanımlar.

Greklerin *ecc-lesia* kelimesi tam olarak "çağrı" şeklinde çevrilebilir. Meclise seçilen kişilerin görevli memurlar tarafından toplantıya katılmak üzere *aranması* veya *çağrılması* ile ilgilidir. Meclise veya toplantıya "çağrılma" daha sonra "kiliseye çağrılma" olarak değerlendirilmiş ve *ecc-lesia* sözcüğü "church" anlamında kullanılmaya başlanmıştır.

Ecclesia; dünyevî krallardan ve resmî yöneticilerden bağımsız olarak, dînî nitelikte "sivil, politik bir cemaat oluşturma" girişimidir.

Îsâ'yı yücelten ve yeryüzünde sadece onu hükümrân kılmak isteyen bir girişim... Dînî bir cemaat veya Îsâ'ya gönülden bağlı olan insanlar topluluğu.

Bu cemaatin amacı kiliseler inşa etmek, insanların kiliselere devam etmelerini sağlamak değildir. *Yeni Ahit*'te bugünkü anlamda bir "kilise" kavramı yoktur. "Tanrı insanı" olarak adlandırılan kişiler; cemaat ruhuyla yaşayan, hep birlikte hareket eden kimselerdir ve onlara *ecclesia* denir.

Heybetli yapılar şeklinde inşâ edilen Church'ler "sözde" ecclesia'lardır.

Ecclesia, Îsâ'nın öğretisi çerçevesinde, bağımsız bir öz-yönetim anlayışı ile insanların kendi kendilerini idâre etmeleri mânâsına gelir. *Ecclesia* hafta sonları kilisede toplanan dînî bir organizasyon değildir. İncil'de Church'lerin *ecclesia*'ların yerini alacağına ilişkin hiçbir şey yoktur.

Kiliseler, dinsizler için ve onlar tarafından tasarlanmış *dinsiz organizasyonlardır*. Bu putperestliğe artık bir son verilmelidir. Tanrı'nın rehberliğinde, bir cemaat olarak bizim gerçek kralımız, gerçek liderimiz Îsâ'dır. *O bizim gerçek Ecclesia'mızdır*.

Yazar, *ecc-lesia* kelimesinin "belediye toplantılarına çağrılma" anlamına geldiğini, sözcüğün "Îsâ'nın cemaatine katılma" olarak değerlendirilirse daha anlamlı olacağını, "resmî kilise örgütüyle ilgili olmadığını" ileri sürerken ecclesia'nın kökeni hakkında fazla bir bilgi vermiyor.

Kelime çözümlemesinde terkipler farklı yerlerden bölünerek incelenebilir. Bazen hangi bölmenin daha doğru olacağı konusunda tereddütler yaşanır. Nedeni, kelimelerin "alt sözcüklere" ayrılmasında araştırmacıyı destekleyecek yeterince kanıt bulunmamasıdır.

Bir diğer neden, farklı zaman ve farklı kültürlerde alt sözcüklerin farklı anlamlar ortaya koyabilmesidir. Grekler için *ecc-lesia,* kökeni kendilerine ait olmayan "devşirilmiş" bir sözcüktür. Bu nedenle yazılış, söyleyiş biçimi ve anlamı farklılaşmıştır. Buna karşın, sözcüğün "özü", "cevheri" veya "poları" ödünç alınan *özgün sözcükle* aynı olmalıdır.

Bütün mesele, "özgün sözcüğü" bulmakla ilgilidir.

Orijinal sözcüğü bulmak yıpratıcı bir iş... Bir çok kelimeyi deneme-yanılma yoluyla test etmek ve uyum iyiliği (goodness of fit) derecesini saptamak gerekiyor. Binlerce yıllık târihî süreçte sürekli değişime uğramış, birbirine yakıştırılan veya birbiriyle eşleştirilen kelimelerin *yüksek uyum iyiliği* göstermesi imkânsız.

İstatistikte, bazı hesaplamalara dayalı olarak bir takım değerler belirlenir, "şu değerler arasında kalmışsa, *uyum iyiliği vardır*" denir. Önemli ölçüde uyum, "uyum iyiliğinin kanıtı" olarak değerlendirilir.

Önemli ölçüde uyum derken, bir oranla ifâde etmek gerekirse yüzde 30'luk bir kesişim alanından başlar, yüzde 70'lik kesişim alanına kadar devam eder. Daha yüksek uyum derecesi, zaten "aynı anlamda" olduğu şeklinde yorumlanır.

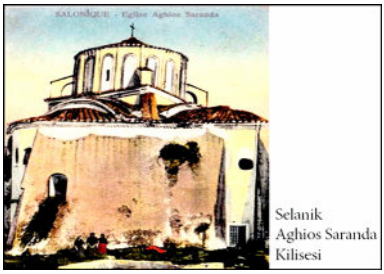
Selanik
Aghios Saranda
Kilisesi

Fakat kelimelerin *özünden*, *cevherinden* sözediyoruz. Anlamları orana vurmak mümkün değil. Geriye tek şey kalıyor, inandırıcılık... *Uyum iyiliği* konusunda, mantık çerçevesinde kalarak insanları iknâ etmek.

Ecclesia'nın Hint kültüründen ödünç alındığını düşünüyorum. Temel nedeni Grek kültürünün büyük ölçüde Orta Doğu ve Hint kültürüne dayanıyor olması.

Hintçedeki iki kelime *ecclesia* ile ilgili olabilir: *Kailash* ve *Kalasha*.

Kailash, Asya'da "en kutsal yer" olarak görülen bir dağın adı. *Kalasha* ise Şiva'ya ve diğer tanrılara yönelik ibâdetlerde kullanılan ve bu amaçla özel olarak süslenilen büyük bir vazo... *Tanrıçayla ilgili bir kap*.

Saranda, Bargarh

Kailash, Tibet'teki Himalâyalar dağ silsilesinin içinde bir yerde imiş. Budist ve Hindular bu dağı kutsal olarak gördüklerinden oraya mâbetler yapmışlar. Dağı, "dünyanın semâya açılan kapısı" olarak görüyorlar. Dikey bir "mânevî aks"... Dünyanın bu *aksın*, bu *yükseltinin* etrafında döndüğüne inanıyorlar.

"Kailash Dağı", *Şiva'nın tahtı* olarak değerlendiriliyor...

Binlerce yıldan beri insanlar bu dağı ziyaret ederler, etrafında 75 km'yi bulan geniş bir dâire çizerek tavâf ederlermiş. Yaşamında bu dağı bir kere olsun tavâf eden bir hacı, ömür boyu günahlarından kurtulduğuna, felâha erdiğine inanırmış. (Colorado College, 2014)

İkinci sözcük *Kalasha*... *Kalaş* veya *kalasa* şeklinde de telâffuz edilebiliyor. *Sürâhi, saksı* veya *küp* anlamında. Bakırdan, pirinçten, altından, gümüşten veya kil çamurundan yapılan... Dînî anlamdaki *kalasa*, içine su konan ve ağzına Hindistan cevizi ve mango yapraklarıyla tıkaç yapılan bir kap. Bu şekildeki aranjmana *Purna-Kalasha* adı veriliyor. *Pîr-Ana'nın Küpü*.

Nûr-Ana'nın Vazosu.

Vazonun tepesine konan Hindistan cevizi bazen kırmızı bir bezle sarılır, *şira* adı verilen tepesi çıplak bırakılırmış.

Kalas'a, Jainizm'de "hayırlı nesne" olarak bakılıyormuş. Dekoratif bir nesne olmanın ötesinde dînî ibadetlerde *tören objesi* olarak değerlendiriliyormuş.

Kalas, Vedalar'da "bolluk-bereket" ve "hayatın kaynağı" olarak görülürmüş. Kalas'ın yaşam iksiri olan *amrita* [ömür?]içerdiğine inanılır; ona bolluğun, bilgeliğin ve ölümsüzlüğün simgesi olarak bakılırmış.

Kalasha, Kalaş veya *Kalas* Hint ikonografisinde "yaratıcı Tanrı" olan Brahma'nın, "öğretmen ve yok edici Tanrı" olarak görülen Şiva'nın ve aynı zamanda karısı Lakşimi'nin "sıfatı" olarak değerlendirilirmiş.

Evlilik ve doğumla ilgili Hint şenliklerinde *Purna-Kalas* adı verilen vazoya "Ana Tanrıça" veya "Devi" olduğu düşüncesiyle tapınılırmış. Bu bağlamda, "metal" malzemeden yapılan *Kap* veya *Kalas*, "maddî şeyleri" temsil edermiş.

Kalas, en genel anlamda "bereket kâsesi" demek... Hayâtı besleyen toprak... Veya rahim...

Aşk tanrısı *Kama* ile ilişkilendirilen "mango yaprakları" doğurganlığın zevk yönünü sembolize ediyor, nakiti temsil eden *hindistan cevizi* ise "refah" ve "güç" anlamına geliyormuş. Kabın içindeki su, doğanın hayat verme gücü imiş. (Wikipedia, 2020)

Önemli toplumsal etkinliklerin tümünde, ibâdet anlayışıyla kapı girişine *kalas* yerleştirilir, "Hoş geldiniz" anlamında kapının yanında yer alırmış. Dolmabahçe Sarayı'nın girişinde yer alan *Kalas Saksıları*'nı hatırlıyoruz. Meğer *Hoş Geldiniz* mânâsında imiş.

Kailas ve *kalas* sözcüklerinin her ikisi de *ecclesia* ile ilişkili gözüküyor. Farklı olan, sözcüğün başındaki *E* harfi. Grekler ve Orta doğu halkları sessiz harfle başlayan kelimelerin başına sesli harf getirmeyi âdet edinmişlerdir. Bizim *spirit* kelimesine *ispirto* dememize benzer bir durumdur bu. Yüzlerce örneği vardır. Grekler *kailas* veya *kalas* kelimesini kendi dillerine önce "şehir meclisi" olarak çevirmişler, daha sonra "kilise" yapmışlar.

Aggressive christianity adlı sitede bu duruma itirâz ediliyor ama bence mütercimler kelimenin kökünü düşünerek doğru çeviri yapmışlar.

Ecclesia kelimesinde dînî amaçla bir araya gelme, ibâdet etme ve hacı olma düşüncesi var.

Hint mabedinde Saranta sundurması veya salınesi

Hristiyanlığın rûhuna uymaması ayrı bir konu... Uymayabilir... Fakat sözcük, "kilise" anlamında doğru çevrilmiştir kanaatindeyim.

Aggressive christianity adlı sitede adını vermeyen yazar *kilise* için doğru sözün *kirche* veya *kirk* olduğunu söylüyor. Bu sözün *Kurios*'tan "Tanrı" anlamına geldiğini ve *Kuriakos* sözcüğünün ise "Tanrıya âit olan" mânâsında *kilise* sözcüğüyle daha iyi örtüştüğünü belirtiyor. Bu görüşlere katılıyorum. *Kırk* veya *Kirk* "Hristiyanların Tanrı'sına ait olan" anlamında kullanılmış olmalı. Bu söz hem

Kalas

mâbetler için kullanılmış, hem de *Kırçe-Ali* örneğinde olduğu gibi insanlar için.

Kirk-Ecclesia sözü zaman içinde *Kirk-Klessia'ya* dönüşmüşse bunu "ikilemeli sözcük" olarak değerlendirmek durumundayız. *Kirk* "Tanrı'ya ait olan" anlamında... Ve *Ecclesia* sözcüğü de "Tanrı için toplanan insanlar" demek... Veya Tanrı'ya bağlı olan insanlar... "*Kilise-Kilise*" gibi bir anlam çıkıyor ortaya... "*Kirko'ların meclis yaptıkları Ev*"... "*Tanrıya bağlı olan insanların toplandıkları Yer*"...

Kirik sözü mâbedin eski, *klessia* ise yeni adlandırma biçimi.

Kelimeler, "bir durdukları yerde" sürekli aynı formda kalmıyor. Başlangıçta *ikilemeli* gibi gözüken bu sözcük zaman içinde "*Kirko'ların veya Kırçe'lerin toplanma yeri*" anlamına bürünmüş olabilir.

İşin enteresan tarafı şu ki, Grekler terminoloji yoksunluğu içinde, Hint kelimelerinden yararlanıp *kalas* sözcüğüne sarılmışlar.

Ka-Lâs... Kub-Lâs... Gub-Lâs... Ku-Lâs...
Lâs Ana'nın Ku'su...

Elbette ki, kimse böyle bir şey söylemiyor.

Hiçbir yerde de böyle bir adlandırma yok. Fakat sözcüğü *X-Ray cihazına* yatırdığımız zaman görünen manzara, elde ettiğimiz sonuç bu.

Kırklareli'nin Kırkkilise'den önceki adı *Saranta Ekklesiai Kou*. *Saranta Ekklesiai Köyü* anlamında. Osmanlılar tarafından feth edildiğinde bu adla biliniyormuş.

- Saranta, "40" anlamında mı?
- Saranta Ekklesiai, "Kırk Azîzler" mi demek?
- Saranta Ekklesiai, "Kırk Kilise" mânâsına mı geliyor?
- Saranta Ekklesiai, "Yurttaşlar topluluğu" mu?
- *Saranta Ekklesiai* Hristiyan ve Yahûdilerin "Sığındıkları, birlikte bağlandıkları mâbet" anlamında mı?

1603 yılında Polonyalı bir yazar yöreden "*Kayalık bir yer. Grekler burayı Dessera Kondi Eklesiai şeklinde adlandırıyorlar*" diye yazmış.

Saranta Ekklesiai Hristiyanlığın ilk zamanlarında dahî *Kutsal Kasaba* olarak biliniyormuş. Demek ki bir mâzisi var...

"Saranta" sözcüğünün köklerini Grek kültüründe değil Hint topraklarında araştırmalıyız. "*Sarana*", koruyan, yardım eden, sığınılan, barınmak için başvurulan, anlamlarına geliyor. Saranta Ekklesiai "sığınılan", "yardım dileğinde bulunulan melce" anlamında. Saran; "Lâs Ana" demek. Sarıp sarmalayan ve kollayan...

Sığınılan melce...

Saranta, ağaç gövdesinin en ortasında yer alan ilk damar. Sondaki "-ta" eki Sarana'nın "kadın" olduğuna işâret. Koruyan, yardım eden ve bizi gözeten "Tanrıça"...

Grekçede *saranta*, rakam olarak "kırk" mânâsına geliyormuş. Ortodoks Hristiyanları, ölüleri için *kırkıncı günde özel bir anma töreni yaparlarmış*. Kelime Yunanlıların *tessarákonta* sözcüğünden üretilmiş.

Îsaâ'nın, cennete veya Tanrı katına yükselmesi kendisine tanınan 40 günlük süre içinde gerçekleşmiş. Hristiyanlıkta "40 Azîzler" meşhur bir tanımlama imiş. Bu azîzlerin adına kiliseler inşâ edilmiş veya sonradan bazılarına "40 Azîzler" adı verilmiş.

Bunların hepsi doğru olabilir, fakat ne zaman ki *Kırklareli* sözüyle ilişkilendirilmeye çalışılıyor işte o zaman, işler tuhaf hâle geliyor. *Saranta* sözünün kökünü Yunancada değil Hintçe ve bağlantılı dillerde araştırmak zorundayız. Nedeni Greklerin inanç ve kültür kaynaklarının Mısır, Mezopotamya, Hint topraklarına dayanıyor olması.

"*Kırk Kilise*" ve "*Kırk Azîzler*" söylemi, Kırklareli için gerçekliği olmayan bir yakıştırma.

Bizim "Kırk Şehitler "söylemimiz de o meâlde... Şâirimiz aşka gelip beyit düşmüş:

"*Kırk kimse ki, şehit oldu bu yerde, Bu nâm ile anıldı bu belde*"...

Böyle söylemekle adını Türk'leştirmiş veya İslâmlaştırmış olmuyor sadece yakıştırma yapıyoruz. Kim bilir belki 50, belki 100 şehit verdik. Fakat sembolik olarak, 40 rakamı kutsallık kazanmışsa o yoldan gidilir, şâir sözlerini öyle dizer.

En azından *Ekki-Lâsi*'ye göre "Kırk Şehitler İli" adlandırması bizim için daha anlamlıdır... Özgün gerçeklik çok zaman öncesinde buharlaşıp uçtuğuna göre yaşanan fiili gerçekliktir önemli olan... İnsanlar yaşadıkları şehirlerin geçmişte ne olduğu konusuyla ilgilenmekten çok, onu nasıl görüp değerlendirdiklerine bakarlar.

Saranta Ekklesiai "Kalassâi'nin Bağlıları" anlamında...

Bu bağlılar, adları târihe gömülmüş olan "*Kalassâi Cemaati*"...

Sarıp-gözeten niteliğiyle *Kutsal Kâse'ye bağlılık gösteren* kişiler...

Kutsal Kâse'nin, Kutsal Vazo'nun içerdiği anlama sâdık olanlar...

Kutsal ana Lakşîmi ve kocası *Tanrı Vişnu'ya* tapanlar.

Ama, *Saranta* Grekçede sayı olarak 40 anlamına geliyor, diyebilirsiniz... Olabilir... Yunanlılar hangi nedenle *saranta* sözcüğüne 40 anlamını yüklediler bilmiyoruz fakat *Saranta Ekklesiai* kendisine bağlanılan "Kutsal Vazo", "Kutsal Tanrıça" veya evrenin direği "Kutsal Dağ" demek. Pagan zamanlara âit inanç dili Hristiyanlık gelince değişime uğramış. *Ekklesiai* sözü *Kilise*'ye, *Saranta* "*kirk'e*" dönüştürülmüş.

Saranta "sarılınan", "bağlanılan" anlamında... Ve aynı zamanda, "bağlanan kişilere" işaret ediyor.

Bağlanılan Tanrı'lar-tanrıçalar.
Bağlanılan kiliseler...
Bağlanan insanlar...

Saranta Tanrı ve tanrıça heykellerinin sergilendiği, "salon", "sahne", "podyum" veya "sundurma" demek. Hristiyanlık gelince *Saranta* sahnesi *ucûbe tanrıça heykellerinden* temizlenerek oraya *Îsâ ikonları* yerleştirilmiş. *Eski tanrıçalar öldü, yaşasın "Tanrı, Oğul ve Ruhül Kudüs" üçlüsü* denerek yeni bir aşamaya geçilmiş.

Köken itibariyle "Saranta" *Şiva'nın, Vişnu'nun, Brahma'nın bağlıları* anlamına geliyor. Tanrıçaları temsil eden "Kalâs Vazosu'na" veya Tanrı'yı temsil eden "Kailâs Dağı'na" yönelip ibâdet eden kişiler.

Saranta Ekklesiai adlandırmasının "40 rakamıyla" alâkası yok. Yunanlıların yakıştırmasından başka bir şey değil. "Kırk Azîzler Kilisesi" adını verdikleri mâbetlerin tümü mercek altına alınsa emînim Hintlilerin "sundurma" veya "salon" adını verdikleri "podyuma" yerleştirilen çok sayıda Tanrı, tanrıça veya azîz, azîze figürleriyle karşılaşırız. Hint azîzlerinin, Tanrı ve tanrıçalarının adlarını bir kenara atıp oraya, kendi azîzlerinin, kendi ermişlerinin adlarını yazmışlar...

İlk Grekler, *saranta podyumu* yerine *Kirk* (Tanrı'ya ait) kelimesini ikâme ettiklerinde acaba biz, "*Kirk Klessâi*" sözünü "*Kırk Kilise*" diye mi anladık? *Kirk*, zaman içinde "*kırk*" mı oldu? Yoksa Yunanlılar, 40 tanımlamasını da mı bizden aldılar. Buraları karanlık... Daha fazla veriye, bulguya ihtiyaç var.

Bakıyorum da, Bulgarların adlandırması daha doğrudan, daha direkt... Eğip bükmeden Kırklareli'ne *Lozengrad* adını vermişler.

"Lâz-Ana'nın Şehri" anlamına geliyor... Ne "Lâz Vazo'su", ne de "Kailâs Dağı" konusuyla ilgilenmişler. Yaşadıkları topraklarda çok Tanrılı *politeizm* inancı tedâvülden kalkınca "Lâz-Ana figürü" anlamını yitirmiş olduğundan *Lozengrad'a* "Bağ-Üzüm Şehri" demeye başlamışlar.

Tebessümle karşılıyoruz... *Lozen* "bağ çubuğu" ve "üzüm" anlamına mı geliyormuş?

Lâz sözcüğü imgesel, hayalî veya mutasavver "Tanrı-tanrıça birlikteliği" anlamında. Kimilerine göre, işin içinde "Tanrı" yok, sadece "*Tanrıça*" var... Evreni yarattığına inanılan *dişi varlık*... *Kirk Klessai*, *Kırk Kilise*, *Lozengrad* ve *Kırklareli* adları târihten mîrâs alınan sözcükler. Hepsinde işâret edilen ortak örtük anlam; *doğum, Tanrı-tanrıça ikilisine imân* ve *ölüm*.

Notlar

1. Türkçede kullandığımız "kerkenez" kelimesi...

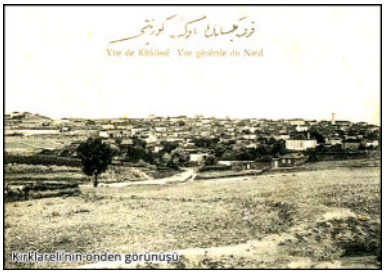
Vue de Kirkilisé Vue générale du Nord
Kirklarelinin önden görünüşü

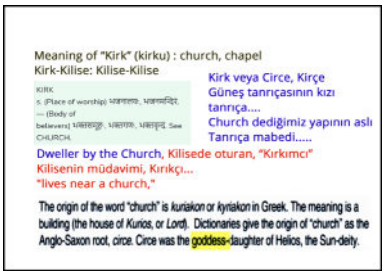
Meaning of "Kirk" (kirku) : church, chapel
Kirk-Kilise: Kilise-Kilise
KIRK
s. (Place of worship) भजनालय, भजनमन्दिर;
— (Body of
believers) भक्तसङ्घ, भक्तसंघ, भक्तसमूह. See
CHURCH.
Kirk veya Circe, Kirçe
Güneş tanrıçasının kızı
tanrıça....
Church dediğimiz yapının aslı
Tanrıça mabedi.....
Dweller by the Church, Kilisede oturan, "Kırkımcı"
Kilisenin müdavimi, Kırıkçı...
"lives near a church,"
The origin of the word "church" is kuriakon or kyriakon in Greek. The meaning is a building (the house of Kurios, or Lord). Dictionaries give the origin of "church" as the Anglo-Saxon root, circe. Circe was the goddess-daughter of Helios, the Sun-deity.

Kalas

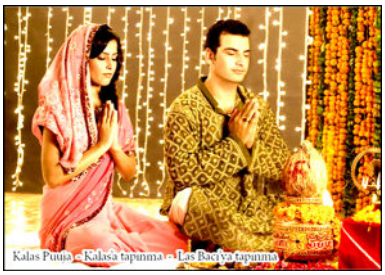
Kalas Puuja - Kalasa tapınma - Las Baciya tapınma

Kalas

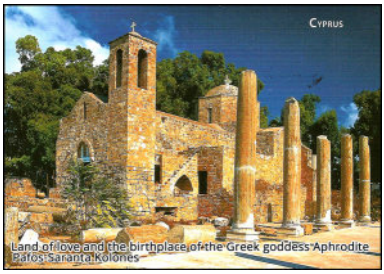

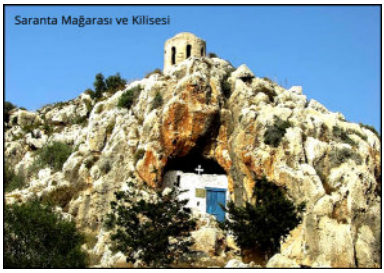

Saran(சரண் புகு) - To take refuge is to find a safe place.

Saran pukuthal - mean sought refuge, shelter, surrender oneself. (Needless to point out the English term "Surrender" too evolved from the Tamil word Saran)

Saran adai (சரணடை) - to surrender
Saranagathi (சரணாகதி) - surrender
Saranaalayam (சரணாலயம்) - sanctuary, shelter. Asylum ; a place giving protection from something harmful.

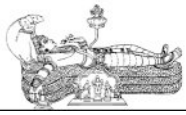

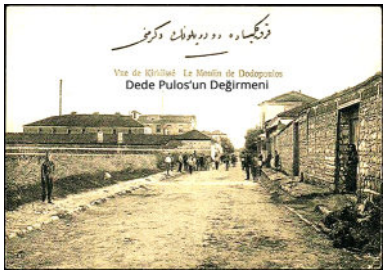

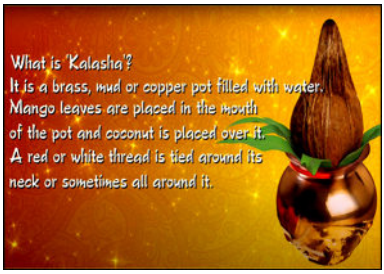

रहस्यमयी कैलाश पर्वत
रोज देता शिव के सबूत
Kalash Dağı'nın bilinmeyen gerçekleri (!)

Saranta - Sığınma yeri

Kalas
Dağı

Sarana - Sığınma Yeri

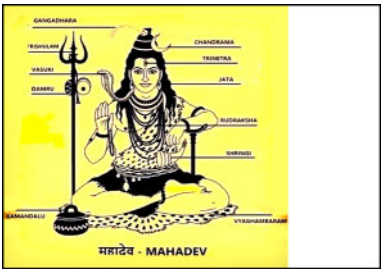
GANGADHARA
TRISHULAM
VASUKI
DAMRU
CHANDRAMA
TRINETRA
JATA
RUDRAKSHA
SHRINGI
KAMANDALU
VYAGHAMBARAM
महादेव - MAHADEV

Ecclessia

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
Posta
1 YENİ TÜRK LİRASI
Kırklareli
AJANS-TÜRK A.Ş. 2006

Devi Sarana

Litvanya ve Lâz

Litvanya, Hristiyanlık dînîne 1387 yılında geçmiş. Öncesinde pagan tanrı ve tanrıçalara tapan bir topluluk. Tapındıkları pagan mâbutların kabul edilmiş ve mutâbakata varılmış belli bir listesi yok. Tespit edilenlerin çoğu, Hint tanrı ve tanrıçalarıyla ilgili.

İngilizce ve Batı kaynaklarından yararlanarak yazarsak bu tanrı ve tanrıça isimlerini onların ağızlarına göre ifâde etmiş oluruz. Oysa öyle yapmamalı, olabildiğince *kendi ağzımıza* veya Kutsiya topraklarının diline uyarlamaya çalışmalıyız.

Aşvienâyi = *Aş-Ana* veya *Aşûre*... Austra veya *Astar*... Dalia veya *Zeliha*... Diva... Diva Çok Seneli... Gâbiya... Lâimâ... Saule veya *Sâli*... Zemîna veya *Zemîn*... Kupole veya *Kopil*... Lauku veya *Lokma*... Zoruna veya *Zorana*... Medeina veya *Medîna*... Diviriks veya *Diviriği*... Lâzdona veya *Lâzana*.. Kriukis veya *Kırıkis* (baston, kanca, dolandırıcı, kırımsa, dolu anlamlarında)....

Araştırmacılar, "tanrıça" anlamına gelen *Dievs*'in onların baş ilâhları olduğunu saptamışlar. *Perkunas*, fırtına (Slavca *Perun*, İskandinav dilinde *Thor* veya *Tarı*); *Saule*, güneş tanrıçası; *Lâima* iyilik ve kötülük tanrısı; *Mara* doğum ve ölüm tanrısı; *Usins* semâvi bir burak veya ışığı tutan; *Martins* atları gözeten; *Janis* toprakların verimliliğinden sorumlu; *Ausra* şafak sökümü tanrısı. (Insight Guides, t.y.) *Lâzdona* bâdem tanrıçası; *Babilos*, arıların tanrısı; *Krukis* domuzların veya demircilerin...

Şiva'nın oğlu *Usin*, *İsen* veya *Usanas*'ın dolaylı olarak "Fallus kültürüyle" ilişkili olduğu belirtiliyor. (Bhattacharji, 1970)

Sanskritçe ve Litvanca dilleri arasında benzerlikler var. Litvanca kelimelerinin önemli bir bölümü ve bu kelimelerin telâffuz biçimi için Sanskritçeyle ilişkiler kuruluyor.

Hindistan'da ilkbahar mevsiminde düzenlenen *Holi Festivali* ile Litvanların *Uzgavenes Şenliği* neredeyse birbirinin aynı imiş...

Litvanya, üç milyon nüfusuyla Avrupa'nın en küçük devleti. Bu ülkede insan isimlerinin sona gelen *-lauskas* morfu dikkat çekiyor.

Bazı yerleşim yerlerinin adları *Lâz* ile ilgili... Lauska, Lâzdiye (Lâzdijai), Lâza, Lâz, Lâzda (değnek, golf sopası, cop, isteka, kazık veya sivri ampul anlamlarında)...

Bunun yanında şehir isimlerinin bir kısmının Türkçede kullandığımız adlarla ilişkili olması bir zaman diliminde *yolların kesiştiğini* gösteriyor... Örneğin şu isimler: Kalvaria, Kaunas (Konya), Kupiskis, Mariyampole, Palanga, Pasvalys, Prienai, Radviliskis, Raseiniai (Reis Ana), Skuodas, Sakiai, Salcıninkai, Siauliai, Silale, Silute, Sirvintos, Taurage, Telsiai, Trakai, Utena, Varena, Zarasai... Bunların Türkçe hangi isimlerle ilişkili olduğunu belirlemek için başka bir çalışma yapmak gerekiyor ki, konumuz bu değil.

Marius Liugaila (1953-2013), Litvanyalı bir resim sanatçısı. Çizdiği bir esere ilginç bir şekilde adını yansıtmış. *Azgın sularda sivrilmiş bir kaya parçası portresi*... Bu tür resimler veya mimârî eserler Batı yazınında "ramification" olarak adlandırılıyor. Karmaşık, anlamsız veya belirsiz gibi görünen bir sanat eserinin arkasında "bir fikrin" veya "bir düşüncenin" var olması... Fakat bu düşünce hiçbir zaman itirâf edilmez, açığa vurulmaz. Herkesin kendisine göre yorum yapması, eserin yorum zenginliğine sahip olması arzulanır. Bir kişinin yorumu kendisine göre doğru iken, başkaları açısından geçersizdir.

Benim yorumum, eserde *Mari* ve *Lingam*'ın temsil ediliyor olduğu... *Mari* veya *Marius* deniz, okyanus veya *kadının pistil* organını temsil ediyor. Lingam ise *fallusu*... Daha doğrusu Lingam, *fallus* ve *marius*'u birlikte temsil ediyor ama görünür planda her zaman *Fallus* var. Litvanyalı sanatçı *Marius Liugaila*, bu eseriyle bize kökenlerinin "Hint kültür dünyasına" ait olduğunu söylüyor. Lâz'a veya tanrıçaya inanan topluluklardan olduğunu... Soyunun, Hint-Orta Asya gezginlerinden geldiğini...

Lithu, Lisu, Lis... Loisu... Lusu, Lusei... Lise... Lish... Lice...

Lithu ile ilgili çok sayıda sözcük var. *Etimoloji Sözlüğü*'nü (Craig, 1848) araştırarak *Lithu* ile ilgili kelimelerin anlamlarını öğrenmek istedim. Amacım Litvanyalıları Hintlilere veya başka herhangi bir etnik kimliğe bağlamak değil. Kabîlelerin yüzlerce yıl süren birbirleriyle karışımı ve bunun yanında teknolojiyle birlikte ortaya çıkan "yeni dünya düzeni" bütün toplumları yeniden üretti. Artık hiç bir toplum, târihî kökleri ve geçmişteki yaşantılarıyla çok ilgili değil.... Evet, geçmişten bir takım izlere sahibiz, fakat önemli ölçüde değişime uğradık. Geçmiş, bizden her gün biraz daha uzaklaşan ayrık bir bilinmezlik okyanusu...

Lithu-Ania ile ilgili olabilecek sözcüklere yakından bakalım.

Lisne: Mağara, oyuk.

Lisanthus: Çiçek.

Lissos: Düz.

Lissom: Gevşek.

Loch: Göl.

Lisu: Sağlam, güçlü, aktif.

Lochia: "Female organdan" boşalan kanlı sıvı.

Lochial: Doğumdan sonra rahmin boşalması.

Lochmia (*Lokmia*): Frenleme veya çalı ile ilgili.

Lock: Kucaklama, kıskaç.. Herhangi bir muhâfaza kabı... Yaylar ve cıvatadan oluşan bir âlet... Suyu tutan kanal... Bir tutam saç... Saç lülesi... Yakından kucaklamak.

LocoPoco (Loko-Boko): ABD'ye verilen bir ad.

Locomotion: Bir yerden bir yere hareket etme. [*Loko-motive* sözü?]

Lode: Madencilikte damar.

Lod-gable: Geçici mesken.

Lodge: Geçici konaklama yeri. Bir yerde dinlenme.

Loke: Kuzey ülkelerinin mitolojisinde kötü niyetli *tanrı*. Yeryüzünü kuşatan yılan... Ahlâki bozulmayı ve günahları temsil eden bir simge. "Helâ" veya ölümü doğuran *tanrıça*. Cehennemde veya şeytanların bölgesinde gezinen...

Loll (Loli): Aylâk bir şekilde bir yere dayanıp öylece durmak. Köpeklerin veya sığır cinsi hayvanların sıcaktan dillerini dışarı çıkarması.

Lose: Yarışmada kaybetmek. Cezâ olarak kaybetmek... Sözlerinden dönmeleri üzerine ilk ana babamıza Tanrı'nın yapmış olduğu iyilik... Özlemek... Şaşırmak, sersemlemek, gözleri kamaşmak.

Losel: Alçak, rezil, değersiz adam.

Losenger: Aldatıcı, yalancı.

Loss: Belirsizlik içinde olmak.

Lot: Şans, tâlih.

Loud: Gürültücü, etkileyici.

Lout: Eğilmek, bükülmek. *Loutish*: Kaba-saba... Yontulmamış.

Loxonia: Oblik, eğik... Çiçeklerin karakteri.

Loxophyllon: Loks, eğik. *Phyllon*: Yaprak.

Lozania: Verilmemiş.... *Yeni Granada* yerlilerine verilen bir ad.

Lozenge: İki geniş ve iki dar açıya sahip olan eşkenar dörtgen.

Rhomb, *rahim*: Mücevhercilikte sık kullanılan *bakirelere veya dullara* işâret eden simge.

Lucent: Işıldayan, parlayan.

Lucanus: Rûhun ölümsüzlüğünü reddederek onun maddî olduğunu düşünen ikinci yüzyılda var olmuş dînî bir sekt veya inanç topluluğu. "*Tanrı baba her zaman Baba'dır... O, güneşin ilk defa doğmasından önce dahî Baba idi*", görüşünü savunan...

Luceres: Roma imparatorluğunda üçe bölünen halkın üçüncü grubu. Yabancılar *Lucus* olarak adlandırıldılar. Onlar için ayrı bir tapınma yeri oluşturuldu.

Lucernal: Lâmba.

Lucid: Parlak, aydınlık.

Lucina: Çocuğu doğurarak ışığa çıkaran... Lâz ana...

Lush: Derin, karanlık... Ful renkli...

Lusk: Aylak, tembel.

Lust: Aktif, istekli.

Lute: Kopuz, ud, gitar, saz, kemân.

Litvanya, Hint topraklarından getirdikleri *tanrıça* inancında son zamanlara kadar direnen bir ülke... Sonra Hristiyanlık dînini seçmişler. Karmaşık bir yapıya sahipler. Çeşitli göçmen kabîlelerinin birleşiminden oluşan melez bir topluluk... Her ülke için geçerli olduğu gibi onların ülkesi de milletler, kabîleler veya obalar karışımı bir oluşum... Litvanya, Lâz Ana'nın ülkesi ama bu *Lâz*, özel adı olan belli bir "ana" değil. En genel mânâda *Havvâ Ana* ve çocuklarının ülkesi...Havvâ ve Âdem'in... Kendilerini diğer topluluklardan farklılaştırmak için *Litiv-Ana*, *Lisiv-Ana* deyişini uygun görmüşler.

Lâz-Ana veya *Lütûf-Ana... Veren-Ana... Doğuran, Yaratan Ana... Tanrıça...*

Litvanya'da tanrıça dikitleri

Litvanya Laz Keki

Lazdele - Baston
Vaikščiojimo lazdelė

Lazdele - Yemek Çubukları

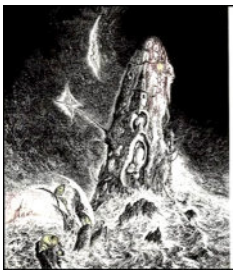
Marius Liugaila
(1953-2013)
Litvanyalı sanatçı
İlginç bir şekilde
adını çizmiş
LİNGAM'ı

Lute, Ud, Kopuz

Martin Luther Klisesi

Martin Luther Klisesi

Dışavurumcu - Expressionist - Luthern Mimari

Lazdijai - Lazidiye

Siauliai Tepesinde haçlar ama aslında pagan sembolizmi

Siauliali

Lâsitz ve Almanya

Lâsitz (Lausitz); 'mera' veya 'çayırlık' anlamına gelen "lûz" sözcüğünden türetilmiş. Almanya'da "Slâv azınlığı" olarak tanımlanan *Sorb*'ların / *Wend*'lerin[1] yaşadığı bölgeye verilen bir ad... Doğu Almanya'daki *Nis* ve *Spri* nehirleri ile *Cottbus* ve *Dresden* şehirleri arasında kalan topraklar...

Dokuzuncu yüzyılda bu bölgeye Slâv halklarından biri olan Sorb'lar yerleşmiş. Bölge, mîlâttan sonra 928 yılında Almanlar tarafından zapt edilmiş, 1018'de Polonyalılara kaptırılmış, 1033'te tekrar Almanların eline geçmiş. Bu yıldan itibaren Sorb'lar insafsız bir "Almanlaştırma" politikasına tâbî tutulmuş, ekonomik kısıtlamalarla yüz yüze gelmişler. 1370 yılından sonra, biraz olsun rahatlayabildikleri söyleniyor.

Yukarı Lasitz - Yukarı Lazistan Almanya

Lasitz, 1635 yılında Saksonya'nın bir parçası olmuş. 1815'te Prusya'ya devredilmiş ama Saksonya'nın yönetimi altında kalmış. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra merkezî bölgeleri Doğu Almanya'ya bırakılırken doğu bölgelerindeki toprakları Polonya sınırları içinde kalmış. (Britannica , 2020)

Lusatia, Lausitz, Luzica, Luzka... Wikipedia'ya göre *Sorb* dilinde *Luziki* "bataklık" veya "içi su dolu çukurlar" anlamında...

Lusatia biçimindeki yazılışı sözcüğün *Lâtinize* edilmiş hâli. “Çayırlık”, “bataklık”... “İçi su dolu çukurluklar”...

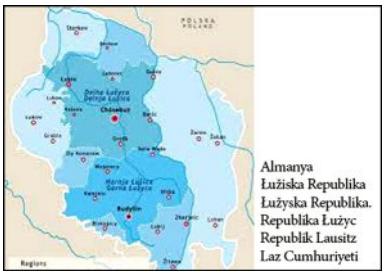

Göç sonrası yerleştikleri bölgenin sulak ve bataklık olan özelliğine bakınca “buraya ne diyelim” diye birbirlerine sormuş ve “Luzice diyelim” demiş olmalılar. Kültürleri, *zikirlerine* yansımış.Topografyayı veya coğrafyayı adlandırmalarına...

Luziska Nysa, Sorb topraklarında akan 250 km uzunluğunda bir nehrin adı. Kutsiya topraklarının kokusuna sâhip bu isim; *Lâz Kadını* veya, “*Nisâ’nın Luzikası*” anlamına geliyor. Tanımlama, *lingam* simgesiyle ilgili... *Luziska Nisâ*, Fallus-Mari (Fallus-Yoni) tümleşikliğinin *akıntısı* olmalı... Kültürel arka planda Yoni’ye, Yani’ye, Yâr’e veya Tanrı Şiva’nın karısına atıf var... Kim hatırlıyor, kim biliyor? Unutulmuş gitmiş. Çok eski zamanlara uzanan mitik bir hikâye...

“Neisse” şeklinde yazınca Mısır kaynaklı *Nisâ / Kadın* sözcüğü gizlenmiş mi oluyor? Çek Cumhuriyetindeki *Nizera Dağları*’ndan doğduğu için mi bu adı almış? Doğduğu dağın adı *Kadın*, aktığı nehrin adı *Kadın*...

Dağ ve *nehir* ikilisi...*Fallus* ile *Yoni*’nin ayrılmaz birlikteliği.

Luziska > Nysa.

Nysa Klodzka > Nisa ve Kuduzka. Nisa ve Kuduzu.

Nisa Kozizka > Nisa Kocaiska. Nisa ve Kocası.

Nisa Koluçani > Nisa ve Eş-Canı, Nisa ve Kocası.

Koziska Nisa > K’ozisika ve Nisa

Glatzer Neisse > Çıplak kafa ve Nisa.

Raging Neisse > Kuduruk ve Nisa.

Sorblar Almanya’da küçük bir azınlık... Nüfuslarının yaklaşık 60 bin kişi civârında olduğu bildiriliyor. 1700’lü yıllarda sâhip oldukları iddiâ edilen 250 bin nüfûsa göre epey azalmışlar.

Gerilere, binli yıllara gidildiğinde nüfusları oransal olarak herhalde çok daha fazla idi. Büyük ölçüde asimile olduklarından Alman toplumundaki Sorb kökenlileri tespit etmek imkânsız. Önemli bir bölümü öz kültürlerinden vazgeçerek bulundukları ülkenin kültür yapısına dâhil olmuşlar.

Sorb, Sarb, Surp, Lusatia, Luzice sözcükleri hangi coğrafyanın ürünü? Sorp'ların kim olduklarından çok, bu tür kelimelerin kaynağını araştırıyorum. Kabîleler küçük küçük, farklı topluluklar... Bu toplulukların kullandıkları dil, yaşama alışkanlıkları, giysileri, yemek kültürleri ve inançları 'geldikleri coğrafya' hakkında bize çok daha fazla bilgi veriyor.

"Dilsel, târihsel ve etnografik kanıtlar Roma Devleti'ndeki bazı toplulukların köklerini Hint kıtasına kadar götürmekte... Ve aynı zamanda yakın civarındaki Persçe konuşulan topraklara...

Avrupa ve Asya'daki değişik Roma dili ağızları, şîveleri ve konuşma biçimleri Romalıların işgâl ettiği topraklardaki insanların konuşmalarından ve sözlerinden etkilendiklerini gösteriyor. Yaygın görüşün aksine Romalılar Hint gramerini benimsememişler, özgün dil yapılarını korumuşlar. Aynı durum *Yiddish* dili için de geçerli. Bu dilin Almanca kökeni yoktur, genelde Slâv dillerinden etkilenmiş ve daha sonra Sorb'çayla ilişkilendirilmiştir." (Wexler, 2006)

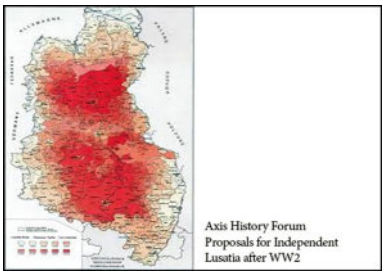

Sorb, Sırp, Serb, Sarp sözcüklerinin anlamı nedir? Bu sözcükler farklı coğrafyalarda değişik anlamlara sahip olurken arka planda veya coğrafî köken geçmişinde bağ atılabilecek veya *çıpalanabilecek* bir anlama sahip midir?

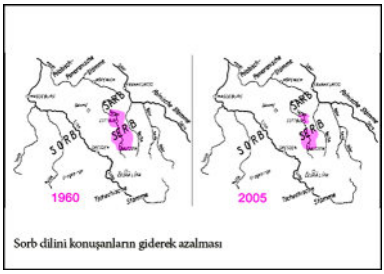

Ptolemy'e (MS 100-178) göre, *Serboi* "çoban" demektir. Günümüzde *Lusatia* bölgesinde yaşayan *Sorbları* veya *Serbleri* tanımlar. (Noack, 2020) O dönemde Roma İmparatorluğu onları Slâv anlamına gelmek üzere *Venedi* şeklinde tanımlamıştır.

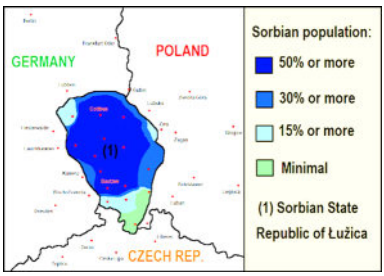

Bölgeye mîlâdî 500-800 yılları arasında iki kabîle olarak yerleştikleri düşünülmektedir. (Noack, 2020)

O yıllarda Vend'ler veya Sorb'lar Tanrı'ya ve atalarına saygı duyan oldukça dindar bir

gruptur. İyilik ve kötülüğü temsil eden *iki Tanrı'ya* inanmaktadırlar. Veya aynı Tanrı'nın iki veçhesine... İyilik ve refah Tanrı'sını "Bogu"; âfetlere yol açan kötülük Tanrı'sını ise "Zernabog"[2] olarak adlandırıyorlar. Zerna'ya felaket vermemesi için kurbanlar kesilirken Bog'a iyiliklerini arttırması için hediyeler sunuluyor. (Noack, 2020)

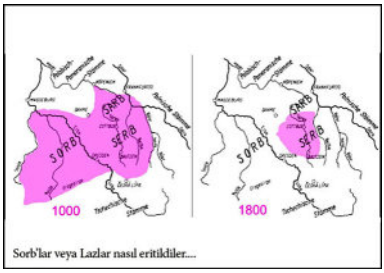

Sorb'lar veya Lazlar nasıl eritildiler....

Eski yazarlardan Procopius'a göre, Sorb'ların en önemli tanrısı fırtına yaratan *Perun* isimli figürdür. Gövdesi ahşaptan, gümüş mâdeninden bir başı ve altından yapılmış bıyıkları olan...

The history of the Upper Sorbian language in Germany began with the Slavic migrations during the 6th century AD. Beginning in the 12th century, there was a massive influx of rural Germanic settlers from Flanders, Saxony, Thuringia and Franconia. This so-called "Ostsiedlung" (eastern settlement or expansion) led to a slow but steady decline in use of the Sorbian language.

Bir diğer tanrıları *Svantovit,* dört başlı idi...

Lâda, aşk ve zevk tanrıçasıydı.

Kupola meyve tanrısıydı. *Koleda* festivaller, *Dazhbog* gün tanrısı, *Stribog*[3] rüzgar tanrısı ve çok sayıdaki diğer *periler* veya *ruhânî varlıklar*... (Noack, 2020)

Bu veri ve bilgiler *Sorb*'ların veya *Luzice*'lerin Hint topraklarıyla ilişkili olduğunu gösteriyor. En azından belli bir süre o topraklarda yaşamışlar veya bulunmuşlar.

Hintçedeki *Sorp*/*Sarp* ile ilişkili olan sözcüklere bakalım...

Sarpana > Sürünme, emekleme, yavaş hareketlerde bulunma. Yerde sürünme hareketi, *kasıka vritti*, kayma, çalmak, bir ritüel, yavaş hareket etmek, dolambaçlı bir şekilde gitmek, bir okun yere paralel düz gitmesi.

Hintçede "sarp" sözcüğüyle başlayan ve biten çok sayıda sözcük var.

Başlayanlar; *Sarpana, Sarpanama,Sharpanavat.*

Ve "sarp" ile bitenler: *Abhisarpana, Apasarpana, Atisarpana, Avasarpana, Khasarpana, Manoravasarpana, Parisarpana, Paropasarpana, Pipilikaparisarpana, Prasarpana* ve diğerleri.....

Batılılar *sarp* sözcüğünün "yavaş bir şekilde hareket etme" anlamından yola çıkarak *çoban* anlamını vermiş olmalılar, fakat Hintçede böyle bir anlam yok.

Ester Yumurtası...

"Şimdiye kadar gördüklerimin içinde en güzeli Sorb'ların süslediği *Ester Yumurtalarıdır*. Onları hârika boyuyorlar. Almanlar Sorb'ların yarattığı pek çok güzel şeyle tanıştılar. Onlardan biri de *Ester Yumurtaları*'dır.

Doğurganlığı veya yeniden doğumu temsil eden dekore edilmiş yumurta geleneği pagan zamanlara kadar uzanıyor. Hristiyanlığa, Îsâ'nın yeniden doğuşu anlamıyla sonradan adapte edilmiştir. Sorb'larda *Güzel Cuma* tâtil günüdür ve yumurtalar o günü boyanır. Bir yumurtayı boyamak kişinin bir saatini alır. Kırmızı yumurtalar aşk ve dostluğu simgeler. (German in America, 2020)

"Bede'nin görüşüne göre *Easter* sözü İngiliz ve Alman kültürlerindeki Pagan doğurganlık tanrıçası *Eostre*'den gelmektedir. Bilim insanları, Bede'nin görüşleri dışında böyle bir *tanrı* bilmediklerini söylemişlerdir.

Easter'e başka dillerdeki karşılıkları açısından bakıldığında İspanyolcada *Pascua*, Fransızcada *Pasques* sözcükleri vardır ki bunlar Grekçe ve Lâtince *Pascha* (*Baş)* veya *Pasch* [4] sözcüklerinin dönüşmüş hâlidir." (Huffpost, 2020)

Lustian

Sorb'ların veya Luzice'lerin kökenlerini anlamada *Ester Yumurtası* iyi bir işâret olabilir. Batılı kaynaklar kelimenin kökenini araştırırken konuyu Grekler ve Romalılarda bırakıyorlar. Hint-Türk kültürüne uzanmak istemiyorlar.

Lusatian

Eostre dedikleri *tanrı* adını, "astir" şeklinde yazdıklarında "kalkmış" anlamına geldiğini biliyorlar, ama seslerini çıkarmıyorlar. Öyle anlaşılıyor ki *eostre* sözcüğü bizim "*astir*" veya "*hastir*" kelimesiyle ilişkili. Hafife alma veya basite indirgeme bir gibi niyet taşımaksızın söylemek gerekir ki, *eostre* veya *ester yumurtası* Hint-Türk topraklarına kadar uzanan bir sözcük... Sorb'ların bu yumurtayı önemsemeleri ve süslenmesine gereğinden fazla özen göstermeleri genlerine işlemiş *Şiva inancı* ve *Lingam* sembolüyle ilgili olmalı.

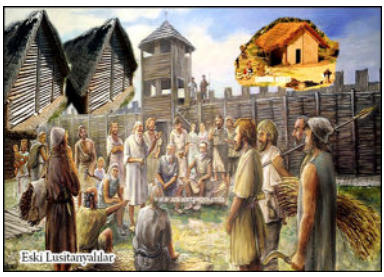
Eski Lusitanyalılar

Şöyle de diyebiliriz; Şiva inancına âit kimi arkaik kalıntıların toplumsal bellekte yaşatılan *turfa izleri...*

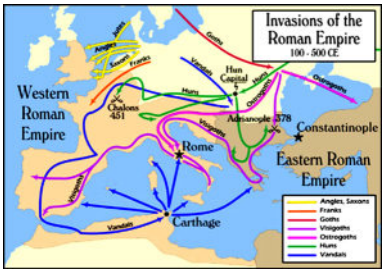

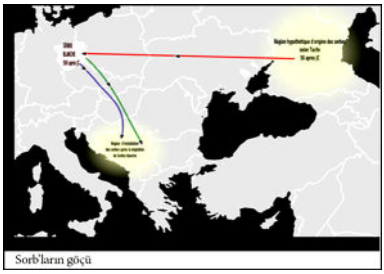
Sorb'ların göçü

Sorb'ların *Ester* güzellemesi, *Lingamı* bilinç altında kozmik yumurta olarak değerlendirmelerinden kaynaklanıyor. *Psikoanalitik bir yorum* gibi gözükmesine karşın, Hint topraklarında hâlâ sürdürülen *Lingam Eggs* örnekleriyle paralellik göstermesi etnik kökenlerinin ne olduğundan bağımsız olarak Sorb'ların veya Luzice'lerin inanç ve kültür bakımından eski Hint-Türk dünyası ile ilişkili olduğunu ortaya koyuyor.

Sorb sözcüğü *Surb*'dan geliyor olabilir mi?
"Biz onu aslâ *molasses* olarak adlandırmayız. Ona *sogrum* şurubu deriz. *Lassy surp* veya sadece *Lasses*... İnsanlar, *surp* sözünü kullandıkları zaman genellikle *molasses*'i kastederler. (Williams, 2005)

Tamil dilinde "sorb", içindeki süt ve sudan arındırılmış *saf tereyağı* anlamında... *Ghee* diye adlandırıyorlar. "Sıvı tereyağı" olarak anlayabiliriz. Hindular bu yağı taptıkları Şiva-Lingam'ın başını yıkamak veya sıvazlamak için kullanıyorlar. Kutsal bir sıvı, kutsal bir şurup...

"Şurup" dememizin nedeni "pekmez" kıvamında olması nedeniyle. Batılılar "melâs" adını vermişler. Şekerli bir mâmul değil ama kıvâmından dolayı "şurup"... Orta çağda Hintliler bu yağı *sorb* olarak adlandırıyorlar. *Sorb* veya *surub*... Yıllar içinde *şurup* kelimesine dönüşmüş olabilir. Şiva'nın başını yıkamak için çeşitli mâyîlerden ve içeceklerden yararlanıyorlar. Bazen değişik mâyîleri karıştırarak "şekerli şurup" da yapıyorlar. *Sorp* sözcüğü hem *ghee*'ye atıf, hem de mâyîlerin karıştırılmasıyla oluşturulan"kıvamlı sıvılara".

Sorb'un "tereyağı" dışında başka anlamları da var. *Katılmak*, *birleşmek*, *emilmek*, *Tanrı'nın rûhu*, *bir elementteki başka bir element*, *içinde çözülmek*, *emmek*, *absorbe edilmek*, *tahrip etmek*, *ölmek*, *yok olmak*. (Winslow, 1862)

Bu mânâlar da yine "örtük planda" Lingam'la ilişkili. Sorb'lar acaba, *tanrının* rûhunu sıvılar dökerek kutsayan *şurupçular tâifesi* anlamında bir sözcük mü?

Şurupçular, yani Şiva'ya ve onun simgesi olan Lingam'a *yıkama-yağlama yapmayı* ibâdet haline getiren kişiler.[5] Şerbetçiler...

Kha-sarp-ana > Budha figürü veya Budha'nın velîlerinden biri. Demek ki sadece Şiva değil, Budha da işin içinde... *Ka-Sarpana* için daha fazla ayrıntı vermenin anlamı yok.

Srp, Srpra > Yağlı, düz.

Sarpa > Serpent, yılan, yılan gibi kıvrılarak akan.

Sarpana > Sürünme hareketi.

Sarpin > Sürünen, kayan.

Sarpis > Saf tereyağı (kayganlaştıran). (*Linguistic Society of India*, 2008)

Ermenicedeki *Surp* kelimesinin *Sarp* veya *Sorb* ile ilgili olma durumunun ayrıca araştırılması gerekiyor. Anlamını açık bir şekilde yazmamışlar ama cümle içindeki kullanım biçiminden, "mübârek", "sâf" veya "kutsal" anlamlarına geldiği görülüyor.

Surp Badarak > Mübârek Kurban

Surp Hagop Armenian Cemetery > Kutsal Hagop Ermeni Mezarlığı

Kilise isimlerinin başında hep *Surp* sözcüğünün bulunması sadece onlara özgü olan bir uygulama. Kendilerini *Surp* sözcüğüyle ödeşleştirmişler.

ziadeſiłłe büjük Surp olduqhundan ſeninile ſevinip, Allahà śükʿür ederim. Ja aziz Hajrabet, Surp-Babamyz, Allahtan śinork alyver bana, ve gumle ſenin Evladlerin olan Ermenilere eji Chriſtian, ve Ughapar gʿibi hep gʿeđinip, ſenin ibret, ve ikrar eđijine gʿöre Syrpazan Papa, ve Surp Roma Katolik Kiliſeſinde hep dajma manyp, eji Chriſtian, ve Ughapar gʿibi hep jasajalym, ölelim, ve Gennette ſeninile ebedi dövlet ſürelim. Amin.

Daha önce Sarpa'nın "yılan" anlamına geldiğini görmüştük. Meğer *belirli olguları* metaforik olarak hayvan figürleriyle betimlemek davudîlerin (aşırı din bağlılarının) sembolik bir anlatım tarzı imiş.

Bu meâlde, "yılan", *Anaks-Atum* / *Lady Mother* mânâsına geliyormuş. (Francesca Gazzano, 2014) Lady mother, yâni *İlahî Anne*, *Ruhânî Anne* anlamında.

dan örürü Ja anarat *Allahyn Kyzy* Atam gʿünahyndan gʿelen Zararlerden, ve her türlü gʿünahtan beni kurtar, ve emin ejile. Bunun için derim dört *Hajr mer*, dört *okʿum*, ve dört *Park Hor*, ve dört kʿerre: *Orthnial olſun ghujs Mejrem Ananin Surp*, ve *anarad hyghutiunu*.
2. Sevinirim Seninile ja anarad *Allahyn Anaſy*, ve ſenin tarafyndan *Allah*

Lady mother Meryem'in yolundan giden, onu kendisine örnek alan *Azîze Kadın* demek. "Dağın Kızı" lâkabıyla meşhur olmuş

Parvati'nin veya Uma'nın izinden giden... *Sarpa* veya *Sorb*, *Ruhânî Anne'ye* veya *Tanrıça'ya* inanan mü'min kişi...

Sorb, "yılanın izleyicisi" demek ama "o yılan" bildiğimiz türden değil. O yılan, *Şiva-Uma* "birlikteliğini", onların tevhîdini temsil ediyor.

Sorb'lar, *İlâhî Baba* ve *İlâhî Anne*'nin izleyicileri. Şiva'nın, Lingam'ın... Maria Nehri'nin... Nisse Nehri'nin... Yılan gibi kıvrılarak akan "Kutsal Suyun"... Tan-tanrıça birlikteliğini ifâde eden *Lingam Rûhu*'nun...

Ermenilerde *Surp*; *holy, kutsal* veya *mukaddes* anlamında, fakat bu sözcüğün Hristiyanların diğer mezheplerinde revâç bulmaması dikkat çekiyor. *Surp,* pagan dönemlerden kalmış bir sözcük olabilir. Tanrıçalar döneminden... *Şiva* ve *Lingam* inancıyla bağlantılı olarak...

Sorb'lar, Ermeni kökenli kişiler olmamalarına karşın onlarla kültürel arka zeminleri ortak... Aynada görülen imge, *Hint politeizmi* ve *Lingam figürü*...

4. Ja Sevgiülü Anamyz kii ganinile, ve hem teninile göje çiktin, ejle kii, bizde ölümümüzde gennete çikalym.
5. Ja Sultanlerin Sultani kii Valide Sultan giibi tagłandyn, ejle kii, Seninile, ve Surplarilen bir ebedil edek devletli olalym. Amin.

Jemekten son-ra.
Ja Rebbym şükür ederim
Lütfkierem Senden dilerim
Jedijim afiet etsin
çok fajda bana vetsin
çok kuet edinmeje
Laik chyzmet sana etmeje.
Hair mer, oksam kies Mejrem, Park Hor.
Anun Hor, Jev Vortuo, jev
Hokiin Surpo. Amin.

ettijim ve etmeje nietim. Ganinizi kairmak içiun Stambola, ve Edrinede çok vaz edip, çok öjüt verip, Vartabedutiunu öjredip hem skolada, ve hem evlerde, ve Kilisede, ordudada sefer zemanynde bile kudretine giöre on ikijil şükür Allah dajma çok çalystym. Hala çok zahmet çekiip, ve hem çok harg edip, kiitab jazmailan, ve basdyrmailan selametinize şim-

Surp *mukaddes* anlamına geliyor ve mukaddes sözcüğü ise *kutsanmış kadın* demek... *Surp, Sorb, Sırp, Serb, Sarp, Serp* sözcükleri hep aynı kapıya açılıyor, *tan-tanrıça birlikteliğine.... Lingam'a...*

Sorblar, Almanya'nın *Luzice* bölgesinde yaşayan küçük bir azınlık. Fakat bu olgu, buzdağının sadece görünen kısmı... Asimilasyon nedeniyle suyun altında kalan asıl büyük kütleyi göremiyoruz. Sorb'ların zaman içinde kaynaştıkları Alman toplumunu tarihsel *Lingam* inancıyla ne ölçüde etkiledikleri meçhul.

Notlar

1. *Wend*: "Slâv" sözcüğünün Almancası.

2. *Zırnık* kelimesiyle ilişkisi.

3. *Sittiribok*'tan deyişi.

4. *Tamil dilinde "Pasa"* > Dünyasal bir figür olarak tezâhür etsin veya etmesin Zât'ın tamâmı... Rûhu, *ful potansiyelini* sergilemekten alıkoyarak onu sadece belli bir süre için muhâfaza eden; rûhu kısıtlanmış bir şekilde tezâhür eden... Tanrı'nın dünyadaki tezâhürü olan lider, önder veya kral... Tanrı'nın rûhunu taşıyan kral...Pasa, *Tanrı* demek ama ondan kinâye veya onun rûhunu taşıdığı için dünyasal kralların veya liderlerin de *Pasa* olmaları...

5. Anadolu'da Ermenilerin yaşadıkları büyük evlerin bazı odalarında duvara oyulmuş *tapınma nişleri* vardı. Hristiyanlığın gelmesinden sonra bu nişlere *Îsâ ikonları* yerleştirilmiştir ama olgunun öncesine de bakmak gerekir. Muhtemelen Hristiyanlık öncesinde bu nişlerde *tanrı/tanrıça* veya *lingam* figürleri bulunuyordu. Nişlerin "şerbetlik" olarak bilinmesi enteresan... *Şerbetlik / Şurupluk* sözü, Hint kültürünün izlerini taşıyor olabilir.

Lingam arkında SARP/SORB yılan simgesi

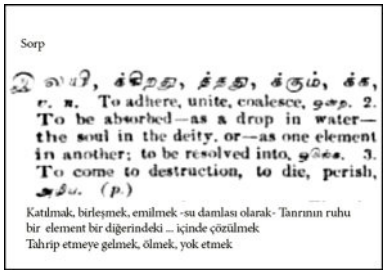
Sorp

To adhere, unite, coalesce, 2. To be absorbed—as a drop in water—the soul in the deity, or—as one element in another; to be resolved into, 3. To come to destruction, to die, perish, (p.)

Katılmak, birleşmek, emilmek -su damlası olarak- Tanrının ruhu bir element bir diğerindeki ... içinde çözülmek
Tahrip etmeye gelmek, ölmek, yok etmek

Sorp'lar ve Ester Yumurtaları

Sorb veya Lusice kadınları

Lingam ve Sorb

Lingam Yumurtaları
Veya Ester Yumurtaları

Narmada
Black Marble Shivling

நெய், s. Grease, fat, unctuousness, oiliness, நைரு. 2. Ghee, clarified butter, நெய்ப். (c.) 3. (அக்.) Blood, உதிரம். 4. The fourteenth lunar asterism, நெற்றிமரம்.

Acomprehensive Tamil and English Dictionary of High and Low Tamil, Sorb: Ghee, Sade Yağ, arındırılmış tereyağı Tereyağı belli miktarlarda süt ve su gibi yağ olmayan maddeler içerir, bu maddeler ise yağın kalitesini düşürür

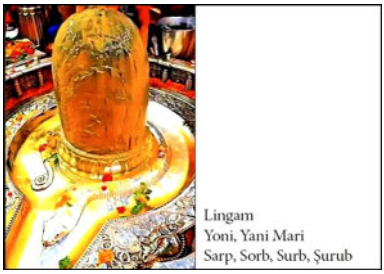

Lingam
Yoni, Yani Mari
Sarp, Sorb, Surb, Şurub

Ghee veya Sorb yağlaması

Alapa ve Lâz

Alap/alapa, Sankritçe dilinde *konuşma, karşılıklı konuşma, diyalog* veya *mükâleme* anlamında... Güney Asya toplulukları sanat müziğinde, bir raga'nın müzikal özelliğini belirlemek için doğaçlama yöntemle *melodik anahtar oluşturma* mânâsına gelir. On iki ve on üçüncü yüzyıllarda gelişen bu tür *Karnatak Müziği* olarak adlandırılır. (Britannica, 2020)

Alapa, normalde *raga* adı verilen müzik performansının ilk bölümüdür ve duruma göre *vokal* veya *enstrümantal* niteliktedir. Buna sürekli tona sahip bir *perküsyon davulu* eşlik eder. Solistin sözlerini tamamlamasından sonra o sözler enstrümanla bu kez müzik olarak icrâ edilir. (Britannica, 2020)

Alapa, Hint müziğinde, Raga'nın[1] müzik gamını tanıtan, *Raga'ya giriş* niteliğinde *melodik bir doğaçlama*... Baş enstrümantalist tarafından serbest bir ritimde çalınır. Girişte tanıtılan bu doğaçlama müziği, biraz sonra raga'da uyulacak olan *notaların gamını*, *notaların düzenini* belirler.

Alapana, şarkı sözü (saahitya) ve perküsyon aleti (taala) olmadan gerçekleştirilen *raaga müzik dinletisidir*. (Nandagopal, 2020)

Bu müzik geleneğinin kökeni, *Rig-Veda* kutsal metinleriyle ilgili eski *Sema-Veda* ilâhi uygulamalarına dayanır. (NWE, 2020)

Vaadi, *Samvaadi* ve diğer özelliklerin tedricî bir şekilde, yavaş tempoda sergileniyor olması *raga* müziğinde *alaap* olarak bilinir. (Bose, 2016)

Alap çok yumuşaktı... Solist, resitâlin uzun giriş kısmında *svaraları*[2] sâkin ve huzurlu bir şekilde ele alarak *durgunlukla* epey bir mücâdele etti. Bu yön gençlerde eksiktir. Resital, *Raag Kedar* müziği ile kapandı. (UIP, 1984)

Alap'ı, sözlü olarak dile getirirken üzerinde âit olduğu *kast*'ın işareti olmak üzere ve belden yukarısı çıplak bir hâlde klâsik Hint davulu *mridang* ile ritim tutuyordu. (Abbas, 1971)

Alapa icrâcısı, müziğe başladığında seyirci ve dinleyicilerine yavaş bir tempoda icrâ edilecek olan *raga*'nın temel notalarını ve melodi dönüşümlerini tanıtır. Solist, *raga*'nın tüm melodi olasılıklarını ortaya koyduğundan ve eşsiz ruh hâlini ve kişiliğini oluşturduğundan emin olduktan sonra kesintisiz bir biçimde parçanın metrik olarak organize edilmiş olan diğer bölümlerine doğru ilerler. Bir davulcu varsa, resmî bir konserde olduğu gibi, onun ilk vuruşları dinleyiciye *raga*'ya geçildiğine dâir bir işâret görevi görür. (Britannica, 2020)

Alap adı verilen giriş müziğinde "hâkim olan notalar" dinleyicilerin önünde açık bir şekilde sergilenmiş ve melodiye âşina olmaları temin edilmiş olur. Hint müziğinde *alap*'ın özenle, ayrıntılı ve dikkatli bir şekilde icrâ edilmesi müzisyenin derinliğine, uzmanlığına işarettir. (Holroyde, 2017)

Bu yönüyle *alapa* bizim "giriş taksîmi" olarak adlandırdığımız müziğe benziyor. Özellikleri aynı olmasa da önemli ölçüde benzerlikler söz konusu.

Hint inancında "tantrik[3] kutsal metinlerin" çoğu *Şaktî* ile *tanrı Şiva* arasında geçen diyaloglar veya *alaplar* (ki aynı zamanda bir müzik imgesidir) şeklinde düzenlenmiştir. (Saxena, 2004)

Mîlâttan sonra yedinci yüzyıldan itibaren tanrıça Şakti'nin, "yaratıcı güç" ve "yaratıcı enerji" olan tanrı Şiva'nın dişi enkarnasyonu olarak değerlendirilmeye başlandığını görürüz. (Britannica, 2020)

Tanrı Şiva'nın, dişi enkarnasyonu *Şakti* ile yaptığı diyaloglar *alapi* terimiyle tanımlanıyor. Bu diyalogların insanlara bir taraftan *hakîkatin niteliğini*, diğer taraftan da *kurtuluş yollarını* gösterdiğine inanılıyor.

- Alapa, diyalog...
- Alapa, raga'ya giriş müziği...
- Alapa, müzisyen ve perküsyon davulunun karşılıklı konuşması...
- Alapa, müzisyen ve ney'in karşılıklı konuşması...
- Alapa, *tanrı Şiva* ile *tanrıça Şakti*'nin sohbet etmesi...
- Alapa, tanrı ve tanrıçanın konuşmalarından çıkan derin mânâlar...
- Alapa, tanrı ve tanrıçanın birlikteliği, tevhîdi... Yekvücut olmaları...

Hindistan'ın antik dönemlerinde müzik kutsal ve dînî bir form olarak görülüyordu. Eski yazıtlarda, *sangeeta* (müzik) ve *saahitya* (edebiyât), tanrıça Saraswati'nin (Sara Hatun'un) iki göğsü olarak tanıtılmıştır. (Nandagopal, 2020)

"*Alaap, Jod* ve *Jhala* çalma Beenkar tekniğinin *Ri, Ra, Ra, Naa* ve *Te, Ta, Ra, Na* gibi kutsal heceleri kullanarak seslendirilmesinde *Dagarbânî* geleneğinde tâkip edilen *Gatra Veena Paddhati*'nin aynısı hâlâ bulunabilir. (Beenkar, 2020)" [*Alaapa* giriş taksîminde kelimeler yerine, "kutsal hecelerin" kullanılıyor olması dikkat çekiyor.]

"*Alaap*, 'tohumlardan' veya '*beeja-semen*'[4] niteliğindeki fikirlerden hareket ederek bilinçli bir şekilde yeni düşüncelerin türetilmesidir. (Kelkar, 1995)"

A-rap sözcüğünün iki yüzyıl önce yayımlanmış Lâtince bir sözlükteki (Robert Ainsworth, 1828) anlamlarına baktığımızda bunlardan birinin "*A Lap*" olduğunu görüyor ve çalışmamızı bu yönde derinleştiriyoruz.

A-rap: (1) A-lap...

[Sözcüğün anlamı hakkında daha fazla bilgi verilmemiş. '*Rap*' sözcüğünden hareket ederek açımlamaya çalışalım. Bu amaçla *Google Sözlük*'ten yararlanıyor, aşağıdaki bilgilere ulaşıyoruz.

Rap > Dikkati çekmek için sert bir yüzeye serî bir şekilde vurmak ve bu şekilde başkaları tarafından da işitilebilecek sesler çıkarmak.

[*Yaz*. Lâtincedeki 'A-rap' sözcüğü, *O'raba*'dan mı geliyor? *A-rap* sözcüğü *Alapa* anlamında ise *Alapa*'yı da *O'raba* ile ilişkilendirmemiz gerekiyor. *Araba* sözcüğünün 'davulcu' anlamına gelmesi nedeniyle *alapa* sözcüğü de aynı anlama ulaşıyor. *Alapiye* veya *Alpullu* sözcüklerini o zaman *Arabiye* veya *Araballı* olarak düşünmemiz gerekecek.

Arbiye, Arbile, Arabalı ve *Düğüncülü*....

İlk bakışta, *A rap* sözcüğünün başındaki *A* harfinin "belirlilik edâtı" gibi gözükmesine karşın öyle olmadığı anlaşılıyor.

Alapiye, *Orabiye*'den geliyor olabilir. *O'rabiye*... "Ey Tanrım, Ey tanrıçam" anlamında... Davul çalma veya *alap* müziği, "Tanrı'yla konuşma"... Ona duâ etmek, ona ibâdet etmek...]

Rap > Tanıdık birisiyle rahat ve kolay bir şekilde konuşmak. [*Yaz*. "Alaap" sözcüğünün Sankritçede *karşılıklı konuşma veya diyalog* anlamına geldiğini

söylemiştik. Aslında bu diyalog *tanrı Şiva ile Şakti*'nin konuşması veya sohbeti... *Youtube* kanalında yapılacak "*Adi Shakti-Bhakti Mantra*" etiket taramasıyla bu "konuşma" örneği izlenebilir. Aslında "konuşma" sözcüğü mecâzî bir kavram. Tanrı'yla temas kurmak isteyen *Şakti*, *Devâi*, *Davûdî* veya kendini Tanrı'ya adamış *Mistik*, bu amaçla yazılmış olan tantra'yı veya bir ilâhiyi "*alapa*" tarzında dile getiriyor. Simgesel "konuşma" tek yönlü bir yakarış, tek yönlü bir sesleniş gibi gözükmesine karşın *devâî*, tanrı Şiva'nın kendisine bir şeyler söylediğine, bir şeyler ilhâm ettiğine inanıyor.]

Rap > Hızlı ve keskin bir "vuruş" veya "üfleme"... *Rap, rap, rap*...

Rap > ABD'de Siyahî orijinli popüler müzik... Müzikte sesler hızlı bir şekilde ve ritmik olarak telâffuz edilir.

---

(2) *A rap* > *İctus levis* veya *Unbedeutende, geringfügig*: Nedeni; emek; ağrı; vuruşlar; koruma; riskler anlamında... Lâtince *ictus* "çarpmak" demek. *İctus* bir olay, bir vak'a, âni olarak bir olayın vukû bulması...

(3) *A rap* > Vücûda yapılan dövmenin üzerinde; rastgele, tesâdüfen; cür'et; cesâret; kışkırtıcılık.

(4) *A rap* > Vahşî; şiddetli; kızgın.

(5) *A rap* > Bir kişinin sesinin veya bir müzik âletinin pusulası.

(6) *A rap* > Alpine. [Yaz. (diğer kaynaklardan): Alp Dağları'nın çoban kültüründe müzik icrâ ederken seste değişiklik yapmak... *Alpin Borusu* veya *Alpin Zurnası*... Alpin çobanlarının yöreye özel zurnalarıyla insanları ibâdete dâvet etmeleri veya koyunları eve çağırmaları... "Besteci, *alpin'in premiere*'ini önemli ölçüde kısıtladı." ifadesi... Alp Dağları'nda veya diğer yüksek dağ yamaçlarında yaşayan kişiler... Alpin, *Dağlı* lakabıyla anılan insanlar...].

(7) *A rap* > Sıraya veya düzene koymak.

(8) *A rap* > Düşman olmak, mücâdele etmek.

(9) *A rap* > Dağ faresi.

(10) *A rap* > Herhangi bir kasabanın bir bölümü veya bir mahallesi, (comitatus portia - Komitacılar kısmı).

(11) *A rap* > Sarı renkli çiçekleri olan yabânî turp çiçeği. Cinsel saldırı, tecâvüz.

(12) *A rap* > Rapin veya hırsız.

(13) *A rap* > Mısır fâresi.

(14) *A rap* > Berbât etmek, bozmak, zarar vermek.

(15) *A rap* > Lâtince *iktus*'tan ("bir darbe"), *ico*'dan (vurdum, çarptım, saldırdım, bıçakladım).

Google Kitaplar'da "alapa" ve "a rap" sözcükleriyle yapılacak taramada benzeri şekilde onlarca anlam yapısıyla karşılaşmak mümkün. Farklıymış gibi gözüken anlamlar iki kutupta toplanıyor. Birinci kutupta, "müziğe ilişkin" olan anlamlar yer alıyor. İkinci kutupta ise "*A'rap* sözcüğüyle tanımlanan bir kişiliğin, kimliğin veya grubun sergilediği davranışlar" üzerinde duruluyor. Yüksek ve derin anlamlar yüklü *O'rabba* felsefesinin saf, samîmi, dürüst ve güvenilir izleyicileri gitmiş onların yerini *A-Rab*, *Araba* veya *Arabacı* olarak tanımlanan *güvenilmez kişiler* almış gibi...

O'rabba inançlıları zaman içinde seviye kaybederek *Oraba* veya *A-Rab*, *A-Raba* kimlikli insanlar haline gelmişler. Bilmiyoruz, belki de öyle olmadı. *Youtube* kanalındaki *Alaapa* ilâhilerini seyreder ve dinlerken o insanların önemli bir kısmının eski samîmiyet ve dürüstlüklerini sürdürdükleri anlaşılıyor.

O zaman, nasıl değerlendireceğiz? Acaba *Orabacılar* veya *A-Raba*'lar *Hint kast sisteminin* en alt tabakasında yer alan kişiler miydi? Üst kast tabakalarında yer alanlar *O'rabba* inançlıları ve alt tabakada yer alanlar ise bütün değerleri altüst eden *A-Rab*'lar veya *Oraba*'lar mı?

Zaman içinde yapılacak diğer araştırmalar ve incelemelerle ayrıntılar açığa çıkacaktır. Şimdilik görünen durum, *alapa*'nın daha saygın bir müzik türüyle ilgili olduğu.. *Alapa* aslında müziğin kendisi ama zamanlarını ve enerjilerini bu Tanrı'sal müziğe, bu ulûhî duyguya hasreden kişiler da "alapa" olarak adlandırılabilir.

İki kesim çıkıyor ortaya: *Alâpa*'lar ve *Arâba*'lar. Aslında ikisi de aynı anlamda... Fakat, söyleyiş farkıyla bu iki kesimin tutumları birbirinden ayrıştırılabilir.

Alapa > Efendi'nin kölesini serbest bırakması. Düzenlenen serbest bırakma töreninde sâhibinin köleye son olarak bir sopa, bir baston veya kırbaçla sembolik olarak "vurması"... Veya "yüzüne bir şamar atması" (*box on the ear*).
[Yaz. Bu tanımlamalar müzikteki dînî anlamların sonradan belli bir konu çerçevesinde maddî hale getirilerek yeniden tanımlanmış hâli. Xavier Üniversitesinden Cueva (2001) *alapa* kavramının esas olarak *esirlerin serbest bırakılmasıyla* ilgili olduğunu belirtmesine ve bunun yanında Batı toplumunda kullanılan pek çok farklı anlama değinmesine karşın bunların hepsi asıl kökten türetilmiş olan "diğer anlamlar"... "Köleye değnekle vurma", "şamar atma", "böbürlenme", "övünme", "kişinin içinde bulunduğu zihinsel durum" ve bunun

yanında "kâbus görme nedeniyle kişinin tedâvî altına alınması" (Cueva, 2001) yakın zamanlara âit olan tanımlamalar.

Alapâri sözünün övünme, şişinme anlamına gelmesi; İspanyolcada "alabar"ın övmek veya duâ etmek anlamında olması; alapari'nin "alapas'ı korkutmak", "bir kişiye kaba bir şekilde davranmak" anlamına gelmesi (Cueva, 2001) sözcüğün köken itibariyle *A'Rab* veya *A'Rabba* ile olan bağlantısını boşa çıkarmıyor, pekiştiriyor. *A'Rabba* inancında olan kişilerin yaşadıkları zihinsel iç durumlarından hareketle, sorunları olan bir takım insanlara, bir takım davranışlara *yeni tanımlamalar* yapılıyor.

Alapa sözü "vurma", "elin iç ayâsıyla dövme" anlamından bir türlü kurtulamıyor. Perküsyon davulunu dövme ve bunun yanında şarkı veya ilâhiler söyleme bir tür yakarış... Bir sesleniş... Bir hitâp... Bir niyâz...

A'Rab veya *A'Rabba* ile diyalog içine girme isteği... Greklerin, "köleye şamar atma" olayını *rhapisma* sözcüğüyle karşılamaları da bu yorumu doğruluyor.

Rhapisma, "*arapizma*" demek. Oruba'ların, A'raba'ların perküsyon davuluna vurdukları gibi "şamar atmak" anlamında... *Alapa*, "davulcu ile davulu", "şarkıcı ile rabba'sı" arasındaki imgesel diyaloğu temsil ediyor. Bu nedenle *alapa* mecâzî anlamda "*konuşma bilimi*"...

LSJ adlı web sitesindeki tanımlar açısından (LSJ, 2020):
Alapa >

Lâtince ve İngilizce: Cello'ya benzer, *calapa* gibi vurmak; açık elimle yanağına bir vuruş veya darbe yaptım, "kölenin serbest bırakılması", vermek için; özellikle aktörler arasında, denetçileri arasında bir kahkaha atmak amacıyla, bir köle özgürleştiğinde efendisi ona bir *alapa* verirdi; dolayısıyla şâir: "*benimle özgürlük çok pahalıya satıldı*" demiştir... Elin ayâsıyla vurmak, tokat, şaplak; kulak kutusu/şaplağı (*Esirin serbest bırakılması* anlamında).

Lâtince ve Fransızca: Kendini körüklemek, bir köleyi serbest bırakınca tören düzenleyerek ona sembolik olarak *tokat atmak*.

Lâtince ve Almanca: Yanak vuruşu, yüze tokat, *Alapam alapis ducere* (çekmek için), *alapam* cesâret, eski zamanlarda serbest bırakıldığında efendi tarafından *köleye bir tokat atılırdı*. *Alapa:* Artık serbest kaldığını düşünebilirsin...

"Vurma" anlamı dışında kalan diğer mânâlar sonradan türetilmiş... "Giriş taksîmi" sonunda "davulun devreye girmesi" ve raga'ya geçişle ilgili olan uygulama sonuçta onlarca yeni anlamın üretilmesine neden olmuş.

İnsanlar her zaman uzağa bakmak yerine yakın târihlerde üretilen kelime-

lerin köklerini bulmaya çalışıyorlar. *Alapa* eğer bir yerleşim yerine ad olmuşsa ve aynı zamanda başka yerleşim yerleri için de kullanılmaya başlanmışsa kökenbilim açısından derinlere inmek gerekir. Kültür, bağlam, târihi gerçekler, göçler ve geçmişten kalan izler bize hangi anlamın doğru olabileceği konusunda daha sağlıklı işâretler sunacaktır.

"Alapa" sözcüğü için "Wisdom Library" adlı web sitesinde yapılan tanımlamalar: (Wisdom Library, 2020)

Hinduizm - Natyashastra sözlüğünde: Natyasastra Bölüm-24'e göre, on iki sözlü temsil biçiminden birini ifâde eder. Bu sözlü temsiller, vücûdun çeşitli hareketleri ile ifâde edilir.

Vacika denen sözlü temsiller dramanın anlamını iletmek ve duyguyu çağırmak için kullanılan *abhinaya*'nın bir parçasını oluşturur. Natyasastra'ya göre "cevap vermek (alapa), herhangi birine hitâp etmek için kullanılan bir cümledir." Natyashastra tiyatro, drama, dans, müzik icrâsıyla birlikte bu icrâyı yapan kişilere verilen isimdir.

Hinduizm - Purana ve Itihasa'da: "Şiva-Purana'ya göre *alapa*, çeşitli konuşmaları ifâde eder. Brahma'nın Narada'ya anlattığı nakillere göre "sevgi tanrıçası" *Kama Şiva*'nın yaşadığı muhîte ulaştığında, Bahar tüm ihtişâmını efendinin eğilimine göre yaydı. [...] Çeşitli sohbetler (*alapa*), bakışlar, şakalar ve hoş sözler ile Kama, Şiva'ya kendi *Benlik bilgisini* aktardı. Onun ay beyazlığı yüzündeki nektarı içen Şiva böylece vücudunu sabit bir konuma getirdi. O anlarda, heyecan içindeydi ve hoş bir durum yaşadı."

Hindistan dışında - Pali dilinde: Alapa; konuşma, diyalog, bir söz veya kelime.

Hindistan dışında - Marathi ve İngiliz dilinde: "Alapa, şarkı söylemek için sese önceden âyar yapmak. Anahtarı yakalamak için notaların üzerinden koşmak. Bir melodiyi mırıldanmak. Ölünün arkasından ağıt yakarak ona övgü dolu sözler söylemek. Bağlamak için etrafında dönmek. Bağlanacak veya sarılacak malzeme... Sıkıca bağlamak... Karşılıklı konuşmak veya diyalog. Şarkı söylemek için sesi önceden ayarlamak."

Hindistan dışında -Sanskritçe ve İngilizce sözlük: (1) Konuşmak, birisine konuşmak, diyalog. (2) Nakletmek, bahsetmek, (3) müzikte yedi nota (sa, ri, ga, ma, pa, dha, ni). (4) Aritmetik veya cebirsel bir problem. (5) Bir soru. (7) müzikte bir melodi. [Ve benzeri diğer tanımlamalar].

Anlam karmaşası içinde kaybolmamanın yolu, sözcüğün ilk çıkış yerini saptamak ve değişim süreçlerini izlemekten geçiyor. İlk çıkış anlamı, "konuşmalar"... Dînî söyleme sâhip "ilâhîler"... Ve bu sürece *vurgulu çalgı* düzeyinde "davul"; *üflemeli çalgı* düzeyinde ise "ney" giriyor. İlâhiler ve müzik; *Tanrı'yla* ve/veya *tanrıçayla konuşmalar mânâsına geliyor*.

Bunun doğaçlama yöntemiyle özel bir şekilde icrâ edilen türüne *alapa* deniyor, ama zaman içinde müziği icrâ eden çalgıcıların sıfatı oluyor. *A'raba*, *A'rabba* sözcükleri *Alapa*, *Alappa* sözcükleriyle özdeşleşip bütünleşiyor.

"*A'rabbah*" veya "*Ey Tanrıçam*" hitâbı, *alapa* adı verilen diyalogun tâ kendisi. Bu nedenle eski târihli Lâtince sözlüklerde "*A Rab*" sözcüğü "*A lap*" olarak tanımlanmış.

- Alap veya Arap, "Ey Tanrıçam" diye yakararak ilâhiler söyleyen kişi...
- Alap veya Araba, raga'yı belirlemek için doğaçlama "giriş taksîmi" yapan...
- Alap veya Arap, kişinin uykusunu getiren ağır, sofistike "giriş taksîmi"...
- Alap veya Arap, davulcu, tamburcu ve neyzenden oluşan müzik grubu...
- Alap veya Araba, bir yöredeki çalgıcı ekibi... Çalgıcılar grubu.

Herhangi bir çalgıcılar ekibine "Düğüncüler" yakıştırması neden yapılmışsa, *Alaplu lakabı* da o nedene mebnî...

Alaplular'ın yaşadıkları köyde çoğunluk olmaları gerekmiyor. Bir band grubu, bir çatal, üç beş kişi bu işi meslek edinmiş, adlarını yakın çevredeki köylere duyurabilmişlerse orası *Alaplu*'dur. *Alapiye*, *Alpiye* veya *Alpullu*....

Alapa, Alope, Alaapa, Apuli ve benzeri adlara sâhip olan yerleşim yerlerine ve diğer özel isimlere ilişkin bazı örnekler:

Alope > Tayland'ta bir şehir.
Alope > Yunanistan'ın *Tesalya* ve *Attica* bölgelerinde şehir isimleri.

Alope > Amazon kraliçesi "Prenses-İlya"nın[5] doğduğu Pontus'da bir şehir.

Alopece > Atina şehrinin bir semtiydi, ama sur duvarlarının dışında kalıyordu.

Alopece > Attica'da Sokrat ve Aristo'nun doğduğu köy.

Alopece > Kırım boğazında bir ada.

Alopece > İzmir'in karşısında bir ada.

Alopeconnesus > Gelibolu yarımadasında veya Trakya Chersonesos'unda bir şehir (Küçük Kemikli Burnu).

Alorus > Makedonya'da bir şehir.

Alpa > Pompei şehri.

Alphee > Mora yarımadasında bir nehir.

Alpis > Tuna Nehri'nin bir kolu.

Alpium > Yunanistan'ın Mora yarımadasındaki *Laconia*'da bir köy.

Alpuxares > İlipula, İllipula: İspanya'nın Granada bölgesindeki dağların adı.

Alps, Alpes, Alpionia, Albia > Avrupa'nın en yüksek dağları". (Pye, 1803)

Alpu > Eskişehir'in ilçesi.

Alapala > ABD'de Michigan eyaletinde bir kasabanın adı. (Journal, 1882)

Alapaha > ABD'de Güney Georgia'dan güneye, Amerika Birleşik Devletleri'nin güneyindeki Florida'ya uzanan *Suwannee Nehri*'nin kollarından birinin adı.

Alpha > Avustralya'da, Barcaldine Bölgesi'nde kırsal bir yerleşim yeri.

Alpa Kalan > Pâkistan'ın *Pencap* eyaletindeki *Kasur Bölgesi*'ne bağlı bir kasaba.

Arraba > İsrail'de bir kasaba.

A'Raba Vadisi > Suriye'de Bekaa Vadisi.

Rabun > ABD'de Smithville şehrine bağlı bir kasabanın adı.

Pula > Hırvatistan'ın *Istria Bölgesi*'nin en büyük şehri.

Puli > Tayvan'ın *Nantou* bölgesinde bir şehrin ilçesi.

Lapuli > Dans ayakkabısı.

Lapuli > Nepal'in merkez bölgesi.

Lapuli >Endonezya'da *Sulawesi Tenggara* bölgesinde bir şehir.

Lapali > Hindistan'ın Maharaşta bölgesinde şehir adı.

Bulu Lapali > Endonezya'da bir dağ adı.

Lapali > Maharashtra'nın *Buldhana Bölgesi*'ndeki *Motala Taluka'nın* bir köyü.

Lapalio > Finlandiya'da *Raakkyla*, *Keski-Karjala*, *Pohjois-Karjala* (sığırlarla ilgili) adları olan bir ada.

Lapuza > Bosna-Hersek'te bir köy.

Alappuzha veya Alappey > *Kerala* eyaletinde bir bölgenin ve şehrin adı.

Alappu > Tamil dilinde "zihnin karışması" anlamına geliyor.

Alappiu > Yunanca 'armut' kelimesinden geliyor [Hintlilerin *perküsyon davulundan* mı esinlendiler?].

Alappu > Hindistan'ın *Kerala* eyaletinde *Harippad* şehrinin diğer bir şekilde adlandırılması.

Arappu kattuka, Alappu kaattuka > İğrenme, nefret etme.

Aleppo (Halep) > Sûriye'de bir şehir. Anlamıyla ilgili değişik rivâyetler var. Birincisi, "ekşi süt" anlamında. Hintlilerin "tyre" adını verdikleri bir süt çeşidi. İkinci anlamı, "süt sağıldı" demek. "İbrâhim peygamberin ineğini sağdığı yer" demek. Üçüncü anlamı "beyaz inek".

Alappu > Malayalam dilinde "Bâbil Kulesi". Tevrât'ta verilen bilgiye göre Nûh'un torunları tarafından cennete veya Tanrı'ya ulaşmak için Bâbil şehrinde yapıldı. Tanrı bu işe kızdı ve onların dillerini karıştırarak birbirlerini anlamaz hale getirdi, böylece birbirlerine yabancılaştılar.

Alpi Apuane (İtaly), Apuan Alps > Kuzey Tuskana'nın dağlık bölgesi. Yakın bir bölgede "Barga" adlı bir kasaba var.

Alpulia, (Puglia) > İtalya'nın Adriyatik Denizi kıyısında, ülkenin güney bölümünde yer alan eyâlet veya bölge. Başşehri *Bari*. "İtalya'nın topuğu" olarak ünlenmiş. (*Apulia-Bari* ve *Alpullu-Burgaz*... "Tepeler" ve "nehirler" tanrıçayı, "kuleler" Tanrı'yı temsil ediyor.)

Apuli > Eski bir İtalyan kabîlesi.

Apuli > Daçya kasabası *Apulon*'da (Latince Apulum), şimdi Transilvanya veya Romanya'daki *Alba Lulia*'nın yakınında bulunan bir *Daçya kabîlesi*.

Alba Iulia > Romanya'nın Alba İli'nde bulunan bir yerleşim yeri.

Kiryat Arba > Yahûdilerin "Hebron" adını verdikleri İsrail'de bir şehir.

Alba, Arba, Pompei > İtalya'da bir şehir.

Arbe - Albe > R'nin genellikle L'ye dönüştüğü yer isimlerinin kullanımında *Arba* veya *Arbe* ile *Albe* veya *Alpe* sözcüklerinin anlamları aynıdır. "Deniz yatağı", "tepe" veya "baş" anlamına gelen ve adı *Arba* olan küçük bir adaya sahibiz. *Alba* İskoçya'nın eski adıdır ve o da "deniz yatağı" anlamındadır. *Alba*, "tepelik bölge" anlamında kullanılmış olabilir. (Dyer, 1816)

Alba, Arba > Bize, İspanya'da Pireneler'in eteğinde olan *Plini Nehri*'ni anlatıyor. (Ortelius, 1587)

Alba, Arba, Albero, Arbero > Birbirinin yerine kullanılabilen sözcükler. (Todd, 1910)

Orba > Süprem Tanrı. En yüksek Tanrı. Bir dağ yüksekliği ile temsil edilmiştir. (Man in Society, 1963)

Örnekleri uzatmadan bir değerlendirme yapmak gerekirse *Alba, Alpu, Alpa, Arba, Araba* sözcükleri Romalılara, Greklere veya Orta Doğu'nun semitik halklarına âit değil. Asıl kökeni Mezopotamya-Hint-Türk coğrafyası. Orta Asya ve Hint topraklarından gerek deniz, gerekse kara yoluyla yapılan göçler sonucunda dünyanın diğer bölgelerine taşınmış ve çeşitli yeni anlamlara bürünmüş. Her coğrafî bölgede farklılaşan anlamlar, sözcüğün yazılış ve söyleyiş biçimindeki değişiklikler o bölgelerin kültürü, inançları, kabîle yapıları ve çevre toplumlarıyla etkileşimi sonucu oluşan yeni değerlerin, yeni kalıpların ürünü. Bu nedenle *Alpullu* ile ilintili sözcüklerin anlamlarını "tekleştirmek" doğru değil. Türkiye sınırları içinde kalan *Alpullu* için, Hint kökenli *Alapa* veya *Alaapa* anlamı kontekse daha yakın...

Bu çerçevede *Lüleburgaz* şehrinin anlamıyla Alpullu'nun "*çalgıcılar*" anlamı bütünlük gösteriyor. En yakınımızdaki köy adının *Dogancalı* (*Düğüncülü*) olması bu bağlantıyı ayrıca güçlendiriyor.

Alâpu sözcüğünün "konuşma bilimi" olarak tanımlandığını belirtmiştik. Konuşma; hem *hâl*, hem de *kâl* dili ile... Yerine göre şarkı söyleme, yakarma ve duâ etme... Yerine göre, semâ döngüsü veya dans etme...

Kelâm ilmi, "enstrümanı konuşturma" sanatı demek... Darbukayı, davulu... Zurnayı veya ney'i...

Şarkıyı söyleyen solist, enstrümanı çalan sanatkar mahâretle sergiledikleri performans uygulamalarında gerçekte Şiva ile Şakti'nin kendi aralarında şakalaşarak, sevgiyle yaptıkları sohbeti örnekleştiriyorlar. Veya, Devâi'nin *Tanrı ve tanrıçayla kurmaya çalıştığı muhayyel irtibâtı*... Muhayyel konuşmayı...

Bu arada unutmayalım... "Lâz" sözcüğü, "*tanrıça*" anlamına mı geliyordu?
A-Rabbah veya *A-Lappa*...

Notlar

1. *Raga*: Hindistan ve Pâkistan'da doğaçlama nota çatısına dayanan ağır ve yavaş bir tarzda çalınan dînî müzik.

2. *Svara*: Hint klasik müziğinde "müzik gamının" yedi notası. Yedi notanın kalın sesten inceye veya inceden kalına gitmek üzere sıralanmış olan dizisi.

3. *Tantra:* Batı toplumlarında "dizginlenmemiş cinsellik" olarak bilinmektedir. Rûhun *tanrıça* ile birlikteliğini temsil eden cinsellik, kapsamlı ruhsal hâllerin

sadece bir yönünü tanımlar. (Hare, 2020)

4. *Semen*: Erkek üretkenlik sıvısı.

5. *Prensesilya* veya *Pentesilya* şeklinde okunabilir.

Kaynaklar

Abbas, K. A. (1971). *Maria*. Hind Pocket Books.

Beenkar. (2020). *Indian Veena*. Beenkar Academi: http://www.beenkar.in/

Bose, A. (2016). *Canvas*.
Britannica. (2020). *Alapa*. https://www.britannica.com/art/alapa.

Britannica. (2020). *Tantra*. https://www.britannica.com/topic/Tantra-religious-texts adresinden alındı.

Cueva, E. P. (2001). Petronius "Satyrica" 38.6-11: "Alapa" Revisited. *Classical Philology*, 96(1), s. 68-76.

Dyer, G. (1816). *Vulgar errors, ancient and modern, attributed as imports to the proper names*.

Hare, J. B. (2020). *Tantra*. https://www.sacred texts.com/tantra/ adresinden.

Holroyde, P. (2017). "Indian Music: A Vast Ocean of Promise", *Journal*. (1882). Journal. General Assembly. House of Representatives.

Kelkar, M. A. (1995). *Subordination of Woman: A New Perspective.* Discovery Publishing House.

LSJ. (2020). *Alapa*. https://lsj.gr: https://lsj.gr/wiki/alapa adresinden alındı

Man in Society. (1963). *Man in Society*, 1. cilt,1. sayı. Nigeria: SociologicalAssociation, University of Nigeria.

Nandagopal, C. (2020). *Music*. http://ancientindianwisdom.com/culture-overview/music adresinden alındı.

NWE. (2020). *Hindustani classical music.* New Wonld Encyclopedia:https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Hindustani_classical_music adresinden alındı.

Ortelius, A. (1587). *Thesaurus Geographicus: in quo totius terrae regionum, montium*.

Pye, C. (1803). *A New Dictionary of Ancient Geography, exhibiting the modern in addition to the ancient.*

Robert Ainsworth, J. (1828). *Latin Dictionary: Morell's Abridgment*.

Saxena, N. B. (2004). *In the Beginning is Desire: Tracing Kali's Footprints in ndian Literature.*

Todd, H. A. (1910). *Romanic Review*. Department of French and Romance Philology of Columbia University.

UIP. (1984). *Link* - Volume 26, Issue 3 - Page 35. United India Periodicals.

Wisdom Library. (2020). *Alapa*. Wisdom Library:https://www.wisdomlib.org/definition/alapa adresinden alındı

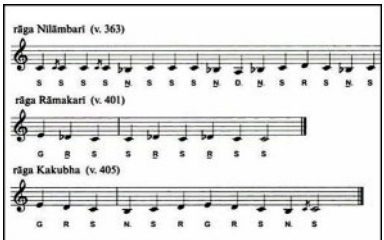

Dhrupad tarzında Alaap notaları

Organization of Group Improvisation

- **Alap** – opening section, free rhythm (no drums), establishes the Raga
- **Jor (Jod)** – drums enter, regular rhythm (Tala) established
- **Jahla** – fast, virtuosic concluding section
- **Gat** – fixed (pre-composed) tune featured in last section [OPTIONAL]

Hindustani

- But influenced by Islamic values
- Music as sensual pleasure (dangerous)
- Low status of musicians
- Guilds & professionalization
- oral transmission (secrecy)
- Master (Ustad)
- Tansen – court musician of North

The South

- **Karnatak/Carnatic** – Southern tradition
- Traditional Hindu values
- Association w/ Rig-Veda
  - high status of musicians
  - vocal music most highly valued
- No secrecy = written composition
- Master (Guru)
- Tayagaraja (amateur)

South Indian Music

- Strong ties between religion and music
- NOT "religious" per se, but derives from origins of music in chanting of the Vedas
- **Bhajan** – religious devotional song
  - emphasis on symmetry
  - use of call and response
- Examples
  - "Gopala Giridhara Bala" (Bengal ruler c. 750 CE)
  - "Jaya Shri Ganesha Vighna Nasha Gajanana"
  [removes obstacles, god of beginnings, elephant head]
  (Lyrics w/ translation) Keely Parker

"Devi Niye Tunai"

- Another **Kriti** (South Indian Classical Song)
- Composed in 20th C
- Form (see textbook, p. 308-309)
  - Alapana (very short!)
  - Pallavi (Mridangam enters, song begins)
  - Anupallavi (same music, new text)
  - Charanam (new section, increase tempo, 2:25)
  - Improvisation (?), then drum signals end
- "Devi neeye thunai" Keely Parker

Mridang
Perküsyon
Vurmalı çalgı
Hint Davulu

Alaap Raga (Vocal)

Alapa - Alaapa

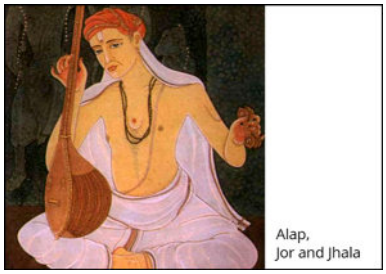
Alap,
Jor and Jhala

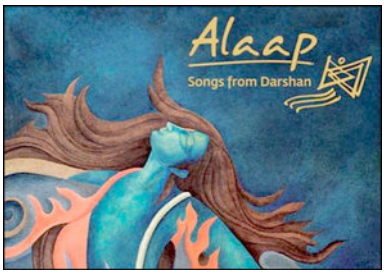
Alaap
Songs from Darshan

American Journal of Numismatics - Volumes 13-16 - Page 53

1879

Rap Alapa anlamına geliyordu

... desiring to manumit his chattel , took him before the governor , turned him round in a circle , (called the vertigo ,) gave him a **rap** on the cheek (the **rap** was termed the **alapa**) with the rod , (vindicta) and let him go wherever he pleased .

Journal ... - Sayfa 433

Georgia. General Assembly. House of Representatives · 1882 ·

İÇİNDE BULUNDU – 433. SAYFA

... entitled an act to amend the charter of the **city** of Macon and acts amendatory thereof , so as to prescribe the number ... for the sale of intoxicating liquors in the county of Berrien and in the **town** of **Alapala** , in said county , and appropriating ...

ABD, Michigan, Berrien, Alapala

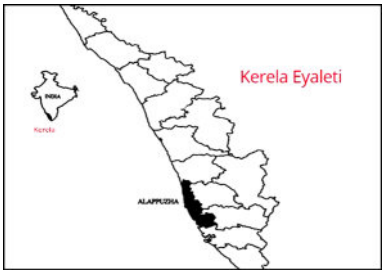

Ano Liosia, Lâz Ana

Ano Liosia, Atina metropolitan şehrinin kuzey bölümünde Fyli (Puli) ilçesine bağlı olan bir semt... 2011 yılı itibâriyla nüfûsu 34 bin. Bu bölgede önemli ölçüde (3-5 bin civârında) *Roman* vatandaşının yaşadığı bildiriliyor. *Ano Liosia* adlı bu yerleşim yeri, yakınındaki çöp sahaları ile meşhur olmuş. Atina insanlarının belleğinde "*Ana-Luzya Çöplüğü*" diye bir tâbir var.

"Uluslararası Satranç Turnuvası" 2001 yılında Ano-Liosia'da yapılmış.

Yunanistan'da *Românî* olarak tanımlanan kişiler Hindistan'ın kuzey bölgelerinden, *Raca-istan* ve *Pencap* eyâletlerinden gelmişler. Konuştukları dil tipik bir şekilde *Hintçeyle* ilgili. Özellikle vücûda âit çeşitli organ adları, günlük rutin faaliyetlere ilişkin kelimeler ve diğerleri...

Yunanlıların Roman vatandaşları için küçültücü bir ifade olan *Gyftoi* (Koftî, Köftâi, Kobtî, Gıbtî, Köftehor) sözcüğünü kullanmaları dikkat çekiyor. Yunan hükümeti, *Românîlerin* nüfusunu 110 bin şeklinde açıklarken, bu rakamı 350 bine çıkaran kaynaklar var. *Wiki* bilgilerine göre, Românîlere *Gypcy* adı Mısır'dan geldiklerini zanneden Grekler tarafından takılmış. Batı Trakya bölümünde yaşayan Românîlerin önemli bir bölümünün Müslümân oldukları ve Türkçe konuştukları iddiâ ediliyor. *Wikipedia* bunu hep yapıyor. Etnik kimliklerle ilgili olarak yeterince tarafsız değil. Yönlendirici yanlış bilgiler vererek buna göre yorumlar yapıyor.

Atina'nın *Agia Varvara* ilçesindeki Românîlerin *hâli-vakti* "yerinde" iken, Ano Liosia'dakiler oldukça "yoksul" imişler.

Yunanistan'daki Romanların davul-zurna çalgıcığı ve İzmir kaynaklı kumpanya müziğiyle (*koumpaneia music*) meşhur oldukları bildiriliyor. Yunanlılar, *toponomiyle* ilgili isimleri bölgede eski zamanlarda yaşamış olan bir Arnavut

kabîlesiyle ilişkilendiriyorlar. Zaman içinde bu adları değiştirmeye başlamışlar. Liopesi'yi *Paiania*; Harvati'yi *Pallini*; Liosia'yı *İlion* yapmışlar. (Zacharia, 2016)

Böyle olunca, "Lâz Ana" terimi eski Grek topluluğuna değil de, antik dönemlerdeki bir *Arnavut kabîlesine* mi âit oluyor? Öyle anlaşılıyor ki, Yunanlılar kadîm târihlerinden uzaklaşarak *yapay bir Helen toplumu* oluşturmaya çalışıyorlar. Gökten düşen bir armut gibi *sui-generis*, *özgün bir Helen milleti*.

Batılı kaynaklarda, ne "Liosi" sözcüğüne Lâz deniyor, ne de "Ano"ya ana... Kendilerine göre başka anlamların peşindeler. Her ne anlam veriyorlarsa mutlaka kendilerine âit olmalı, Grek havası, Grek kokusu taşımalı. Onlara göre *Liosi* "şemsî" demektir. *Güneş formlu*... Güneşle ilgili... Güneşten gelen... Sözcüğü, Hristiyanlığa uyarlamışlar: "*Liosi Tanrı demektir ve İsa ise O'nun ışığı*"... (Skúlason, 2005)

"Anonim" (*Ano-Nimo*) sözcüğünün "İsimsiz Yaratıcı" veya "İsimsiz Ana" anlamına gelmesi... *Ano-Meria* adlı Yunan adası *Meryem Ana*'nın isminden mülhem değil mi?

Yunanca sözlüklere baktığımız zaman "ano" sözcüğüne "...den", "uzak", "uzakta", "...den uzakta" gibi anlamlar verildiğini görüyoruz. (Jannaris, 1897) *Ano* sözcüğünü değişik şehir ve kasaba adlarıyla birlikte kullanarak kendi kültürel bağlamları içinde farklı ve yeni anlamlar üretmişler.

Değişik nedenlerle, bu uygulamayı biz dâhil, tüm toplumlar yapıyor. Artık târihsel niteliği olan sözcükleri *çoklu toplumsal ve kültürel çevrelerde* araştırmak zorundayız. Her kültür, başka toplumlardan ödünç aldığı kavramların içini boşaltarak oraya kendi değer ve kültür yapılarına uygun yeni anlamlar yerleştiriyor. Bu nedenle "Ano-Liosia" Yunan toplumu için asla *Lâz-Ana* anlamına gelmemektedir ama nereden bakarsak bakalım, "tanrıça figürü" gölge bir siluet olarak hep karşımızda.

"*Ana* öneki, *ano* ile ilgilidir ve aynı zamanda *yukarıdan*, *yukarısı* veya *üzerinde* anlamlarına gelir. (Carpenter, 2012) *Tanrı* veya *tanrıça* demeye ramak kalmış ama yazarın dili dönmüyor.

Lübnan topraklarında deniz kenarında yer alan Tire (Tyre, eski adı Sûr) şehri yakınlarında bir dağın zirvesinin Yûkup/İsrâil zamanında *O-Liosi* olarak adlandırılmış olması... İbrâhim ve Yâkup peygamberden önce Filistin ve Fenike halkının *Lâz / Tanrıça* inancına sâhip olmaları, yaşadıkları yerleşim yerlerine *Lûz, Lâs, Lâsio* gibi adlar vermeleri... Ve Yunanlıların bu sözcükleri zaman içinde "*Ano*", "*Liosia*" gibi uyarlamalarla kendi kültürlerine aktarmaları...

Yunanistan'ın *Halkidiki* Yarımadası'nda "Liosi" adlı bir plajın bulunması, *Liosi* adlı dernekler, ticârî müesseseler ve kadın isimleri...

Yunan kültüründe *Liosi* veya *Lâz* sözcüğü beyinlere gömülmüş, emdirilmiş bir kavram. Kimse anlamını bilmiyor olsa da, o bir *arketip* (archetype), eski bir fikir, eski bir şey, kadîm bir düşünce, kadîm bir terim... İnsanlar gizemli, esintili bir ruh buluyor olmalılar ki bu kelimeyi uygun gördükleri her yerde kullanmaya devam ediyorlar.

Hint kökenli kişiler olsalar da "Ano Liosia" sözünü Yunan topraklarına *Romanlar* getirmedi. Bu söz mîlâttan önce 1800'lerden îtibâren yüzyıllar içinde Filistin topraklarından Yunan Yarımadası'na taşındı. Taşıyanlar ise eski Helenlerin bizzat kendileri.

Ano Liosia, "yaratılış" olgusunu anlamaya çalışan insanlığın ortak kültür mîrası. Eski Filistinliler ve Fenikeliler bu kavramı Hintlilerden, Hintliler Sümer ve Mısırlılardan ve onlar da taş devrinde yaşayan ilkel mağara insanlarından devraldılar.

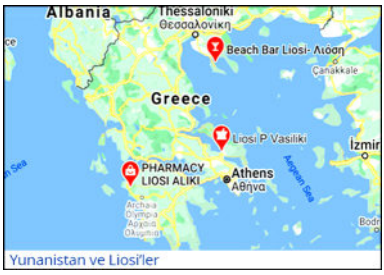

Yunanistan ve Liosi'ler

Ano Liosia'da Roman evi.

Atina'nın gettosu: Ano Liosia

Ano Liosia - Laz Ana

Ano Liosia

Ano Liosia

Ano Liosia

Lâssa, Lhasa

Çin toprakları içinde kalan *Tibet Krallığı*'nın başkenti... *Grant Lama* unvanlı kişi, bu şehrin en yüksek otoritesi ve aynı zamanda ruhânî lideri... *Lama*, Lâssa'nın kuzey ucundaki *Patala Goompa* sarayında ikâmet ediyor. M. Huc'a göre, Tibet dilinde *Lâssa*'nın anlamı "Ruhlar Diyârı" demek. Benzeri dînî otorite figürüne sahip olan Moğollar bu şehri *Monche-Dhot* (Monçe-Tot), "Ebedî Tapınak" şeklinde adlandırıyorlar. *Cheboo Lama* şu yorumu yapıyor: *L'ha* "Tanrı" anlamındadır, *Sa* ise "mesken" veya "ikâmet yeri" demektir. Bu yüzden burası *Tanrı'nın, Ebediyet'in şehridir*.

İnternet'te bulduğum "Potala Sarayı" ve "Beyaz Kule" resimlerine bakarken Selanik'teki "Beyaz Kule'yi" hatırladım.

Lâssa'lar gittikleri yerlere *Beyaz Kule*'lerini de götürmüşler. Bu tür kulelere önceleri "bir gözetleme yeri" olarak bakıyordum ama, şimdi durum değişti. Öyle anlaşılıyor ki, gözetleme kuleleri, savaş kuleleri, kale kuleleri ve saat kulelerinin tümü örtük planda birer *Lâssa*...

Lâs... *Lâd*... Veya *Lâz*...

Üsküp'teki *Saat Kulesi* de öyle...

Kânûnî Sultan Süleyman belki Macarlara özenerek bu kuleyi yaptırdı ama arka planı, *Lâssa* düşüncesinin ufuklarına uzanıyor. Kulede, sivri ucun "tatar mîmârisine" göre yapılmış olması bu düşünceyi destekleyen bir işâret.

Ve, tesâdüfen (!) kulenin alemine bir "ok" saplanmış olması da... Birden şüpheleniyorum. Yoksa, bu kulenin yerinde ona benzeyen başka bir kule vardı da, Kânûni onu yıktırıp daha güzelini mi yaptırdı? Gostivar'daki saat kulesinin mîmârî yapısı da Üsküp'tekinden farklı değil. Özellikle aydınlatma amacıyla yapılan "şerefeli tepe bölümü"...

Biliyoruz ki Üsküp eski târihlerden beri *Lâs* diyarıdır. *Lâs* diye tanımlanan o insanlar, *karîbanlar*, "kırmızı tuğlalı saat kulesi" ile şehre öyle bir damga vurmuşlar ki gelecek yüzyıllara imza atmışlar.

Gözetleme terasları, saat denen aygıtlar ve diğer aydınlatma nesneleri *Lâssa* felsefesiyle dolu *beyaz kulelere* sonradan yakıştırılmış, sonradan uyarlanmış...

Merâk ediyorum, büyük emek ve masraflarla yapılan bu yüksek kuleler sadece "gözetleme" amacına mâtuf olabilir mi?

İnsanlar, Üsküp'ün *Haraçina* köyüne 70 metre yüksekliğinde minâre dikerken aslında "ruhlarını muazzez" kılmak istiyorlardı... *Ruhlarını*, yâni *inançlarını*... İnandıkları *Yüce Varlığı*...

Üsküp'ün "Saat Kule'si" *Lâssa*'yı, Haraçina'nın zirve yapmış "minareleri" ise *Hüdâ*'yı haykırıyor.

Simgesel olarak bakıldığında, *kale* ve *kule* birlikteliği *Lâssa* anlamında...

"Lâ" *kule* demek ve "Sâ" ise *kale*... İkisi bir araya geldiğinde, Ruh'ların *kuluçkaya yattığı yere* işâret ediyor. İnsanları rahatsız edecek *süflî kelimeler* kullanmadan yapılan ne estetik bir tanımlama, Lâssa.

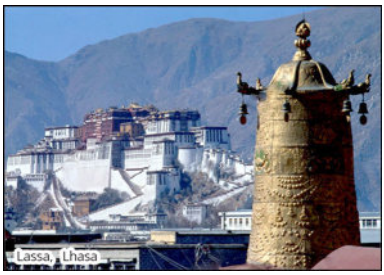

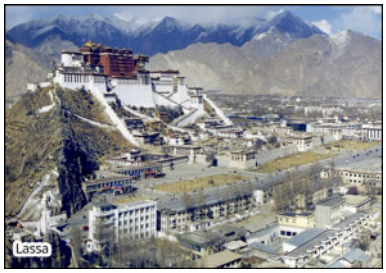
Lassa

Xinjiang
Qinghai
Sichuan
Lhasa
India
Nepal
Bhutan
Burma
Yunnan
Lassa

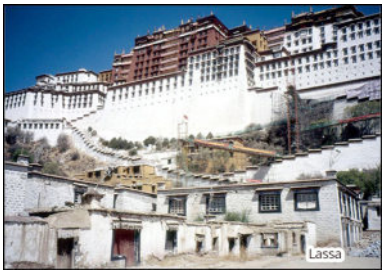
Lassa

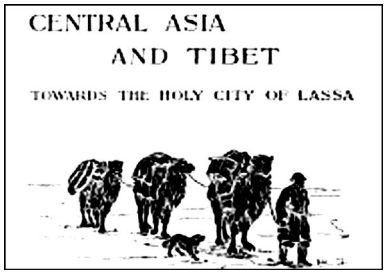
CENTRAL ASIA
AND TIBET
TOWARDS THE HOLY CITY OF LASSA

Touloung
Gaisan
LASSA
Kitchou
Shoushoul
Tsangpo

Lassa

EMPI
THIBET
HINDOOSTAN
INDI
BAY OF
BENGAL

Lassa

Lassa

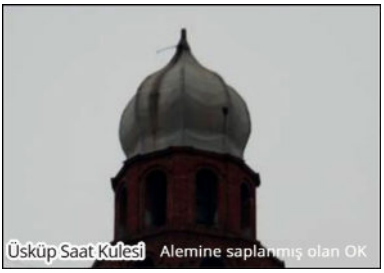

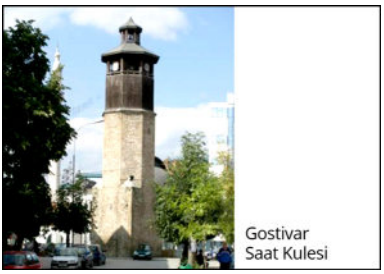

Gostivar Saat Kulesi Kitabesi

Hulûs-ı pâk-i zâtından ç'ün-în hayrât binâ itdi.
O dâmın ibtidâ idüb, âvîzdân-ı yâverî itdi.
Mücerred lütf-ı hakkıyla bunu ez-nev binâ itdi.
Kılub rengîn ebyâdın binâsına şebîh itdi.

İsmail Ağa İbni el-Hâc Yusuf Ağa'nın
hüsn-i himmeti
Tüvân-ger-i kalbine birden tulû' itmişti ânın
Zehî zîbâ binâ ile, esâsın eyleyüb te'yîd
Ve dahî târîhini ol bendesi Arif Ziyâî kim

Sene Hicri: 1253; Miladi: 1837/38

Gostivar Saat Kulesi Kitabesi

Hacı Yusuf Ağa'nın oğlu İsmail Ağa'nın güzel bir bağışıdır bu eser
Hâlis ve pak bir şahsiyet olan bu kişi, hayır olması için bina etti
Onun güçlü kalbine bir gün doğuvermişti, bu fikir birden...
O, başlangıçta çatılı inşa etmişti, sonra onun yardımcısı avize ilave etti.
Bu güzel ve görkemli bina ile, aslını yeniden meydana çıkardı.
Hak'kın lutf-u inayetiyle, bu eseri yeniden inşa etti.
Eserin tarih kitabesini de, ben kulu, Ziya oğlu Arif...
Lâtif beyitler ile mermer taşa nakş ettim.

Leah

Leah, Yahûdî ve Hristiyan kaynaklarına göre Yâkup peygamberin istemeden evlendiği birinci eşinin adı... O, aynı zamanda kendisine âşık olduğu ikinci eşi *Rachel*'in ablası.

Yâkup peygamberin, ikisi eşlerinin câriyeleri olmak üzere dört evlilik yaptığı ve 12 çocuğa sâhip olduğu bildiriliyor. (Soelle & Elliger, 2006) Kendisine "İsrâil" adı da verilmiş olduğundan 12 çocuk, sonraki yıllarda *12 İsrail Kabîlesi*'ni oluşturmuş. Kızlarının da olduğu söyleniyor ama o dönemde râhiplerin kız çocuklarını kaale almamaları nedeniyle çoğunun adları bilinmiyormuş.

Yâkub'un *Leah* adlı kadından olan ilk oğlunun adı *Reuben*. Reuben'in ikinci çocuğunun adı ise annesinin soyuna izâfeten *Pallu*. (Bibles, 2013) [*Lâs* sözü yanında, *Al-Pullu* adının etimolojisini de araştırdığımızdan bu faktörü göz önünde bulundurmamız gerekiyor.]

Leah'ın babası Harran'da ikâmet eden *Laban* adlı bir kişi.

Leah, inek gibi "yumuşak bakışlı" veya, "yorgun gözlü" bir kadın olarak betimleniyor. Yâkup, onun kızkardeşine âşık olduğu ve onu istediği halde yedi yıllık hizmet süresi sonunda *Laban* tarafından aldatılarak ablası *Leah* ile evlendiriliyor.

Hikâyeye göre *Rachel* ile evlenmesi için bir yedi yıl daha Laban'a hizmet etmesi gerekiyor. Yâkub sabrediyor ve sonunda Leah'ın kız kardeşi Rachel'li kendisine ikinci eş olarak alıyor. Kaderin cilvesi bu ya, Leah Yâkub'a sürekli çocuk doğururken Rachel bu açıdan sorunlu. İlk yıllarda çocuk veremiyor. Hikâyenin ayrıntısında kaybolmayalım...

İlgi odağım *Leah* adının nereden geldiği ve kendisine niçin böyle bir ad konduğu.

Toorn, Becking ve Horst, Stade (1881)'den aktararak sözcüğün Arapça *La'a* (bir tür antilop) sözünden, Nöldeke (1886), Haupt ve diğerlerinden aktararak (1909) Akatçadaki *Littu* 'inek' kelimesinden geldiğini söylemektedir. (Toorn, Becking, & Horst, 1999)

Yine aynı kaynakta *Le'a* sözünün "tanrıçayı" anımsattığı veya bir kabîle totemi olduğu; son zamanlarda *Leah* adına Yahu veya Yehova'nun dişi karşıtı *tanrıça* olarak atıf yapıldığı belirtiliyor. (Toorn, Becking, & Horst, 1999)

Aynı yazarlar devamla, "Yakın Doğu" dinlerinde tarıçaların *Magna Mater* (En Büyük Ana) olarak oynadıkları rolleri nedeniyle "inek" lâkabıyla anıldıklarını iddiâ ediyor ve örnekler veriyor: *Hathor*, *Ninlil* (*Litti Rabitu*) *à Anat* (*arh b'l KTU*) *ilht arht* ve *Ba'alat*...

"Bu tanrıçaların ikonografilerinde boğa morfizmine (tauro morphism) sâhip olmaları bilinen bir özelliktir. Batı semitik *'bd-b'l*, *bn-b'l*, *bn-'nt* ve *bd-ib-it* gibi isimler; Ugaritik ismi *bn-liy*, (cf. Fenikece ve Punik adları *'bd-l'yt*, *'bd-l'(y)* ve *'bdl (')t* ? [= Akatça *Abdi Li'ti*, I R pl. 37 col. ii. 49]) ve İbrânî adı *'mt-l'y* [Baba Bathra 91a] Tanrı'ya işaret etmektedir.

Bu öge ya "kuvvetli", "güçlü" (cf. Akatça *le'u*, CAD L 151-156) anlamında bir lâkap veya bir hayvanın adı (cf. Arapça *la'a*, Akatça *lû(m)* ve *littu* AHW 557-558.560; CAD L 217) olabilir." (Toorn, Becking, & Horst, 1999)

Lay, Lea, Laystal > [...] Lay-land[1], hemen kullanım durumunda olmayan boş arâzî... Almanca benzeri kelimeler olan *ledig*, *leeg* de boş, kullanılmayan, 'hâli' anlamında... Ekip biçilmeyen arâzî parçası... *Der ledige stand*, "bekâr hayatı, evlenmemişlik"...

Sözcüğün diğer formları *Ley, Lea; Leag, Leah* > "Sürülmemiş tarla" veya "toprak" anlamında. (Wedgwood, 1862) [*Yaz*. "Leah" sözcüğünün Asurcada *sürülmemiş tarla* anlamına gelmesi ve oradan kinâye olarak "bâkire kadınlar" için kullanılması... Biliyoruz ki, "toprak veya yeryüzü" bilinen târih boyunca hep *kadın* veya *dişiliğin* simgesi olmuştur.]

Lea, *Lede*, *Leg, Leag, Lea, Leah, Lag, Lah*: Çayır, mera, otlak, arsa, arâzi.

Liegan, Liggan'dan gelirse > Yalan söylemek, köken olarak 'çayır' veya mahsul hasadından sonra 'boş bırakılan arâzî' anlamında. (Davis, 1880)

Leah'a "hassas gözlü" deniyordu ki, bu ifâde dahî oldukça yaralayıcıydı. *Leah* adı "inek" anlamına gelen kelimeden türetilmişti. Sevgili kızkardeşi Rachel'in adı "kuzu" anlamına geliyordu. (Henry, 2015) [*Yaz*. Başka kayaklarda Rachel, "koyun" olarak tanımlanıyor.]

Leah isminin anlamı ekseriyâ tartışmalı olmuş, bazı kaynaklarda 'antilop' anlamına geldiği belirtilmiştir. Zarif bir hayvan imgesi geliyor aklımıza. [...]

Leah, "antilop" veya "yorgun", "bitkin" anlamına gelir. (McCain, 2015)

Leah; yorgun, bitkin anlamındadır. "Gözlerinin zayıflığı" veya "hassaslığı" nedeniyle ona böyle söylenmiştir. (A Library..., 1881) [Türkçedeki Ze-Liha[2] adıyla ilişkisi?]

Leah'ın "acı çekmek" anlamına geldiği... (A Select Library ..., 1887)

Leah "inek" ve Rachel "koyun" anlamına geldiğine göre bu hayvanlar onların karakterlerine ne gibi tesirler yapmıştır acaba? (Higgs, 2008)

Leah (le'â) eğer Akatçadaki *littu* ile ilgiliyse "inek" anlamındadır. Arapçada *La'atû* "Vahşi İnek" demektir. (Mathews, 2005)

Leah adının önemi burada devreye giriyor. Mezopotamya'da inekler büyük bir doğurganlık sembolüdür. *Littu*, "inek" ve *alittu*, "doğum yapan" sözcüklerinin benzerliğinden dolayı *Leah* sözcüğüne *inek* denmiş olabilir. (Meyers, Craven, & Kraemer, 2000)

Leah adı, Akatça *littu* (inek) ile ilişkiliyken Rachel (dişi davar) "koyun" sözcüğünü hatırlatır ve o dönemde koyun besleyen kabîlelerle ilgilidir. (Anderson & Anderson, 1979)

Sonuç ve değerlendirme:

Leah sözü, bir tür 'ara istasyon'... Akatça *littu* kelimesinden gelirken kendisinden de çok sayıda sözcük türetilmiş. *Lay, Lâs, Lât, Lâtu* bunlardan sadece birkaçı. *Leah* veya *Laath* "inek" demek ama kadına, dişi olmaya, tanrıçaya işâret ediyor. Doğurganlığa veya üretkenliğe...

"Lâs" sözcüğü Yâkup peygamber zamanında dahî "tanrıça" anlamında kullanılıyor. Yâkup bu inanca itiraz ediyor ve "Lûz" adlı şehrin adını değiştirip "Beyt-El" yapıyor. "Tanrıça'nın Evi" değil, "Tanrı'nın Evi" olacak diyor. Ne ilginç... "Lûz" denen şehir adına karşı çıkıyor; fakat *Lâs* veya *Leah* denen veya o isme sahip olan bir kadınla evli.

Dikkatli bir değerlendirme ile görülecektir ki, "*Leah*" veya "*Leat*" sözü bize çok değerli ipuçları sunuyor.

Lâs sözünün *yeryüzü -- toprak -- ana -- inek -- kız -- kadın -- rahim -- doğurganlık -- tanrıça -- yüce varlık* kavramları çerçevesinde gelişme gösterdiğini ve sonra bu kavramların etrafında dönen binlerce farklı kelimenin üretildiğini...

Notlar

1. Yakın zamana kadar kullandığımız "*Leyland*" marka traktörler geliyor aklımıza.

2. *Ze-Liha* = 'O bir Leah' anlamında. Ze = Daha önce bahsedilen veya kolayca tanımlanabilen, belirginleştirilmemiş veya cinsiyet üstü bir varlığa atıfta bulunmak için 'o' yerine kullanılır. Zeliha, The-Liha, Dı-Liha. Deliha....

Kaynaklar

A Library... (1881). *A Library of Fathers of the Holy Catholic Church*, Anterior to the ..., 45. cilt.

A Select Library ... (1887). *A Select Library of the Nicene and Post-Nicene Fathers of the* ..., 4. cilt.

Anderson, G. W., & Anderson, G. W. (1979). *Tradition and Interpretation*.

Bibles, H. (2013). *The Complete Evangelical Parallel Bible*.

Davis, F. (1880). *The etymology of some Derbyshire place-names.*

Henry, C. M. (2015). *The Leah Factor: Recognizing True Beauty and Worth.*

Higgs, L. C. (2008). *Slightly Bad Girls of the Bible: Flawed Women Loved by a Flawless God.*

Mathews, K. A. (2005). *Genesis* 11:27-50:26.

McCain, B. E. (2015). *Lessons from Ladies of Faith.*

Meyers, C., Craven, T., & Kraemer, R. S. (2000). *Dictionary of Named and Unnamed Women in the Hebrew.*

Soelle, D., & Elliger, K. (2006). *Great Couples of the Bible.*

Toorn, K. v., Becking, B., & Horst, P. W. (1999). *Dictionary of Deities and Demons in the Bible.*

Wedgwood, H. (1862). *Dictionary of English Etymology*, 2. cilt.

Leah

Hebrew *lē'a*, "cow," possibly meaning "strength," as Akkadian *lētu*, "cow," is related to *lē'utu*, "strength, power"
(Gen 29:16–34:1; 35:23, 26; 46:5,14,18; 49:31; Ruth 4:11; compare Hos 12:13)

Leah is the elder daughter of Laban and the wife of Jacob, father of twelve sons who will become the twelve tribes of Israel. Leah and her sister Rachel, whose names mean "cow" and "ewe," give Jacob many sons; and their father gives him actual livestock. Leah is described as having "soft (lovely) eyes" (Gen 29:7). Some translations (such as NJPS, RSV, NEB, and REB), perhaps influenced by Jacob's preference for Rachel, render this as "dull-eyed" or "weak eyes," but the more appropriate translation is "soft eyes" (as in NRSV and NAB)—what we might call "cow eyes." She has six sons, who become six of the Israelite tribes (Gen 35:23; 46:5,14).

Rachel ve Leah
https://en.wikipedia.org/

The
Leah
FACTOR

Leah

Leah ve Rachel

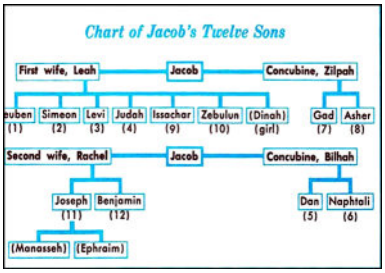
Chart of Jacob's Twelve Sons
First wife, Leah
Jacob
Concubine, Zilpah
uben (1)
Simeon (2)
Levi (3)
Judah (4)
Issachar (9)
Zebulun (10)
(Dinah) (girl)
Gad (7)
Asher (8)
Second wife, Rachel
Jacob
Concubine, Bilhah
Joseph (11)
Benjamin (12)
Dan (5)
Naphtali (6)
(Manasseh)
(Ephraim)

Erkek ve dişi antilop

Leah / Yorgun
Weary Woman

Leah - Weary Yorgun Kadın

Leah ve Rachel

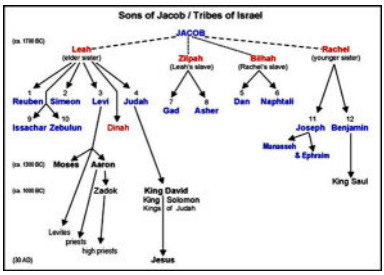
Sons of Jacob / Tribes of Israel
JACOB
Leah
(older sister)
Zilpah
(Leah's slave)
Bilhah
(Rachel's slave)
Rachel
(younger sister)
1 Reuben
2 Simeon
3 Levi
4 Judah
7 Gad
8 Asher
5 Dan
6 Naphtali
9 Issachar
10 Zebulun
Dinah
11 Joseph
12 Benjamin
Manasseh
& Ephraim
King Saul
Moses
Aaron
Zadok
King David
King Solomon
Kings of Judah
Levites
priests
high priests
Jesus

Alpallu ve Lâz

Pallu ile *Pullu* sözcükleri aynı anlamda olmasa bile birbirine akraba... "Pul" adı verilen küçük parlak teneke yuvarlakların veya bir ucundan, bazen ortasından delinmiş bakır, gümüş paraların çoğunlukla kırmızı krep veya şifon türü bezlerin kenarlarına, kimi zaman da orta bölümüne iki üç sıra halinde dikilmesi, daha sonra küçük pullarla süslenen bu krepin düğün sırasında bir gelinin, bir şarkıcının veya bir dansçının alnına, başörtüsüne veya beline bağlanmak suretiyle güzellik aksesuarı, seyir ögesi olarak kullanılması...

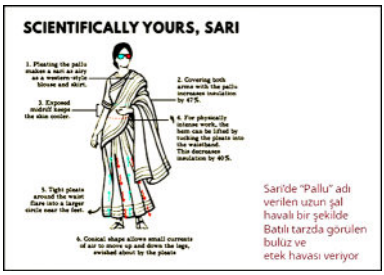

"Pul" deyince, ne anlamamız gerekiyor? Her dönemin pulu ve dikildiği yerler farklı. Osmanlı kadınları ve sanatkârlarının ilgilendiği pullar ceket düğmesi büyüklüğünde idi. Giderek küçüldü. Kemerlerde, fes başlıklarında kullanılan "pullar" teknolojinin gelişmesiyle birlikte gömlek yenlerine dikilen düğme büyüklüğüne çekildi. 1940'lı yıllardan sonra mercimek büyüklüğündeki pullarla karşılaştık. Kadınlar, çok sevdikleri bu cimcime pulları iğne oyasıyla, ağaç baskılı tülbent kenarlarına dikmeye başladılar.

Bizim nesil, *pullu* deyince, düğme büyüklüğünde yanar-döner metal pullarla süslenmiş

Al-Pallu (Omuzdan sarkan bez veya şal)

krep bezlerini hatırlar. Sarı, kırmızı, gece mavisi, yeşil, kavuniçi, pembe, mor, beyaz, zambak mavisi lila, güvez veya gök mavisi... Her renkten olabilir...

O krepleri hatırlıyorum, çünkü çocukluğumda birkaç defa çeyiz odası görmüştüm. Eski insanlar diğer kumaşların yanı sıra, renkli krep veya şifon bezleriyle "çeiz odasının" her tarafını süslerlerdi. Raflarda bu bezler, bir uçları üçgen haline getirilip aşağıya doğru kat kat sarkıtılmışken, diğerleri tavana asılmış hâlde olurdu. *Çeyiz odası*, gelen hediyeler, âilenin kızına verdiği eşyalar ve komşuların süsleme becerileriyle rengârenk cümbüş ortamına dönüşürdü.

Düğün öncesi *çeyiz odasını* görmeye gitmek kaçırılmaması gereken bir ritüeldi. Annemle gittiğim bu ziyaretlerde kimisi pullu, çoğu pulsuz çok renkli krepleri her zaman ilgiyle seyretmişimdir.

Bütün renkler güzeldir ama, kırmızının yeri başka. Sanırım en güzeli, üzerine hareket ettirildiğinde *şakur-şukur yanan* metal pullar dikilmiş kırmızı renkli olanıdır. Işın gücü dikkate alındığında yüksek dalga boyu nedeniyle kırmızı renge daha çok yöneliriz. Yanar-döner pulları olan *al krepe*... Şöyle de söyleyebiliriz: *Pullu, al krepe... Alpullu*'ya...

İnsanlara uzun uzadıya, *pullu al-krep* dedirtemezsiniz. Hem sonra, pul dikme olayı *krep* ve *şifonla* da sınırlı değil... Önceleri, *muslin* kullanılıyormuş. Veya seyrek dokunmuş *ipek*... Kullanılan bez ne olursa olsun üzerine "pul" dikilmişse artık o, "pullu"dur. Kırmızı "pullu" da olabilir, yeşil "pullu" da...

Epey bir zaman, olayı çözemedim.... *Al-pullu* deyince *kırmızı pul'lu* anlamını çıkarıyordum. Biliyorduk ki "pullar" çoğunlukla beyaz veya metalik renge sâhip olan nesnelerdi. Geçmişte "kırmızı bakır pullar" da olmuştur ama... Nereden baksanız, *gümüş pullar* "bakırdan yapılanlara" her zaman galebe çalmıştır.

Târihî süreçte, "*al pullu*" ile "*al pul'lu*" sözcükleri arasındaki ayrımı kaybetmiş olmalıyız. Epey önce, *Pullu* sözcüğünü kültür dünyamızdan çıkarmış, unutmuşuz.

Yazı girişinde, "üzerine pul dikilmişse pullu'dur" demiştim. Şimdi bir adım daha ileri gidip diyorum ki, "pul dikilmemişse de pullu'dur".

Bu düşünceyi Orta Asya'daki Türk-Hint kültürünün "*pallu*" kelimesi ile kazandım. Pullu, "pul" sözcüğünden değil, "pallu"dan geliyordu. Zaman içinde *pallu*'yu "pullu" yapmış, "pul" nesnesiyle ilişkilendirmiştik.

Pallu veya *pullu* bezlerine süs olarak "pul/para" objeleri ha dikilmiş, ha dikilmemiş... Asıl itibâriyle *pallular* başlangıçta sadece dokuma tasarımlarıyla süslenmeye çalışılan, sonradan simgesel "pulların" eklendiği bez türleri... Pallu/pullu adı verilen şallar, krepler, şifonlar, drapeler, fularlar, atkılar, askılar,

eşarplar, yaşmaklar veya bürdelerin tümü Tanrı'sal inançla ilgili özel bir anlama sâhip... Hepsi, *kutsal bez* niteliğinde. Aralarındaki nüans farklılıklarına karşın, jenerik bir ad olarak, tamamı *pallu* veya *pullu*... "Pul" nesnesinden bağımsız olarak, *Pallu* bezleri de farklı renklerde olabiliyor..... Kırmızı, kavuniçi, yeşil, mavi, kara, pembe veya güvez...

En güzel *pallu* kırmızı, pembe veya kavuniçi renginde olanlar. Orta Asya, Hint-Türk coğrafyasındaki insanlar satın almayı düşündükleri *pallu bezleri* için mevkîlerine, hayat olaylarına veya yaşlarına göre renk seçiyorlardı.

Askerler, komutanlar, krallar "kara" renginde karar kılmışlardı. Dervişler yeşil pallu'yu seviyorlardı. Genç kızlar pembe pallu'ya düşkündüler. Evliliğe ilk adım nişân töreni, *kırmızı/kavuniçi pallu bezi* ile yapılıyordu. Pembeden kırmızıya geçme, evlilik zamanının geldiğine dâir bir işâret...

Rengi ne olursa olsun *Pallu* kutsal bir bezdi.

İpinin türünden, kumaşından, dikme biçiminden, oymasından, eni veya boyundan ötürü değil, ona yüklenen "bürüme" anlamından dolayı...

Pal-lu, "Lû'yu bürüyen", "Lû'yu saran" anlamına geliyordu. "Lû" sözcüğü bir şeyin kök hücresi, geni, ilksel kromozomu olarak görülebilir. Târihîn çok eski dönemlerinde Hindistan'daki Lû kelimesi *İlâ*, *Alâ*, *İlâh* olarak değerlendiriliyor ve "kadına" işâret ediyordu. *Kadın tanrıçaya*... Pallu'yu, "Lû'yu örten, kapatan Pal" olarak okumamız gerekiyor. Yâni, tanrıçayı örten, tanrıçayı kapatan...

Pallu, "Lû'nun Pal'ı" anlamında... Veya "Pal'ın Lû'su" demek... Simgesel olarak, "Tanrıça Lû'nun kutsal örtüsü"...

Pallu kelimesi, simgesel anlamlar, mecâzlar, cinaslı sözler, metaforik anlatımlar ve benzetmelerle kendine özgü devâsa bir kelime hazinesi oluşturmuş. Binlerce farklı anlam, deyim, işâret ve görsel malzeme...

Yapıyı çözmek için bir hücrenin kromozom ve genlerini incelemek nasıl ki kökleri teşhis etme çabası ise, *pallu* ile ilişkili sözcükleri *Pal* ve *Lû* ile ilişkilendirmek de o anlama geliyor.

Çok sayıda sözcükte "Lû"nun izlerini görüyoruz. Lûs'un, Lûz, Lôz, Lâz, Lawz, Lîz, Lês, Lêh, Lâh, Lîh, Lûh, Lût, Lât, Lêp, Lîp, Lâp, Lök, Lâk veya Lûp'un...

Pallu ile ilgili kelimelerin farklı yazılan çeşitleri, önekleri, sonekleri, türevleri ve türetimleriyle dünya geneline yayılmış yüz binlercesi *haploid* iki harfe dayanıyor. "Y" geni olan P ve "X" geni olan L harfine... Hattâ denebilir ki dünyadaki bütün sözcüklerin kökeni P ve L harfidir veya P ve L sesi... P ve L bütünleşiktir, sûreten ayrı gibi gözükse de tümleşik bir "Bir"...

"Pe-Li-One"... Pallu'yu, istersek "pehlivan" sözcüğüyle de karşılayabiliriz. Dudaklarımda tebessüm, bir zaman çiftlikte bekçilik yapan, yakın komşumuz "Pîlivan Aga" geliyor aklıma... Dilbilimcilerimiz işin içine girince *Pîlivan* sözü, *Pehlivan* oldu.

Alpullu sözünün mânâsını öğrenmek istiyorsak içinde P ve L harfleri geçen bütün kelimeleri taramamız gerekiyor. *Al-Pullu*'nun, *Al-Pallu*'nun tek bir anlamı yok. Onlarca, yüzlerce, binlerce... Felsefi bir bakış açısı veya psikoanalitik bir yaklaşımla bakarsak milyarlarca. Çünkü, dünyaya gelen her insan, her canlı, her hayvan, her bitki bir *Al-Pallu*...

Katolik mezhebinden kişiler, Grekçe harflerle yazılan *Xristos* kelimesinin ilk ve son harfleri olan "X ve P" harflerini oldukça önemserler ve bunu *kristogram* terimiyle karşılarlar.
Güya, *Jesus Christ* sözcüklerini temsil ediyormuş.

Chi-Rho, Çiro, Çıra, Çita, Kiro, Kıro, Kara, Siro, Seera, Sırruhu, Sır, Sara, Sâri, Saree gibi sözcüklerin hepsi XP'ye işâret ve bu simgenin Hristiyanlıkla hiçbir âlâkası yok. Pagan dönemlerin inançlarından kaynaklanan sonradan Hristiyanlığa mîrâs kalmış bir sembol.

P ve X'in diziliş sırasını değiştirerek X-P haline getirmişler. X harfi, "Lû" ve P harfi ise "Pal" anlamında...

Ha *Lupal*; ha *Pallu*...

"*Tanrıça-Tanrı*" demekle "*Tanrı-Tanrıça*" demek arasında ne fark var?

Al-Pallu sözü o kadar önemsenmiş ki Katolik Hristiyanlığında kilise duvarlarının alın bölümlerine kazınan *kutsal bir simge* haline getirilmiş. İki üç yıl kirada oturduğumuz Fâtih-Sulukule, TOKİ Mahallesi'nin girişinde yer alan kilisenin çatı alınlığında aynı simgeden bulunuyordu.

Ne enteresan, *Al-Pallu* sözcüğüyle *Sulu-Kule*'nin aynı anlama gelmesi...

Sulukule ve *Bargûle* sözcüklerinin...

Evet, biliyorum, orada "sur kuleleri" var ve şimdi içinden metronun geçtiği eski *Lycus* [*Lâz*] Nehri oradan akıyordu. Bu olguya isterseniz "katmerli börek" deyiniz ama gerçek bu. Kilisenin alnında *Alpallu* simgesi var, semtin adı *Alpallu* (Sulukule), yanı başında "hisâr" adı verilen kuleler ve hemen altında *Lâz Nehri* akıyor.

Pallu sözcüğü Hintlilerin klâsik giysisi *Sâri* ile ilişkili. Sâri, "saran" anlamında... Bu elbiseden mülhem, *Sare* kelimesini almış insanlarımıza ad yapmışız.

Sâri sözü, ilişkili olsa da, *pallu* ile aynı anlamda değil. *Sâri*, iki parça kumaştan oluşuyor. Birinci parçası belden aşağısını örterken ikincisi belden yukarısını. Rengi hariç, hacıların "ihrâm" giysisine benziyor. *Pallu* günümüz terminolojisiyle, belden yukarısını örten parça demek... Hatta tam olarak belden yukarısını örten de değil. Çünkü pallu içe giyilen bluzun üzerine sarılan ayrı bir bürge... Çok eski zaman diliminde insanların *bluz* giymiş olduklarını düşünemeyiz. Bu varsayımla, pallu'yu "genel üst beden örtüsü" olarak değerlendirmek zorundayız. Vücudun belden yukarısını örten... Başı da kapattığı için aynı zamanda başörtüsü, yaşmak, tülbent, çarşaf, burka, pullu veya eşarp...

Hint kültüründe nasıl bir gelişme olmuşsa, *Saree* ve *Pallu* adı verilen iki kavram çıkmış ortaya.

Sanki, "sâri" giysisi asıl, "pallu" da onun eki gibi... Târihsel, kültürel ve antropolojik gelişmelere bakarak alt ve üst parçasının her ikisine birden "*pallu*" diyebiliriz. Tıpkı Erzurum'lu kadınların sarındıkları örtüye "ehrâm" demeleri gibi. Ehrâm, "harâmı örten", koruyan, saklayan anlamında.

Yine de tam emin olamıyorum... Pallu, vücudu örten anlamından çok, "başı" örten anlamında da olabilir. Çünkü "baş" daha kutsal ve Tanrı'yı simgeliyor.

Al-Pullu sözü, kına gecesi törenlerinde evlenen kızların başına konan örtü ile ilişkilendiriliyor. Kırmızı veya olgun kavuniçi renginde, 100x100 cm ebatlı ve ince tül tasarımlı bu örtü kızın başından aşağıya doğru sarkıtılınca ilginç bir görünüm çıkıyor ortaya. Bir tepe, bir yükselti, tümülüs, höyük, mound, tel, tapa, alpu/dampu veya belki de bir dağ...

Hintlilerin *Şivaling* figürüne benziyor veya Budistlerin mâbedi *chaitya*'ya, *stupa*'ya, *sütre*'ye...

Kına gecesinde kırmızı renkli "al-pullu"ya bürünmenin anlamı *Tevhid*... Yâni yarım parçaların bir araya gelerek "Tekleşmesi"... "Bir" olması...

Bu yüzden "kırmızı renk" kutsal bir nitelik kazanıyor. Kırmızı renk, "*İlâhi sır küpü*" anlamında... Veya "*İlâhî sur*"...

Kırmızı aynı zamanda ateşe, aleve, kor olmaya işâret... Yanmaya... Mûsa'nın on emri aldığı Lâz Dağı'nda yüz yüze geldiği gözleri kör edecek kadar parlak olan *Tanrı'sal ışığa*...

Bu nedenle kırmızı renkli *alpallu örtüsü* Pal'ın rûhu, Pal'ın ışığı olarak değerlendiriliyor.

Hiç düşünmemiştim, şimdi anlıyorum ki "alpallu" felsefesini yaşam biçimi haline getiren insanlara târihîn bir döneminde *Çıtak* adı verilmiş. Rumeli

topraklarında *Çıtak köyleri* vardır. Hatırlıyorum yeri gelir, Nergûze teyzem sitemkâr bir dille Bulgaristan'daki komşu köyümüz Çataklar'da yaşayan insanlardan söz ederdi.

Pallu, çağrışımları ve bağlantıları zengin olan bir sözcük, aynı zamanda *Lâd* ve *Lâs* ile ilişkilendiriliyor. Pal, *Lâd* ile ilişkiliyken; Lû, *Lâs'a* karşılık geliyor.

Lâh, *Ala* demek veya *İlâh*... Eril tanımlı bir Tanrı... *Lâhe, İlât, İlâs, İlâhe, Lâs, Lawz, Lâzw* şeklinde telâffuz edildiği zaman "dişil" forma dönüşüyor ve *tanrıça* oluyor.

Lâd ve Lâs sözcükleri Al ve Bâ önekleriyle Al-Lâd, Al-Laat, Al-Lâs veya Bâ-Laat bileşik sözcüklerine dönüştüğünde tekleşiyor ve *Al-pallu* haline geliyor.

Al+Lâs ile *Pal+Lû* aynı anlamda...

Fakat enteresan bir şekilde Al, *Pal* sözcüğünün değil, cinsiyet değişikliğiyle *Lû*'nun karşılığı haline geliyor... *Lâs* ise, Pal'ın...

Morfolojik bir dönüşüm çerçevesinde *Pallu* sözcüğüyle *Allâs* aynı anlamda. (Kıbrıs'ın eski adının *Allâs* olduğunu hatırlayalım.)

Al *morfu*; *Lî, Lû, İlâ, İlâh* anlamında...

Lâs *morfu ise*; *Pal, Bel, Bal* veya *Baal* anlamında... (Eril olmaktan çıkarak dişil forma dönüşüyor).

Pal = *Al*
Lû = *Lâs*....

Tevhîdi, birliği, bütünleşmeyi gösteren *Pallu* kına gecesi duvağı, *Tanrı'yı* ve *tanrıçayı* birlikte temsil ediyorsa niçin sözcüğün başına tekrar "Al" öneki geliyor?
Burada "al", sadece "kırmızı" renge işâret eden basit bir betimleme mi? Biz Türkler için evet öyle. *Al-Pallu* "kırmızı yüz örtüsü" anlamında.

Merhaba hû Al-Pallu, Alpullu, Merhaba.....

Güncel hayat uygulamalarının dışına çıkıp geniş bir çerçevede değerlendirirsek Al-Pallu aslında gerçek "*Gelin Örtüsü*", gerçek "*Gelinlik*"...

Pallu - Pala - Kılıç - Elif - Alp - Alpu - Tanrı - Böynuz

Beyaz duvaklar, beyaz gelinlikler son zamanlara âit uygulamalar. Târihî derinliklerde evlenen kızların giydikleri asıl gelinliklerin, gerçek duvakların tümü kırmızı... *Bindallılar* da öyle...

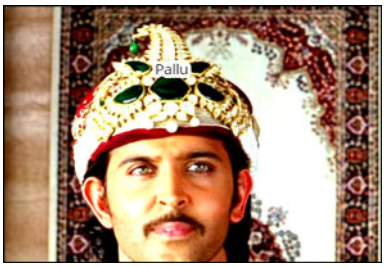

Bindallı "kırmızı gelinlik" demek.
Bindallı, Alpullu demek...
Alpullu, "kırmızı gelinlik" demek....

Dikkat edilirse "alpullu" kelimesini kına gecesi yüz örtüsü konumundan çıkarıp gelinliğe teşmil ettim. *Alpullu'nun* "gelinlik" olması gerekir. Muhtemelen "*Bindallı*"...

Pallu ve Lasse (Semboller ve gizli anlamlar diyarı)

Babalarımızın, dedelerimizin anlattıkları

"Allı-Pullu (Bindallı) bir gelin varmış, köprüden geçerken sele kapılmış, boğulmuş" söyleminin arkasında yatan fikir, "yüz örtüsü" olmanın çok ötesinde...

Beyaz gelinlikler ortaya çıkınca Bindallı'yı terk etmiş, Alpullu'yu nişan veya kına gecesi elbiseleri veya yüz örtüsüyle özdeşleştirmişiz. *Alpullu*, "gelinlik" olmaktan çıkıp "kına gecesi yüz örtüsü" haline gelmiş.

Hindu inancı ve Hint kültürüne bakarsak durum biraz daha farklı. Aslında Târihî niteliğe sâhip o eski kültüre "Hint" demek ne kadar doğru, bilmiyorum.

Hint, Türk, Arap, İran, Yunan, Moğol, Tatar çok yönlü karma bir kültür mozaiği... İnanç olarak İslâmiyet'i seçerek o kültür halitasından sıyrılmış yeni bir toplum oluşturmuşuz. Fakat yine de izlerini taşımaya devam ediyoruz. Bir anlamda, hepimiz diğer faktörlerin yanında biraz da, *Al-Pallu* / *Al-Lâs* kültürünün ürünüyüz.

Hintliler, *palluyu* "sâri" adlı giysinin vücudun üst bölümünü saran ayrı bir parçası olarak görüyorlar. Teknik ayrıntılara girip türlerini açıklamanın yararı yok. Farklı bağlama biçimleri var. *Uzun bezin kendisi* pallu'dur diyenler, arkadan sarkan *uç bölümü pallu'dur* yorumunu yapanlar...

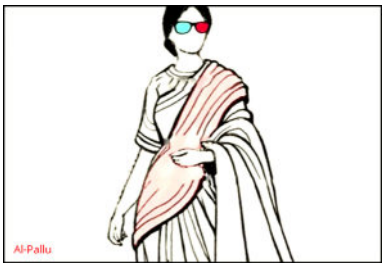

Laz - Dans eden tanrıça (Bur-Vati) Esmer Kadın

Lulita, mfn. moved or tossed about, agitated, swinging to and fro, dangling, fluttering, heaving, waving, tremulous, MBh.; Kāv. &c.; (ifc.) touched by, come in contact with, Śak. (v.l.); BhP.; ill-arranged, dishevelled (as hair), Ritus.; hurt, injured, crushed, destroyed, MBh.; R. &c.; fatigued, unnerved, Mālatīm.; agreeable, pleasing, beautiful, W. (w.r. for *lalita*?); n. movement, motion, Uttarar. **-kuṇḍala**, mfn. having dangling earrings, Kathās. **-pallava**, mfn. (a wood) with waving twigs, Bhaṭṭ.

Laz Pallava (Dans eden 'kaltağın' elindeki iki dalı veya 'sopayı' sağa sola sallaması.... Katha, Kadam

İlgi odağım *Sare elbisesi* veya *pallu* kumaşı olmadığından bunları "es geçiyorum". Üzerinde durduğum nokta Hint kültüründe *sare* veya *alpallu* giysisinin *kimin üzerinde anlam kazandığı* ve sözcüğün başına niçin "Al" önekinin geldiği...

Sare-alpallu giysisinin üzerinde anlam kazandığı en önemli kesim *Lâsa dansçıları*.

Lâsa, Hint kültürüne özgü özel bir dans çeşidi. *Tanrı Şiva* ile *tanrıça Parvati*'nin birlikteliğini, tevhîdini betimliyor.

Kıvrak vücut hareketleri, vücut pozisyonları, parmak titreşimleri ve ayak hareketleriyle gerçekleştirilen özgün bir kareografi...

Türkçemizdeki "*Kız... Ne kırıtyon ööyle*" ifâdesi o kültürün bir yansıması.

Lâsa dansçılarına; *Şiva-Parvati* veya tanrı-tanrıça birlikteliği felsefesine inan kişilere Lâs deniyor.

Lâsa dansı, Şiva-Pervati ikilisine karşı duyulan bir şükrân ibâdeti... İnsanlar şarkı söyleyerek, dans ederek, kurbanlar kesip yiyecekler sunarak onları hoşnut etmeyi düşünüyorlar.

Kıvrak *katha dansını* gerçekleştiren kadınlar Lâs, ilk Yaratıcı'nın "tanrıça" olduğuna inanan kişiler Lâs, "tanrı-tanrıça birlikteliğine inan kişiler Lâs, tanrı ve tanrıçanın *Kai-Lâsa Dağı*'nda ikâmet ettiğine inanan Budistler Lâs...

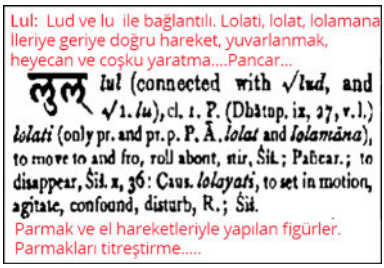
Lul: Lud ve lu ile bağlantılı. Lolati, lolat, lolamana
İleriye geriye doğru hareket, yuvarlanmak, heyecan ve coşku yaratma....Pancar...

लुल् *lul* (connected with √*lud*, and √1. *lu*), cl. 1. P. (Dhātup. ix, 27, v.l.) *lolati* (only pr. and pr. p. P. Ā. *lolat* and *lolamāna*), to move to and fro, roll about, stir, Śiś.; Pañcar.; to disappear, Śiś. x, 36: Caus. *lolayati*, to set in motion, agitate, confound, disturb, R.; Śiś.

Parmak ve el hareketleriyle yapılan figürler.
Parmakları titreştirme.....

Biz Türkler, yüzlerce Hint coğrafyası mezhebinin inanç farklılıklarını çok da dikkate almayarak genellemeler yapmışız.

Tanrı-tanrıça ikilisine inanıyorlarsa, kadınlara düşkünlerse, kırıtarak dans ediyorlarsa, giysilerinde vücutlarının üst bölümünü çıplak bırakıyorlarsa, göbek deliklerini gösteriyorlarsa, *Ka-Lâsa* adını verdikleri "yaratılış vazosunu" kutsuyorlarsa, evlerinde tapındıkları tanrıça altarları, sakça gözleri, "sarantaları" varsa, "nehirleri, ağaçları veya dağları Tanrı olarak" görüyorlarsa, Lingamı, Sulukule'yi, Bargûle'yi, Alpullu'yu kutsuyorlarsa hepsi *Lâs*...

Lâs kavramına, etnik kimlik olgusuyla yaklaşmak doğru değil... O, *Pal-lu* veya *Al-Lâs* felsefesi çerçevesinde şekillenen mitolojik bir inanç veya kültür.

Uzun târihî süreçte Türkler de dâhil pek çok kavim *Lâs* inancı ve felsefesi içine girmiş, çıkmış... Veya bu inancın içinde kalarak varlığını sürdürmeye devam etmiş.

Kimse Hint toplumu ve kültürünü *Lâs* olarak tanımlamıyor ama Yahûdiler, Hristiyanlar ve son olarak Müslümânlar bu inanç çerçevesinde kümelenen kabîleleri her zaman *Lâs* olarak tanımlamış ve kınamış.

Bir de şu var. "*Pal-Lu* / *Al-Lâs* felsefesi" ile onun "literâl anlamı" arasında ayrım yapmak gerekiyor. *Pal-Lu* veya *Al-Lâs* aynı zamanda anne-babamıza bir atıf. Biz onların ürünüyüz.

Bu anlamda, yeryüzündeki bütün insanları, canlı varlıkları ve bitkilerin hepsini *Al-Pallu* olarak görebiliriz. Veya *Al-Lâsû*....

Arapların "*Levlâke Lâs lemâ haleken'nâs*" (Lâs -dişi üreme organı- olmasaydı, insanlık olmazdı) sözü buna işâret ediyor.

Dünyadaki bütün insanların *Lâsû* olmaları onların "belli bir anadan doğdukları" anlamına geliyor, ama konumuz bu değil.

Al-Pallu sözcüğündeki "Al" öneki gizemini korumaya devam ediyor. Pal, erillik; Lû dişilik prensibi *tanrı* ve *tanrıça* kavramlarıyla tanımlanırken acaba "Al" önekine niçin gerek duyulmuş olabilir? Bunu bilmiyoruz, kaçınılmaz olarak sübjektif değerlendirmeler yapacağız.

Pallu adı verilen gelinlik veya yüz örtüsü Hindistan'da da "kırmızı renk" olarak kullanılıyor, fakat *Al* sözcüğü "kırmızı" anlamında değil.

Al-Pallu'da kırmızıyı betimleyen fonotik ses *Lû*... *Al* sözcüğünün başka bir şey olması lâzım.

Kaynakları incelediğimizde Al'ın "Alâ" ile ilişkili olabileceği anlaşılıyor. Alâ veya İlâ ile... Araplar bu sözü *İlâh* veya *İlâhe* olarak betimlemişler.

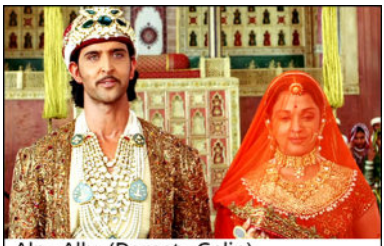
Alp - Allu (Damat - Gelin)

O zaman Hint kültürü açısından *Alpallu*'yu şöyle anlamamız gerekiyor: *İlâhe Pallu*....

Tanrıça'nın Pal'ı ve Tanrıça'nın Lû'su.... Tanrıça'nın Pal'ı tüm erkekler... Lû'su tüm kadınlar...

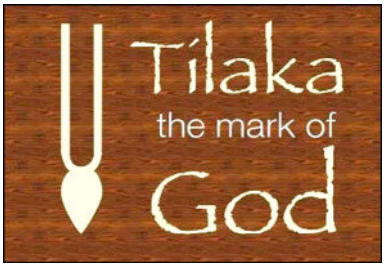

Veya Tanrıça'nın Pal'ı erkeklik, Lû'su kadınlık prensibine işâret....

Pallu sözüne *Al* (*İlâhe*) öneki getirilerek dünyadaki *dişilik-erkeklik* prensibinin ilk kaynağının "tanrıça" olduğuna vurgu yapılıyor.

Bizim ve Hintlilerin *Al-Pallu* algısı aynı değil. Kavramı onlardan almış olsak bile başka bir anlam çerçevesinde yeniden şekillendirmişiz. *Alpullu*; "kırmızı gelinlik", "kırmızı duvak" veya kına gecelerinde kullanılan geleneksel "kırmızı renkli yüz örtüsü" demek...

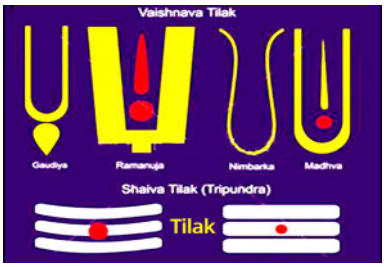

Unuttuğumuz bir tekerlemedir, *Alpullu*'yu çok iyi tanımlıyor:

Bir pullu baş, bir tencere aş. Al sana düğün...

Pālū (पालु): Küçük dere balığı

pall, v. *pawl* (W. *pallu*, to fail; *pall*, loss of energy), to cloy; to weaken or impair; to dispirit; to grow vapid; to lose strength or taste: **pal'ling**, imp.: **palled**, pp. *pawld*.

Pallu: Kişinin enerjisini kaybetmesi

sal cult of the religious world, phallism. Paul is Pala, or Phul, or Phulu, or Pul, or Phallu, or Palu of the Old Testament; the "p" being sometimes hard (as our "p") and sometimes soft as in the "ph" or the open P, our "F."

He is even openly described in language commonly used to describe the Phallus as "Bald," or Bald-head, and we remember the Tonsure of Siddartha (p. 162, Part I.), the "Rosh Geeza," bald or shaved one, or Korah, the ribald epithet applied by children to Elisha (see p. 163, Part I.). He is further described as short of stature with a prominent nose, a common description of the phallus; in fact, he was the "Adam," the "Red," or "Naked" one (see p. 143).

Pala, Pallu
Çıplak,
Çıplak başlı
Dazlak veya
traş olmuş biri
Adam
Kırmızı
Çıplak olan

Gerçeklik betimi, her zaman bir şeylerin eksik kalması veya yanlış tanımlanması nedeniyle fizikî dünyada somut olarak görünen nesnelerle, anlatılan veya okunan bilgilerle güç kazanmıyor. İçeriği doğru veya yanlış, gerçekliği belirleyen asıl faktör, inanç... İnsanoğlu çok ileri gelişmelerle uzayda yaşanacak şehirler kursa dahî kanaatlerin oluşmasında "inanç" üstün olma özelliğini korumaya devam edecek.

Artık kim, her neye inanıyor ise.

Pall, (pawl) *n.* [A.-S. *páll*, W. *pall*, L. *pallium*, cover, cloak, mantle.] A cloak; a mantle; — a large, black cloth thrown over a coffin at a funeral.

Manto -- Siyah pelerin

Phurah (pur-ah, male-female)
Pua, Phurah, Puah
Puah (male-female)
Pul, Pala (male) Pul, Pal, Pala, Pallu (erkek)
Pur, Pala

Tibette Pal tanrı anlamında

Paltiel (" Pul " is the god in Indian language)
Palutite, Para (" Pal " is the god Ti (China) and El (Asia)
Paphos
Para (Pala)

Mezhepler, inanç alt grupları, coğafi bölge, ülke ve döneme göre dişi veya erkek olarak algılanan...

Palu di Dios (tree of God)

and P, feminine and masculine, Saul and Paul, Salu and Palu, Phillis or Phyllis and Philip,

the Buddhist pālā kīrtana. It is thought that the Bauddha pālā kīrtana is a very recent invention and that the first Bauddha pālā kīrtanas were composed in the 20th century, as a consequence of the flourishing of Buddhism following the revival of 1856. Supposedly, a

Palasi veya Palla, (Pallu): Pala'yı eğlendiren, onu yiyen....

1757. 'Palāśī' means 'eater or enjoyer of Pala.' Pala means 'flesh', and pala stands for Para (Highest) 'aś' *r* and *l* are often interchangeable in Sanskrit and the root 'aś' may mean 'to reach' as well as 'to eat.

Palasi: Yiyici... Pala'yı eğlendiren.. Pala, "et" anlamında
Pala, "Enyüksek olan" anlamına gelen Para'ya karşılık gelir. Sanskrit çede "r" ve "l" harfleri yer değiştirebildiğinden bu böyledir.
"As" veya "asi" soneki, "erişmek" veya "yemek" anlamındadır.

Pāṇḍuraṅga Vāmana Kāṇe, History of Dharmaśāstra

The Pala Empire was a Buddhist supreme power in ancient India. The term 'Pala' means protector and was used as an ending to the names of all Pala monarchs. Palas were the follower of the Mahayana and Tanric school of Buddhism. Gopala was the first ruler of the dynasty.

Pala - Koruyucu, Himaye eden....

Eugen Hultzsch · 1890
Tamil and Sanskrit: Inscriptions from Stone and Copper-plate

The word "iluppai - pal" means, "milk of the tree"
İluppai= Zeytin ağacı,
Pal: Onun sütü anlamında
veya zeytinyağı.
Pal ağacın içinden, meyvesi zeytinden gelen süt, sıvı
Pallu "Ballı" anlamında. Pallu veya Ballı
hem dişi, hem erkek için ortak bir nitelik....

Pal --- Çoban

The most prevalent word in Uttar Pradesh is Pal or Baghel. Many of this community add the words Pal, Rajpal, Pali or Baghel to their names. *Pal* means one who rears sheep or cattle and Baghel is equivalent to lion. Endowed with the strength of a lion, whether they call themselves Pal or Baghel they take pride in calling themselves Kshatriya, Marhatta, Rajput or Thakur. Their genealogy would reveal that they belong to a branch of Kshatriyas.

Pal: Koruyan, hami, savunan, yöneten, hükmeden

Halumatha is a denomination of the Hindu religion mainly followed by Kurubas and Other Backward Classes. The majority of members of Halumatha are followers of Advaita and Nature Worship. Halumatha or Palamatha means beliefs of the protectors of the society. In Sanskrit Pal means protect, defend, rule, govern etc. Matha means group view, belief, doctrine etc.

Pal means friend or protector – one who takes care of you. Be a *Gopal (go-pal)*; be a friend in Knowledge.

Pal, Pallu: Refikası, eşi, arkadaşı, yoldaşı,
yol arkadaşı, hemdertlisi, hayat arkadaşı
Gopal, Gopil, Kopil, Kankası, ahret arkadaşı,
ahretliği, karısı veya kocası

Kırmızı Pula

पुल *pul* [cf. rt. *pṛi*], cl. 1. 6. 10. P. *polati, pulati, polayati*, &c., to be great or large; to be lofty or high; to be piled or heaped up.

Pula, as, ā, am, extended, wide, vast, great, extensive; (*as*), m. erection of the hairs of the body (considered as a proof of exquisite delight); horripilation; N. of one of the attendants of *Śiva*; (*ā*), f. the soft palate or uvula.

Uzamış, geniş, enli, büyük, hacimli
(alınan zevk nedenile vücut kıllarının diklenmesi)
Şiva'nın müdavimi, küçük dil veya "soft palate"

Pal, tanrının sıfatı...
Tanrının insanlığın rehberi, dostu, yoldaşı
koruyucusu olması

(The Mind and Thought of Tiruvalluvar)

The third term Pal means divison or distribution in Tamil (Pal is really Pakal, derived from paku, to divide: note the divisions of the Tirukkural into three parts or pals). It corresponds to the Personal-Impersonal Aspect of God, to God as Friend and Guide and Companion, as Dispenser of Mercy

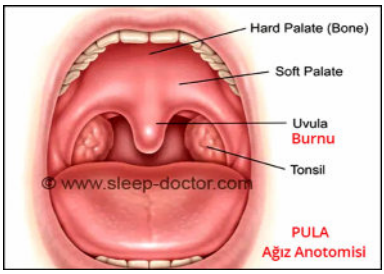

Paluka

Pulaka, *as*, m. erection or bristling of the hairs of the body (considered by the Hindûs to be occasioned by delight or desire rather than by fear), a thrill of joy or of fear, horripilation; a species of edible plant; a kind of stone or gem; flaw or defect in a gem; any kind of insect or vermin infesting animals; a ball of bread and sweetmeats with which elephants are fed; yellow orpiment; a Gandharva or heavenly chorister; a wine-goblet or glass; a species of mustard; (*am*), n. a species of earth (= *kanku-shṭha*). — *Pulakâkulâkriti* (°*ka-âk*°, °*la-âk*°), *is*,

Pulu = Puru

पुलु *pulu* = *puru* (in particular comps.). — *Pulu-kāma*, *as*, *ā*, *am*, Ved. having many desires, covetous (Sāy.) = *bahukāmanā-vat*. — *Pulv-agha*, *as*, *ā*, *am*, Ved. doing much evil.

Pek çok isteği olan, aç gözlü, hırslı

Pallava - Soyunma, elbiseleri çıkarma

Hindi pallu (पल्लू)/palla (पल्ला) is from Sanskrit pallava (पल्लव), which means strip of cloth (also a bud).

Pallu (Tamil): an old dramatic form of Tamilnadu. It is said to have evolved out of the ancient 'ulattip-pattu' form of songs which were sung by the wives of peasants. The typical story tells of a peasant with two wives, the quarrel between them, how one takes the side of the husband but the other does not when the local zamindar intervenes; finally, amity between the wives is restored. In its developed form, 'pallu' became a song-based dramatic form.

Şarkı

Pallu: Diş

nonyms include regional, stylistic or social variants, e.g. **palu**, **pallu** 'tooth', **kayi**, **kay** 'hand', **trāgu**, **trāwu** 'to drink' etc. He has also coined many native translation equivalents of Sanskrit words taking the originals from Amarakōśa. (iii) The same author also wrote

Pallu, Sari elbisesinin uç kısmı

according to society today and according to them. One group drew a woman dressed in a sari standing next to a house and a *shiva lingam* (representation of the Hindu god Shiva). Her *pallu* (end of the sari) is pulled over her head in modesty and her hands are held together in prayer. The next image, of contemporary society's ideal, shows a woman with a handbag positioned next to floor plans of a home and an office. She is dressed in a salwaar kameez and her hair is untied.

Pala-O --- O-Palim Al-Pala, O-Palim - Ol Pallim

Egypt is ample proof of this. The name in hieroglyphics is Para-O, or in the Bible Phara-Oh; but as Egyptians had the same sign for R and L, it was Pala-O or Phala-O, the lingam and yoni, which was used in a reversed form by the Hebrews in describing the woman-man disease syphilis, O-Phala, or plural O-Phalim, as seen also in the double-sexed Amazon-Queen Omphalé. So Pharaoh was a creative or double-sexed god. His crown was

Tevrat'ta Pallu veya Palu diye geçer.
Pala-O IO ile aynıdır.
Pala, Yusufun adıdır ve aynı zamanda
İbrani tanrısının....

We see the indifferent use of P and Ph and the double and single L in the phallic name in the Old Testament sometimes written Phallu or Palu and sometimes Phallu or Phalu. Phala-O is identical with IO, the first part of the name Joseph, and the name of the Hebrew god.

Palu - Phallos

Palu and Phalu also spelt Pallu and Phallu, just as the Hindu word Pala has one "l" and uses the hard "p," while the Greek corruption Phallos, or Latin Phallus, have two "l's," and use the Φ or Ph form of "P." These words, of course, are the phallus, the god symbol most widely worshipped of any in the world. The Hebrews also gave it the form Salu

"Al" renkli....
Phallus veya Lingam'dan kinaye
onun hatırlatıcısı olarak

leaves of the phallus, which generally consisted of red leather, and was attached to an enormous pole, were the Phallophoroi. Phalli were on those occasions worn as ornaments around the neck, or attached to the body. Aristotle traces the origin of comedy to the ribaldry and the improvised jokes customary on these festivals. Phalli were often attached to statues, and of a prodigious size; sometimes they were even movable. At a

Pallus'tan kinaye elbise yapmışlar...

Pallu, kraliyet simgesi, ataları temsil etme veya tanrısallığı.....

Pallas, *Pallados*

Pallu or Phallus Philistim

Phallic Worship . Pallu . veneration of the father as the generator , the priest , and Phallus (oaldus , membrum virile) representation the ruler .

Pallu, Phallu

PALLU, PHALLU, } "he splits, or divides," also "he is distinguished, or wonderful beyond measure;" פָּלַח, *palah*, "he divides, cleaves, or furrows," or "he ploughs, or cultivates, the ground;" פָּלַל, *pallal*, whose meaning is similar to פָּלַס, *palas*, "he tears, or cuts into, or breaks through;" פָּלַשׁ, *palash*, "he breaks through;" or פָּלַח, *palach*, "he is round and plump."

Thomas Inman
Ancient Faiths Embodied in Ancient Names: Or, An Attempt to Trace ..., 2. cilt

Pal: Bal..... Li: Parmak Guli: Parmak
Palli veya Pallium: Vestis Pura (Şiva'nın giyisisi)
İç giyisi ama sembolik olarak dış pelerin.
Kırmızı gül elbisesi, kişinin değil Şiva'nın elbi
Bergule - Baraguli - Derrule - Amiculum - Amicule

Amiculum linteum . *Apul.* Veſtis linea, religioſaq; . *Suet.* vndè Linigeri dicuntur à *Iunon.* Sacerdotes: Veſtis pura . *Virg.* qua ſacrum celebraturus diebus feſtis amiciebatur, quam candidam fuiſſe afferunt: Caſiola . *Iſid.* Pallium ſacrum .

Kutsal Giyisi, Siyah Pelerin, Pallium Sakrum, Cicipus
Kuyruk Sokumu giyisisi, Bal-Parmak, Şiva'nın giysisi

Kuru Picrorhiza / Sakuladani /

Bargule - Hünnap

Bargule - Hünap

Mehboob-i-illahi
Beloved God
Maşukullah
Asek (Asyik): Wholly devoted
Baba Asyiki, Baba Aşiki
Baba Aski, Âşıkî, Baba Eski
Tanrı'ya Âşık Baba veya Bava

Rengi "Sarı" gibi gözüküyor ama, aslında onlar da "AL" veya "Kırmızı"...
AL, "Fizik Ötesine" ait özel bir renk. Yeşil, mavi veya siyah... Hepsi "AL"...
AL "renk" de değil, Tanrı'yı simgeleyen içsel, düşünsel bir betimleme.
Al-Pallu, "Tanrı'nın rengiyle boyandım" demek... Yani, Sıbgatullah...

Mumluk ve Baş Şahidesi (Babaeski'deki Eski Baba)
mezarı geliyor aklımıza. Eskiden mumluğun benzeri orada da vardı.)

Summer Institute of Linguistics Publications in Linguistics - Sayfa 212

Shin Ja Joo Hwang · 1987 · Snippet görünümü

İÇİNDE BULUNDU – 212. SAYFA

Thus , the example from Lozoua Dida seems to be derived from a structure such as : o **cità** [**pàlù** sla] he come NEG house build SV NEGO ' He is not coming to build a house ' , which is certainly reinterpreted as : ' He will not build a house .

Lozua Dida, adlandırması, o cita [pàlu sla] gibi yapılardan gelmektedir.

West and Central India, Human Development Report, 2002.
S Venkataiah

There is no 'purdah' system, except that women (belonging to all castes/religions) cover their heads with the saree 'pallu'.

Purdah sistemi yoktur. Fakat bütün kadınlar (hangi kasttan veya dinden olursa olsun) başlarına "sari" elbisesinin ayrı bir parçası ve onun tamamlayıcısı olan "pallu" takarlar.

We do not know when the Phallus came to be placed on the *Samādhis* and we have no evidence to show if it was placed on the Chaityas of all the dead.[1] According to the *Satapatha Brahmana*, circular mounds (resembling the Phallus) were erected over the remains of the dead by the *Asuras* and these *stupas* were objects of worship. The principal dead might have been honoured with bigger *stupas*. In course of time, it is likely that the Phallus was placed over the buried remains instead of a *stupa*. In the long run, the Phallus was extended to represent the principle of the creation of the universe. So creation stood over destruction!

Stupa'lar mezar ve tapınma nesneleri idi. Ölü önemli bir şahıs ise Stupası daha büyük yapılırdı.

Allat is extremely important for those Sufi's who wish to know the quintessence and ultimate secret in Sufism. Prior to Muhammed, Hindu merchants would pass through Mecca, ancient Vedic Texts refer to Mecca as a place where Alla the Mother Goddess was worshiped. In Sanskrit Alla means Mother, and this name is connected to the Hindu Goddess Ila who was the consort of the God Shiva, in His form known as IL. Some Islamic scholars believe that Allah is a contraction of the Name Al Illah which connects it even more to the Hindu Goddess.

Alla, Ila, Al, IL
Şiva'nın karısı .....

The Mother Goddess: A Study Regarding the Origin of Hinduism

Sadanand Kashinath Dikshit · 1970 · Snippet görünümü

İÇİNDE BULUNDU – 53. SAYFA

And it is well - known that in **Sanskrit** , **Allā** , (like Akkā) , signifies Ambā (= ' **Mother Goddess** ' or a ' mother ') . According to Pānini , the vocative of **Allā** becomes **Alla** , like masculine names ending in a , rather than Alle like the feminine ...

Şiva ve karısı Parvati (Kırmızı Al-Pallu'su ile birlikte

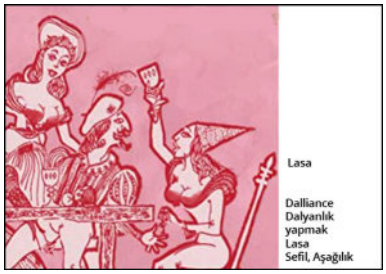
Lasa
Dalliance
Dalyanlık
yapmak
Lasa
Sefil, Aşağılık

Kına yüz örtüsü
Kına duvağı
Pallu
Alpullu
Pal=Lus, Pal ve Lus
Al ve Pallu
Alpal ve Lu
Al-Pal ve Lu
Lingam
Kai-Lasa
Tanrının ruhu ve Lasa
Tanrı ve Tanrıça
Prusa ve tanrıça
Şiva ve Parvati
Tav ve Hid, Tevhid
Bargule
Çir ve O, Kır+O
Pi ve Lu

İpek Pallu bezi ve püskülleri

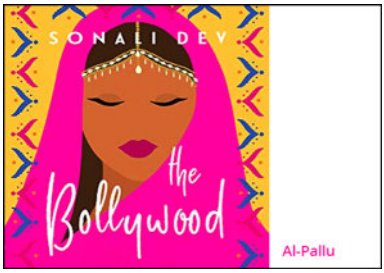
SONALI DEV
the
Bollywood
Al-Pallu

Sakça Gözü, Tanrıça Al-Şiva ve Bakti, Pallu Giyisisi

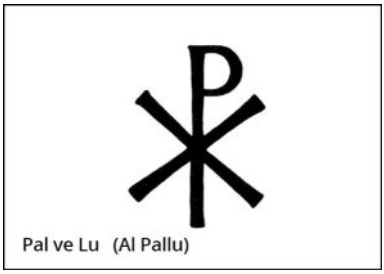
Pal ve Lu (Al Pallu)

"Bind" Kırmızı "ben"...
Kadının evli olduğunu
gösterip onu koruyan işaret
Bind-Allı - Herkesin içinde "Kırmızı Benek"

14.1.2021

Hüner Abi,

"Alpallu ve Lâz" başlıklı yazınızı okudum. Öncelikle tebrik etmek isterim. Elbette dilin Allah'ın bir hikmeti olduğu hususunda söyleyeceğimiz bir şey olamaz.

Hocaların hocası olarak anılan ilâhiyatçı Hüseyin Atay, "Ben" adlı kitabında müstakilen "Dil" başlıklı bir makaleye yer vermiştir. Burada insanoğluna (yani Âdem'e) ilk dili öğretenin *Allah* olduğundan bahseder. Allah'ın Âdem'e bütün adları öğretmesinin, *bütün dilleri öğretmesi anlamına gelmediğini* ekleyerek, Allah'ın insanoğluna dil yaratma yeteneği verdiğini, söyler. İnsanların dünyaya yayılmasıyla her toplumun kendi dilini, Allah'ın vermiş olduğu yetenekle kendisinin oluşturduğunu ifâde ederek bir milletin millet olabilmesi için en önemli öğenin *dil* olduğu tespitinde bulunur. Dil olmadan, mânevî birliğin sağlanamayacağını belirtir.

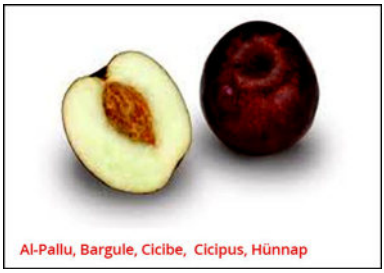

Dili meydana getiren *kelimeler* âdeta düşüncelerimizin üstüne geçirilmiş, görünürlüğü sağlayan, topluma karışımı gerçekleştiren kıyâfetlerimiz gibidir. Bu çerçevede kelimelerimiz ve onların anlamları niyetlerimizi, heyecanlarımızı, heveslerimizi, değerlerimizi ortaya çıkartır. Bunlar kelimelerin gücüdür.

Ancak dil ve kelimeler hep din eksenli değildir. Yâni her kelimenin dîne, dînî bir sembole dayanması gerekmez. Eğer her kelimeyi dînî bir metafora bağlamaya çalışırsak bu durum bizi içinden çıkılamaz bir sürece, kısır bir döngüye uğratabilir. Kelimelerle dîni anlatabilir, yaşayabilir, mânevî birliği sağlayabiliriz, ama her kelimeye mânevî an-

lam yüklemek gibi bir ön şart, elimizi ayağımızı bağlar. Her kelime için mânevî düzlemde anlamsal değerler üretmeye çalışmak bana göre zaman içerisinde *anlam yitimine* yol açabilir. Bunu yaparken doğru bir adım attığımızı düşünsek de bu doğru adım bizi yanlış yönlere sürükleyebilir. Bunu, Heidegger'in "*doğru bir adım attı ama yanlış yönde*" sözüne bir atıf olarak söylüyorum.

Eğer dilimizin kelimelerini kendi ekolojik dünyasından farklı kültürlere doğru yola çıkartırsak, özgünlüğümüzü, asırların getirdiği birikimlerimizin egemenliğini de yitiririz gibime geliyor. Bunu yaptığımızda hedefimiz olmasa da bizim amaçlarımızı, niyetlerimizi mânevî heyecanlardan ve arzu edilen rotadan siyasî bir düzleme kaydırabilir. Oysa mânevî dünyamızın hiç olmaması gereken yeri, siyasî düzlemdir.

Çünkü siyâset hangi çağın içerisinde yaşarsa yaşasın, gelişsin kapitalist bir ruh taşır. Her siyasî düzlemde ekonomik bir arzu, kâr elde etme dürtüsü bulunur. Siyâset, işine yarayan her şeyi pazarlar. Gerekliliğine ve kâr getireceğine inanıyorsa mânevî alanı dahi pazarlamaktan çekinmez.

Kelimeleri *yalnız bir alanla etiketlediğimizde* "içeriği ortadan kaldırırız" endişesi taşımaktayım. *Etiketlemek*, "onun taşıdığı anlam dünyasının da bir ürün olmasına aracılık eder mi" diye endişelenirim. Kelimeler gücünü, yılların birikimi ile damıtılmış özgünlükten değil de, *yalnızca bir alana zorla hapsedilmiş zorlamalardan alırsa*, makullüğünü ve makbullüğünü yitirebilir. Bundan zarar gören yine mânevîyat olur, diye düşünüyorum.

Neticede *mânevî alana ircâ edilmiş anlam* eğer gerçekte böyle değilse, insanlığa felsefe ve kurtuluş reçetesi olarak sunacağı verimli bir alan bulamaz. Günümüzde bunun korkunç sonuçlarını görmekteyiz. Türk ve İslâm kimliğinden uzak bir estetiksizlik ve zevksizlikle inşâ edilmiş, Osmanlıca terkipli bir isim koyarak, *yalnızca etiketleyerek* içi boşaltılmış bir anlam dünyası oluşturan lüks siteler hangi derdimize derman...

İnsanlığa hangi Türk ve İslâm felsefesini, değerini mesaj olarak sunuyor? Allah'ın vâz ettiği hangi değeri simgeliyor? Hangi toplum bunları hayranlıkla örnek alıp kendi mânevî alanına eklemlendirmek istiyor?

Tamamen eleştirilen Batı tarzında oluşturulmuş, dekore edilmiş, ama adını *İslâmî bir terkipten almış*, "Osmanlı mutfağı sunduğunu iddiâ eden" ve günümüzün yeni tip insanlarının hınca hınç doldurduğu lokantalar içerisine mescit de açınca hangi anlam yükünü genç nesillerin beynine nakşediyor?

Kâr etmek uğruna kelimelerin içini, anlam dünyasını boşaltmak değil midir bu? Amaç, Müslümân olarak Allah'ın rızâsından ziyâde pazarlananların değişim değerini, ya da kısaca fiyatını âzamî rakamlara yükseltmek olmaz mı?

Yeni bir şey üretmeden eskiyi evirip çevirip farklı bir formda sunmak, toplumu maddî yoksulluğa sevk ettiği kadar, aynı zamanda o maddî yoksulluk, eşitsizlik, haksızlık ve hukuksuzluk sorgulanmasın diye *fikrî yoksulluğa da* mahkûm etmektedir.

Elbette, dünyada "her tabii şey" İslâmidir. Süflî değil ulvî duyguları yansıtır. Bu yaratılış îcâbı böyledir. Ancak biz özgün olan her şeye, bazı anlamları fazladan yükleme gayretine düştüğümüzde ulvîlikten süflî olana doğru meyl edebiliriz. Biz hayatın ve bilginin merkezine Allah'ı ve onun vâz ettiği hayat formunu koyduğumuzda sûni olan her şeyden kurtulmuş oluruz. Dili Allah'ın bir hikmeti ve mûcizesi olarak görüyorsak *her kelimenin altında tekrar tekrar Allah'ı bulma çabasına gerek yoktur* diye düşünüyorum. Allah'ın yarattığı ve insanoğluna öğrettiği kelimeler için yeniden bir koruyucu zırha, dokunulmazlığa ihtiyaç duyulmamalıdır.

Birçok şeyi, bazen kelimeler de anlatamayabilir. Yâni birçok şeyi anlatmak ve anlamak için kelimelere ihtiyaç da hissetmeyebiliriz. Zaten dil ve kelimeler aslında birçok şeyi de kapsamayabilir. Kelimelerin kapsamaması onun yokluğunun delîli değildir. Yaşadığımız çağda her şeyin, *her derdin dille çözüleceğine inanmak* gibi bir yanlışlığa da dikkat çekmek isterim. Çok şeyi dile getirmek lafazânlıktır. Dil, hâlden kopuk yaşayamaz. Eskiler *lisân-ı hâlden* bahsederken *dile, kelimelere ihtiyaç hissetmemeyi* anlatmıyorlar mıydı? Sözün hayat kaynağı *hâldir*, hâlden hâle, hâlden kalbe ve *kalpten de kalbe* sirâyet etmek kelimelerin anlamında hep mânevî bir ipucu bulmaktan daha önemlidir, diye düşünmekteyim.

Kelimelerin muhtevâsına zorla bir şeyler enjekte ettiğimizde, aslî anlamın *hâlden* ve *kalpten* uzağa düşme tehlikesi oluşur ki, hâlden ve kalpten uzağa düşen kelimeler de kokuşmaktan veya çürümekten kurtulamayabilir.

Böylesi bir tehlike karşısında *susmak ve olanı kabullenmek en doğru iştir demenin* "akıl kârı" bir şey olduğu görüşündeyim. Sessizliğin kalbindeki sükûnet, dinlemeyi ve doğruya erişmeyi daha da kolaylaştırır.

Bu doğrultuda ben, "*Allı-pullu*" mecâzî sıfatından türetilmiş, bu sıfatın çeşitlendirilmesi ile derinliğine incelenmiş, folklorik, toplumsal, kültürel ve değerler dizini üzerinden bizim özgün anlam ve içeriğimizle ifâdesini bulmuş bir *Alpullu*'nun kalbimizdeki sükûnete yardımcı olacağını düşünüyorum. Benim için, "Alpullu" ifâdesini bu dil anlatmakta âciz kalıyor... Ona biraz *hâl* ve *kalp* katılmış olduğunu görmek isterim.

Mehmetali Alacagöz

Monier Monier-Williams
A Sanskrit-English Dictionary: ...
with Special Reference to Greek, Latin
1872, s. 87.

अल्ला *allā*, f. a mother; voc. *alla*.

Lucia (Lusia, Lâsia, Lice, Lise, LC)

Bu ad Lâtince *lüx*, *lücis*, *lucere*, *lüceo*, *lücius* kelimelerinden türetilmiştir ve "*ışık, parlaklık, açık, parlak, parlayan, ışıkla dolu*" anlamlarına gelir.

Proto-İtalyan dilinde "louks" ve Antik Yunancada *leukos* sözcüklerinin karşılığı olan "beyaz, hafif, parlak" mânâsındadır.

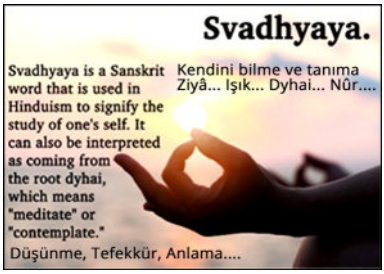

Roma târihi boyunca *Lucius* kelimesi, *Gaius* ve *Marcus* sözcüklerinden çok daha fazla kullanılan bir *prae-nomen / göbek adı* uygulamasıydı.

Lucia adı, beşinci yüzyılda gerçekleşen Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sağ kurtuldu ve modern zamanlara kadar gelebildi.

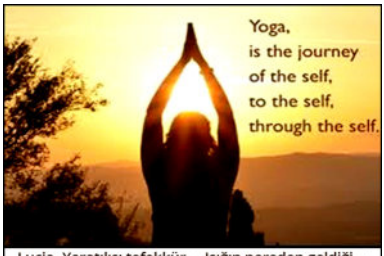

Lucia -Yaratılışı tefekkür.... Işığın nereden geldiği.....

Şehît Lucian olarak bilinen Antakya'lı *Azîz Lucian* bir Hıristiyan din adamı, ilâhiyatçı ve şehîtti. Hem ilmî kâbiliyeti, hem de münzevî dindarlığıyla tanınmıştı.

Lucius Licinius Lucullus (MÖ 118-57 / 56), *Lucius Cornelius Sulla* ile yakından bağlantılı, geç Roma Cumhuriyeti'nin iyimser bir politikacısıydı. *Lucia Visconti* (1372-1424): *Milan* lordu "Bernabò Visconti" ve karısı "Beatrice Regina della Scala"nın kızıydı.

Sevda Tepesi - Işığın nereden ve nasıl geldiği....

Fâtima Lucia... Dînî adıyla söylemek gerekirse, "*Îsâ ve günahsız Kâlp, Râhibe Maria Lucia*"... O, bir *Katolik Karmelit râhibesiydi* ve 1917'deki *Marian* mûcizesine tanıklık eden üç çocuktan biriydi." (NameDoctor, 2021)

Sözcüğün değişik yazım biçimleri var: *Lucia, Lucy, Lucie, Luusia, Luussia, Lusi, Lussi, Luusi*... Farklı dillere gidildiğinde bunlara onlarcası daha ilâve edilebilir.

İtalyanlar *Lucius*'un *feminin* şekline *Lucia* diyorlarmış.

Lucius > *Lusyus*... (maskülin)
Lucia > *Lusya*... (feminin)

Lucia > (1) Bâkire, (2) Bâkire; Selanik'te şehît düşen (3) Bâkire, Roma'da şehît düşen. Dînî inançları nedeniyle öldürülen kişi. (4) Bâkire; Campania'da şehît düşen kişi (5) Roma'da asil bir başhemşire; şehît, (6) Bâkire; Syracuse'de şehît düşen (7) Bâkire Azîze Lucia Festivali, (8) Bâkire; Antioch'ta şehît düşen. (Smith & Cheetham, 1880)

Luciana > (1) Afrika'da şehît düşen (2) Kostantinopolis'te şehît düşen.
(Smith & Cheetham, 1880)

Lucianus > Sicilya'daki Leontium'da görev yapan papaz. (Smith & Cheetham, 1880)

Bu alıntılardan, Roma zamanında inançları nedeniyle öldürülen azîz ve azîzelere "Lucia" veya "Lucianus" adlarının verildiğini öğreniyoruz. İtalya toprakları *Santa Lucia* adlı şehir ve kasaba isimleri ile dolu. Şehît düşen azîz ve azîzelerin adlarını yaşatmak için yerleşim yerlerine vermişler.

Bu insanları kimler, neden öldürmüş?

Lucianus ve *Lucia* adları pagan dönemde tapınılan "tanrıça inancından" kaynaklanıyor olabilir. Romalılar, Hristiyanlığı kabul ettikten sonra dahî bu isimleri bir lâkap olarak sürdürmeye devam etmişler. Aynı durum İspanya için de geçerli. Kaynaklarda "*pagan tanrılara tapınmayı reddettiği için işkence*

gördü" şeklinde ifâdeler var. Anlaşılıyor ki Romalılar Hristiyanlığa geçerken epey "şehît" vermişler, fakat ilginç olan yön bu şehîtlere pagan tanrıçası *Lucia* adının verilmesi...

Genç Roma kızları putlara tapmayı ret ederek Hristiyanlık adına ölüyorlar, fakat kendilerine Hint kültürünün terimi kullanılarak *Lucian* deniyor (!)

Lucian sözü, Hint tanrı ve tanrıçalarına yönelik özgün tapınma eylemine bir atıf... *Lucia*; tanrı-tanrıça putlarına dans ederek, şarkılar söyleyerek, onlara belirli hediyeler sunmak suretiyle onları memnun etmeye çalışan *bâkire kız*, anlamında...

Şöyle de söyleyebiliriz... Siyah, koyu kahverengi, kızıl, mor veya lâcivert gibi renklere boyanan *Şiva* veya *Buda* heykellerine acıklı ve duygulu şarkılar söyleyerek bu heykellerin, putların huzurunda onları memnun etmek için kıvrak danslar yapan bâkire kızların tümü *Lucia*... ***LC***...

Romalılar/Lâtinler kavramın Hint coğrafyasından gelen kültürel arketipini görmezlikten geliyorlar. *Şehît* oldukları için bu bâkire kızlara "Tanrı'sal ışık" gözüyle bakıyor, öyle değerlendiriyorlar.

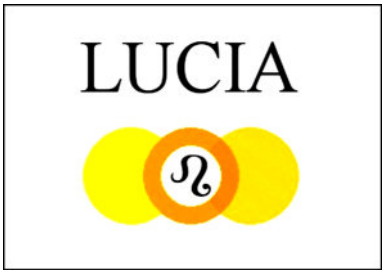

Lucia, Hint düşüncesinde olduğu gibi "ışığı sağlayan" veya "yaratılışın kaynağı" değil, "*Tanrı'ya yükselme*" objesi... İnsanın "Işığa dönüşmesi", "Nur'laşması"... "Tanrı katına yükselmesi".

Hint düşüncesinde *Lucia,* "yaratılış kapısı", "ışığa çıkma" iken, Roma düşüncesinde ölümle birlikte gelen "*ışığa dönüşme*" olarak değerlendiriliyor.

Şehît olan bâkire kızlar, onlar için "Cennetin ışığı", "Tanrı'nın ışığı", "Tanrı'nın keremine ermiş yüce şahsiyetler"...

Lucianus ve *Lucia*...

Lucianus, ilâhî ışıklara bürünmüş erkek mistik... *Lucia*, ilâhî ışıklara bürünmüş kadın mistik.

Bunun yanında, bir de "*Lusia Gelin*" diye bir ifâde var... Yaygın kullanılıyor. Ama *Lucia*, kimseyle evlenmediğine göre neden "gelin" olarak adlandırılıyor?

İşte burada, Pagan dînî tekrar ortaya çıkıyor. Kışın geldiğini gösteren *gündönümü* kutlamalarında, ışık [veya üreme] tanrıçasını temsil eden *Lucia* adlı genç kız için "gelin" tâbirinin kullanılması, onun "*Karanlık*" figürüyle evlendiği düşüncesine dayanıyor." (Bergstrom, 1991)

Verilen örneklerde *şehît* olan *Lucia* adlı rûhânî kızların "bâkire" olduklarını öğrenmiştik ama aslında tam da öyle değilmiş. Genç kızların *bâkire* ölmeleri vicdanları rahatsız etmiş olmalı ki, "*Aslında onlar bâkire değildiler, Karanlıklar Prensi ile evliydiler*" teması geliştirilmiş.

- Lucia, insanlığa *gün ışığını tanıtan*, *ışığı gösteren*, *ışıkla tanış olmasını sağlayan*...
- Lucia, inancı adına ölümü göze alarak ışığa dönüşen, Tanrı katına çıkan...
- Lucia, *ışık tanrıçası*...
- Lucia, *doğurganlık, üretkenlik tanrıçası*...
- Lucia, "nereden, nasıl geldik" sorusuyla derin düşüncelere dalma, meditasyon.
- Lucia, "Karanlık" ile evlenen... "Karanlık" ile hemhâl olan...

Öyle anlaşılıyor ki, o "Karanlık" figür, *Buda* veya Hint tanrısı *Şiva*... Karanlık yüzlü muhayyel diğer tüm Hint tanrıları... Onların siyah renkli figürleri, imgelenen veya tasavvur edilen resimleri...

- Lucia, *Gelin*.. Lucia *Bird*... Lucia *Vird*.
- Lucia, gönülleri açan *şakıyan kuş*.
- Lucia, Tanrı'dan kalbe gelen *ilhâmlar*.
- Lucia, zevk veren feyiz halleri.

Yoksa Yunus'un "*İsmi sübhân gibi, virdin mi var*" seslenişi *Lucia* mıydı?

Lucia: Mumun ışığı (Metaforlar fırtınası)

Santa Lucia

Luçia Gölü

Radicchio di Lusia

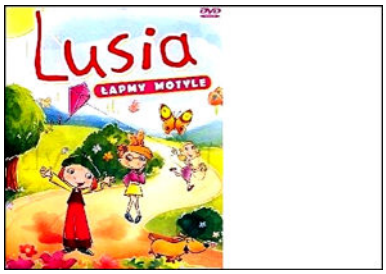

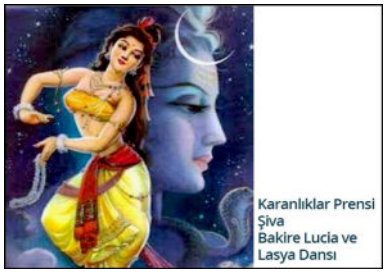

Karanlıklar Prensi
Şiva
Bakire Lucia ve
Lasya Dansı

Lucia - LC

Santa Lucia adası : Güzellik ve heybetin görüldüğü
her yerde akla LUCIA geliyor. Lucia, yani "Yaratan".....

Lucia Dansı

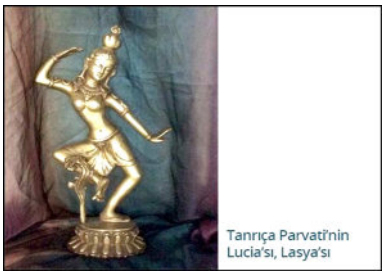

Tanrıça Parvati'nin
Lucia'sı, Lasya'sı

Hint dansçı Lasya Hristiyan dünyasında melaike oluyor

İstanbul ve Lâz

Antrparantez, "stana"[1] (astana) sözcüğüne bakmamız gerekiyor. Kazakistan'da *başkent adı* olması ve bir zamanlar İstanbul'a *Âsitâne* denmesi *Ayatannâz* ile ilgili olabilir. Yaklaşık dört bin yıl önce, insanlar yaşadıkları şehirlere tapındıkları Tanrı ve tanrıçaların adlarını vermeye başlamışlar.

Nis, Niş, Nisse, De-Niz, De-Nisli, Stâna, Âsitâne, İstâna, Lassa, Lizbon ve benzeri diğer sözcüklerin tümünde ay tanrısı/tanrıçası *Vişnu*'ya, *Şiva*'ya, *Brahmi*'ye, *Lakşîmi*'ye atıf var. *Tanrıça teması*, "örtük anlam" formuyla arka planda varlığını sürdürmeye devam ediyor.

Stana, "poz vermiş kadın" veya "donmuş kadın figürü" anlamında. Ama onu "şeytan" olarak da okuyabiliriz. *Stana*, "eski ana"... Stana, "ilk ana"... Stana, "tanrıça"... Stana, "dans eden kız"... Stana, "şarkı söyleyen kız"... Stana, "yaşamını Hint tanrı ve tanrıçalarına adamış, yarı çıplak gezip şarkılar söyleyen devâî kız"... Stana, "içine tanrı-tanrıça figürlerinin yerleştirildiği duvara açılmış küçük bir niş"... Stana, tapınma odacığı....

- Stana, tapınma masası, tapınma standı...
- Stana, tapınma holü...
- "Stana", *Lingam* veya Alpu *sütunu*...

Nasıl olduysa, *Âsitâne* üzerine kafa yormamış, bir dönem âlâyı-vâlâ ile kullanmışız. *Stânı-Bol* sözcüğünün Grekçe diliyle âlakası yok, tümüyle bize âit... Küçük bir uyarlama yaparak çoğul olan *Âsitane*'yi *İstânı-Bol* sözcüğüne dönüştürmüşüz. *Âsitane*, "sütunları çok olan şehir" anlamında...

Mîlâdi 300'lü yıllarda sütunların kendileri ve/veya üzerlerine konan kral / kraliçe heykellerinin tamamı Mısır ve Hint coğrafyasındaki kültüre öykünmeden başka bir şey değil...

Hintlilere benzer şekilde Grekler ve Romalılar da kendi *tanrı ve tanrıçalarını* üretmişler. Mısır'dan, Roma'dan getirilen veya bulunduğu yerde sıfırdan yapılan dikitlerin, sütunların tamamı azâmete veya Tanrı'sallığa işâret...

Dikitin belli bir zafer için, bir kral-kraliçe adına, güç gösterisi için veya ölen bir kralın adını yaşatmak amacıyla dikilmiş olması durumu değiştirmiyor. Tüm dikitlerin örtük anlamı, "Yücelik", "Tanrı'sallık"...

Mîlâttan sonra 300'lü yıllara gelinceye kadar, günümüzde *İstanbul* adını verdiğimiz bu yerleşim yeri öyle bir kent ki;

- dansçı ve şarkıcılarıyla,
- putperest insanları ve şeytanlarıyla,
- anrı ve tanrıça figürleriyle,
- içinde şarkılar söylenerek dans edilen tapınaklarıyla,
- At Meydanı'na veya *şuraya-buraya* çokça miktarda yerleştirilip etrafında tavâf edilen azametli dikitleriyle ve...
- her evde var olan, içine *tanrıça figürlerinin* yerleştirildiği "sakça gözleriyle" mebzûl...

Stana sözcüğü sonraki dönemlerde, "sahne", "yer", "mekân" veya "bölge" anlamlarına dönüşerek bir anlamda sterilize olmuş...

Stambha, *stamb*, *stun* ve *sütun* gibi sözcükler onun diğer türevleri...

Figüre edilmiş kadın ve tanrıça heykelleri bir zaman sonra, "eril tanrıyı" temsil eden "sütun" şeklinde görselleştiriliyor. *Stana* dişil tanrıça, *stamb* eril tanrı... *Stanb* sözcüğü ise, *erillikle dişiliği* Tek'leştiren...

Stan-Bol, "Yücelik dikitleri bol olan şehir" anlamında...

Günümüzde *Hindu-İstân*[2], *Lâzu-İstân*[3], *İstanı-Bol*[4] sözcüklerinin tuhaf anlamlarına, arkeolojik kazılardan çıkan paslı ok uçları gibi bakabiliriz. Bir seyir malzemesi olmanın ötesinde değeri yok.

Notlar

1. *Stha* [istà] (Snsk.):

(a) Ayakları tarafından desteklenmek suretiyle dik bir pozisyonda durmak veya bu pozisyonu korumak; dikili durma hâli; kıyâm; ikâmet; dik durmak; sütun; dikit; heykel; *tanrı* heykelleri veya heykelcikleri, stupalar.

(b) Birisini yürümekten alıkoymak, durdurmak (*Detain*).

(c) "O'ndan yapıldık", "O'ndan geldik" anlamında [Tanrı'ya gönderme, *Tanrı'nın rûhu* anlamında, eril organ simgesine gönderme].

(ç) Budizmde 'sözel iletişim'; 'sözel gizli işâret'.

(d) [*Hindistan târihi ve coğrafyası açısından*] Direği yükseltmenin yanı sıra, yatırmak suretiyle.

(e) [*Marathî dilinde*] O durur, kalır, dinlenir.

(f) Bir başkasına âit olmak [*Tanrı'ya atıf*].

(g) Kalmak, oturmak, yaşamak; beklemek; vazgeçmek; hareketsiz durmak.

(ğ) Bir kenarda durmak.

(h) Olmak, var olmak, herhangi bir durumda veya konumda olmak.

(ı) Uymak, itaat etmek.

(i) Kendini kısıtlamak.

(j) Yanında veya yakınında durmak, yardım etmek.

(k) Dinlenmek, bağımlı olmak.

(l) Yapmak, gerçekleştirmek, kendini meşgul etmek.

(m) Başvurmak veya gitmek için.

(n) Kendini (cinsel kucaklama için) sunmak.

(o) Yükseltmek, dikmek.

(ö) Sürmesini veya devam etmesini sağlamak için dayanıklı hâle getirmek.

(p) Evlilikte vermek.

(r) Kımıldamadan hareketsiz durmak.

(s) Bir yer, nokta.

(ş) Meşgûl olmak, kendini performansa adamak, pratik yapmak.

(t) Başka birisine başvurmak, başvurmak için yapılan. (Wisdomlib, 2021)

2. *Hindu-İstân*: Kadınların veya tanrıçaların ülkesi.

3. *Lâzu-İstan*: Pagan dönemde, tanrı ve tanrıçaları memnun etmek için dans eden genç kızların / kadınların çokça bulunduğu ülke.

4. *İstân-ı Bol*: Pagan dönemde, tanrı-tanrıça figürlerinin yerleştirildiği tapınma gözlerinin, tapınma nişlerinin, tapınma düzenlemelerinin veya simgesel *tanrı sütunlarının* çok miktarda bulunduğu şehir.

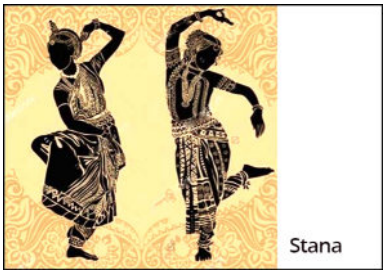
Stana

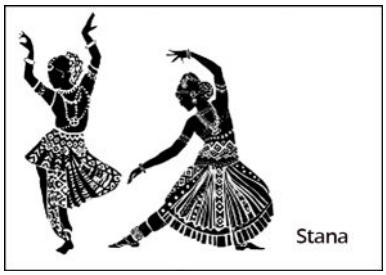
Stana

Stana

Stana

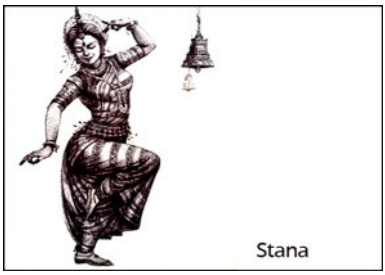
Stana

Çilika Dans
Figürü
Stana - Astana

Dans eden kız ve sütun
(Metaforik anlamlar)

The history of the stance is often said to reach back to the famous *Dancing Girl* from Mohenjo-Daro, of about c. 2300-1750 BCE,[7] although this does not exactly show the usual later form. It may well derive from dance before art,[8] but the remaining record in early art is more clear. The earliest versions are nearly all in female figures, but it gradually spread to males. Versions of the stance can be seen in (Buddhist) yakshi at Bharhut, c. 100 BCE, and the classical form of the stance at Sanchi, around 10 CE, [9] and the Bhutesvara Yakshis (2nd century CE).

İSTHANA BALA

This is the positional strength of a planet. Sthana Bala consists of five components:

1) Ocha Bala
2) Saptavargaja Bala
3) Ojayyugma Bala
4) Kendra Bala
5) Drekkena Bala

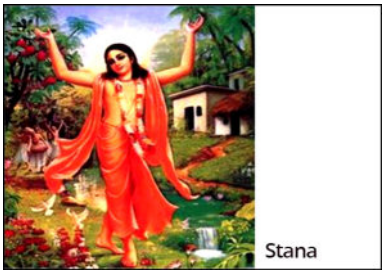

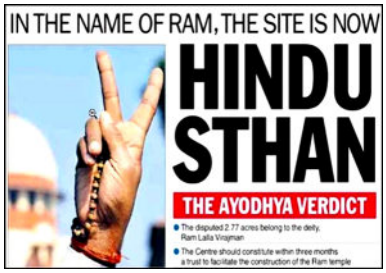
IN THE NAME OF RAM, THE SITE IS NOW
HINDU STHAN
THE AYODHYA VERDICT
The disputed 2.77 acres belong to the deity, Ram Lalla Virajman
The Centre should constitute within three months a trust to facilitate the construction of the Ram temple

Stambha
Stamb ve Stana birlikteliği
İ-Stanb
Sütun
Yücelik dikiti

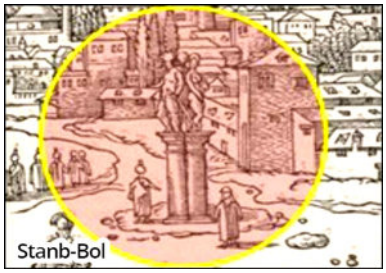
Stanb-Bol

"Stanb-ı Bol"

Çemberlitaş: Pagan dönem ve Hristiyanlık

Gotlar Sütunu - Stanbu-Bol

CONSTAN
Sütunları Bol - Asitane

İstânı Bol - Sütunları Bol şehir

Stanpa
Stanb, Dikit
Stanbol, İstanbol

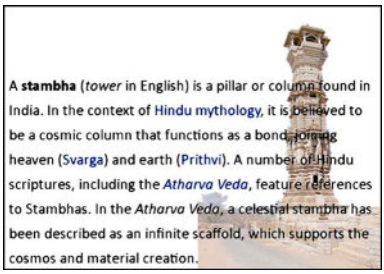
A **stambha** (*tower* in English) is a pillar or column found in India. In the context of Hindu mythology, it is believed to be a cosmic column that functions as a bond joining heaven (Svarga) and earth (Prithvi). A number of Hindu scriptures, including the *Atharva Veda*, feature references to Stambhas. In the *Atharva Veda*, a celestial stambha has been described as an infinite scaffold, which supports the cosmos and material creation.

İazyges

Yazım biçimi dikkate alınırsa *lâz* sözcüğü ile ilişkisi yokmuş gibi gözüküyor ama sorunun odak noktası tam da burası... Sözcük Web kaynaklarında *Lazîges*, *İazyges*, *İazigs*, *İazygians*, *İasians*, *Jazyges*, *Yazigs* ve *Metanastae* şeklinde farklı şekillerde ifâde edilmiş.

Pers dilindeki "i" *sonekini* inceleyerek konuya devam edelim. *Jahanshiri* adlı web sitesinden öğrendiğimize göre *nispet i'si* oldukça mahâretli bir sonek. İsmi sıfata, sıfatı da isme dönüştürme gibi bir kâbiliyete sâhip. Bir kelime sesli "e" harfi ile bitiyorsa sözcükte yer alacak olan "nispet eki *i* " *-gi'ye* dönüşüyormuş.

Orta dönem Persçesindeki *-ih* soneki, çok sonraki dönemlerde *î'ye* dönüşmüş. Sözü edilen web sitesinde *-ig* sonekinin Lâtincedeki *-icus* ve İngilizcedeki *-ic* ile aynı işleve sahip olduğu bildiriliyor. (Jahanshiri, 2021)

Bu yazılanlardan *Lâziges* veya *Lezgî* sözcüklerinin "*Lâzla ilgili olan*", "*Lâza merbût*" anlamında olduğunu düşünüyorum. Şöyle de ifâde edebiliriz: *Tanrıçaya bağlı olan... Yaşamlarını tanrıça inancı çerçevesinde şekillendiren insanlar...*

İngilizcede *axonim* denilen "dış adlandırma" şöyle bir mekanizma içinde çalışır: Bir bölgenin insanlarına târihin belli bir döneminde "tanrıçaya taptıkları için" *Lâzige*, *Lâzî* veya *Lâzcı* yakıştırması yapılmış ise sonraki dönemlerde insanlar *tanrıça inancından* vazgeçseler dahî "bu lâkap" üzerlerinde kalır ve varlığını sürdürmeye devam eder.

Kelimenin doğru yazılış biçimi hangisi? *Lâzyges* mi, yoksa *İazyges* mi? 1800'lü yıllarda basılmış eserlere bakarsak *İazyges* veya *Yazyges*... İki yüz yıl önce yazılmış olan eserlerin daha doğru olabileceği düşünülebilir ama kuşkuyla yaklaşmakta yarar var. Sorun, Arap harfleriyle yazılan Doğu kelimelerinin *Lâtinize* edilmesinden kaynaklanıyor olabilir.

İlk "yazıçeviride" (transliteration) bir yanlışlık yapılmışsa, arkası da yanlış gelir... Diyelim ki, "doğru yazılmıştır ve orijinali de İazyge'dir". Böyle bile olsa, bana göre *İazyge* sözcüğü *Lâzyge*'nin türevinden başkası değil.

Şimdi, *İazyges* adı verilen bu insanların kim olduklarını inceleyebiliriz.

World History adlı web sitesinde verilen bilgiler: "*İazyges*, ataları Asya'dan göçebe olarak gelen ve Farsça konuşan bir kabîledir. *Sarmatyalılar* olarak da bilinirler. Yaşadıkları *Karpat Dağları*'nın doğusundaki bölge hâricinde, önceki târihleri bilinmemektedir.

Mîlâttan önce birinci yüzyılda, Roma'ya karşı yaptığı savaşlarda Küçük Asya'daki Pontus kralı *Mithridates VI. Eupator*'un ordusuna katılmış olduklarından *düşman olarak* Romalıların dikkatini çekmişlerdir. Mîlâttan sonra 20'li yıllardan itibaren bugünkü Macaristan'da *Tizsa Nehri* boyunca Macar Ovası'na yerleştiler.

İkinci yüzyılın ortalarına gelindiğinde, Roma sınırları üzerindeki Cermen baskısı yoğunlaştı. Mîlâttan sonra 167'de *Lâzgi'ler*, Cermen kabîleleri *Marcomanni* ve *Quadi*'ye katılmak suretiyle güneye doğru ilerleyen büyük bir istîlâ hareketi içinde Adriyatik Denizi'ne ulaştılar.

Daha sonra Roma İmparatoru *Marcus Aurelius Antoninus* Tuna sınırını restore ederek onlara karşı başarılı bir savaş yürüttü. Yaklaşık 8000 *Lâzgi* süvârîsi bu kez Roma ordusuna hizmet vermeye başladı. İlk olarak üçüncü yüzyılda *Vandallar*'ın ve ardından dördüncü yüzyılın sonlarında *Hunlar*'ın ana vatanlarına gelişi ile *Lâzgi*'ler yavaş yavaş dağılmaya başladılar." (WorldHistory, 2021)

"*İazygi*'ler göçebe bir kabîleydi. *Jaxamatae*, *Ixibatai*, *İazygite*, *Jászok*, *Ászi* olarak da bilinirler. Onlar, *Sarmatyalılar* denen topluluğun bir koluydu. Mîlâttan önce yaklaşık 200'lü yıllarda Orta Asya'dan Batıya, şu anki *Ukrayna bozkırlarına* sürüldüler. Dilleri hakkında çok az şey biliniyor, ancak Îrân dillerinden biriydi." (Enacademic, 2021)

"Romalılar *Dacia'nın* işini bitirmek istediler, fakat *İazygi*'ler onlarla işbirliği yapmayı reddettiler. *İazygi*'ler, sığırlarını sulamak için her yaz Karadeniz boyunca ilerleyerek şu anki güney Romanya topraklarında göçebe insanlar olarak kaldılar. (Enacademic, 2021)

İâzygeler (*Yazıcılar*) eski bir *Sarmatya kabîlesiydi*. Bozkır kültürüne sahip oldukları için, sürüleri ve atları için verimli topraklar aramak üzere Asya'dan Avrupa kıtasına geçtiler. Sonunda göçebelikten vazgeçerek kasaba ve şehirlerde yaşamaya başladılar. Önce Kırım çevresinde meskûn oldular, ardından bugünkü Romanya'ya geldiler. İlerleyerek Batıya, Daçya ve Roma sınırlarına doğru hareket etmeye başladılar. (Quora, 2021)

MS 173-74 yılında *Lâzî*'ler veya *Yazici*'ler *Pannonia*'yı işgâl ederler, ancak *Marcus Aurelius* tarafından 'Donmuş Tuna Savaşında' mağlup edilirler. (Ossetians, 2021)

İnternet ortamında *Lâzî*'ler veya *Yazici*'ler hakkında ayrıntılı bilgiler var. Amacımız *Lâzîlerin* veya *Yazıcıların* târihsel geçmişlerini incelemek değil. Vurgulamak istediğimiz konu *Lâzyge* veya *İazyge* sözcüğünün "tanrıça" kavramıyla ilişkili olduğu... Bu kişiler etnik yönden Îran'lı, Horasanlı, Türk, Kafkas veya Hint kökenli olabilirler. Bunu bilmiyoruz.

"*İazigs*" sözü *Ayaziciis* şeklinde telâffuz ediliyor. Karadeniz Bölgesinde "Yazıcı" soyadlı âileler vardır. Bu kişilerin *İazîgi* kabîlelerinin soyundan gelip gelmediklerini bilmiyoruz ama bölgenin *Lâzika Krallığı* sınırları içinde kalması dikkat çekiyor.

Lâz, *Lâzika*, *Lezgî*, *Ezgî*, *Yezgî*, *Yelîz*, *Eliza*, *Yazcı*, *Yazıcı*, *Yazma* sözcüklerinin tümü "kadına" veya "tanrıçaya" atıf içeriyor.

İazîciler, izleri küller altında kalmış eski bir *kült*... 2017 yılında akrabalarımızı ziyâret için gittiğimiz Romanya'da *Lâze* isimli bir kasabanın içinden geçtiğimizi hatırlıyorum. Hanıma espri yapmış "*Bizim Lâzlar buraya kadar gelmişler*" demiştim.

Öyle anlıyoruz ki, mîlâttan önce 200'lü yıllardan başlayıp mîlâttan sonra 200'lü yıllara kadar varlık gösteren bu toplulukları betimleyen *İazygîler* sözü, şemsiye kavram *Lâzîler'in* türevinden başka bir şey değil.

NORICUM
QUADI
COTINI
PANNONIA SUPERIOR
PANNONIA INFERIOR
IAZYGES
DACI
DACIA
ITALIA

QUADI
COTINI
Carnuntum
OSI
Aquincum
Brigetio
Porolissum
Napoca
IAZYGES
DACI
Sarmizegetusa
Sirmium
UPPER
LOWER

Lazyges

Alpullu
Keşan
Yazma
Lazygi
İazygi
Yazgi

Al-Pullu - Keşan
Yazma, Yâzı, Lâzî

Lazygi
İazygi - Yazgi

Lazyges

Yazma
Keşan

Alpullu
Keşan
Yazma
Lazygi
İazygi
Yazgi

Alpullu - Yazı - Yazma - Lâzi - Lazygi - Ayazıcı

STEPPE
PONTIC
IAZYGES
ROXOLANI
AORSI
BLACK SEA
(PONTUS EUXINUS)
MOESIA
CAUCASUS MOUNTAINS
PONTIC
ARMENIA
ASIA MINOR

Sacred Grove of Tyz in Campus Iazyges

SARMATIANS IN UKRAINE
300 BC – 400 AD
AORSEN
IAZYGI
SARMATIANS
ROXOLANI
ALANS

FRISIANS
LOMBARDS
SUEVES
GARINI
VANDALS
CHERUSCI
FOSI
GAMBRIVIANS
BURI
LIGIANS
MARCOMANNI
QUADI
MARISCI

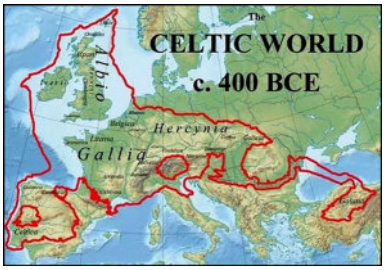
The
CELTIC WORLD
c. 400 BCE
Albio
Hercynia
Gallia

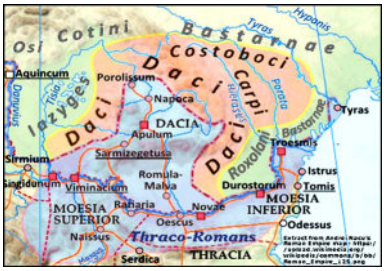
Osi
Cotini
Bastarnae
Costoboci
Daci
Carpi
Iazyges
Aquincum
Porolissum
Napoca
DACIA
Apulum
Tyras
Sarmizegetusa
Sirmium
Singidunum
Viminacium
Romula-
Malva
Durostorum
Tomis
Istrus
MOESIA
SUPERIOR
Ratiaria
Novae
MOESIA
INFERIOR
Odessus
Oescus
Naissus
Thraco-Romans
Serdica
THRACIA

Malatya ve Lâz

Tanrı Güneş her gün denizin üzerinde doğup batarken, refîkası Ay tanrıçası *Atergatis* ile; güneş tanrısı Bel/Baal, lünear karşıtı *Baalti* ile ve yine *büyük ilâh* tanımlı 'kızgın Moloch'[1] 'doğurma' özelliğine sahip *Mylitta*[2] adlı *tanrıça* ile birlikte anılıyordu.[3]

Moloch,[4] *kızgın alev*[5] tanrısı idi ve Mylitta[6] ise onun refîkası olarak "nemlilik tanrıçasını" temsil ediyordu. İnsanlar ikisine birden tapıyorlardı. Moloch'un erkek din adamları "kadın elbisesi" giyiyorlar, *Mylitta* râhibeleri ise "erkeksi kıyafetlerle" dolaşıyorlardı.

Hint Yılan
tanrı ve tanrıçası

Ateş tanrısına tapınmanın belirgin özelliği *insanların ona kurban edilmesiydi* ve nemlilik / sululuk tanrıçasına tapınmanın gereği ise *fahişelikti*.

Mylitta isminden kaynaklanan çeşitli kelimeler üretildi:

Metres[7] Melitta, Metres Meleto, Metres Milto, Metres Milesia... Kartacalılar arasında bu tanrıçaya tapan kişiler vardı ve öyle anlaşılıyor ki, Afrika illerinden birinin adından esinlenerek ona *Megas - Melita* (Milli Melita, Örtülü Melita veya Çadırlı Melita) adı verilmişti.[8]

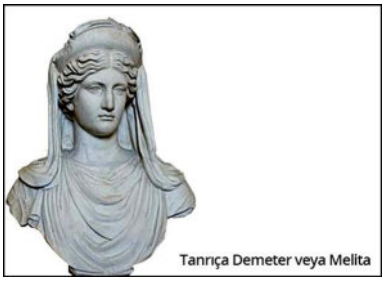
Tanrıça Demeter veya Melita

Mylitta, yaşamın kaynağı *evrensel anne* veya "kâinatın anası" mânâsında *tanrıça Atergatis* ile aynı anlamdaydı." (Baring-Gould, 1868)

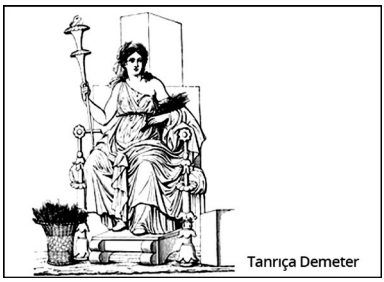
Tanrıça Demeter

"Yunanistan'da tanrıça Demeter'in kadın râhibeleri *Melissa* (*Melissae*) olarak adlandırılıyor, Apollo'nun yüksek din adamlarına "*kyrios ton mellisson*" deniyordu.

Bu isimleri betimlemek için bir de hikâye uydurulmuştu: *Arı ve Bal'ın öyküsü*. Fakat hiç şüphem yok, bu hikâye *Mylitta* bağlılarının geliştirdiği Semitik tasarımlı bir masalın bozulmuş versiyonundan başka bir şey değildi...

Tanrıça Melita

Melisa'dan bazen "su perisi" olarak söz edilir. Fakat o, "*küllerinden doğan orman perisi*[9] *Meliadae*" ile karıştırılmamalıdır.

Kızgın tanrı Moloch ve kurban edilen çocuklar

Oceanus'un kızı *Melia*, [*Meliha*] ki Yunanistan'ın en uzun nehri *Haliacmon*[10] ile temsil edilir, esâsında bir Sûriye tanrıçasıdır. *Selen*, [*Selin*] yâni "ay" da *Melissa* olarak bilinir." (Baring-Gould, 1868)

"*Mylitta*'nın çift karakterli, *kâinatın annesi* ve *ay tanrıçası* olma özelliğini dikkate alarak onun Grek toplumu râhibelerinin diline *tanrıça Demeter* ve *tanrıça Selene* adıyla geçtiğini söyleyebiliriz." (Baring-Gould, 1868)

"*Melissa* adı muhtemelen mîlâttan önce 370'li yıllarda eski Phocian / Grek kolonisi olan *Massilia*'ya (Marsilya'ya) Gauller (Galler) tarafından taşındı. Kelt mitolojisinde "*Su Perisi*" adıyla yaygınlık kazandı ve bir süre sonra *Melusina Romantizmi* başlığıyla yerleşik hâle geldi." (Baring-Gould, 1868)

Mylitta; Sümerlerde tanrı Enlil'in eşi tanrıça *Ninlil*... Mylitta; tanrı Asur'un eşi, tanrıça *Melisa*... Mylitta; eski Yunan kültüründe *Demeter* anlamında...

- Mylitta; *Demet*...
- Mylitta; *Deryâ* anlamında...
- Mylitta; *Okyanus*...
- Mylitta; *En eski ana*... *Oesci*...
- Mylitta; ay tanrıçası *Selin*...

- Mylitta; 'dişi sığır' *littu* kelimesinden, *yeryüzü tanrıçası* anlamında...
- Mylitta; "saf" varlık, *mêlül-mêlül bakan tanrıça... Zê-Lîha...*
- Moloch; *boğa* figürü ile betimlenen *tanrı*, Mylitta *inekimsi tanrıça...*

My önekini 'mi' veya 'ma' olarak okuyabiliriz. Kültürler arası geçişlerde söyleyiş biçimleri değişse bile anlamı değişmiyor. "Ma" sözü *ana*, *doğurgan*, *üretken* veya *dişi* demek.

"Şurası çok önemlidir ki, 'anne' için Proto-Aryan kelimesi *matar*, 'ma' sözünden gelir ve açık bir şekilde '*üreten*' anlamındadır." (Frederick, 1881)

Yazıyı çok uzatmadan 'su perisi' konusuna değinmem gerek. *Melita* veya *Su Perisi* halk arasında '*Deniz Kızı*' olarak bilinir. Çocukluk yıllarında müdâvimi oluğumuz *Lüleburgaz Panayırı*'nda Roman vatandaşlarının işlettiği seyir çadırlarından birinde '*Deniz Kızı*' olurdu. Yirmi beş kuruş verip içeri girer, havuz benzeri sulu bir ortamın içinde alt tarafı balığın kuyruğuna benzetilmiş elbise giymiş bir kızı (veya kadını) beş dakika boyunca seyrederdiniz.

Tellâl megafonla ortalığı inletirdi: "*Hint Okyanusu'nda yakalayıp özel yöntemlerle getirdiğimiz Deniz Kızı... Böyle bir balık görmediniz. Balık değil, bir Peri... Kaçırayın... Kaçırayın... Son matine.*"

Melisa, Melita, Demet, Derya, Lisa, Selin, Selim, Okyanus, Deniz, Nehir, Meliha, Melih, Melahat, Milas, Milet, Malta, Miret, Mert, Murat, Millet, Mîlât, Milano, Massilia, Marsilya, Melez, Melek, Melik, Melike ve benzeri sözcüklerin hepsi *üreme* veya *üretme* özelliğine işâret...

Melita'yı ister tanrı-tanrıça (tan-tan) birlikteliğini temsil eden *Lingam*, ister sadece tanrıçayı temsil eden *Lâze* (Lisu, Melisu, Mullil-tu, Mu-El-Alû) olarak tanımlayalım. *Melita,* "Tanrı'nın" yanında bir de *tanrıça* olması gerektiği düşüncesine dayanan *mitolojik bir kurgu* veya *düş* olmanın ötesinde bir şey değil.

"Tura yüzüne" *tanrıça* figürleri kazınmış *sikkeler* veya *hikâyeler* dört bin yıl önce tedâvülden kalktı. Günümüzde *Melita* miti insanlığın düşünce evrimini yansıtan *antik mil taşlarından* sadece biri.

Notlar

1. *Kızgın Moloch*: "..bir türlü tatmin olmayan güçlü tanrıların öfkesini hafifletmek umuduyla insan hayâtını fedâ etmeye başladılar. Güzel bâkireler Moloch'un ateşli çenelerine itildi ya da *kutsal yılan* sarmalları arasında ezildiler. *Kızgın tanrı Moloch* için yılanlar arasında ezilen ya da sunaklarda öldürülen..." (Free-translator, 202) [*"Yılan" sözcüğü gerçek veya mecâz anlamıyla kullanılmış olabilir. Her iki ihtimâli de göz önünde bulundurmak gerek.*]

Melissa Arı Tanrıça

2. "Manita" sözcüğüyle ilişkisi...

3. Yazar *Mylitta* adlı tanrıçayı *Moloch* ile ilişkilendiriyor. Kaynaklarda farklı betimlemeler söz konusu. Bir rivâyete göre Babillilerin tanrısı *Enlil*'in karısıdır ve *Mulliltu* (veya *Ninlil*) adıyla bilinir. (Brill, 2021)

Tanrıça Melissae

De Jong'a göre, *Mulissu,* tanrı Assur'un eşidir. (De Jong, 1997)

4. *Moloch*, İncil kaynaklarında "çocuk kurban etme uygulamasıyla" ilişkilendirilen *Kenân tanrısı... Moloch* adı, İbrânîce *melik* (kral) kelimesinin ünsüzleri alınarak *boshet* (utanç) kelimesinin sesli harfleriyle birleştirilerek türetilmiştir. *Boshet*, (*başet*) Eski Ahit'te popüler tanrı *Baal*'ın varyant adıdır. (Britannica, 2021) *Tanrı Moloch* inancının mîlâttan önce 1500 ilâ 1200 yılları arasında Mısır'da da görüldüğü bildiriliyor.

5. *Kızgın alev*: Cinâslı / metaforik bir anlatım mı?

6. *Tanrı Asur*'un eşi olan tanrıça *Mullissu*'nun Grek dilinde ifâde ediliş biçimi... Fenikelilerden *Asurlulara* ve ordan *Sümerlilere* kadar uzanan bir çizgi... Herodot, *Mullissu* adını *Mylitta* şeklinde ifadelendirmiş ve onu *Aphrodite* ile özdeşleştirmiş. (Wikipedia, 2021)

7. *Metres*: Hetaera (Türediği veya kendisinden türetilen *Heather*, *Hathor* gibi çok sayıda isim geliyor aklımıza. Kelimeler de gensel köklere sahip.)

8. Yazar, kelimenin kökü için "Afrika şehirlerinden birine" atıf yapıyor ama başka kaynaklarda *Asur/Sümer tanrıçası* olduğu, adın oradan geldiği belirtiliyor.

9. *Orman perisi*: Dryad'lara verilen ad...
Ormandaki her ağacın bir dryad'ı olduğuna inanılır. Dryad'ların "ağaçları" koruma görevleri vardır. [*Ağaç* sözcüğü bir metafor mu?...] Rumeli şarkısında geçen "*Aman bre Deryalar*" ifâdesindeki "deryalar" *deniz* ile ilgili olmaktan çok "ağaçlara veya su perilerine" işâret ediyor olabilir.

Aman bre deryalar / Kanlıca deryalar / Biz nişanlıyız
Biz nişanlıyız / İkimiz bir boydayız / Biz delikanlıyız.

10. *Haliacmon* : 'Yüksek yılan', 'Yüce yılan' (?)... [*Âli-Osman?*]

Kaynaklar

Baring-Gould, S. (1868). *Curious Myths of the Middle Ages*, 2. cilt.

Brill. (2021). *Mylissa, Mylitta*. https://referenceworks.brillonline.com/entries/brill-s-new-pauly/mylissa-mylitta-e814100?lang=fr adresinden alındı

Britannica. (2021). *Moloch*. https://www.britan nica.com/topic/Moloch-ancient-god adresinden alındı

Frederick, J. (1881). A*ryo-Semitic Speech: A Study in Linguistic Archaeology*.

Free-translator. (2021). *More "Moloch" Quotes from Famous Books*. http://wwwfree-translator.com/dic.php?mq=moloch adresinden alındı

Jong, A. D. (1997). *Traditions of the Magi: Zoro astrianism in Greek and Latin Literature*.

Wikipedia. (2021). *Mulissu*. https://en.wikipedia. org/wiki/Mullissu adresinden alındı

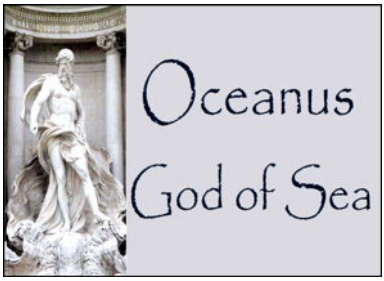

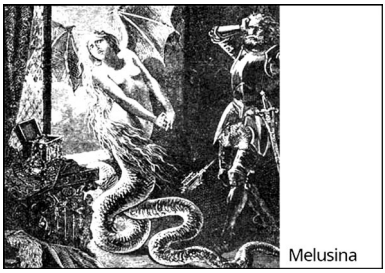
Melusina

Melusina

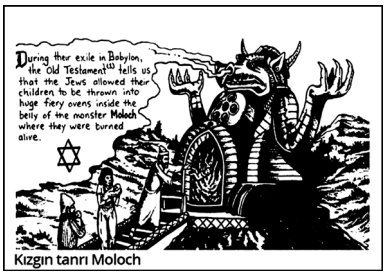

Kızgın tanrı Moloch

Melusine

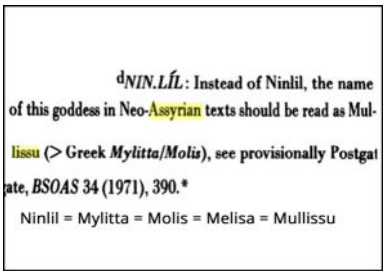
^{d}*NIN.LÍL*: Instead of Ninlil, the name of this goddess in Neo-Assyrian texts should be read as Mul-lissu (> Greek *Mylitta/Molis*), see provisionally Postgat ate, *BSOAS* 34 (1971), 390.*

Ninlil = Mylitta = Molis = Melisa = Mullissu

Mulissu

Su perisi - Deniz Kızı Mer-Maid, Mylitta

Assyrian.—ṣakhru. iṣu. sherru.
„ zêru; mâru; pitêku=*child.*
„ pischu; lissu=*young*; *bird.*

Lissu = Genç, kuş

Why incantations use the image of a cow giving birth as a comparison to a woman giving birth is debated. It is possible that this comparison is simply based on a paronomasia of the words *litu/littu*,"cow," and *ālittu*, "a woman who is about to give birth." But while this might be one of the underlying reasons for the comparison, it is noteworthy that not all of the texts use these two terms explicitly. Nevertheless, the historiola provides a mythological divine precedent, the successful labor of the cow, for the intended goal of the incantation, the successful labor of the woman.

The first example from this family of texts is the Sumerian *UM 29-15-367*.[29] Its mythical introduction about the conception and pregnancy of the cow/woman features the note that the pregnant one eats a certain herb and goes into labor immediately thereafter.[29] Her cries of pain reach heaven and earth and cover the horizon like a linen cloth.[30] The labor of the cow/woman

Ninlil (Mulliltu, Mullissu, Mylitta) (goddess)

A goddess mainly known as the wife of Enlil, the head of the early Mesopotamian pantheon, and later of Aššur, the head of the Assyrian pantheon. She first appears in the late fourth millennium BCE and survived into the first centuries CE. She was at times syncretised with various healing and mother goddesses as well as with the goddess Ištar.

Dördüncü bin yılın sonlarından itibaren ortaya çıktı.
Önceleri adı Ninlil idi. Sonra Mulissu oldu ve Yunanlılar onu Mylitta (LazAna - Lazoni - Tanrıça Ana) olarak okudular ve içselleştirdiler.

The Assyrian king was depicted as the son of two goddesses: Mullissu, divine mother and the consort of Aššur, and Ištar, the goddess of purity, love, beauty, and war. The Assyrian king was born of a human mother, but created and nursed by the goddesses. Hence the Assyrian king was seen as a semi-divine being, partly man and partly god like Gilgameš, gaining divine spirit and legitimation. This concept is attested in Assyrian prophetic oracles, royal inscriptions, a hymn to Ištar, a dialogue between Assurbanipal and Nabû, and a royal letter of Assurbanipal.

Royal Image and Political Thinking in the Letters of Assurbanipal - SANAE ITO - April 2015

Lissu - Littu 'Lisa'

(vrd. lhk. 192—3 **lajkk'oj, *-ęi*), (nimed :) 305 *Tuppu - Tussu* 'Thomas', *Salu - Salttu* 'Salomon', *Hetu* 'Hedvig', 306 *Lissu - Littu* 'Lisa', *Alppu* 'Albertina', *Seru* 'Seralia', Ylivet 17 (nimed :) *Eeru* (vrd. lhkk. 59, 125 *Eero*), *Maiju*, Tuul 125 (nimed :) *Rêtu*, *Êtu*, Kuortn 75 *Kustu*, IsojArho 121 (*Jukka* 'Juho' -) *Jukku* 'Pikku-Juho', Laih 120

LID ; Br . 8870 = **littu** , ' **cow** ' ; littu is fem . of lû : (a) LID AL ; this most likely means littu rabîtu , ' great cow , ' for AL Br . 5749 gives ṣîru as a synonym of rabû ; (б) LID AL SHU . GÊ , a large old cow ' ; (c) LID II GISH TUG , cow of 2 years ' ...

Littu (Lissu) İnek Lû'nun dişil hali
Littu rabitu = Büyük inek
Lid II Giş Tuğ = İki yaşında inek

İ-li-Su: Onun tanrısı Su = onun
Mu-Li-ssu: Tanrıça veya tanrının anası = Lisa (tanrı)

ga-ti-su /qātīsu/ 'his hand' (MAD 5 8: 28 Kish)
i-li-su /'ilīsu/ 'his god' (Varia 12: 4 Mari)
bu-ti-su /pūtīsu/ 'his shoulder' (MAD 5 8: 29 Kish)
BE-*li-su* /ba^{c}līsu/ 'his lord' (MP 24: 14)
URU^{KI}-*li-su* /'ālīsu/ 'his city' (Na 1 1: 22 Bas)
É-*ti-su*$_{4}$-*nu* /bētīsunu/ 'their house' (OAIC 36: 29 Di)
BE-*li* /ba^{c}lī/ 'my lord' (Ad 3: 3; Ad 4: 1; TA 6: 4)
El Be-li = El benim tanrım.

Mullil and Mulliltu can also be analysed as words derived from the Akkadian verb "to be pure" (participles of *elēlu* D "to purify") (Dalley 1979: 177 n.8; Krebernik 1998-2001: 453).

Mullil, Mulliltu "saf olan" ...El-Âlû (Saflaştıran) kelimesinden türetilmiş. Melül melül bakan

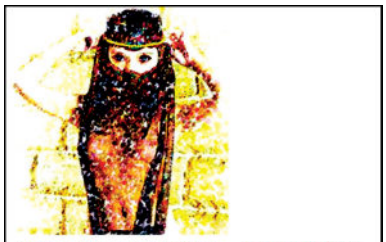

I invoke the goddess Mylitta Tanrıça Mylitta

Melite (ancient city)

MALIDA LADDU Malida Tatlısı

This Deity, "Melitta" was the same as "Mylitta" the well-known Venus of the Babylonians and Arabians.

MALTA/MALITTA M...
kypria.blogspot.com

Melitta ile Mylitta aynıdır.
Babil ve Arapların iyi bilinen
Venüs tanrıçasına işaret eder.
MALTA / MALİTTA

malidā (मलिदा).—m (P) A cake made up with milk, sugar, butter &c.; esp. as offered at the shrine of a Muhammadan Pir. 2 fig. Anything much crushed or squeezed, any mash or mess. ma0 karaṇēṃ g. of o. To pommel a person into a mummy.
Çok fazla ezilmiş veya sıkılmış herhangi bir şey, herhangi bir püre veya karışıklık
Mar-Melida Marmelat: Sulu Pelte,
Sulu sıkılmış püre . Kurabiye
offered at the shrine of a Muhammadan Pir

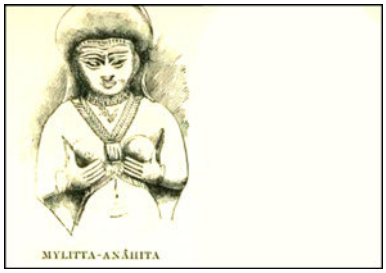

De-Meter = Dhe Mater = Yeryüzü Annesi

The name Demeter is made up of two words, from 'de' and 'meter'. The word 'de' was pronounced 'de' imitially, and later it was pronounced as 'dhe', thus, Demeter= Dhemeter. The meaning of the compound word is indicated as Dhe, meaning in current Albanians 'earth', and the original IE word meter=mother (mata in Sanskrit). Thus, Demeter=Dhemeter=Earth Mother. In Greek, the pronunciation varied according to the dialects, Damater (Doric), Domater (Aeolic)...

According to Diodor, Egyptian priests believed that "the earth, as the common womb of all production, they called Metera, as the Greeks in process of time...called the earth Demetra, which anciently was called Gen Metera, or the mother earth, as Orpheus attests in this verse:

The mother earth, Demeter also call'd, Toprak Ana, Yeryüzü anası
Dimitri, Demet, Damat, Dam

Lâconia

Mora Yarımadası'nın (Peloponnese) güney ucunda yer alan sarkık bölümün eski adı *Lâconia* imiş. Geniş etkileri olan sözcüğü etimolojik olarak ele almak istedim.

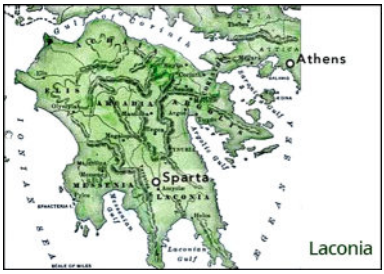

'Keşfetme' amacına yönelik olarak, Web ortamında yazın taramasıyla devam edelim.

"*Svo-lach*[1] > Literâl olarak *pislik (scum)*; *ahmak; kasılmak; sarsmak; silkmek*; *iğrenç tip (jerk)* anlamlarında... Fazla sert olmayan küfür kelimelerinden biri ve 14. yüzyıldan beri Rusya'da kullanılıyor.

Kökü, "sürüklemek" kelimesinden gelir, bu nedenle *svolach* olarak adlandırılan kişi, "çöpün içine sürüklenen bir şeydir". Bunu, *iğrenç bir kişiye* ad vermek için kullanılan "*kedînîn bir pisliğin ardından sürüklenmesi*" sözünün eşdeğeri olarak düşünün." (Theculturetrip, 2021)

Svolak sözünün *salak, pislik* veya *iğrenç* anlamlarına gelmesini insanların yaşam biçimleri ile ilişkilendirmek zorundayız. 'Lâch' ve 'iğrenç tip' sözleri arasında nasıl bir ilişki kurulabilir?

"*Kedînîn bir pisliğin ardından sürüklenmesi*" metaforik bir anlatım mı? 'Kedi' mi, yoksa bir 'kadın' mı kastediliyor?

"*Lâch* > Doğu Slâvları tarafından Polonyalılara atıfta bulunmak için kullanılmıştır. Nowy Sacz'daki *Etnik Polonyalılar* bu adı kullandılar ve kendilerine *Lâchy Sadeckie* dediler. Pawel Jasienica'ya göre, 'Lâch', eski bir Polonya kabîlesi olan *Lendialıların* adından geliyor. [*Lendia*... Kabîle adı?] [....]

Polonya'da 10.000'den fazla kişi bu soyadına sahiptir. Çek Cumhuriyeti ve Slovakya'da *Lâch*, "Lâdi-Slâv" isminin kısa formu olarak kullanılır." [*Lâdi-Slâv* sözü, yoksa "*Slâv Lâdı*" anlamında mı? *Lâch* ve *Lâdi* kelimelerinin aynı anlama gelmek üzere kullanılması dikkat çekiyor.]

Lâch, aynı zamanda *Ulahlar* için kullanılan ve Slovence bir kelime olan *Lâh*'ın bir çeşididir." (Wikipedia, 2021)

Tilak ve Laconia

"*Ukraynaca, Beyaz Rusça ve Lehçe'de* > Doğu Slâv kelimesi *Lâch* "Pole-Direk" sözünden gelen etnik bir ad. Bu terim Çekçe'de, Polonya sınırına yakın Moravya'nın kuzeydoğu kesiminde yaşayan insanları belirtmek için kullanılır.

Slovakça, Çekçe (Moravya) ve Slâv kökenli Almanca dillerinde > Çekçe ve Slovakça olan *Lâdislav* (bkz. *Lâszlo*) sözlerinden kısaltılmış bir ad... Slovence bir kelime olan *Lâh*'ın Almanca yazım şekli... *Vlâh* "Eflak", "Ulâh" veya "Romen" kelimelerinden türetilmiş bir sözcük... Daha genel ifâde etmek gerekirse, *yabancı kişi* anlamında." (Ancestry, 2021)

"Lâch'ın Batı Alman dili *Felemenkçede* 'tebessüm' veya 'gülme'; orta dönem Almancasında 'süt'; Galik İskoçya'sında 'vahşi ördek', 'başından geçmek'; Venetian dilinde 'havuz' veya 'göl' mânâlarına gelmesi..." (Wikipedia, 2021) [Metaforik anlamlar...]

"*İrish dilinde Lâch* > "(1) Hoş, tatlı, arkadaş canlısı, (2) İyi huylu, nâzik, güler yüzlü, hayat dolu." (Wikipedia, 2021) [*Lâch* sözünün bu kez olumlu çağrışımlara sâhip olduğunu görüyoruz. Hattâ, 'olumlu olmanın' biraz ötesinde...]

"*Lâches [Lâch-iz]* > Bir şeyi zamanında yapmama ve sonuçta işlemin muhâtabı olan ilgili tarafın kişiye yasal işlem başlatması." (Dictionary, 2021)

[*Laçkalık*'tan söz ediliyor olmalı. *Laçka*; "düzeni bozulmuş", "verimsiz duruma gelmiş", "gevşemiş" anlamlarında... Kaçınılmaz bir şekilde, örtük anlatım ihtimâli...]

"*Bealach veya Beallach* > Bir dağ geçidi." [?] (Merriam-webster, 2021)

[Makedonya-Sırbistan sınırında ve Sırp tarafında *Bilaç* adlı küçük bir kasaba vardır. Bize, ziyaret ettiğimiz zaman "*İlaçsız şehir*" anlamına geldiğini söylemişlerdi. Öyle anlıyoruz ki bu kasaba adı da *Lâco* veya *Lâconia* sözüyle ilintili. "Bilâç" sözü *Lâç'lı*, *Lâçan*, *Lâç tanrıçasına tapınanların yeri* anlamında olabilir. "*Dağ geçidi*" ifâdesi metaforik bir atıf mı? Her söze "metafor" takıntısıyla bakmak istemiyoruz ama, bu ihtimâli gözden uzak da tutamayız.]

"*Lâche* > Bu soyadı, coğrafî bir bölgenin adından alınmıştır. '*At the Lâche*' sözü *Lâche'nin veya bir gölün yanında oturan, yaşayan* anlamındadır." (Forebears, 2021) [*Lâche*, *Hazar Denizi* veya *Aral Gölü* olabilir mi? Yoksa bu *göl*; su birikintisi veya akıntısıyla simgeleştirilen bir *tanrıça* mı?]

"*Xa lach, xa-lat ("salad")* > Mârul" (Wordsense, 2021)

"*Lech(e)*:

F*ormları açısından* > (1) (isimlerde) lecche, lach(e), lacch(e), lac, liche, leg, lage, (yanlışlıklar) leth, lathe.

Etimolojisi > Muhtemelen OE, læc, lec ve læce, lece; cp. Islatmak, nemlendirmek.

Tanımları > (1) (a) Bir sıvının, bir maddenin veya bir infüzyonun üzerine veya içine dökülmesiyle elde edilen çözelti; (b) cumba, ıslatmak için bir fıçı; (2) (a) Durgun bir dere, bataklık bir zeminden akan dere; (b) soyadlarında ve yer adlarında [bkz. Smith PNElem. 2.10]." (Quod.lib.umich.edu, 2021)

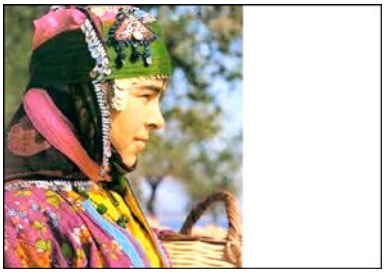

[*Lech(e),* "bataklık olan yerden gelen insanlar" anlamında mı? Yoksa yaşam biçimleri açısından bir takım sıvılarla, bataklık işleriyle, "batak işlerle" ilgilenmeyi seven kişiler mi demek?]

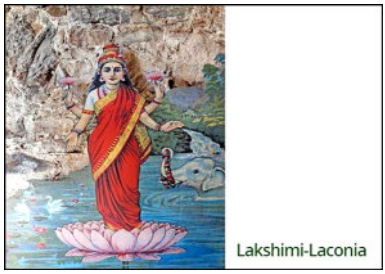

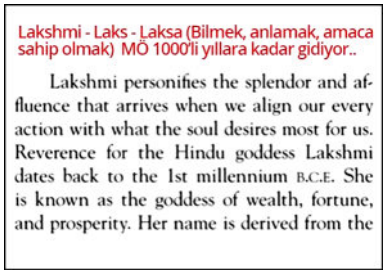
Lakshmi - Laks - Laksa (Bilmek, anlamak, amaca sahip olmak) MÖ 1000'li yıllara kadar gidiyor..

Lakshmi personifies the splendor and affluence that arrives when we align our every action with what the soul desires most for us. Reverence for the Hindu goddess Lakshmi dates back to the Ist millennium B.C.E. She is known as the goddess of wealth, fortune, and prosperity. Her name is derived from the

"*Sanskritçe sözlüğünde Lâch, Lâcch (Lâcchati); [karşılaştırınız - 'lâks']* > İşâretlemek, bakmak... İşâretler, alâmetler... Hayırlı işlerle, *işâretler'le* veya *ameller* ile donanmış olan... Lâks'ın (Lâksh'ın) bir şekli... *Lâks* > Algılamak, kavramak, gözlemlemek, bakmak...

Lâcchati (Lâbhati) > Almak, elde etmek, ulaşmak... Bir fırsatı değerlendirmek için izin almak. Sonraki Vedik döneminde *Lâbh*; daha eskiden *rabhate, rabha, rabhasa*... (Wisdomlibrary, 2021) [*Tanrıça*... Veya *tanrıçanın izinden giden*...?]

Lâkkhi > Refah ve zenginlik tanrısı veya tanrıçası. Normalde *Lâkkhi*, "şans tanrıçası" Lâkşimi'nin Pali eşdeğeridir. Bununla birlikte, ilk metinlerde isim sadece belirsiz bir *Therigatha* âyetinde geçmektedir. (Suttacentral, 2021)

Lâkkhi > Şans, zenginlik, ihtişam, güzellik. (Rabbitique, 2021)

Lâkkhi > (1) Budizm'in ana dalı olan *Theravada*'da "*güzellik ve servet tanrıçası*" Lâkşimi'nin Pali dilindeki eşdeğeri. (2) Dhatarattha'nın kızı... Genelde *Siri* olarak adlandırılır. *Hikâyesi için bkz. Sirikalakanni Jataka* (Wisdomlib, 2021)

Lâkkheti > Ayırt eden, karakterize eden *alâmetler*, *işâretler*.

Lâkkhanapathaka > Alâmet veya işâretleri yorumlayan.

Lâcaka > Kasılmadan gelen hoşlanma, tat... Burkulma veya zorlanma. Âni bir gerginlik.

Locaka (Lûcek) > Çıkaran ya da kökünden koparan biri... Bir parça (et, hamur ve benzeri türden).

Lâch > Isırılmış veya yırtılmış... Aptal bir kişi... Gözbebeği... Gözlerinin etrafına sürme çekmek veya alına siyah tozla işâret yapmak... Kırışık deri... Muz ağacı... Kulak küpesi.. Siyah veya mavi renkli elbise... Yay ipi... Kadınların alınlarına taktıkları veya yaptıkları bir tür süs... *Süt diyeti* yapanlar... Kajal (sürme)... Bir parça et, nutfe... Bir yılanın kabuğu veya derisi... Kırışık kaş. (Wisdomlibrary, 2021)

Lâch, Lâcch, Lâcchati, Lâkkhi, Lâksi ve benzeri kelimelerin tümü Hint kültürüyle ilgili. Sözcüğün yazılış ve okunuş biçimindeki farklılıklar bir taraftan Hint harflerinden, diğer taraftan da farklı etnik kimliklere sahip toplulukların bu kelimeyi kendi dillerine aktarma biçiminden kaynaklanıyor. *Lâch, Lâconi, Lâkhi* gibi sözcüklerin Hint kültürüyle ilgili olmasına karşın bu adı taşıyan toplulukların etnik kimlikleri net değil. *Lâconi*'ler veya *Lâch*'lar Kafkasya, Gürcistan, Tibet bölgelerinde yaşayan *Brahma*, *Budizm* ve *Lâkşimi* inancını benimsemiş çeşitli kabîle toplulukları olabilir. Bu topluluklar ya oranın yerlisidirler veya eski târihlerde Hint topraklarından göç etmiş kişiler.

Azerbaycan'ın *Karabağ Bölgesi*'nde yer alan *Lâçin* (*Lâcian*) şehir adı, *Kolhislilerin* ve *Lâzların* bu bölgede yaşamış olmaları ve Karabağ'daki *Lâçin* kasabası eski adının '*Abdallar*' olması gibi faktörler Yunanistan'ın Mora Yarımadası'ndaki *Lâconianların* "Kolhis-Hint" kökenli olabilecekleri ihtimâlini gündeme getiriyor.

Târihte *Lâconiler* diye bir takım topluluklar olmuşsa onları, bir taraftan "kadını veya tanrıçayı kutsayan, diğer taraftan onun *statüsünü aşağı duruma düşüren* insanlar" olarak değerlendirebiliriz.

"Lâkşimi'nin Bengal dilindeki telâffuz biçimi *Lâkkhi* şeklindedir. [...] Lâtinlerin 'mısır bitkisi' ilâhı *tanrıça Ceres* Sanskritçe *Sri* veya *Şiri* kelimesinden türetilmiştir. *Lâksmi*'nin lotus çiçeğiyle olan ilişkisi doğurganlığın, suyun doğasında bulunan zorlayıcı enerjinin ve toprağın nemliliği ile değerlendirilir." (Sengupta, 2020)

"*Lâkkhana* > Bir işâret; bir alâmet; bir özellik; ilhâm veren işâret; nitelik, vasıf...

Lâkkhanasampana > Hayırlı bir takım işâretlerle donatılmış olan...

Lâkkhita, *lakkheti* > Alâmetleri olan... Mümtâz... Seçkin... Karakteristik özelliklere sahip olan...

Lâkkhi > İyi şansa sahip olma; refah ve varlık tanrı'sı." (Kusala, 2021)

Lâcchati > Alan; elde eden; ulaşan...

Vişnu'nun karısı Lakşimi

She is the wife of the Hindu god Vishnu and has many festivals that are celebrated in her honor. In the ancient Indic epic the *Ramayana*, Lakshmi is said to have miraculously sprung from the foam of an ocean of milk churned by the gods.

Süt denizinin ??? köpüklerinden doğan.....

Lakshmi = işaret, alamet, amblem, ikon
Zenginlik ve refahın simgesi, işareti alameti, çocuk doğurması zenginlik alameti mi?

a fertility goddess. 'Lakshmi' means sign, token, or mark, and the goddess of this name seems originally to have been associated with the signs of prosperity and luck. By extension, she also became a goddess of wealth. By about the 3rd/4th century CE, Shri Lakshmi was absorbed into the Vaishnava pantheon as the consort of Vishnu. The *Mahabharata* and *Ramayana* know her in this role and the Puranas further elaborate on her association with Vishnu.

lakkhī

Lach (लछ्).—1 P. (*lacchati*) To mark, see; cf. लक्ष् (*lakṣ*).

Pali

Sanskrit लक्ष्मी (lakṣmī).

http://etymologies.net/lakkh%C4%AB

Lajjati > Utanıyor ya da utanmış...

Lajjana > Utanç verici hâle gelen...

Lajjanta > Birisini utanmış, endişeli veya utanmış hissettirmek...

Lajji > Utandı, utanmıştı.

Litta > Kirletilmiş; lekeli; meshedilmiş...

Lujji, *Lujjati* > Yaran; ikiye ayıran...

Lujjana > Paramparça olan; evliliği dağılan;

Luncati > Dışarı çıkarır; kökünden koparır.

Lutta > (Bir yerden veya kişiden), tipik olarak güç kullanarak bir savaş veya sivil kargaşa zamanında mal çalmak...

Ludda > Sert; zâlim; avcı...

Lunati > Kesen; biçen; ırzına geçen...

Lekhana > Yazı; bir mektup; bir yazıt...

Lekhani > Bir kalem...

Leddu > Bir toprak parçası...

Lesa > Önemsiz, ufak-tefek bir şey istemek; bahâne; hîle yapmak...

Lokesa > Brahma; Yaratıcı...

Locana > Göz...

Lata > Sarmaşık...

Lâddhaka > Büyüleyici; hoş...

Lâsa > Dans etmek, spor yapmak. (Kusala, 2021)

लाञ्छ *lāñch* (connected with rt. *laksh*, from which it is probably corrupted; cf. rt. *lach*), cl. 1. P. *lāñchati*, *lalāñcha*, &c., to mark, distinguish, decorate, deck.
Lāñchana, *am*, n. a mark, sign, token, spot; a landmark; a mark of ignominy, stain, spot; a name, appellation.
Lāñchita, *as*, *ā*, *am*, marked, distinguished, characterized, designated; decorated, decked; furnished with (with inst. or at the end of a comp.).

लाट *lāṭa*, *ās*, m. pl. (according to some formed fr. *rāshṭra*), N. of a people and of the district inhabited by them (= Λαριση of Ptolemy); (*as*), m. a king of the Lāṭas; clothes, dress; old or worn-out clothes, shabby ornaments, &c.; idle or childish language; repetition of words in the same sense but in a different application; (*as*, *i*, *am*), relating to the Lāṭas, of or belonging to Lāṭa; old, worn, spoiled, &c. — *Lāṭācārya* (°*ṭa-ā°*), *as*, m. the teacher of the Lāṭas, N. of an astronomer. — *Lāṭānuprāsa* (°*ṭa-an°*), *as*, m. 'Lāṭa-repetition,' the repetition of a word in the same sense but with a different application, (see *lāṭaka*.)

Lachamu (lach-a'mu), goddess, in Creation legend
Lachmu (lach'mü), god, in Creation legend

Lachmu = Tanrı
Lachamu = Tanrıça

Tanrıça fikrinden yola çıkıp oradan "utanç verici eylemlere girişen aşağılık insanlardan" mı söz ediliyor? *Gypsy / Romany* olarak adlandırılan...

Lajjana sözcüğü ile *Lâconia* arasında mesâfe yok gibi. *Lâcan*'lık yapan kişiler... "Litta" ve 'Lutta" sözü ile "Lâtin" sözü arasında, eski yaşam biçimlerini de dikkate alarak ister istemez ilişki kurmak zorunda kalıyorsunuz. Utanç verici yaşam biçimine sahip, lekeli, kirli insanlar topluluğu... Hırsızlık yapan, cana, mala ve ırza kasteden...

"*Maha,* 'büyük' / 'süper' anlamındadır. *Purisa* bir insanın veya bir varlığın adıdır. *Lâkkhana* ise 'işâret' veya 'karakteristik' demektir. Maha; *süper insan Buda'nın alâmetleriyle donanmış olan kişi* mânâsınadır ve Lâkşimi'ye işâret eder. (Prakasana, 1990)

"Sâhip olduğu birçok "erdem" arasında daha çok "refah ve zenginlik tanrıçası" unvanıyla tanınan *Lâkshmi*, Vişnu'nun sâdık karısıdır. En eski Vedik literatüründe ona *Sri* denmiş, daha sonra *Lâkshmi* adı geliştirilmiştir. Adına Sanskritçe'nin ilk dönemlerinden itibaren rastlanır. *Lâksmi*, "hedef veya amaç" anlamındadır. Dünyevî ve ruhsal refâhı [kurtuluşu] içeren yaşamın amacını temsil eder. *Lâkshmi* veya *Sri*, "dünyanın annesi" olarak kabul edilir." (Reddy, 2019)

"Bazı dînî metinlere göre *Maha Lâkshmi*, "Saptarshi'lerden" [Sparta / Isparta (?)] biri olan *Bhrigu Maharishi*'nin kızıydı. "Okyanusun çalkalanması" sırasında yeniden doğdu. *Maha Lâkshmi*, Lord Vishnu'yu kocası olarak seçti ve Vaikunta'da [Vatikan'da?] onunla birlikte yaşıyor. *Shri Lâkshmi*, Lord Vishnu'nun, "Lord Rama" ve "Lord Krishna" olarak enkarnasyonları olurken o da *tanrıça Sita* ve *tanrıça Radha* olarak enkarne oldu." (Reddy, 2019)

[Kelimeler veya kavramlar arasında ilişki kurmazsak yaşadığımız dünyayı anlayamayız. "Saptarshi'ler" sözü ile "Sparta" ve Arnavutların kendilerini tanımlamak için kullandıkları "Şiptar" sözcüklerinin anlam akrabalığı üzerinde düşünmek zorundayız. Rama'nın (veya Rama-Çandra'nın [Çandarlı?]), Hindu tanrısı Vishnu'nun yedinci avatarı (Tanrı'nın insan suretine bürünüp ortaya çıktığı ilâhi öğretici) olduğunu biliyoruz. Bu durum, *Vişnu* = *Rama* olduğu anlamına geliyor.

Lâtini, *Lâccini* ile "*Lâkşimi*" arasında ve *Roma* ile "*Rama*" sözcükleri arasında ilişki kurmak *aykırı*, *tutarsız* bir değerlendirme midir?

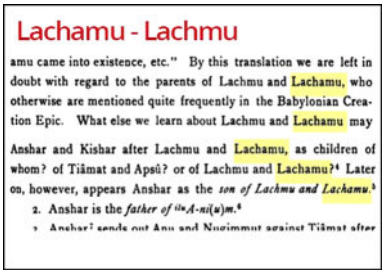
Lachamu - Lachmu

amu came into existence, etc." By this translation we are left in doubt with regard to the parents of Lachmu and Lachamu, who otherwise are mentioned quite frequently in the Babylonian Creation Epic. What else we learn about Lachmu and Lachamu may

Anshar and Kishar after Lachmu and Lachamu, as children of whom? of Tiâmat and Apsû? or of Lachmu and Lachamu?[4] Later on, however, appears Anshar as the *son of Lachmu and Lachamu.*[5]

2. Anshar is the *father of* [illegible]*A-ni(u)m.*[6]

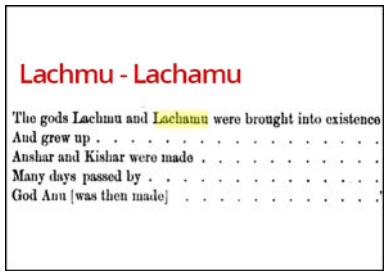
Lachmu - Lachamu

The gods Lachmu and Lachamu were brought into existence
And grew up . . . . . .
Anshar and Kishar were made . . . . . .
Many days passed by . . . . . .
God Anu [was then made] . . . . . .

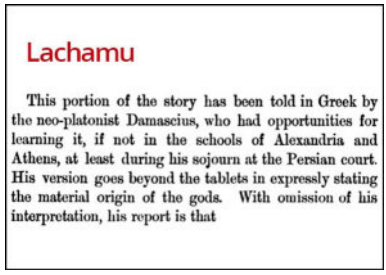
Lachamu

This portion of the story has been told in Greek by the neo-platonist Damascius, who had opportunities for learning it, if not in the schools of Alexandria and Athens, at least during his sojourn at the Persian court. His version goes beyond the tablets in expressly stating the material origin of the gods. With omission of his interpretation, his report is that

Öyle anlaşılıyor ki, *Lâconia-Roma* veya *Lâtina-Roma* kavramları Hindu düşüncesine dayanan "*tanrıça-tanrı*" ikilemesinden başka bir şey değil...

Vişnu-Lâkşimi ilâhları milâttan önce yedi yüzlü yıllarda Akdeniz coğrafyasına göç edince tapınma işini bu kez enkarne tanrı adları olan *Lâconya-Roma* sözcükleri ile sürdürmüşler.

Remus - Romulus kardeşlerin bir dişi kurt tarafından beslenme hikâyesiyle gözlerimiz ne kadar perdelenmeye devam edecek?

Lâconya, *Lâttiya* veya *İ-Taliya* = Tanrıça Lâkşimi... Tâliye... Tâlih kuşu... Şans getiren... Kader-kısmet tanrıçası...

Roma = *Tanrı Rama* (veya *tanrı Vişnu*)

Lâconia-Lattia ilişkisi belki sorunlu gözükebilir. Şöyle değerlendiriyorum. *Lâconia*, *Lâchi* sözlerinin asıl kaynağı *Sümerliler, Akatlılar, Asurlular*... Milâttan önce üç binli yıllara kadar uzanan çok eski bir geçmişi var.

Akatlar ve Asurlularda *Lâchmu-Lâchamu* adı verilen *mâbut* betimlemesi ve tapınımı söz konusu. Bu sözcükler bir taraftan Hint topraklarına taşınıyor bir taraftan da Sûriye, Ürdün, İsrâil (Kenân/Fenike) topraklarına...

Tanrıça *Lâchamu* mîlâttan önce binli yıllarda Hint coğrafyasında *Lâcchi*, *Lâkkhi* veya *Lâkşimi*'ye dönüşüyor. (Hindistan'da *Lâchen*, *Lâche* adlı yerleşim yerlerinin bulunması...)

Sûriye-Ürdün-İsrâil topraklarında ise *Lâz, Lâte, Latkia, Lattia, Latakia, Lâzıkiyye* sözcükleri ile meşhur oluyor...

Yunanistan'ın Mora Yarımadası'nda *Sparta* şehrini kuran Hint asıllı *Palesgianlar* (*Palaskanlar*) başlangıçta göç ettikleri o topraklara tanrıçalarının adını vererek oraya *Lâconia* demişlerken sözcük İtalya Yarımadası'nda muhtemelen Fenike topraklarından göç eden insanların terminolojisiyle yeniden şekilleniyor ve *Lâtinya* sözcüğüyle târih sahnesine çıkıyor.

Lache - Lachos

"The Babylonians assumed two principles of the universe, Tauthe and Apason [*i.e.*, Tiamat and Apsu]; making Apason the husband of Tauthe and naming her the mother of the gods. Of these two there was born an only-begotten son, Moymis. From these same another generation proceeded, Lache and Lachos. Then also from the same [original pair] a third generation, Kissare and Assoros; from whom sprang Anos, Illinos, and Aos; and of Aos and Dauke Belos was born, the fabricator of the world."

Lachamu - Yaratılış şiiri

amu came into existence, etc." By this translation we are left in doubt with regard to the parents of Lachmu and Lachamu, who otherwise are mentioned quite frequently in the Babylonian Creation Epic. What else we learn about Lachmu and Lachamu may be classified under the following heads:

1. The first tablet of the Babylonian Creation Epic mentions Anshar and Kishar after Lachmu and Lachamu, as children of

Apsu - Tiamat (Zahmet)
Laçmu - Laçamu

fore any little island took shape, from the mingling of the primeval waters and the waters of chaos, Apsu and Tiamat, two gods, were born.

Two gods were born and were named. Lachmu and Lachamu were the names. This pair, formed of the silt

Sûriye'nin *Lâzkiye* deniz kasabasına Batılıların *Latkia* veya *Latakia* demeleri literasyon farklılığından; Arâmî, Arap ve İbrânî harflerinin farklı seslerle okunmasından kaynaklanıyor.

Unutmamamız gereken bir nokta da, milâttan önceki târihlerde bütün güney İtalya topraklarının aslında *Palesgianlı* yerleşimcilere ait olması. Kaynaklarda "Grek yerleşimciler" diye söz edilmesine karşın *Lâconia* betimlemesinden net bir şekilde anlaşılıyor ki aslında onlar büyük ölüde Fenike, Orta Asya ve Hint kökenli kişiler.

Lâconianlar zaman içinde Fenike topaklarından göç eden *Lâtinler* (*Lâzlar*), ile karışarak kaynaşıyorlar. Kimi zaman savaşarak, kimi zaman barışarak... Birleşerek veya ayrışarak... Yunanistan ve İtalya'daki göçmen kabîleler, etnik kimlikleri farklı olmalarına karşın pagan tanrılara ve tanrıçalara tapınmalarıyla ortak bir özelliğe sahipler.

"*Lâce Daemon* (*Læs Dimon*; Yunanca > *Daymon Gölü*) efsânevî bir *Lâconia* kralı... Klasik Yunan Mitolojisi'ndeki "Pleaid Taygete" ve "Zeus"un oğlu... [...] Eurotas, krallığı *Lâce Daemon*'a mîrâs bıraktı. Daha sonra yeğeni ve eşi olan Sparta'nın adını değiştirdi." (Wikipedia, 2021)

[*Daemon* sözü, "*The-Amuna*'dan"[2] türetilmiş olarak "*Amun'un rûhu*" anlamında değerlendirilebilir. *Lâce Daemon* "tanrıçanın eşi tanrı", "tanrıçanın oğlu tanrı" demek veya "tanrıçanın rûhu tanrı"... (MIPSES, 1988) *Demon*'un Türkçeye "spor yapmak" anlamında *idman* sözcüğüyle geçmiş olması mânidâr... *Tanrıçanın idmanı*, "tanrıçanın spor nesnesi Lâce"... Veya, "*Tanrıçanın oğlu olan Lâs*"... Burada *Lâs* sözcüğünü *eril formda* düşünmek zorundayız.

Palesgian kabîlelerinde bir kralın bu adı almasının veya efsânede Yunan tanrısı Zeus'a işâret edilmesinin hiçbir önemi yok. *Daemon*, Hint kültüründeki tanrıça *Lâkşimi*'den başkası değil.

Lâce Dae-Moni ifâdesi, sonraki insanların dilinde *Mona-Lisa* kavramıyla yaşatılmış... Ne diyelim... Her erkeğin karısı, kendisine *Mona Lisa*...

Hint hikâyelerinden apartılarak "Yunan Mitolojisi" diye bir antoloji oluşturulmuş, ahlâksız öykülerle dünyanın gözü boyanmaya çalışılıyor. Dağlara, göllere, nehirlere, su birikintilerine, yerleşim yerlerine verilen *Lâce, Licus, Lozan* gibi adlar "tanrıça anayı" kutsama düşüncesinden kaynaklanan geçerliliğini yitirmiş *arkaik bir inancın izleri*...]

"*Lâconia tapınaklarında* mîlâttan önce yedinci yüzyıldan kalma yüz binden fazla, kurşun dökümden yapılmış *küçük tanrıça figürinleri* bulunmuştur. Bunların Sparta şehrinde *tanrıça Artemis Orthia'ya* ithâf edildiği düşünülmektedir." (Metmuseum, 2021)

[Öyle anlaşılıyor ki o dönemde *Lâconia*'nın veya tanrıçanın özel adı *Artemis Orthia*'dır. *Orthia* sözünün Türkçede 'artan', 'çoğalan' anlamında kullanılıyor olması... *Arttıran, çoğaltan tanrıça*...]

"Milâttan önce iki bininci yılda *Lâconia* başarılı Mycenaean-Grek Krallığı'na âit bir yerleşim yeriydi. Yarı mitik kral *Mene-Laus*[3] o bölgenin hükümdarıydı. Yaklaşık olarak milâttan önce 1100-1000 yıllarında *Dorian Greklerine* yenildi.

Sonuç olarak *Sparta* dâhil *Lâconia*'ya *Dor*'lar yerleşmeye başladılar. MÖ 700'lü yıllarda Spartalılar, *Eurotas Vadisi*'ni denize kadar fethettiler. [....] *Lâconia* modern İngilizceye *Lâconic* sözcüğüyle aktarılmıştır ve konuşmada '*Spartan cesareti*' anlamına gelir." (Sacks, Murray, & Brody, 1995)

"*Lâconia*, Greklere ait Neolitik Çağın başından (MÖ 6000) itibâren günümüze kadar sürekli işgâl edilmiştir. *Geç Bronz Çağı* döneminde (MÖ 1600-1100) Mycenaean'lar *Amyclea* veya *Menelaion* bölgesindeki şehirleri kontrol altına almışlardır. *Mycenaean* döneminin sonunda *Lâconia*'yı Dorian'lar işgal etmeye başlamışlar ve Sparta şehrini kurmuşlardır. O vakit Sparta'nın resmî adı *Lâca-di-Emon* idi." (Gagarin, 2010)

Milâttan önce 1600'lü yıllardan MÖ 600'lü yıllara kadar *Lâconia* "tanrıçaların ülkesi" anlamına geliyor ama *Laçanlar* /*Lâkkhîler* yaşam ve davranış biçimleri açısından tam bir "*barbar topluluk*"... Yunanlıların *barbar* sözcüğünü "kendilerinden olmayan kişiler ve topluluklar" için kullanmalarına karşın, daha objektif bir bakış açısıyla asıl onları yağmacı, soyguncu, mala ve ırza tecâvüz eden, ahlâkî kurallardan yoksun insanlar olarak görebiliriz.

Garip bir şekilde, *Lâconların* sâhip oldukları "tanrıça inancı" kadınların istismâr edilmesini önlemek yerine bu tür uygulamaları teşvik ettiği anlaşılıyor. Batı medeniyeti, acaba arkaik *Hint* ve *Fenike* toplumunun "sefih insanlarını" temsil eden Mora Yarımadası'ndaki *Lâconların* yağmacı ve tecâvüzcü davranışları üzerine mi kurulmuş?

Notlar

1. *Salak* kelimesiyle ilişkisi.

2. *Amuna, Amu* > Rûh... Tanrı'nın rûhu... Nefes, üfleme... Yem.... Su...

3. *Laus'un (tanrıçanın) Bilge Kralı*. Mene, Sanskritçe *muni* sözcüğünden gelmiş olabilir.

Kaynaklar

Ancestry. (2021). *Lâch name meaning*. https: //www.ancestry.com/name-origin?surname=lach# : ~ : text=Ukrainian%2C%20Belorussian%2C%20and%20Polish%3A,Moravia%2C%20near%20the%20Polish%20border. adresinden alındı

Dictionary. (2021). *Lâches*. https: //www.dictionary.com/browse/laches adresinden alındı

Forebears. (2021). *Lâch surname definition*. https: //forebears.io/surnames/lach adresinden alındı

Kusala. (2021). *Concise Pali-English Dictionary*. http > //kusala.online-dhamma.net/%E6%96%87%E5%AD%97%E8%B3%87%E6%96%99/%E5%8D%97%E5%82%B3%E4%BD%9B%E6%95%99%E5%9C%96%E6%9B%B8%E9%A4%A8%20Theravada%20Buddhism%20E-Library/070%20%E5%B7%B4%E5%88%A9%E8%BE%AD%E5%85%B8%20-%E8%8B%B1%20Pali%20Dictionary/Concise%20P adresinden alındı

Merriam-webster. (2021). *Beallach*. https: //www.merriam-webster.com/dictionary/beallach adresinden alındı

MIPSES. (1988). *Catalyst*, 18. cilt. Melanesian Institute for Pastoral & Socio-Economic Service.

Prakasana, P. (1990). *Vedeha (Thera.).*

Quod.lib.umich.edu. (2021). *lech*(e n.(1). https : //quod.lib.umich.edu/m/middle-english-dictionary/dictionary/MED24920 adresinden alındı

Rabbitique. (2021). *Lâkkhi, Pali.* https: //www.rabbitique.com/profile/pi/lakkh%C4%AB adresinden alındı

Reddy, O. (2019). *The Divine Goddess Ashta Lâkshmi - The Goddess of Finance & Wealth.* https: //www.linkedin.com/pulse/sacred-sanctity-divine-goddess-maha-lakshmi-finance-wealth-osk-reddy adresinden.

Sengupta, S. (2020). *Mutating Goddesses > Bengal's Laukika Hinduism and Gender Rights.*

Suttacentral. (2021). *Lâkkhi*. https: //suttacentral.net/define/lakkh%C4%AB adresinden alındı

Theculturetrip. (2021). *10 Russian Swear Words You Need to Know*. https: //theculturetrip.com/europe/russia/articles/12-russian-swear-words-you-need-to-know/ adresinden alındı

Wikipedia. (2021). *Lâcedaemon (mythology)*. https: //en.wikipedia.org/wiki/

Lâcedaemon_(mythology) adresinden alındı

Wikipedia. (2021). *Lâch*. https: //en.wikipedia.org/wiki/Lâch_(name) adresinden alındı

Wisdomlib. (2021). *Lâkkhi*. https: //www.wisdomlib.org/definition/lakkhi adresinden alındı

Wisdomlibrary. (2021). *Lâcaka*. https: //www.wisdomlib.org/definition/lacaka adresinden alındı

Wisdomlibrary. (2021). *Lâch > 4 definitions*. https: //www.wisdomlib.org/definition/lach adresinden alındı

Wordsense. (2021). *xà lách* (Vietnamese). https: //www.wordsense.eu/x-%C3%A0_l%C3%A1ch/ adresinden alındı

Apsu = Temiz su okyanusu (Metaforik)
Taymat = Tuzlu su okyanusu (Metaforik)

The myth begins in times when nothing existed (heaven, earth, etc.), there were only Apsu (Abzu - freshwater ocean) and Tiamat (salt ocean), their waters gradually mixed, from which several generations of gods (Lachma, Lachamu; Anshar , Kishar ; An , Enki), this process (theogony) ended with the creation of Marduk (parents: Enki and Damkina).

Lachma - Lachamu

aḍavi (3-17) < adavi: < aṭavi: 'a forest'
Lacci (5-46) < Lacchi: < Lakshmi 'Goddess Lakshmi'
acceru (5-72) < acchēra- < a:ścarya 'wonder'

Laconia

Lacci - Lacchi - Lakshmi - Tanrıça Lakşimi'ye inanan kişiler Fakat yaşam biçimleri utanç verici olan..... Yağma, hırsızlık aldatma, ırza geçme.... Latinlerin Lacci'lerden olması..... Hint coğrafyasından göç eden en alt tabakadaki Romanlar.....

In Babylonian myths, Tiamat is a huge, bloated female dragon that personifies the saltwater ocean, the water of Chaos. She is also the primordial mother of all that exists, including the gods themselves. Her consort is Apsu, the personification of the freshwater abyss that lies beneath the Earth. From their union, saltwater with freshwater, the first pair of gods were born. They are Lachmu and Lachamu, parents of Ansar and Kisar, grandparents of Anu and Ea.In the creation epic *Enuma elish*, written around 2000 BCE, their descendants started to irritate Tiamat and Apsu so they decided to kill their offspring. Ea discovered their plans and he managed to kill Apsu while the latter was asleep. Tiamat flew into a rage when she learned about Apsu's

Lacchi (Pravad Lakşimi) Yağmur Tanrıçası

Life in Ancient India as Depicted in Prakrit Literature - Sayfa 1

K. Kamala · 1984

... ot the mountain in the rainy season is described as follows : Vindhya as a Nayaka looked at the Pāusa **Lacchi** (Pravād **Lakshmi**) rain Goddess , who was exhibiting her Payodharās (Breasts , Clouds) . There was imme1 . G . S S . II .

witnered. Similarly, Lacchi is a variation of Lakṣmi (Lakshmi), the goddess of good fortune, whose importance in the home was symbolically alluded to in Rātrāṇī; in Andhā kuāñ Lacchī is Sūkā's co-wife, younger and later, but brought

Lacchi, Laksmi, Lakşmi

Sparta, Laconia

Lead figure of a winged goddess, perhaps Artemis Orthia
late 7th-6th century B.C.

Tibet ve Lachi

The names of the countries or districts in Tibet that adjoin India, commencing from Cashmere, are: Himbab (near Cashmere), Purik, Zanskar, Spiti-guge, Purang, Kyirong, Lhoprak, Myanam, Lach'-hi, Mon-ts'-ho-sna.

Lâchmu - Lâchamu

Bâbil mitolojisinde *Tiamat*, 'tuzlu su okyanusu' temasıyla kişileştirilen *dişi bir ejderhadır*. O, küçük tanrılar da dâhil olmak üzere, mevcudâtın *ilk annesidir*. Kocası, 'tatlı suları' kişileştiren *Apsu*'dur. 'Tatlı' ve 'tuzlu' suyun birleşmesiyle ilk tanrı çiftleri doğar.

Yahudilik öncesi Kenan tanrısı

Bunlara *Lâchmu* [*Lahmu*] ve *Lâchamu* [*Lahamu*] denir. Onlardan *Ansar* [*Anshar*] ve *Kisar* [*Kishar*] olur. Ansar-Kisar ikilisinden de *Anu* ve *Ea* doğar (Diskutime-shqiptare, 2021)

Tanrıça Lachamu [Lahamu]

"Hikâye şöyle başlar: Gılgamış, ilim-irfân sâhibi büyük bir insandı. 'Derinlikleri gören biri...' [Yaz. "Derinliği" yani, *nagbu'yu*... İrfân Tanrı'sının kozmik bilgi alanını veya *Ea'yı*]. Gılgamış, bütün kralların üstünde idi... Büyük *Uruk/Erech* şehrinin surlarını o yaptı. İçine tanrıça *İştar* ve *Anu*'ya adanmış *Eanna* (*Ana*) *Tapınağı*'nı inşa etti. Faaliyetlerini bir *lapis lazuli* tableti üzerine hâketmişti.

vediccafe.blogspot.com/

The Cannanite Goddess Astrate depicted here with snakes and skulls much like the Vedic Goddess Kali.

Tablet *Uruk* şehrinin büyüklüğünü, yüksek duvarlarını ve *Yedi Bilge Adam*'ın temellerini attığı *ahlâkî ilkeleri* incelemeye dâvet ediyor, Gılgamış'ı genç bir kral olduğu ilk zamanlardan itibâren anlatmaya başlıyordu." (Diskutime-shqiptare, 2021)

"Gılgamış, tanrılaştırılmış kral *Lugalbada* ve *Ninsun*'un (Vahşi İnek Leydi, küçük tanrıça, üçte iki tanrısal özelliğe sahip olan) oğludur.

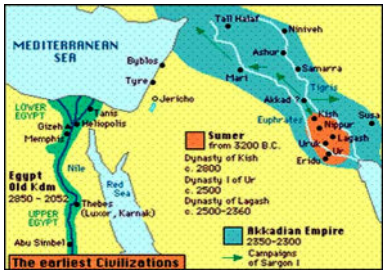

Tanrı'ların anası (Aruru, Beletili) tarafından kendisine *insan sûreti* verilmiş ve *Nudimmud* (*Ea*) tarafından mükemmel bir hâle getirilmişti. Hârika bir güzelliğe ve fiziksel yeteneğe sahipti. Su kuyuları açtı, *Nuh Tûfânı*'nda tahrip olan ibâdet merkezlerini yeniden ihyâ etti. (Diskutime-shqiptare, 2021)

"*Damascius* anlatıyor: *Tauthe*[1] (= *Tiamat*) ve *Apason* (= Apsu) şu tanrıların ebeveynidir:

1. Moumis (= Mummu);
2. Lâche (= Lâchamu) ve Lâchos (= Lâchmu);
3. Rissare (= Kişar) ve Assoros = Anshar).

Son iki tanrıdan Anos (= *Anu*) veya İllinos (= *Enlil*) ve Aos (*Ea*) doğmuştur.

Damascius'un yorumlama otoritesine güvenerek, *Bâbil Yaratılış Destanı*'nın ilk tabletinde yer alan şu ifâdeden "*Tiamat* ve *Apsu*'nun suları bir araya geldiğinde *Lâchmu* ve *Lâchamu*'yu meydana getirdiğini" öğreniyoruz." (Radau, 1903)

"*Lâchmus* ve *Lâchamus* ile ilgili üç şey söyleyebiliriz:

(1) *An-Şar* ve *Marduk*'un ebeveynidirler.
(2) *Tiamat* ve diğer yaratıcıların düşmanıdırlar,
(3) *Lâchami*, Tiâmat'ın on bir yardımcısından biridir. [...]

İlu-Lâchma ve *İlu-Lâchama* mâbutları, *İlu-Anuum* ve *Antum* ile tanımlanmıştır. Üçüncü listede ise, öyle görülmektedir ki, *İlu-Lâchma*, *İlu-Anu* olarak semâların ve

[1] *Tauthe* veya *Tautheovo*: Makedonyadaki "Kalkandelen" kasabasının diğer adı. *Toth (Pillar)* ve *Tauthe*... Erillik ve Dişilik prensibi... 'Kalkandelen' sözü, bildiğimiz *kalkan* nesnesinden çok "Tanrı'sallık" veya "yaratma" fiili ile ilgili. "Yaratan'ı hatırlayan / zikreden şehir".

yeryüzünün tamamını temsil eder." (Radau, 1903)

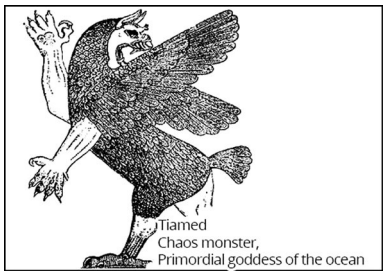

"*Apsu*[2] Mezopotamya mitolojisinde, yeryüzü ve yeraltında depolanmış *temiz su depoları* anlamındadır. İnanışa göre *Apsu*'nun ortaya çıkması için *göller*, *nehirler*, *kuyular* ve *yeraltı su kaynakları* önemlidir. Sümer dîninde *Abzu* "tek Tanrı" olarak kişileştirilmiştir. Sonraki Akad, Bâbil ve Asur dinlerinde de durum böyledir. *Abzu*[3], kadîm halklara ait Doğu tanrılarının bir örneğidir ve *evrenin ilk kurucusudur*." (İtaliawiki, 2021)

Tiamat was known as Thalattē [Talat] (as a variant of *tha-lassa*, the Greek word for "sea") in the Hellenistic Babylonian Berossus' first volume of universal history. It is thought that the name of Tiamat was dropped in secondary translations of the original religious texts because some Akkadian copyists of *Enûma Elish* substituted the ordinary word for "sea" for Tiamat, since the two names had become essentially the same, due to association.
https://exequy.wordpress.com/
Tiamat, Tha-Las veya Talat (Deniz) demektir.

"*Abzu*, dünya yüzeyinin altında yer alan *saf su okyanusudur* ve 'ilâh olarak' kişileştirilmiştir. Bu okyanus tanrısının 'ikâmet ettiği yer' onun adını taşır ve dünyanın derinliklerinde bulunur. Tüm *saf suların* kaynağı olan *Apsu* gizlidir. *Yedi Abgal* olarak bilinen ulûhil varlıklar ondan türemiştir." (İtaliawiki, 2021)

Absû, Abzû
Temiz suların tanrısı

"Bâbil yaratılış öyküsünde adı geçen *Enuma Elish* tatlı sudan mâmul, canavarca özelliklere sahip ilksel tanrı *Abzu*'dur. Orada, tuzlu su yaratığı olan bir diğer ilksel tanrı *Tiamat* (herkesi doğuran) vardır ve *Abzu'nun sevgilisi* olarak ortaya çıkar.

Abzu ve *Tiamat* yaratılış olgusundan çok önce var olan en eski varlıklardır. *Abzu* ve *Tiamat*, adları dışında hiçbir şey bilinmeyen *Lâchmu* ve *Lâchamu* gibi birkaç tanrıyı daha doğururlar.

Abzu bir gün *Tiamat*'a, yavrularının gürültü yapmalarından dolayı uyuyamadığından şikâyet eder, onları yok etmek istediğini söyler. *Tanrıça Tiamat* bu teklifi reddeder, ancak *Abzu*'nun danışmanı *Mummu* onu destekler. Birlikte, *çocuk tanrıları* öldürme planı yaparlar. *Enki* bu konuşmalara kulak misafiri olur ve onların planlarını bozar. *Tanrı Abzu*'yu derin bir uykuya daldırarak öldürür ve danışmanı

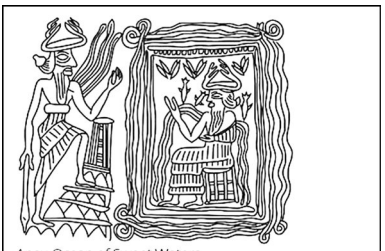
Apsu Ocean of Sweet Waters

[2] Sümer dilinde *Abzu*..... Ab = *su*; Zû = *çok uzaktaki*)

[3] *Abuziddin* sözcüğü...?

Mummu'yu yakalayarak hapseder. Böylece Abzu'nun evini ele geçirir. Artık tatlı suların *Efendisi* Enki'dir. Ancak Apsu'nun eşi *tanrıça Tiamat* intikâm almaya yemin etmiştir, böylece *yeryüzü tanrılarına* savaş açar." (İtaliawiki, 2021)

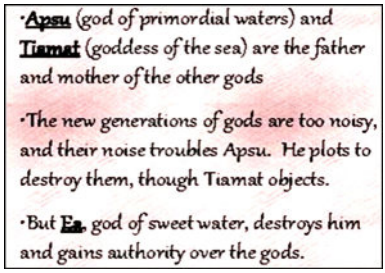

"Edward Pococke, *Yunanistan'daki Hindistan* adlı kitabında, Kenânîlerin *Mahabharata Savaşı*'nın yarattığı yıkımdan sonra Hindistan'dan Batıya göç eden *Kanha* veya *Tanrı Krishna* halkı olduğunu belirtir. Büyük ölçüde gerçeklik payı olan bu tezi *Jewish Encyclopeadia* da doğrulamaktadır." (Raina, 2021)

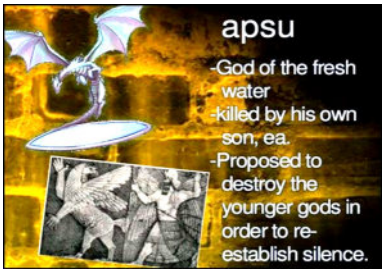

"Richard R. Losch, *Dünyanın En Güzel Bölgesi Kenân: İncil'deki Yerler İçin Rehber* adlı kitabında, *Amarna Mektupları*'nda geçen *Bit Lâhmi* adının izini Akkad'ın doğurganlık tanrısı *Lâchmo*'ya kadar götürür.

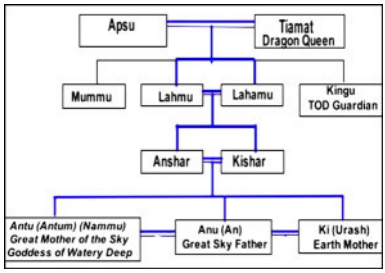

Akad medeniyeti MÖ 3000'li yıllarda gelişti.

Kenânlılar, Akad tanrısı *Lâhomo*'ya, *Lâhma* ve karısına ise *Lâhama* adıyla tapıyorlardı. İbrânîler İsrâil'e gelmeden yaklaşık 1000 yıl önce, Kenânîler *Beyt Lâhama* kasabasında 'Doğuş Yeri' dedikleri tepeye Tanrı'ya tapınmak için bir mâbet inşa ettiler. Beyt *Lâhama* doğurgandı ve 'iyi bir su kaynağına' sahipti." (Raina, 2021)

"Yahûdîler bölgeye göçmen geldiklerinde doğal olarak, Kenânlıların tanrısı *Lâhama*'ya tapmayacaklardı. Bu yüzden mevcut *tanrı -tanrıça* yorumlarını çarpıtmaya başladılar." (Raina, 2021) "Kenânîlerin *Beyt-Lâhma* sözü '*tanrı Lahmu'nun Tapınağı*' anlamına geliyordu ama bu anlam daha sonra İbrânîcede ve Arâmîcede '*Ekmek Evi*' ve Arapçada '*Et Evi*' olarak değiştirildi." (Raina, 2021)

Yedi Abgal

"*Lâhmu* sözünün etimolojisi veya *Tanrı'nın neden bu isme sahip olduğu* bilinmemektedir. Ancak bazı ipuçları, *Vedik* tanrılarının yerleştirildiği Hint panteonunda bulunabilir.

Aşağıdaki Kenân kültüne âit resimden de anlaşılacağı gibi, Kenân tanrıları Hindistan ile ortak köklere sahipti." (Raina, 2021)

"Kenân tanrısı *Lâhmu* ve tanrıça *Lâhamu*'ya yakınlığı olan iki Vedik tanrısı veya *iki tanrısal figür* vardır. Hint kutsal yazınında iyi bilinen bu iki isimden birincisi *Laksmi'dir ki,* zenginlik ve refah tanrıçasıdır. İkincisi, *Sri Rama*'nın erkek kardeşi olan *Lakshmana*'dır... Sanskritçe'de 'Lakshmi' *zenginlik*, *servet* veya *işâret* anlamına gelir. '*Lakshmana*' ise *şanslı* veya *tâlihli* mânâsındadır." (Raina, 2021)

"Kenân ilinde (şimdiki İsrâil) Yahûdi öncesi dönemden gelen isimlerin Hint kökenli olduğu tartışılamaz. Kenân ili, *Amarna Mektupları*'nda *Kinahhu* olarak anılırken, Mısır Yeni Krallığı'nın diğer kaynakları '*Ka-nâ-na*' denilen yerde yürütülen çok sayıda askerî kampanyadan bahseder... Tüm bu eski isimler *Kanha* adıyla aynıdır. '*Kanân*' ve '*Kishen*' olarak da bilinen *Sri Krishna*'nın adıyla..." (Raina, 2021)

Lache = Lachmu, deity 12.
Lachos = Lachamu, deity 12.
Ladanum, Assyrian name 151.
Lakish, town, where Sanḫerib (Sennacherib) encamped 287. 317; its Assyrian name 287.
Lebanon, mountain; its Assyrian name 183. 209. 220; cedars of Lebanon 183. 184.
Libna, town 325.
Lud, name of a race 114.

"Fenike'nin doğusunda, adını *Celile Denizi*'nden alan *Gallile Eyâleti* vardır. Sanskritçe'de 'sara' sözü; *göl*, *sarat* veya *akan* mânâsındadır. 'Sarita' sözü ise *nehir* anlamına gelir. 'Ganasara' kelimesi *ganî su* anlamındadır. Gana, *derin* veya *muazzam* su miktarına işâret eder." (Raina, 2021)

No names they bore, no titles they had,
Then were born of the gods . . .
Lachmu Lachamu came into existence.
Many ages past . . .
Anshar, Kishar were born.
Many days went by. Anu . . .

An-Şar Ki-Şar Şar Dağları, Tanrı Dağları

"İsrâil'in en büyük nehirlerinden biri *Kishon* veya *Kishen* adıyla bilinir. *Kishon*, Fenike topraklarında akar. Aynı bölgede 'Ramah' ve 'Kanah' kasabaları vardır. Ayrıca *Judea* eyâletinde *Ramathiam* adlı bir kasaba daha bulunmaktadır. *Yahûdiye*'de *Fenike*'den farklı olarak *Ramah* adında başka bir kasaba daha vardır." (Raina, 2021)

Laché (Lachamu) and Lachos (Lachmu)—conflict, opposition, a tearing asunder (see note below). Hypothetically, a rending of the existing material through the opposition of polar forces—Lachos versus Laché.

Laçe ve Laç
Lase ve Las

"Bu nedenle *Beyt-Lâchamo*'nun adını *Sri Rama*'nın kardeşi *Lakshmana*'dan almış olması ihtimâl dâhilindedir. Ancak *Beyt-Lâchamo* bolluk ve refah bölgesi olduğu için, Vedik

tanrıçası *Lakshmi*'den de geliyor olabilir. Fakat asıl soru şudur; Veda inancının isimleri Kenân topraklarına nasıl ulaştı?

amu came into existence, etc." By this translation we are left in doubt with regard to the parents of Lachmu and Lachamu, who otherwise are mentioned quite frequently in the Babylonian Creation Epic. What else we learn about Lachmu and Lachamu may be classified under the following heads:

Yahûdi Ansiklopedisi, Aristoteles'in öğrencisi olan ve doğu kültürleri üzerine kapsamlı bir şekilde MÖ 320 civârında yazılar yazan *Soli'li Clearchus*'un yazılarına atıfta bulunarak Aristoteles'in İbrânî toplumunun Hint filozoflarının torunları olduğu görüşünde olduğunu belirtir.

Hindistan'daki filozoflar kendilerine *Kalânî* diyorlardı ve Sûriye'deki Yahûdiler de öyle... Bu adı Hint topraklarında yaşadıkları bölgeden dolayı almışlardı. Yakın zamanlarda (yaklaşık MS 1100 yılında) benzer bir adla tanınan Hint filozoflarından biri, Hindistan'daki eski kralların târihini anlatan *Rajatarangini*'yi yazan kişinin adı da *Kalhânâ*'dır. (Raina, 2021)

Anu (Pater / Baba) - Anatu (Anah - Anas)
Bilu / Baal / Bel / Elu - Beltu - Baaltis - Belkis -Mylitta

ANATU. Anaitis: female reflection of Anu.
ANU. Anos: Heaven and Time, 'Ancient of days,' Pater.
ASARU. Asoros: the upper expanse.
BILU. Bel, Baal: the active ruler of the world, Potentia, also called Elu.
BELTU. Baaltis, Mylitta: female reflection of Bilu, goddess-mother.

"*Tiamat*, Mezopotamya inançlarında (Sümer, Asur, Akad ve Bâbil) genç tanrılar üretmek için *Abzu* adlı tatlı su tanrısı ile çiftleşen, okyanustan gelen ilksel zamanların tanrıçasıdır. Kadın olarak tasvir edilir. İlk yaratılış dönemindeki 'kargaşanın' simgesidir.

Işıl ışıl parlayan biri olarak dişinin güzelliğini temsil eder. *Tiamat* mitosunun iki yönü vardır. Birincisi, tuzlu ve tatlı su arasında gerçekleşen "kutsal evlilik" yoluyla, onun birbirini izleyen nesiller boyunca evreni barış içinde yaşatan bir *tanrıça* olmasıdır.

İkinci yönünde ise *ilksel dönemde yaşanan kaos ortamının canavarı* olarak betimlenir. Bazı kaynaklarda *deniz yılanı* veya *ejderhâ* resimleriyle görselleştirilmiştir." (İtalkit.co.i, 2021)

[*Tiamat, Tauthe, Dudu, Tetova, Zahmet, Samed, Sâimed, Sâime, Zeâmed, Zimmed, Talât, Talâs, Tıymet, Kıymet, T'hom, Tohum (Ocean)*...?]

"Burkert, *Tethys* sözü ile dilbilimsel bağlantı kurarak devam eder. Daha sonraki form *talatth*'ı, Yunanca *tha-Lâssa*, (*deniz*) kelimesiyle ilişkilendirir.

Bâbil destanı *Enuma Elish* adını eserin başlangıç bölümünde yer alan birkaç cümleden dolayı alır: Ne zaman ki, 'çok yukarıdaki' *semâlar* ve de 'aşağıdaki' dünyalar yokken, *Apsu,* 'tatlı su okyanusu' veya 'ilksel yaratıcı' oradaydı. Ve aynı zamanda 'mevcudâtı yaratan' tuzlu su denizi *Tiamat*... İkisi bir araya gelip 'sularını karıştırdılar'..."

Mezopotamyada *dişi tanrıların* erkeklerden çok daha eski olduğuna inanılmaktaydı. Bu yüzden *Tiamat* (Nammu inancında 'Yaratıcı güç' veya 'Dişilik Prensibi') yeraltı dünyası ile güçlü bağlantılara sahipti. *Ea/Enki* adı verilen tanrının ortaya çıkması bu ilişkinin sonrasına aittir." (Exequy's Blog, 2021)

"Harriet Crawford, "suların karışması" hâdisesini '*Arap akiferinden* gelen tatlı suların denizden gelen tuzlu sularla buluştuğu' Basra Körfezi'nin doğal bir özelliği olarak görür. Bu nitelik, özellikle Arapçada adı "iki deniz" anlamına gelen ve Sümerlerin inandığı yaratılış kuramına kaynaklık eden *Dilmun - Bahreyn* bölgesi için geçerlidir. Burada tuzlu ve tatlı suların yoğunluk farklılığı algılanabilir bir niteliğe sahiptir." (Exequy's Blog, 2021)

"*Tiamat*, modern yazarlar tarafından genellikle bir deniz yılanı veya ejderha olarak tanımlansa da, bu tür yaratıklarla açık bir ilişkinin olduğunu gösteren veya kimliğinin tartışıldığı eski metinler yoktur.

Enûma Elish, Tiamat'ın ejderhalar ve yılanlar doğurduğunu özellikle belirtir, ancak bunlar 'akrep adamlar' ve 'deniz insanları' da dâhil olmak üzere daha geniş bir canavarlar

listesine dâhil edilirler. Hiçbiri, çocuklardan herhangi birinin anneye veya suda yaşayan canlılara benzediğini îmâ etmez. [...] *Tiamat*'ın 'çok başlı bir *ejderha*' olarak tasvîri, onu *Lotan* benzeri mitolojik karakterlerle ilişkilendiren *Dungeons & Dragons* rol yapma oyununun bir fikstürü olarak 1970'lerde popüler hâle gelmiştir." (Exequy's Blog, 2021)

"Thorkild Jacobsen ve Walter Burkert, erken bir form olan *ti'amtum* sözünden yola çıkarak onun Akadça *deniz* anlamına gelen *tâmtu* kelimesiyle bağlantılı olduğunu savunurlar. *Tiamat* Sümerce *ti*, "yaşam" ve *ama* "anne" sözcüklerinden de türetilmiş olabilir.

Burkert, *Tethys* sözcüğü ile dilbilimsel bir bağlantı kurmaya çalışmıştır. Daha sonraki *talat* formu, Yunancadaki *thalassa* "deniz" kelimesi ile ilişkili görülmüştür. Bunun yanında *Tiamat*'ın Batı Semitik *tehvum* (derinlikler veya uçurum) sözcüğüyle aynı kökenli olduğu iddiâ edilmiştir.

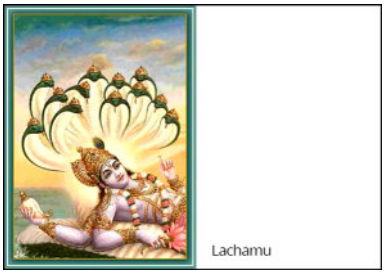

Tiamat; Tiahamtu, Baau, Bis-Bis, Hubar, Mammu-Tiamat, Omorca, Omoroka, Tamtu, Tauthe, Tehom, Thalass, Thalassa, Thalatth, Thamte, Thlavatth, Tiawath, Tisalat ve Ummukhubar olarak da bilinir." (Allaboutdragons, 2021)

"*Anshar,* elçisi Gaga'yı Marduk'un ebeveynleri olan *Lâchmu* ve *Lâchamu'ya* göndererek onları *oğullarına üstün güç verecek olan kutsal kabuslar toplantısına* dâvet etti. Tüm tanrılar tören salonunda toplandılar..." (CSES, 1960)

"*Lahamu*, 'ilksel çamurdan' yaratılmış Bâbil tanrıçasıdır. O ve ikizi, ki aynı zamanda kocası olan *Lahmu*, Tiamat-Apsu birlikteliğinden doğan ilk tanrılardı. *Lahmu* ve *Lahamu* daha sonra doğacak olan *Kişar* ve *Anshar*'ın ebeveynleriydi. Son ikisinden *Anu / Anos* [dişi karşılığı *Anah*, *Anatu*] doğdu ve sonraki tanrıların kralı oldu.

Tanrıça Lahamu, sol tarafındaki *Lahmu* gibi ya bir yılan, ya da başında altı buklesi olan bir kadın şeklinde tasvir edilmiştir. 'Çamurlu olan' anlamına gelen *Lahamu* yazında *Lâchamu*, *Lakhamu*, *Lamamu* ve *Lâchos* olarak da ifâde edilmiştir." (Aratta.wordpress, 2021)

Sözcüklerin soy kütüğünü çıkarmak zor. Yazı ve ses benzerlikleri bir yere kadar bilgi veriyor ama araştırmacıyı hedeflediği mükemmel bilgiye ulaştırmıyor. *Lâchmu-Lâchamu* terimlerinin *Lah'mu-Laha'mu* şeklinde okumasıyla bir taraftan *İ'lâh* ve *İ'lâhe (İlaat)* sözcüklerine ve diğer taraftan da *Lâch*, *Lâk*, *Lâkhamu*, *Lâs*, *Lâsu* sözcüklerine ulaşılabilir.

Belli bir kültür coğrafyası ve iki üç bin yıllık uzun bir dönemde gelişen bu kelimelere nedensellik bağı kurmadan "insanlığın etkileşim ürünleri" olarak bakmak gerekir...

O dönemde yaşamış bir topluluk veya kabîle *Lâchamu* için aynı anlama gelmek üzere bütünüyle farklı bir sözcüğü tercih etmiş de olabilir. Yunanlıların *Afrodit* adlı meşhur tanrıçalarının *Lâconia* veya *Lâchamu*'dan başkası olmadığı anlaşılıyor. Aynı zamanda Hint dünyasındaki *Şiva* ve *Laksimi*'nin... Kadîm tarihte komşu köyümüze verilmiş bir ad olan, *Lakhana*'nın...

Mezopotamya topraklarının kültürü hem Hint coğrafyasını, hem de Fenike ve Sûriye'yi besliyor. Fakat Hindistan'da (veya Tanrıça Kıtası'nda) yaşayan, oraya göç eden insanların *Lâchmu-Lâchamu* kavramsallaştırmasına herkesten daha çok sarıldıkları anlaşılıyor. Tanrıçayı özümsüyor ve içselleştiriyorlar. O kadarla da kalmıyor, türevlerini üretiyorlar... *Lâchmu* ve *Lâchamu* terimlerini kırk farklı renge boyayıp ihrâç ediyorlar. Fenikeliler hem Sümerlilerin; hem de Brahma, Buddha, Şiva, Vişnu ve Krişna'nın etkisi altında...

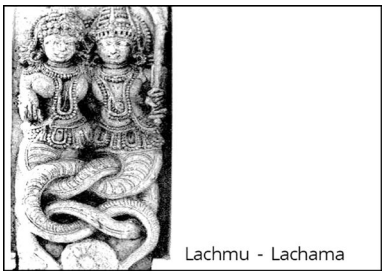

Fenikeliler /Denizciler, Hint etkisinin ağırlık kazandığı "tanrıça" inancını gemileriyle Karadeniz'e, Yunanistan topraklarına, İtalya ve İspanya'ya taşıyorlar. İngiltere'ye ve Fransa'ya...

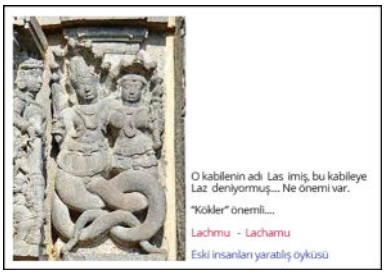

Bir başka kol olan Etrüskler ve çok sayıdaki Orta Asya kavmi, Karadeniz'in kuzeyinden geçerek Balkanlara ve Avrupa'ya geliyor. Beraberlerinde *Lâcu-Lâconi*, *Lûs-Lûsi* kavramlarını taşıyorlar. Dahası, *Lâcu* ve *Lusi*'lerle yetinmeyip yeni yeni tanrıça adları üretiyorlar. Böylece; Fenike'de, Hindistan'da, Orta

Naga Devi Lachamu

Asya'da ve yerel bölgelerde üretilen tanrıça adları birbirine karışıyor, hercü-merç oluyor.

Lâce, Lâse, Lâkke sözcüklerinin kaynağını tespit etmek neredeyse imkansız. Söz dönüp dolaşıp "ilk yaratılış hamuruna" dönüyor. İlk çamura... İlk pelteye... İlk et'e... İlk a-lak'a... İlk Rûh'a...

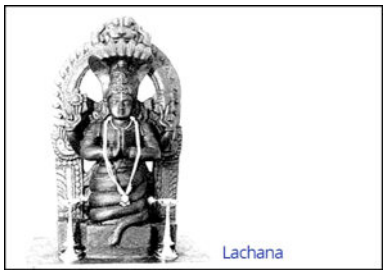
Lachana

Öküzden, ineğe; balıktan, dağa; okyanuslardan ve denizlerden dansçı kızlara; genital organlara; aya, güneşe ve yıldızlara kadar binlerce objenin, kişinin veya olgunun *Lace*, *Lahe* sözcüklerinin türevleri ve varyantları ile tanımlanması "ilk çamura" âit sırrın çözülememesiyle ilgili.

Buda Lachana ile mi sohbet ediyor?

"O insanı Lak'tan / Las'tan yarattı." Tek bildiğimiz bu. Diğer *türetim sözcüklerinin* tamamı on binlerce yıl devam eden bir süreçte insan zihninin ürettiği kurgular.

Yılan tanrıçası
Lachamu

Lachmu - Lachamu

Lachmu - Lachamu

Lachmu - Lachamu
Şiva'nın boynundaki yılanlar
Efsaneye göre, Lord Shiva'nın vücudundaki yılanlar, Parvati ile evliliği sırasında süs olarak kullanılmıştır. Ayrıca Shiva'nın zehirli yılanları süsleyerek Pravati'ye hediye ettiği bu yılanların ve özellikle kobraların kafalarında "mani" *yakut* taşıdıkları, yakutların Parvati ve Shiva'ya gece boyunca kandil görevi görerek hizmet ettiği anlatılır.

Lachmu - Lachamu

Lachmu - Lachamu

Lachmu - Lachamu

Lachmu - Lachamu

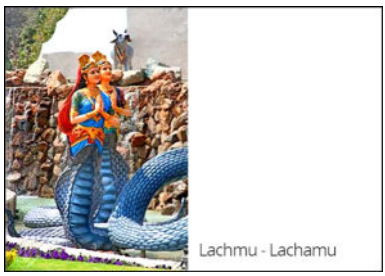
Lachmu - Lachamu

Lachmu - Lachamu

Lachmu - Lachamu

Naga veya Lachana
Hinduizm, Budizm ve Jainizm'de *Naga* / Nâci (Yılan), yarı insan yarı kobra efsanevi *yarı dişi varlıklar* sınıfının bir üyesidir. Tamamen insan, ya da tamamen yılan şeklini alabilen güçlü ve yakışıklı bir tür olarak değerlendirilirler. Potansiyel olarak tehlikelidirler, ama genellikle insanlar için faydalı olan varlıklardır.

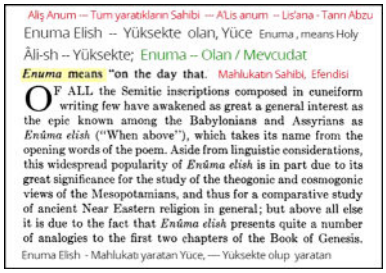
Alış Anum — Tüm yaratıkların Sahibi — A'Lis anum — Lis'ana - Tanrı Abzu
Enuma Elish -- Yüksekte olan, Yüce Enuma, means Holy
Âli-sh -- Yüksekte; Enuma -- Olan / Mevcudat
Enuma means "on the day that. Mahlukatın Sahibi, Efendisi
OF ALL the Semitic inscriptions composed in cuneiform writing few have awakened as great a general interest as the epic known among the Babylonians and Assyrians as *Enûma elish* ("When above"), which takes its name from the opening words of the poem. Aside from linguistic considerations, this widespread popularity of *Enûma elish* is in part due to its great significance for the study of the theogonic and cosmogonic views of the Mesopotamians, and thus for a comparative study of ancient Near Eastern religion in general; but above all else it is due to the fact that *Enûma elish* presents quite a number of analogies to the first two chapters of the Book of Genesis.
Enuma Elish - Mahlukatı yaratan Yüce, — Yüksekte olup yaratan

Hinduizm, Budizm ve Jainizm'de *Naga* / Nâci (Yılan), yarı insan yarı kobra efsanevi *yarı dişi varlıklar* sınıfının bir üyesidir. Tamamen insan, ya da tamamen yılan şeklini alabilen güçlü ve yakışıklı bir tür olarak değerlendirilirler. Potansiyel olarak tehlikelidirler, ama genellikle insanlar için faydalı olan varlıklardır.
Naga Budha
Lachmu - Lachamu

Adem ve Hawa (Lachmu - Lachamu)

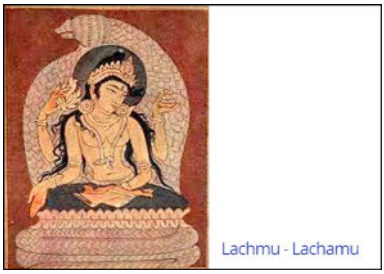
Lachmu - Lachamu

Kastamonu ve Lâz

Oedipus, Thebes kralı *Laius* ve Jocasta'nın [*Yo-Kasta'nın*] oğluydu. 'Taş' veya 'kaya' anlamındaki *Laas* sözcüğünden türetilmiş olan *Laius,* 'Taş-Baba' mânâsına geliyordu. O, *taştan doğmuş olan bir ırkın çocuğuydu. DeuCalion Tufanı*'ndan sonra kalabalıklaşmaya başlayan ve 'büyük kurucular' olarak nitelendirilen bir topluluğun...

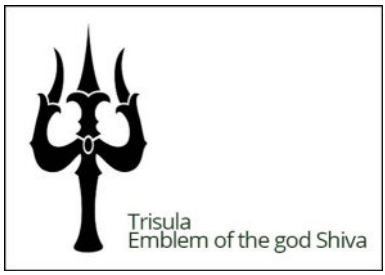

Yo-Kasta veya *Epi-Kasta*[1], 'Temiz Anne', '*Temizlenmiş İo*'[2] [Temizlenmiş[3] Kadın] anlamındaydı. *Thebes* ırkının karanlık gecelerde tapındığı *menekşe renkli Deniz Tanrıçası...* Onun "tanrı babası", *kutsayan ve temizleyen gizil bir Tanrı'ydı...*

Kısaca söylemek gerekirse, *Oedipus'un ebeveyni* '*Baba/Tanrı*', '*Ana/Tanrıça*' ve yanlarındaki *Hilâl* ile imgelenen 'taş bir sütun' veya 'obelisk' idi. Üçü birlikte *Delphi Tapınağı* kapısının üzerine yerleştirilen Semitik *Minyan*[4] *trisulası*[5] ile temsil ediliyordu.[6] (Francis, 1894)

Curtius, *Griechische Etymologie*, No. 26, p. 138'den anlaşılmaktadır ki, 'temiz çeşme' mânâsındaki *kas-talia*'nın kökü *kas*, 'temizleyici' veya 'temiz olan' anlamındadır. Bu form ayrıca *kas-aros* sözcüğünde de görülür

ve Sanskritçedeki *Şâd* kelimesini çağrıştırır." (Francis, 1894)

Oedipus'un babasını öldürüp annesiyle evlendiği mitik hikâyeye hiç girmeyeceğim...

Yo-Kasta, etimolojik olarak bir *tanrıçayı* veya bir *azîzeyi* betimliyor. 'Temiz çeşme', tanrıçadır ki aynı zamanda 'Tâliye' olarak adlandırılır. *Tâliye* veya *Tâlia* 'temiz, neşeli, sevinçli bir hûri' anlamında... *İtalia*, 'hûrilerin ülkesi' demek... Veya tanrıçaların... *Kas-ta-moni*'nin aslı, *Kas-ta-mani* olmalıdır. *Ta* sesi bağlaç olarak kullanılan bir ünsüz.

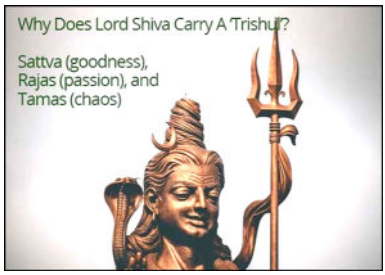

Sanskritçede 'mani' sözcüğünün onlarca anlamı var, fakat dikkatimizi *tanrıça* kavramıyla ilgili olanlara yöneltmek zorundayız. Mani, *devâî* bir kadın veya kız... 'Dervîşe' de diyebiliriz... Adevîyye... Tanrıçaya tapan, tanrıçaya bağlanmış olan... Temiz bir hûri... *Şen-şakrak* ve *cilveli*... Hayat dolu...

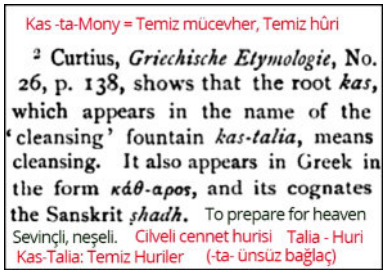
Kas -ta-Mony = Temiz mücevher, Temiz hûri

[2] Curtius, *Griechische Etymologie*, No. 26, p. 138, shows that the root *kas*, which appears in the name of the 'cleansing' fountain *kas-talia*, means cleansing. It also appears in Greek in the form *κάθ-αρος*, and its cognates the Sanskrit *ṣhadh*. To prepare for heaven

Sevinçli, neşeli. Cilveli cennet hurisi Talia - Huri
Kas-Talia: Temiz Huriler (-ta- ünsüz bağlaç)

Tanrıçaya tapıyor ama aslında *kendisi tanrıça*... Yürek hoplatan cinsten. *Mony*[7] veya *mani* 'mücevher' demek... Kıymetli bir taş... Alev gibi yanan, kırmızı bir cam parçası... Belki yâkut, belki safîr...

Bir hûriyi nasıl betimlemek istiyorsanız, öyle... Yunanlılar, daha doğrusu Romalılar *Kas-ta-mani* sözünü kendileri icât etmediler, Hint coğrafyasından, Tibet'ten aparttılar. *Mani* veya *moni* 'kıymetli bir kristal' demek ama örtük planda '*Tanrıça Ana'ya* işâret ediyor... Veya yaşayan '*bâkire bir Tanrıça Kıza*'...

Kastamoni, *Pak Kız* demek... *Lekesi olmayan bir mücevher... Günahsız ve saf... Bir şâdumân...*

Evet 'bir kız' ama, tüm zaman dilimlerinde değil... Tanrıçanın yolundan ayrılmamışsa, şarkılar söyleyerek dans figürleriyle tanrıçayı kutsuyorsa, yazdığı şiirlerle aşkını dile getirmeye devam ediyorsa, o yine Kastamoni'dir.

Yaşının ilerlemesiyle *hûri kastamoni* olma özelliğini yitirir, *kadın kastamoni* kimliğine bürünür. Şimdi o, 'pâk bir annedir' artık... Veya 'pâk bir nine'... Ölümüyle pâk bir Azîze'ye dönüşür...

Pâk tanrıça olarak değerlendirilen taştan yapılmış 'figüratif putların' her yaştan çok sayıda kadın müntesibi olmuş...

Ne hikmetse, Yunanlılar ve Romalılar Fenikelilerin izinden giderek *Kastamoni Azîzelerle* değil, daha çok *Kastamoni Hûrilerle* ilgilenmişler. İbâdet amacıyla kıvrak *Lasa dansı* yapan, su perisi bekâr kızlarla...

İnsanlara 'Temiz Tanrıça' (*Yo-Kasta*) gibi bir ad vermek onların gelecekteki yaşamlarının *saf ve temiz olacağı* anlamına gelmiyor.

Yunanlılar süflî işlere epey bulaşmış olmalılar, *Oedipus Rex* diye dramatik bir hikâye yazmışlar. Bilmiyorum, Hint kültürünün Kastamoni'si en azından kağıt üzerinde temizdir ama *Roma* ve *Yunanlıların* Kastamoni'si açık bir şekilde iğrenç... Mîde bulandırıyor.

Mani kelimesinin Türkçede 'sevgili' anlamına gelen '*mani-ta*' sözüyle olan ilişkisini düşünmek zorundayız. *Mani = Manita = Mâşuk... Temiz Mâşuk... Taş Mâşuk...*

Kırmızı, yeşil, mavi, sarı ve siyah boyalarla renk cümbüşü haline getirilen, taştan yapılmış, kendisine âşık olunan tanrıça putları...

Nagoloka

Mani ve *Mona (Lisa)* sözcüklerinin benzerliği dikkat çekiyor. Milâttan önce 2000'li yılların kültüründe yer alan *Enuma Elis* veya *Enum Tanrıça* sözü zaman içinde *Moni* veya *Manni Mohanaa*'ya dönüşmüş olabilir mi?

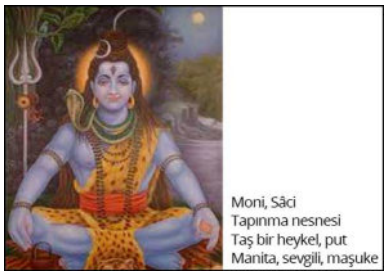
Moni, Sâci
Tapınma nesnesi
Taş bir heykel, put
Manita, sevgili, maşuke

Kas (kast) sözcüğü de geniş bir ilinekler ağına sahip... *Kasta*'nın 'temiz' anlamındaki *kas* kelimesi yerine bir an için 'toplumsal tabaka' anlamındaki *kast* sözcüğünden geldiğini düşünelim. O zaman '*Kast-a-moni*', 'Kast'ın Tanrıçası' veya 'Kastın Sevgilisi' anlamında...

Batılıların 'temiz' anlamına gelen *kas* sözcüğüne dayanmaları yeterince iknâ edici değil. Bizim '*kaskatı*' sözcüğümüz '*donmuş*' veya '*taştan yapılmış tanrıça*' olgusunu daha iyi betimliyor.

Moni

Kuşkusuz insanlar taştan yapılmış tanrıça heykellerine *temiz ilâhi varlıklar* olarak bakı-

yorlardı ama *kasta,* toplumun belli bir kesimini tanımlayan "etnik tabaka" olgusuyla da ilgili olabilir.

Kastamoni, "kabîlemize âit tanrıçanın taş heykellerini dikerek onu yücelttiğimiz topraklar" anlamında mı? *Kasta* sözcüğünün bir diğer anlamı, 'ekilip-biçilen, bol mahsul veren yer' demek... Kastamonu'yu, *Kasta(n) bolu* sözcüğünün *galatı* olarak mı düşünmeliyiz?

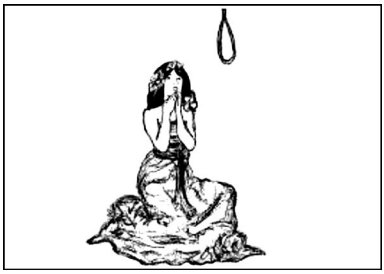

Kasta, "kızıl kahverengi" anlamında. Bildiğimiz o büyük fındığa bu yüzden *kestane* demişler. *Jocasta* veya *Yo-Kasta*, "kızıl kahve renkli tanrıça" demek... Kral *Laius*'un esmer tenli bir eşe sahip olması...

'*Kara Kral*' ve eşi '*Kara Kraliçe*'...

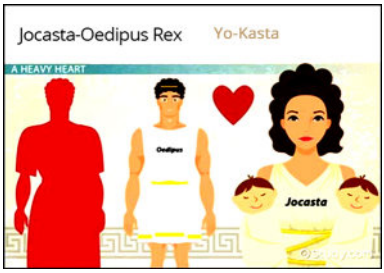

Nedense, *Laius* ve *Luse*'ler hep "esmer-kızıl tenli kişiler" oluyor... *Buğday benizliler* de diyebiliriz.

Kasta sözü, Vişnu'nun şehri (!) *Kasi*'den de türetilmiş olabilir. Emin değiliz. Çok sayıda seçenekten ne yazık ki hiç biri, *olasılık* düzeyinin ötesine geçemiyor.

Uğraşmak beyhûde... Kasta'nın târihsel derinliklerde kaybolan anlamı bulanık... Bu koşullarda *Kastamoni*'yi etimolojik analizle ele almak yerine yüzeydeki *verimli toprak* anlamıyla betimlemek daha iyi.

Notlar

1. Yunanca *epi*: Üzeri, çevresi.

2. *İo, İyo, İye, Yoni, Yuni, Yani, Yun, Yuna*: Yunan Mitolojisinde *nehir tanrısı Inachus*'un kızı [İnece'nin, İnce Su'yun...]

İo, Juno'nun ihbârından kaçmak için onu *düve* yapan *Zeus* tarafından tâkip edildi, ancak *Juno* tarafından gönderilen bir *gadfly* tarafından işkence gördü.

Juno veya *Jovian* gezegeni 1610'da keşfedildi ve *Galileo* tarafından adlandırıldı. (Etymonline, 2021) (*Jovian gezegeni*: Jüpiter)

Godfly: Genellikle yetkililere üzücü sorular sormak suretiyle bir toplumun veya topluluğun statükosuna müdâhale eden kişi... Bu terim aslında, yaşamı boyunca yargılanan eski Yunan filozofu *Sokrates* ile ilişkilidir.

İyo genel olarak 'kadın' anlamında. Kadının, erkeğin 'iyo/iye' kemiğinden yaratılmış olması...

İyonya, Yuna-(n)-sitan: Kadınların veya tanrıçaların ülkesi. *Karı'ların ülkesi*.

3. 'Temiz' sözü "günâhsız olma" anlamında ama, bunun yanı sıra, üst-baş temizliği ve tuvalet hijyeniyle de ilgili olabilir.

4. *Minyan*: Dînî âyinlerde temsilî bir "İsrâil topluluğu" oluşturmak için gereken minimum erkek sayısı (10 kişi).

5. *Trishula, trishul*: Hinduizm'in ana sembollerden biri. İlâhî anlamı olan üç dişli/üç oklu mızrak. Hindistan ve Tayland'da, bir *danda* veya *sopaya* takılan kısa kulplu bir silâha da işâret eder.

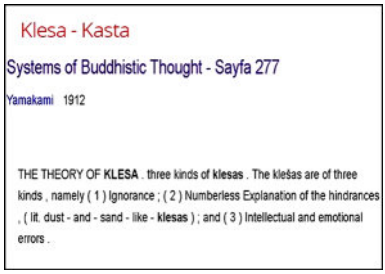

6. Yazar Semitik *Minyan'a* atıfta bulunuyor ama kökü Hint coğrafyasında.

7. *Mani, moni*: *Kediyi* (pussy) okşayan bir isim... *Kedilere* bu adın verilmesi... *Kediye* seslenme...

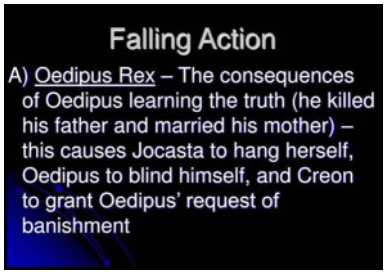

Bir yüksük; halka şeklinde bir astar.
Onurlu, yüce, kibirli.
Canlı, asil, yüksek fikirli.
Bir el değirmeninin ağızlığındaki halka.
Bir mücevher, boncuk.
Türünün en iyisi olan herhangi bir şey.
Mıknatıs.
Mıknatıs olarak kullanılabilen bir taş.
Mıknatıs özelliği olan bir mineral.
Su kabı.
Clitoris.

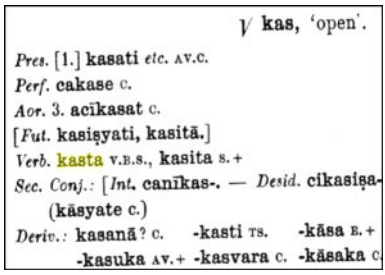
√ kas, 'open'.
Pres. [1.] kasati *etc.* AV.C.
Perf. cakase C.
Aor. 3. acīkasat C.
[*Fut.* kasiṣyati, kasitā.]
Verb. kasta V.B.S., kasita S.+
Sec. Conj.: [*Int.* canīkas-. — *Desid.* cikasiṣa- (kāsyate C.)
Deriv.: kasanā? C. -kasti TS. -kāsa B.+ -kasuka AV.+ -kasvara C. -kāsaka C.

Kristal.
Bir keçinin boynundaki etli çıkıntı.
Bir ben.
Bir maddenin kompakt bir kütlesi.
Belirli, düzenli bir şekli olmayan bir kütle.
Küçük bir su kabı.
Bilek.
Naga'lardan biri veya *Patala'nın yılan başları*.
(Wisdomlib, 2021)

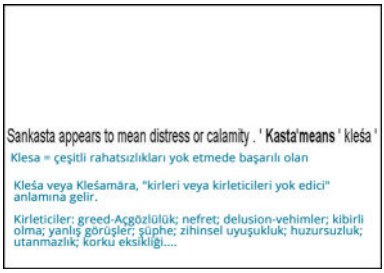
Sankasta appears to mean distress or calamity . ' **Kasta'means** ' kleśa '
Klesa = çeşitli rahatsızlıkları yok etmede başarılı olan
Kleśa veya Kleśamāra, "kirleri veya kirleticileri yok edici" anlamına gelir.
Kirleticiler: greed-Açgözlülük; nefret; delusion-vehimler; kibirli olma; yanlış görüşler; şüphe; zihinsel uyuşukluk; huzursuzluk; utanmazlık; korku eksikliği....

[*Naga, Nace, Nâci*: (Hint mitolojisinde) yarı ilâhi özelliğe sahip mitolojik bir varlık. Yarı insan, yarı kobra yılanı görünümlü. Suyla ve mistik tecrübeyle ilişkili.)

Kaynaklar

Etymonline. (2021). *İo (Yo, Yu)*. https://wwwetymonline.com/word/io#:~:text=in%20Greek%20mythology%2C%20daughter%20of,named%20for%20her%20by%20Galileo. adresinden alındı

Francis, J. (1894). *The Ruling Races of Pre-historic Times in India, Southwestern Asia* ..., 1. cilt.

Wisdomlib. (2021). *Mani, Mani, Mani, Moni*: *26 definitions*. https://www.wisdomlib.org/definition/mani adresinden alındı

Türklerde ve Çerkeslerde İslam öncesi kültür din tanrı
Yaşar Bağ 1997
159. SAYFA
Eski Kafkasyalılar için Şora Beçmırza " Ant " , İsmail Berkok ise " Kas " adını kullanmaktadır . Kafkas kelimesinin aslı olan Kas ismi A . Writhte tarafından da kullanılmıştır . (Berkok , sf . 42) Adigelerin oluş destanından bir parça şöyle der ...

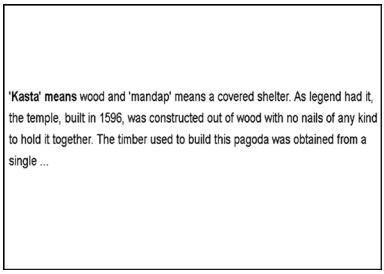
'Kasta' means wood and 'mandap' means a covered shelter. As legend had it, the temple, built in 1596, was constructed out of wood with no nails of any kind to hold it together. The timber used to build this pagoda was obtained from a single ...

Misery: Fiziksel ve zihinsel rahatsızlık, Duka, Men Dukka

Here we see that duhkha means sorrow, misery; and, **kasta means** misery, suffering. The compound constructed by the synonyms duhkha and kasta, as a dvandva compound in Sanskrit, means misery, suffering or sorrow. In Sanskrit, Bengali ...

In Tamil, Kas means money coin.

KASBI, also Kasbin. HIND. A dancing girl, a prostitute; literally a professional person.

But Kash, Khas, or Kas, a frequently recurring prefix in India, is supposed by Mr. Campbell to have its origin from the rishi Kasyapa, who gave his name to Kashmir, Kashgar, and to the people originally called Kasha or Kassia.—*Campbell*, p. 58; *Tod's Rajasthan*, i. p. 303.

Kasbi = Dans eden kız

Casting
Erimiş metal veya başka bir malzemenin kalıba dökülmesiyle yapılan bir nesne.

Kasta-Moni Kalıba dökülmüş tanrıça figürleri

CAST, kâst, s. The act of casting or throwing, a throw; state of anything cast or thrown; a stroke, a touch; motion of the eye; the throw of dice; chance from the cast of dice; a mould, a form; a shade, or tendency to any colour; exterior appearance; manner, air, mien; a flight of hawks.

Atmak, dokunmak.....

Castagna, kástá'n'á, f. *chestnut.*

3. *Kasta*, 'cup': same as *Kas*

Kas כוס calix: poculum

Fincan

Kadirli, Kedara

Kāśī is **Śiva's** city , the god's most sacred temples being located there including a shapeless mound , Kedāra - nātha (also identified as a linga , a sign) . Symbolically the inner **Kāśī** is the point where the three subtle arteries of the body join ...

But the sages ask why **Kāśī** has a feminine name if it is a linga ? **Śiva** replies that he is himself both **Śiva** and Śakti , thus underlining the androgynous character of the holy city . **Kāśī** has been connected with the worship of the goddess since ...

Kastamonu ' nun ismi XIX . asnın başlarındaki kaynaklarda da Castembul veya Costamani olarak yazılmıştır . (1) 1) **Kastamonu** ... Bunu gören kale komutanı (Tekfur) kızını " Kastin neydi **Moni** " diyerek surlardan aşağı atar . Diğer bir rivayete ...

Kasi'nin Lordu Siva..... tridentiyle saci Viyasa'yı kovaladı.
Ve onu kendi şehri olan Kasi'den çıkması için tehdit etti.

Once Siva, the lord of Kási (Benares) had a quarrel with the sage Vyása, and it grew so violent that Siva rushed after him with his trident in hand, and threatened him to go out of his city, *i. e. Kási*. Thereupon Vyása said he would build another more holy *Kási*, and with his word a town appeared on the site of the present Rámnagar. Ganesha the son of Siva, assumed the form of a Bráhman boy, and going to Vyása asked him :—

Kasi-ta-Moni Şiva'nın yaşadığı şehrin tanrıçası

Kas Kavmi – Kimmerler

1- *Kimmerler (Gimri Devleti)*: Kafkasya'nın kuzeyinde bir *Kas* Kavimi olan Kimmerler egemendi. Bugün Adıge kabilelerinden olan *Kemguy*'lar hala varlığını sürdürmektedir.

Jati: "born" or "brought into existence,
"Brahmins Varna was white, Kshtriyas was red, Vaishyas was yellow, and the Shudras' black".

Kastamonu ' nun ismi XIX . asnın başlarındaki kaynaklarda da Castembul veya Costamani olarak yazılmıştır . (1) 1) **Kastamonu** ... Bunu gören kale komutanı (Tekfur) kızını " Kastin neydi **Moni** " diyerek surlardan aşağı atar . Diğer bir rivayete ...

doğurmak

[1] The word *caste* is derived from Portuguese; *casta*, a breed. The Hindus use the word "jati," *birth*, and sometimes "varna," *colour*, the latter word possibly having reference to their comparatively light complexion. Açık tenli, kırmızı tenli insanlar...

The term ' **Kaşta** ! **means** Durûha ' i . e . not easily attainable .

Kasta "Durâha" demektir...
Kolay ulaşılamaz.... Kolay erişilemez....
duruha, durUha, durooha, durûh, duruh, durUh, durooh
Dur-Oha... Dur-oohaa... Duuur bakalım... Dur, nereye gidiyorsun
Dur, nereye giriyorsun.....

Mandup, Mendebur, Mandebur
Mendep boğazı, Kath-Mandu
Kast-Mandu-Kasta-Mandap
MS 720'li yıllar, Nepal Pagoda = Tapınak

Square

KANTIPUR, the capital of Nepal was founded b
reign of King Luxmi Narsing Malla, a "Kasta Mand
means wood and "Mandup" means a square house.
meaning also wood in Nepali replaced "Kasta" ar
Kasta Mandup", the Living Goddess, the Durbar

Kasta-Mandup = Yaşayan Tanrıça; Mandup 'Kare Ev" demek
Kasta = Wood, wooden, ağaç, ağaçtan yapılmış... Ağaçtan yapılmış ev.

Behind this temple and a few buildings , is a pagoda whose ground floor is a hall. this is called **Kasta Mandap** (house of wood) , built in 1596 , and from which the name Kathmandu is derived . The story says that it was made from one

Temple of Kumari Devi : - On one side of Darbar Square is situated the temple of **Kumari Devi** (**vestal virgin**) . This temple of Kumari Devi is a living abode for such virgins who have initiated into the folds of hermitesses . They are popularly

Bakire Rahibe

... Square is the temple of Kumari Devi (Vestal Virgin) , the goddess . Another interesting structure lies besides the temple of Kumari . Because it is believed to have been built from the timber of a single tree it was known as ' Kasta Mandap '

"Bakire Rahibe Tapınağı"
Kasta Mandap

Kumari Devi, Yaşayan Saf, Temiz Tanrıça

kas (**kásati**; **kastá**; **kāsáyati**). move. + **vi**, move asunder; open; bloom; *caus. pass.* be made to bloom.

Move asunder = Ayırmak. Açık. Çiçek, Çiçek açmak.

5. Kasthamandap :- It is situated on the main thoroughfare of the city. It is believed to have been built out of the wood of a single tree. What was known as 'Kasta Mandap', subsequently came to be known as 'Katha Mandir', from which 'Kathmandu' derives its name.

Klesa - Kasta - Klise

Klesa, the afflictions or passions, and *karma*, intentional action, have a close and intimate relationship.

Yakın ilişki, samimi ilişki,
Acı ve ızdıraba neden olan bir şey, kirler, kirleticiler
Tutkular....

Lâda

Calypso'dan[1] söz ederken belirtmeliyim ki, Lewy, onun Semitik *Lâtah* (gizli biri) kelimesinden geldiğini düşünür. *Lâtah* Grekçeye *Leto* şeklinde uyarlanmıştır. Raumer, *İâlâd* (taşıyan) ve Lâtince *Latona* gibi kelimelerin *Karian Yazıtları*'nda[2] görülen *eş*, *metres* anlamındaki *Lâda*'dan geldiğini iddiâ eder." (Muss-Arnolt, 1892)

Slâv halk şarkılarında *Lâda'dan* söz edilir. Bir dokuzuncu yüzyıl *Prague Yazıtı* Çek tanrıçası *Lâda*'yı Venüs ile eşitler. Fakat, B. Rybakov bu görüşe itirâz eder. Ona göre Slâv puthanesinde (pantheon'unda) *Lâda* yoktur, Slâvlar bu adla anılan mitolojik bir kadın adına sahip değildirler. […] Slâv metinlerinde eril bir ad olarak, *Lâdo* vardır ve onun paralelinde tanrıça *Lâda*..." (Golan, 1991)

Lâda (*Eş*) sözcüğü belki "Lâdy" ile karşılaştırılabilir. (Herodotus, 1870)

"Bununla birlikte, Rybakov'un '*Yunan Lâda'sının (Roman Lâtona) eski Akdeniz halkları tarafından Slâvlardan ödünç alındığı*' görüşü doğru değildir. *Lâda*, erken tarım dönemi etnik ortamından gelir." (Golan, *Myth and Symbol: Symbolism in Prehistoric Religions*, 1991)

"*Lâda* > Slâv mitolojisinde aşk tanrıçası" (Roth & Wall, 1995)

Lâda'nın 'kadın' anlamına gelen Likçe-Lycian (yâni Giritçe) bir kelime olduğu söylenir ve *Leda*, Delos'ta *Apollo* ve *Artemis*'i doğuran tanrıça *Lâtona, Leto* veya *Lât*'tır. (Graves, 2005)

Târihi, çok eski zamanlara uzanan Slâv ülkelerinin, yâni Polonya ve Rusya'nın başlıca tanrıları *Lâda*'dır. (Gardner, 1858)

Adı 'düzenli' veya 'tertipli olma' anlamına gelen *Lâda*, dünyaya düzen getiren bir tanrıydı. Kendisine özellikle Haziran ve Temmuz aylarında ibâdet edilirdi. Lâda, gençliğin, güzelliğin ve aşkın kişileştirilmesiyle oluşturulan bir tanrı inancıydı. (Leszczynski, 1996) [*Bu açıklamalar Lâda sözünün Hint coğrafyası kaynaklı olabileceğine işâret ediyor. Hintliler ise sözü Orta Doğu topraklarından ödünç almış olmalılar. Lâda, Allât sözünden coğrafyayı gezerek etkilenmiş...*]

Bu bağlamda, Lâsa'yı *licio lâda* (= kadın) ile karşılaştıran etimolojik bir keşif yapar ve daha önce de belirtildiği gibi, *Lâsa*'nın, mantık ve aşk karakterine sâhip, *Tûran*'dan daha üstün tek büyük Tanrı olduğu sonucuna varır. (Rallo, 1974)

"*Lâda*; Letonya, Litvanya ve Slâv mitolojisinde *güzellik tanrıçasıdır*. Kutsal ikizler, *Lâdo* ve *Lâda* isimleri birlikte ele alındığında, *Dionysos* doğurganlık tanrısının bir yönünü oluştururlar. Bu tanrının diğer isimlerinden olan *Kupalo* veya *Kupala* "su" ile ilgilidir.

Kostromo-Kostrobunko/Kostroma 'tahıl' ile bağlantılıdır. *Lârilo/Lârila* ise 'güneş' ile ilişkilidir. Bu adlar, erkek ve dişildir. Dikim işlerinde, hasat zamanında veya düğün törenlerinde kadın grupları tarafından çalınan şarkılarda tanrıça *Lâda* ve erkek karşılığı *Lâdo*'nun adı birlikte geçer.

Linda George'a göre, *Lâda* inancı Neolitik avcılık kültüründen kaynaklanır ve pagan Slâv tanrıları arasında "gizemini koruyan" bir niteliğe sahiptir.

Kaynağına bağlı olarak, *Lâda*'nın ya *Letonya* tanrıçası, ya da Kuzey Letonya ve Mordvinler'in "büyük Ana tanrıçası" olan Finno-Slâv *Mokosh*'tan türetildiği düşünülmektedir.

Lâda diğer kaynaklarda İskandinavların "ateş", "ocak" ve "hayvan sürülerinin tanrıçası" olan *Lôduna*[3] ile özdeşleştirilmiştir. On yedinci yüzyıldan kalma bir metinde *Lâda*, Lel ve Polel'in annesi olarak tanıtılır.

Leda ile bir başka bağlantı, "aşk" ve "doğurganlıkla" da ilişkilendirilen Polonyalıların iki tanrısı *Zizilia*[4] ve *Didilia* isimleridir.

Kimi yazarlar, sevilen erkek tanrı *Lâdo*'yu öteki dünyanın ve evliliğin mâbudu olarak görürler. David Liming'e göre *Lâda,* "Lârilo"dur. Yani "sönen ve yükselen" bir tanrı… Görünüşe göre, on sekizinci yüzyılda *Lâda* "tanrıça" rolünü üstlenmiştir. Kocasının ve/veya oğlunun adı *Lâdo*, *Dido* veya *Dida*'dır.

Sovyet arkeolog Boris Rybakov'a göre tanrıça *Lâda* ve kızı *Leila,* 'kaynak suyu'[5] veya 'bahar' tanrıçasıdır. Yunan tanrıçası *Leto* ile kızı avlama tanrıçası *Artemis*'in Slâv topluluklarındaki karşılığıdır." (amp.en.google-info.in, 2021)

[*Lâda'yı Neolitik avcılık kültürüne kadar götürmek doğru olsa da yazılı kaynaklarda izini sürmek daha anlamlı. Yâkup peygamber zamanında Kudüs yakınlarındaki Lûz şehrini hatırlamak zorundayız. Lûz, Lât veya Laas...*

Mîlâttan önce 1700'lerde karşımıza çıkan Lûz veya Lâda'nın iki kaynağı olabilir. Sümerler ve Hint coğrafyası...

Sümerya ve Hindu-istân etkileşim içinde kavramı birlikte üretip Anadolu'ya, Fenike topraklarına, Filistin'e, Kuzey Avrupa'ya, Tibet'e, Rusya içlerine, Yunanistan'a, İtalya ve İspanya'ya taşıdılar.]

Eski Töton/Alman mitolojisinde *Fro*, *Freyâ* veya *Friezâ* adlı bir tanrı bulunduğunu görüyoruz.

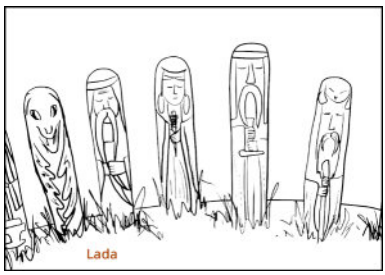

Freya'nın Slâvca karşılığı, 'bahar tanrıçası' *Lâda*'dır." (amp.en.google-info.in, 2021) [*Freya ile Lâda'nın aynı anlamda olduğunu öğreniyoruz.*

Firâye, Fereca, Ferecik ve Kosava'daki Ferizâyî şehir adları geliyor aklımıza... Tanrıça adlarının bir zamanlar Balkan topraklarını önemli ölçüde etkilediği anlaşılıyor.]

"Yunan mitolojisinde *Leto*, Apollo ve Artemis'in annesidir. [...] *Leto*, bölge Helenleştikçe, dördüncü yüzyıldan itibaren Anadolu Likya'sının yerel *ana tanrıçası* olarak tanımlanmıştır.

Yirminci yüzyıl kaynaklarında *Leto* geleneksel olarak *Likya* (*Lycia*) sözcüğü olan ve <*eş*> anlamına gelen *Lâda*'dan türetilmiştir. *Lâda* kültü'nün ilk merkezi Likya'dır. *Lâda* sözcüğü, Yunanca *Leda* isminin de kökeni olabilir. Bazı bilim adamları, onun Yunan öncesi bir döneme âit olduğunu ileri sürmüşlerdir." (Wikipedia, 2021)

Arapça-İngilizce Sözlük'ten *lada* türev sözcükleri (Steingass, 1884)

Lâdd > Kavga, tartışma, mücâdele, mücâdeleci olma.

Lâdd, Ludûd > İlâç hazırlama veya uygulama.

Lâdîd > Rezâlet, onursuzluk.

Mülâddât > İtmek.

Lîdât > Tartışmak veya mücâdele etmek.

Talâddût > Sağa-sola küfretmek.

Lâdu, Lâd, Lûd > -e, -ile, -den;

Lûdd, Alâdd > Kavgacı, çekişmeci

Velâd > Doğum, doğum günü.

Lûddâg > Diken batıran, acı veren.

Lidâd > Kavgacı kişi.

Lâddagât > İğneleyici konuşma yapan kişi.

Suçlamadan kendini temize çıkarma
Su akıntısı, ark, kanal, çamurluk, bataklık zeminlerde akan

LADA. L. Lat. [from Sax. *ladian*, to purge, to excuse.] In Saxon law. A purgation, or mode of trial by which one purged himself of an accusation; as by oath or ordeal. *Spelman.*

A water course; a trench or canal for draining marshy grounds; in old English, a *lade* or *load*. *Spelman. Cowell.*

Lada, *s.* shame; faith, religious; woman; young child; young man; fried grain; tree, *gardenia;* thorny shrub, *randia dumetorum*, [Colloq. කුකුරුමුවන් *kukurumuwan*]; Elu form of ලජ්ජි *lajjí* and ලබ්ධි *labdhi*, which see: *past. part.* received; finished, done, completed: *a.* young, tender.

Lazari: Genç kadın. Ladaru: Bebek.
A Sinhalese-English Dictionary

ලදරි, *Ladari*, *s.* little girl, young woman; woman in general.
ලදරු, *Ladaru*, *s.* infant, sucking child.
ලඳ, *Landa*, *s.* woman, young woman, tender maid: pl. ලඳන් *landun*.

Lidâm > Yamama.

Lâdânat > Yumuşaklık.

Lâdah > Eliyle hafif bir şekilde dövmek. Şaplatmak.

Lâdas, Lâds > Taş atmak, yalamak, şamar atmak, deveye deri taban sağlamak.

Lâdag, Lâdg > Isırmak, kelimelerle yaralamak. Acı, zehirli ısırış.

Lâdik > Sıkıca yapışmak.

Lâdam, Lâdm > Yüzüne şamar atmak. Kadının yüzüne vurmak. Pışpışlamak.

Talâddûm > Yırtılmak.

Talât > Yırtan, yırtıcı.

İtlidâm > Endişelendirilmiş, ajite edilmiş, itilmiş.

Lâdâm > Akrabalığı kabul etmek. Ailenin onuru.

Lâdûn, Ludûnât, Lâdânat > Dokunma yumuşaklığı. Esnek olma. Esneyebilir.

Taldin > Yumuşak hâle getirme, insancıl.

Lâdn, Ludn, Lidân > Yumuşak, düz, sakin.

Lâdâd > Hasım, bir tüp içinde ağıza uygulanan ilaç. Boğaz ağrısı.

Lidûn > Yumuşaklık, düzlük, *pliancy* (Diğer kişinin istediği şey yüzünden değişmeye veya onun istediğini yapmaya istekli olma)

Lâdid, Lâdûd, Lâdîdân > Bir nehrin (?) kıyıları, kenarları. Bir vâdinin (?) kenarları. Kulakların altında kalan boynun kenarları.

Lâdidât > Çiçek açan bahçe.

Lâdis, Aldâs > Etli, bedendeki etle ilgili.

Lâdig > Akrebin sokması, yılan tarafından sokulma. Sözlerle yaralanma.

Lâdim > Yırtılma, yamama yapma. (Lehim?)

Lâzz > İki şeyi sıkıca bir araya getirmek. Birleştirmek. Birlikte sarılmalarını sağlamak. Dar satırlar halinde yazmak.

Lāṭa. *Lāra* became *Lāḍha / Lāḍa / Lāla* in Pāli chronicles which are philologically more akin to *Rāḍa / Rāḍha* and *Lāṭa.* Lāṭadeśa actually correspond to the modern Southern and Central Gujarāt, and its ancient peoples were the Lāṭas.

Lada = Radha'dır.
Radha Nibbana veya Nirvana'dır.
Nirvana "iç huzura" kavuşmaktır.

' But release, lord,—what is it for ?'
' Release, Rādha, means Nibbāna.'
' But Nibbāna, lord,—what is the aim of that ?'
' This, Rādha, is a question that goes too far.[1] You can grasp no limit to this question. Rooted[2] in Nibbāna, Rādha, the holy life is lived. Nibbāna is its goal, Nibbāna is its end.'

Las = Lâda

... known as **Lata** in **Sanskrit** and Larike in Greek - Laçikā , which corresponds to the Gujarat coast country (Kathia war) and probably to South Sindh which is still known as Las = **Lâda** . Some scholars prefers to see Radha or West Bengal in ...

Bağlantılı olmak. Sokmak. Delmek, sert bir şekilde bastırmak. Tâciz etmek. Fingirdemek.

Lâza', Lâz' > Vermek. Doldurmak, Doğum yapmak.

Lizâq > Yapışkan.

Lâss > Yemek… Yalamak… Dudaklarıyla çimleri koparmak. (?)

"Lâda'nın *yücelik* çağrışımı Kurân'da çok açıktır. Tanrı'nın varlığına veya *Huzuru İlâhiye* işâret eder." (Harrassowitz, 1984)

"Mitolojik güzellik tanrıçası" (Fields, 1985)

Lâda > Krâliyet âilesinden... *Lâda han* > Krâl...

Lâdi > Patronymic (atalara atıf yapan bir ad, önek veya sonek eklenmek sûretiyle yapılan) (Monier-Williams, 1872)

Arâmî dilinde *d* harfiyle yazılan *Lwd* fiili Akatçada *Lâdu* (eğilmek), Arapçada *Lâda*'dır (dönmek, döndürmek) ve İbrânî dilinde dişlerin arasından söylenen *d* harfiyle birlikte *Lwz* (yana döndürmek, ayrılmak) şeklinde telâffuz edilir. (Lipinski, 1975)

BŪTŌ. (1) An Egyptian divinity, was the nurse of Horus and Bubastis, the children of Osiris and Isis, whom she saved from the persecutions of Typhon by concealing them in the floating island of Chemnis. The Greeks identified her with Leto (Latona), and represented her as the goddess of night. — (2) A city in Lower Egypt, stood near the Sebennytic branch of the Nile, on the lake of Buto. It was celebrated for its oracle of the goddess Buto, in honor of whom a festival was held at the city every year.

I must not part from Prof. Ramsay's valuable work without a reference to philology. His suggestion that the name of the goddess Leto is borrowed from the Lycian *lada* "woman" is far preferable to that of Prof. Robertson Smith, which makes it the Semitic Allat. Allat was the goddess of Hades, and her attributes were in no wise those of Leto. To connect her name with that of the Arabian goddess Alilat seems to me philologically impossible. A. H. SAYCE.

Lata, Lutu, Ladi, Leto

... Russian lada (' wife ') , but also in the Urartuan lutu (' woman ') , Lycian **lada** (' **wife** , mother) , and Avarian (in Daghestan) ladi (' wife ') . There are several feminine personages in Greek mythology whose names resemble this word .

"*Leto* > Doğu Hindistan'ı yönetin Puru'ların tanrıçası." (Hewitt, 1894) [*Slâv ve Yunan topluluklarındaki Leto ve Lâda sözcüklerinin Hint kaynaklı olduğu, Hintlilerin ise bu sözcükleri Mezopotamya ve Sümerlerden almış olabilecekleri...*]

"*Leto*'nun Likya tanrıçası *Lâda* ile aynı olduğu iddia edilmiştir. Semitik *Alilât*'ın bir formu olduğu düşünülmektedir." (Richer, 1994)

"*Lethem* > Tina ve Menerva ile birlikte görünen Etrüsk tanrısı... Muhtemelen Akkadian *Lât* "dağ" , Fince *Lâda* "zirve" veya Akatça *Lit* "ay", Moğolca *Lâh* sözünden geliyordur." (Forlong, 2008)

Lâhar > Sümerlerde "sığır tanrısı"... Muhtemelen Akatça *Lâharu* "yaşlı"... (Sheard, 2011)

Lâdo > Eğlence ve aşkla ilgili olan Slâv tanrısı. En azından on altıncı yüzyıldan itibaren *Lâda* olarak bilinmektedir. Cinsiyeti açık olmamakla birlikte genellikle "tanrıça" olarak değerlendirilir. Bu konuda iki mâbut vardır: *Tanrı Lâdo* ve *tanrıça Lâda*... On altıncı yüzyılda *Lâdo*, *Leda* ile eşitlenmiştir ama bu durum, sadece isimlerinin benzerlik göstermesi sebebiyledir. Muhtemelen ikisi arasında bir ilişki yoktur. [*Yaz. İlişki olmayabilir ama insanların "bir kök isimden" türetimler yaparak kendi özel tanrı-tanrıça adlarını ürettikleri de çok açık...*]

Sözcüğün etimolojisi muğlak. Slâvca *Mlâda*'dan "genç kız" [*Malatya* kelimesiyle ilişkisi] geliyor olabilir. Summer Solstice'de *Lâdo*'ya şarkılar söylemek on beşinci yüzyılda *Krakow Kânûnu*'yla yasaklandı. Buna rağmen *Lâdo*, Baltık ülkelerinin düğün şarkılarında "aşk ve evlilik" çağrışımları yapacak şekilde söylenmeye devam edildi... Rusya ve Ukrayna'da resmî terimler *Mlâda* ve *Mlâdozenya* olmasına karşın "gelin ve damata" bazen kısaca *Lâdo* ve *Lâda* denir. (Sheard, 2011)

Wlmid > Lwd'in temel anlamı *bükme*, *bozma*, *aşağı doğru eğme*, *saptırma*'dır. Evrimleştiği kök kelimeler (etymons); Akatça *Lâd*, İbrânîce Lwz, Arapça *Lâda*'dır. (Greenfield, 2001)

Mistikler *Gayb Âlemine*, 'ledûn ilmi' adını vermişlerdir. [...] Ledûn ilminde, *iki deniz* söz konusudur. İki deniz arasında akan tatlı su... O iki deniz asla birbirine karışmaz. İnsan nelerin derdine düştü. İnsan yok idi, var ettik. Şimdi de soruyor *yok nedir* diyor. (Yeşiltaş, 2018)

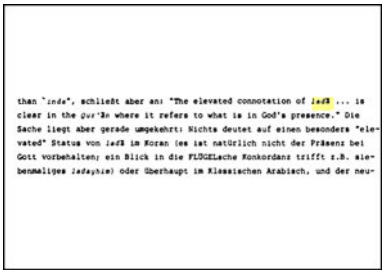
than "*inda*", schließt aber an: "The elevated connotation of *ladā* ... is clear in the *Qur'ān* where it refers to what is in God's presence." Die Sache liegt aber gerade umgekehrt: Nichts deutet auf einen besonders "elevated" Status von *ladā* im Koran (es ist natürlich nicht der Präsenz bei Gott vorbehalten; ein Blick in die FLUGELsche Konkordanz trifft z.B. siebenmaliges *ladaynā*) oder überhaupt im klassischen Arabisch, und der neu-

---

Nitekim Kuran'da, *Biz ona (Hızır'a) İlm-i Ledün'ü öğrettik* buyurulur. Sûfîler, bu âyet-i kerimeye dayanarak *zâhir ilminden* başka bir de *ledün ilmi* (ilm-i bâtın) olduğunu kabul etmişler; sezgiye, ilhâma dayalı bilgi teorilerini bu temel üzerine binâ etmişlerdir. (Şimşek, 2005)

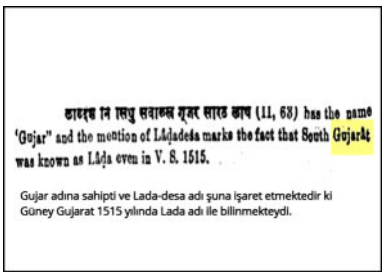
(11, 68) has the name 'Gujar" and the mention of Lāḍadeśa marks the fact that South Gujarāt was known as Lāḍa even in V. S. 1515.

Gujar adına sahipti ve Lada-desa adı şuna işaret etmektedir ki Güney Gujarat 1515 yılında Lada adı ile bilinmekteydi.

[*İlmi Bâtın*, "*metaforik anlam dünyası* mı?]

Lâdn, çoğulu *Ludû*, *Lidân* > Esnek, elastiki (Mızrak).

Lâdun > Yumuşak. Kötü giyinmiş (et dilimi).

Lâdun, Lâdan, Ludûn, Ludn, Lâdin, Lâdnî > ...e; ile; yakınında. (Johnson, 1852)

Lâdûni > İlhamla alınmış, demlenmiş bilgi, aşılanmış bilgi. (Johnson, 1852)

Lâdan > (İbrânîce) Dikkatli ve farkında olan. (Bolton, 2006)

Lâdûn > Yükleme, yüklenmek, yüklenmiş olan, yüklenen. (DAPW, 1855)

"Seylân'ın kurucusu Vijaya'nın babası *Siha Bahû*'nun annesi Bengal Prensesi'nin hikâyesinde yer alan *Lâda*.. Bu *Radhâ* veya *Lada*'dır, Gujarât ile hiçbir ilgisi yoktur." (DMH, 1922)

Lâta, "Mahi Nehri" ile "Aşağı Tapti" arasında yer alan Khandesh dâhil olmak üzere Hindistan'ın güney Gujarât bölgesidir." (Umakant Thakur; Umesh Jha, 1979)

"*Lâta*'nın Praklita formunu temsil eden *Lâda*, yirmi bir bin köyden oluşuyordu. "Gujarât'ın *Nausari-Bharoch* bölgesini temsil ediyordu. Manjusri Mula Kalpa, başkenti Valabhi olmak üzere *Lâda* ülkesini Batı Denizi'ne yakın bir yere yerleştirdi." (Awasthi, 1965) [*Hindistan'ın Güjarât bölgesinin 1500'lü yıllarda Lâda adıyla biliniyor olması...*]

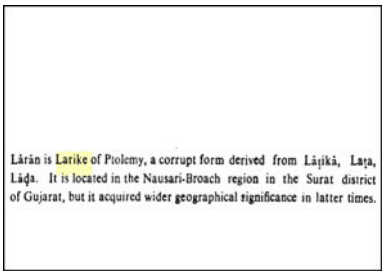
Lârân is Larike of Ptolemy, a corrupt form derived from Lāṭikā, Laṭa, Lāḍa. It is located in the Nausari-Broach region in the Surat district of Gujarat, but it acquired wider geographical significance in latter times.

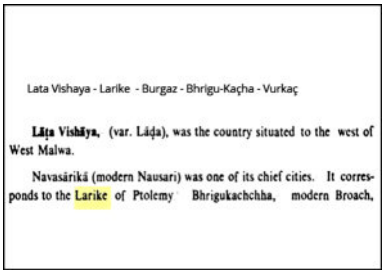
Lata Vishaya - Larike - Burgaz - Bhrigu-Kaçha - Vurkaç

Lāṭa Vishāya, (var. Lāḍa), was the country situated to the west of West Malwa.

Navasāriká (modern Nausari) was one of its chief cities. It corresponds to the Larike of Ptolemy Bhrigukachchha, modern Broach,

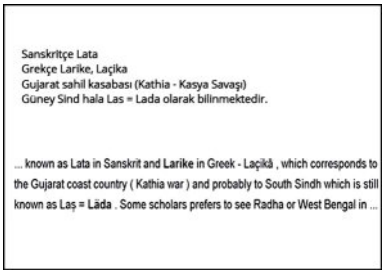
Sanskritçe Lata
Grekçe Larike, Laçika
Gujarat sahil kasabası (Kathia - Kasya Savaşı)
Güney Sind hala Las = Lada olarak bilinmektedir.

... known as Lata in Sanskrit and Larike in Greek - Laçikā , which corresponds to the Gujarat coast country (Kathia war) and probably to South Sindh which is still known as Laṣ = Lāda . Some scholars prefers to see Radha or West Bengal in ...

"*Lta*, Mâhi'den Tápti'ye kadar Güney Gujarât bölgesidir. *Láta* adı Sanskritçe görünmüyor. Mahabharata'da veya diğer eski Sanskrit eserlerinde, mağaralarda veya diğer yazıtlarda mîlâttan sonra üçüncü yüzyıldan önce bulunmamıştır." (GCP, 1896) [*Bu bilgiden Lâta veya Lâda'nın Orta Doğu'daki Allât sözüyle ilişkili olabileceği gündeme geliyor.*]

Lâta, Sanskritçe 'sarmaşık', 'sap' anlamındadır ve genellikle *ince kaşlar, kollar, saçlar* veya *kılıç* gibi metaforlarla tanımlanmıştır. (Hanks, 2006)

"*Lâka* > Hawaii mitolojisinde *Lâka*, Polinezya mitolojisinden gelen iki farklı kahramanın adıdır. (Polinezya'nın diğer bölgelerinde Rata, Lâta, Ata veya *Lâsa*

olarak bilinir). Kapsamlı efsanelere sahiptir. Tahiti ve Hawai krâlları onu 'ataları' olarak bilirler." (Wikipedia, 2021)

Kaynak ülke veya bölgeyi tespit etmek için derlenen bilgileri daha da çoğaltmak mümkün. Ancak, net bir sonuca ulaşmak zor gözüküyor. Sümerler asıl kaynak olabilir... Oradan Suriye'ye, Filistin topraklarına taşınmış. Tibet ve Hint topraklarına ulaştığında yeni anlamlar, içerikler kazanmış. Deniz yoluyla tekrar Batıya yönelmiş. Hindistan'ın Gujerât bölgesinden yapılan karayolu ve denizyolu göçleriyle Gürcistan, Yunanistân ve İtalya'ya erişmiş. Başka bir kolu Karadeniz'in kuzeyinden Rusya, Almanya ve İskandinav ülkelerine ulaşarak o toprakların pagan tanrı ve tanrıçalarını oluşturmuş.

Notlar

1. *Calypso (Kalipso)*: Bir tür Batı Hint (Trinidadian) müziği. *Senkoplu Afrika ritminde*, tipik bir tema üzerine doğaçlama kelimelerle yapılan.

2. *Karian Yazıtları*: Mîlâttan önce 500'lü yıllar.

3. Lâdun, Lâduna, Lâtina, Ledün: (1) Tanrı katı. (2) "*Lâdun was the Homeric EP-HYRA , afterwards called EL-LÂSAR*". "Lâdun Homer'de *Su Perisi* anlamında idi, daha sonra El-Asar olarak anılmaya başlandı".

Ephyra = Su perisi. [Hûrî] Ephyra = *Ayfer, Ay Perisi*. Hyra = *Nurlu peri*. Lâdun = Al-Âsar... Agasar... "Agasar'ın dereleri"... *Agasar* adlı yerleşimlerin daha sonra *Aksaray* adlarına dönüşmesi... Metaforik anlamları ve sözcük dönüşümlerini dikkate almak zorundayız.

4. *Zziliâ* > Zelihâ, Zilâ, Zile, Zilâ, Zelâ

5. *Kaynak suyu* > Âniden veya hızlı bir şekilde yukarı veya ileri doğru hareket eden, zıplayan su.

Kaynaklar

amp.en.google-info.in. (2021). *Lâda (mythology)*. https > //amp.en.google-info.in/380595/1/Lâda-mythology.html adresinden alındı

Awasthi, A. B. (1965). *Studies in Skanda Purana*.

Bolton, L. (2006). *The Complete Book of Baby Names*.

DAPW. (1855). *A Dictionary of Archaic and Provincial Words, Obsolete Phra ses ...*, 2. cilt.

DMH. (1922). *Journal of Indian History* - 2. cilt - Sayfa 330. Department of Modern Indian History.

Fields, M. (1985). B*aby Names from Around the World*.

Forlong, J. G. (2008). *Encyclopedia of Religions*, 2. cilt.

Gardner, J. (1858). *The Faiths of the World > An Account of All Religions and Religious Sects, Their Doctrines, Rites, Ceremonies, and Customs*, 2.cilt

GCP. (1896). *Gazetteer of the Bombay Presidency > pt. 1. History of Gujarát*. Government Central Press.

Golan, A. (1991). *Myth and Symbol > Symbolism in Prehistoric Religions.*

Graves, R. (2005). *The Greek Myths* - 1. cilt - Sayfa 197.

Greenfield, J. C. (2001). '*Al Kanfei Yonah*.

Hanks, P. (2006). *A Dictionary of First Names*.

Harrassowitz, O. (1984). *Journal of Arabic linguistics*, 12-13. sayılar.

Herodotus. (1870). *The History of Herodotus > A New English Version, Ed. with Copious ...*, 1. cilt.

Hewitt, J. F. (1894). *The Ruling Races of Pre-historic Times in India*.

Johnson, F. (1852). *A Dictionary, Persian, Arabic, and English*.

Leszczynski, Z. (1996). *Pagan Gods of the Slâv s.*

Lipinski, E. (1975). *Studies in Aramaic Inscriptions and Onomastics* - 2. cilt.

Monier-Williams, M. (1872). *A Sanskrit-English Dictionary*.

Muss-Arnolt, W. (1892). *On Semitic Words in Greek and Latin*.

Rallo, A. (1974). *Lâsa > iconografia e esegesi*.

Richer, J. (1994). *Sacred Geography of the Ancient Greeks*.

Roth, L. E., & Wall, S. D. (1995). *The Face of Venus > The Magellan Radar-mapping Mission.*

Sheard, K. M. (2011). *Llewellyn's Complete Book of Names for Pagans*, Wiccans, Witches, Druids.

Steingass, F. J. (1884). *The Student's Arabic-English Dictionary,* 2. bölüm.

Şimşek, S. (2005). *Edirneli Kabûlî Mustafa Efendi > hayatı, eserleri, tasavvufî görüşleri > Kenzü'l-esrâr ve Dîvân'ı*.

Umakant Thakur; ?Umesh Jha. (1979). *The Geographical Information in the Skanda-purana.*

Wikipedia. (2021). *Laka*. https > //en.wikipedia.org/wiki/Laka adresinden.

Wikipedia. (2021). *Leto*. https > //en.wikipedia.org/wiki/Leto adresinden alındı

Yeşiltaş, K. (2018). *Ledün İlmi Hayy*.

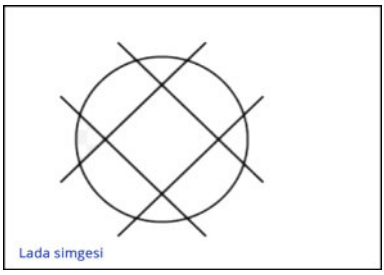

Lada

Lada

Lada

Lada simgesi

Lada kolye

Lada bâkire kolyesi

Çankırı ve Lâz

Farklı şekillerde yazılmış, evrilip değiştikçe farklı mânâlarda kullanılmış: *Kangri, Kangid, Kengri, Çengiri, Kangir, Kevgir, Çanga, Çenge, Ceng, Çengâne, Çinggâne, Çinik, Şinik, Sinik, Sinhala, Sinhali, Sinan, Sinanlı...*

Çevresi söğüt dallarıyla dekoratif süsler yapılarak örülmüş özel bir toprak kap. Kış gününde Kaşmir'liler bunları içine ateş koymak suretiyle, giydikleri pelerinlerinin altında vücutlarını ısıtmak için kullanırlarmış. Ateş kabı.... Ateş sepeti.... Vücut sobası.... Veya vücut mangalı....

İçindeki 'toprak kaba' ateş korları konan, dekoratif bir sepet. Dış görünüşü îtibâriyle süslü bir sepete benzeyen "askılı mangal"...

Çeng-gâne: Geçimlerini sepet örerek kazanan kişiler veya *Tanrıça Çang*'a merbût olanlar... Ateşe tapan, *Sepetçiler Kabîlesi* mensupları...

Çanga: Küçük bakraç. Bakır malzemeden yapılmış bel kısmı dar, küçük bir kap. Bir zamanlar yoğurt mayaladığımız veya yumurta taşıma kabı olarak kullandığımız...

Çeng, Çeleng, Çan, Cân, Zan, Zang, Zung, Zeng, Zenne, Çanak, Çengî: Tanrı ve tanrıça'nın kullandıkları stupa ve su çanağı... Dişilik-erillik prensibine ilişkin tümleşik figür.

"*Ay kangiri, Ay kangiri... Kurban sana hûrîler, perîler...*
Ne ki girdin koluma, yok oldu kalbimde korkular..."

Çeng çukuru ve Yükseltisi... *Çeng* boşluğu ve *Dikiti... Çan ve Dikiti...*

Kaşmirliler araştırmışlar, *Kangiri* sözü nereden geliyor diye... Bulamayınca zorlama yönteme başvurmuşlar. *Kastha+angari+ka*, *Ka+angari+ka* diye bir formül öneriyorlar.

Diller o kadar karmaşık o kadar içiçe geçmiş ki, bazen kendi dilimizdeki bir ifâdenin anlamını en iyi başka bir dilde buluruz. Çan'ın/Çeng'in '*tanrı ve tanrıça*' anlamına gelmesi, olgusunda olduğu gibi... *Çeng* ile Boli, Bauli, Bolli, Puli ve Pauli sözcükleri benzer anlamlara sâhip...

Çinig, Şinik: Büyüklüğü yöreye göre değişebilen bir tür zâhire/tahıl ölçme aracı. "Şinik kovası" da deniyor. *Çeng* figürü veya felsefesinden esinlenerek üretilen bir terim.

Ceng meydanı: Tanrı-tanrıçayla buluşma meydanı.

Kangiri: Kan-tepesi. 'Deşme ve deşilme meydanı'.

Cenk etmek: Tanrı'ya / tanrıçaya ulaşmak için adlarını yükseltmeye çalışmak.

Cengâver: Tanrı'yla / tanrıçayla buluşmaya hazır olan asker, er kişi... Canını tanrıça Ceng'e vermeye hazır olan erkek.

Cenk, Çenk, Çünk, Chung: Tanrıya-tanrıçaya bağlı olan er kişi. Kan Tepesi'nin bekçisi... Kan Tepesi'nin sahibi... Nâmus eri...

Ceng-iz, Çeng-iz, Keng-iz, Kang-iz: Devşirme bir terim... Tanrı-tanrıça figürü olan *Çeng*'i temsil eden kişi. *Çeng*'in yolundan giden. *Cenk*'e, *Chang*'a baş koyan, onun için kan döken veya onun için can veren.

Çengiz: Hüdâberd... Hüdâvend... Hüdavendigâr... *Cheng* adlı *Hüdâ* ve eşi *Hediye* isimli tanrıça için canını vermeye hazır olan kişi.

Çankırı, Kangiri: *Can tepesi,* Çan tepesi, Kan tepesi, Zan Tepesi, Zenne Tepesi. Tanrı-tanrıça birlikteliğini temsil eden ve kâidesi olan herhangi bir yükselti. Herhangi bir dikit...

Pilu, Pailu, AlaPilu, Alpullu > ***Âlâ-Pullu***

Toran, Torana, Tarhana, Tahtırevân, Tura, Tarı >***Tûran***

Çaitu, Chaitu, Çıta, Çıtak, Çörten > ***Çöğürten***

Sütun, Stupa, Stambha, İstanbha, İstân > ***Âsitân***

Tümü, Tanrı ve tanrıçaya gönderme yapan "Yücelik" betimleçleri.

Ai kangri! ai kangri!
Kurban tu Hour wu Peri!
Chun dur bughul mi girimut
Durd az dil mi buree.
(Oh, kangri! oh, kangri!
You are the gift of Houris and Fairies;
When I take you under my arm
You drive fear from my heart.)

including a Gypsy *kangiri*, as this Romany people group called their church assemblies

Hope Underground

Yazar: Carlos Parra Diaz

Kanger, Kenger, Kengiri
Kangiri, Çerg-Giri, Çankırı
Tanrı-Tanrıça Tepeliği

kangiri / kangri : portable earthen fire pot

Fire: It is the first and most sacred of these elements, being worshipped as the "chief domestic Deity" since Vedic and perhaps pre-Vedic times. At every religious rite, Kashmiri Hindu makes offerings into sacrificial fire and through it to the Gods. They burn bdellium and sesame or mustard seeds in a *kangri*' (fire-pot) on almost all auspicious occasions and ceremonies to scare away evil spirits.

Tanrıya kutsal ateş (!) sunulması ve kangri içinde susam ve hardal tohumu yakılması (Metaforik)

Kangiri
Changiri
Çankiri
Değişime uğramış
Lingam'ın bir
başka varyantı
HAPPY
Maha
Shivratri

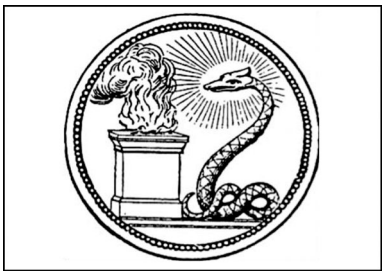

Yılan veya
Ateş ağacı (Metaforik)

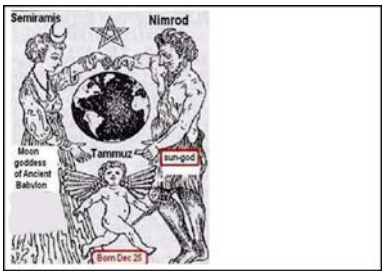
Semiramis
Nimrod
Tammuz
sun-god
Moon
goddess
of Ancient
Babylon
Born Dec 25

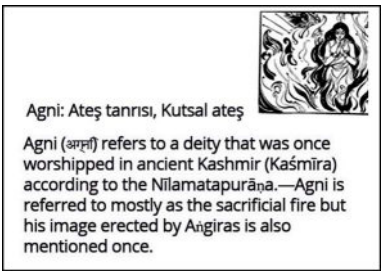
Agni: Ateş tanrısı, Kutsal ateş
Agni (अग्नि) refers to a deity that was once worshipped in ancient Kashmir (Kaśmīra) according to the Nīlamatapurāṇa.—Agni is referred to mostly as the sacrificial fire but his image erected by Aṅgiras is also mentioned once.

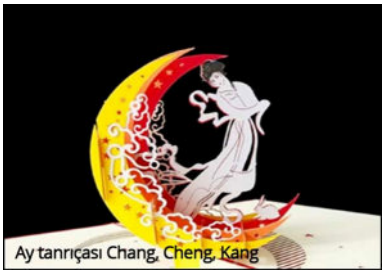
Ay tanrıçası Chang, Cheng, Kang

Vjara
Becera
Kang-Giri
Chang
Vjara
Kangiri
(Metaforik
anlamlar
dünyası)

Tanrıça ve
Vjera
Kangiri

Severim ben seni
Can'dan içeru
Kan / Çan / Can / Zan
Giri / Kiri / Kırıy / Karıy

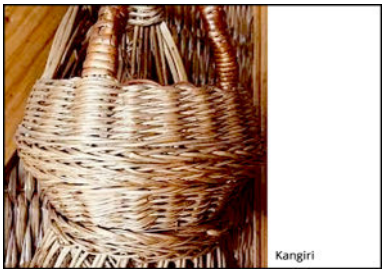
Kangiri

Bargûle ve Lâz

Değişik kültürlerde rastlanılan *Barg*, *Bargî*, *Berk* türü kelimeler insanların ilgisini çekiyor. Anlamları merak konusu...

Barg'ın en basit manası, *şimşek*... Yağmurlu bir havada toprağa düşen *yıldırım*. Tanrı'nın irâdesiyle *Su* ve *Ateş*'in buluşması. Hilâl ve Yıldız'ın... Hâle ve Pal'ın... *Barg*, Tanrı'dan gelen 'göksel ışık' anlamında. Bilmiyoruz, belki bir *göktaşı*... Tanrı'dan gelen *ruh* veya *ilhâm*... Tanrı'dan gelen bir mesaj veya vahiy. Barggûle, *Barg'ın kavli* demek... *Barg'ın rengi* veya *Barg'ın suyu*...

BarGule'yi Buda'ya, İndra'ya atıf yaparak *Barg Taşı, Barg Dikiti, Barg Heykeli* şeklinde yorumlayan kişiler var.

Barg, yıldırım görseli ama, Semâ'dan gelen kimi mesajları kendisine çekebilen donanımlı bir *paratoner* aynı zamanda... "Yıldırım" ve onu çeken "paratöner" ikilisi...

Semâ ile dünya arasındaki ilişkiye işâret eden '*yıldırım dikiti*', derinliği gösteren '*kulik*' simgesiyle birlikte düşünülüyor. İster kadın ister erkek olsun, bütün kulik'ler, (veya kulağı açık olan kişiler) mefûl anlamında "dişidir"... Hepsi müennes...

Bargûle, *kule* ve *kulik'i* birlikte temsil ediyor. O hem *eril*, hem de *dişil*...

Mû-Barg, kadın-erkek ortaklığı ile kurulan bir hâne... Evlenen kişilere bu yüzden *Mu-Barg* olsun deniyor. "Bir yastıkta kocayın" anlamında... *Bereket getirin, çoğalın, insanlığın devamını sağlamaya devam edin*, dileği...

Barg, Baraka veya Burç...

Tanrı ve tanrıçanın yaşamlarını geçirdikleri 'ev' demek. Fakat, tanrıça olmazsa *Barg* da yok. Mû, bu birlikteliği sağlayan *sarı-kırmızı renkli* bir yapışkan. Mû, vahiy demek... Mû; sevgi, aşk, tutkulu olma.

Rivayetler muhtelif... Bir görüşe göre, *dişilik* ve *erillik* prensibini birbirine bağlayan yapışkan Mû değil, Gûle'dir. *Kola*, *Gol* ve *Kol* sözcükleri örtük planda *ona* işaret eder.

Üsküb'ün Torbeş köyü *Kol-u-Çâni*'ye bu adın niçin verilmiş olabileceği ancak *Bargule* ile açıklanabilir.

Gûle, *Yıldırım* denen ışığın aleviyle harekete geçip dünyaya renk veren *Bâ* ve *Bâr* prensiplerinin melcei... Gûle'yi morfolojik bir analize tabi tutsak onda *Bâ* ve *Bâr* figürlerini görürüz.

X ve Y kromozomlarını...

Yeryüzü denen yerde *Bâr* erkeği temsil eden 'dikit' anlamında ve *Bâ* ise 'kulik', 'hisâr', 'hilâl', 'kale' veya 'kadın'...

Ulûhiyet âlemi açısından Bâr, Barg, Bârî sözcükleri 'var olduğuna şüphe olmayan Yaratıcı' anlamında. *Bâ* terimi ise, kadın-erkek iki cinsiyeti birden kapsayan bir konuma sâhip. Ulûhiyet âleminde *Bar* Tanrı iken; tüm evren, insanlık, kadın ve erkeklerin hepsi 'kulik' mânâsında *Bâ*...

Mahlûkâtın tümü müennes... Hepsi dişi... Hepsi edilgin, hepsi mefûl... Bir görünen âlem/evren var ve bir de görünmeyen... *Bar-Gûle*, ikisi arasında gidip gelen dinamik bir seyyâre.

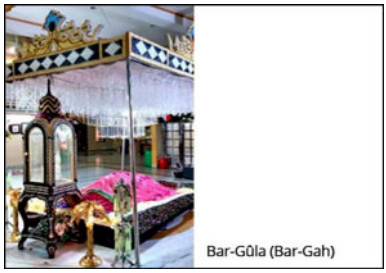
Bar-Gûla (Bar-Gah)

Görünen âlem açısından Barg; yıldırım, şimşek, evlilik, ev, hâne, erkek, baraka, tepe, sütun, tümülüs veya mezar tümseği demek. Hatırlayalım, eski zamanlarda karı-koca mezara birlikte gömülüyor, beraberliklerini orada da devam ettiriyorlardı.

Bargule'yi anlamak için Türk bayrağına bakmak yeterli... Oradaki hilâl simgesi kadını, yıldız ise erkeği temsil eder. Ay-yıldız, Tanrı'sal vahdetin sembolüdür. Tanrı'sal birliğin... Tanrı'sal üflemenin...

Bargah - Bargule

Görünen âlemde dünyaya rengini veren, dünyayı şekillendiren asıl unsur Kadın... Kırmızı renkle temsil ediliyor. Şalı, gelinliği, elbisesi, doğurganlığı hep kırmızı...

O, serâpâ bir kabak çiçeği...

Lüle-Burgaz Bargûle'si

Erkeği simgeleyen renk, beyaz... Tomurcuklanmış beyaz bir gül goncası... Yeşil taç yapraklara sarılmış, açmaya hazır... Işık veren, ışık yayan bir entite... Gûlesi dâima parlayan...

Kadın, ışığı arayan bir "kırmızı" iken; erkek ışığı veren bir "beyaz"...

Lüleburgaz - Bargule - Bargah

Aynen, yüce Tanrı'nın kendi ruhundan üflemesi gibi bir şey. Hâşâ, Tanrı'ya renk atfedilemez ama "*onu betimleyecek bir renk söyle*" dense, akla 'kırmızı-beyaz' gelir.

Kırmızı-beyaz, sarı-beyaz, esmer-beyaz... Ulûhil insanların dilinde bu metaforik söylem Tanrı'dır. Yani *Barg*... *Berk*... *Burç*...

Barg denen 'ışık hâlesi' veya 'nur', bünyesinde gûle'yi barındırır ki, onda *Bar* ve *Bâ* entiteleri tümleşik olarak birlikte bulunur. Yani, *Kule* ve *Kale*... *Kule* ve *Sur*... Bargule entitesine sağ taraftan baksanız Kale'yi, sol taratan baksanız Kule'yi görürsünüz.

Barg-Gûle insanlığın *türeyiş destanıdır*. Yaratılış, çoğalma ve Yaratıcı'ya geri dönme yolculuğunun hazîn hikayesi...

"Bar-Gûle" ile "Ay-Gûle" sözcükleri aynı anlamındadır... İkiz kardeştirler...

Bölgeler arasındaki kültürel etkileşimler zamanla kavramsal dönüşümlere neden olur. Bir bölgede *Tanrıça Bâ* kırmızıyla betimlenirken; bir başka bölgede *Tanrıça Ay* "beyaz" renkle tanımlanır...

Eril kahraman, *Beyaz Kule* de değişime uğrar. Sırtındaki *ak suit elbisesi* çıkarılarak kendisine "kırmızı kaftan" giydirilir...

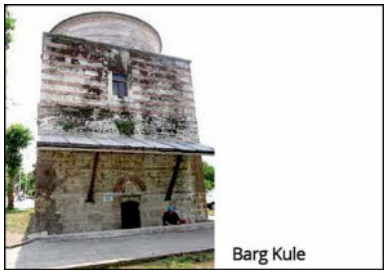

Beyaz ve kırmızının yeri, neyi temsil ettiği tam konumlandırılamıyor. Bunlar, sezgisel ve metaforik anlamlarla yüklü kutsal renkler.

Bar-Gûle, "Kule ve Kayık" anlamında... "Kule ve Hisâr"... "Kule ve Göl"... "Kule ve Sulu olan yer", "Kule ve Sulu", *Kule ve Hâle*, "Kule ve Kulik"... *Gûle* sözcüğü enteresan bir şekilde çift cinsiyetli... Dıştan bakıldığında *Kule*, içten bakıldığında bir *Kulik*... Biz ona "Kule" veya "Dikit" gözüyle bakıyoruz ama Budist insanların gözünde o aslında bir "Kuliktir".

Veya *Kule-Kulik* tümleşiği.

Budist felsefe açısından Bar-Gûle "*Âlâ-Kule*" anlamına gelir. Yüksek Kule... "Âlâ-Puli"... "Ala-Pulu" veya "Al-Pullu"...

Bargule ve *Alpullu* sözcükleri anlamdaştır...

Kızanlar Alpullu deeyoo emma, Bargûleyle arasında hiç bi fark yok... Bizim maale, karşı maale kızanların söylemi...

"Görünmeyen evren" açısından Barg, Tanrı'nın sıfatı olan Bâri'ye işarettir. *Bar* veya *Var* olana... Yüce Eksen'e... Yüce Dikit'e... Semâlardan bir *yıldırım* gibi inen Ruh'a... Metaforik anlamda Yıldırım'a... Vahy'e... Veya Tanrı'sal Kavl'e...

Allaa'ın emri, Barg'ın kavliyle kızınızı ooolumuza...

Tanrı'sal insanların gözünde vahiy, ilâhi mesajlar, ilhâm veya ilâhla olan haberleşmeler simgesel olarak "dikitle" ifâde edilir. Her dikit bir vahiy'dir... *Kıyam*,

'vahiy alma moduna girme' mânâsındadır.

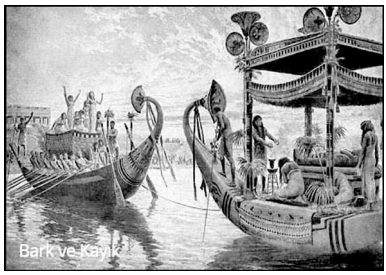

Barg veya *Alap* bir tür "diyalog"... İlâhî nitelikte mânevî bir komünikasyon... Zihni yoran düşüncelerden yola çıkarak Tanrı'ya sorular sorma ve karşılığında cevap olarak *İrfânî bilginin* kalbe akması... Yâni, aydınlanma... Bilinçlenme... Olguların aslî hüviyetine veya künhüne vâkıf olma...

Bargî, yüce yaratıcı *Bârî* ile karı koca ilişkisine benzer şekilde mükâleme eden, onunla konuşan kişi anlamında.

Bargî, belki *bir erkek derviştir* ama ulûhil âlemde var olan Eril/Fail ile muhatap olunduğundan dolayı aynı zamanda mefûldür. Bargi; cinsiyeti erkek olan bir *dişi* veya *Bâ*... Alıcı, alan, sezen, mayalayan...

Bâ; mesajı, vahyi, üflemeyi, irfânı "alan" kişi demek. Bu yüzden sırf, alma konumunda olduğu için *Bâ*...

Görünür âlemde nasıl ki, "yuvayı dişi kuş" yapıyorsa lâhûti âlem açısından dünyanın nizâmını da dişi kuş mevkiinde olan Bargî yapar. *Bargî*, (cinsiyeti erkek veya kadın olabilir ama) mecâzî anlamda dünyanın annesidir. Dünyanın ahlâk düzeni, çalışma sistemi, ilişkiler kanunu Bargi'den sorulur.

Bargi derin bilgilere sâhip olan bir kulik'tir. Bir göl, bir deniz, derin bir okyanus. Bu okyanusu besleyen kaynak Tanrı'dan gelen irfân bilgisi, vahiy, ilhâm, ışık veya sürekli çakan şimşeklerdir. Yıldırımlar...

Eski inanışa göre, *ulûhil âlemde* evreni Tanrı ve tanrıça birlikte yaratmış olduklarından onları yeryüzünde temsil eden Bargî de bu özelliğe sâhiptir. Bargî, Tanrı-tanrıça ikilisinin bedenine hulûl etmiş olduğu kişidir. Bu yüzden Şiva'nın *Bargî* olduğu düşünülür.

Bargi, bir yönüyle dişi bir okyanus gibi gözükürken; erkeği temsil etmek üzere, diğer yönüyle yüce bir Dag'dır.. Bu yüzden ona *Dag-Dker* denmiştir.

Beyaz Dag... Tanrı Dagı... Beyaz Zeker... Beyaz şeker...

Ve yine Bargî, *Dag-Başı* anlamındadır... Bazen onun *dikit* ve *çanak* anlamına gelen *Dag-Dân*, *DagDâş* sözcükleriyle tanımlandığını görürüz.

Bargî, "Daglı"dır. Dag'a merbut olan kişi... Fakat o *Dag*, bildiğimiz dağ değil... Dag; Tanrı'dır, Tanrı'nın içine işlediği, Tanrı'nın nüfuz ettiği, Tanrı'nın hülûl ettiği kişi veya kişiler...

BarGûle kasabasının insanlarına 'Daglılar' denir, çünkü onlar *Bargî* veya *Bargûle* geleneğinden gelen kişilerdir. Tanrı'ya merbût olan insanlar...

Bargule, gemilere (!) yol gösteren bir fenerdir... Bir burç... Bir kule... Bir dikit... Bir stell... Şerefesinde *yeşil ışıklar yanan* bir minâre...

Onun bu yüceliği Ulûhiyetin temsiliyle ilgilidir. Sahip olduğu 'yüksek makam', Tanrı bağlılığından gelir ve onu simgeler. Asıl yüce kendisi değil, görünmez olan Tanrı'dır. Sahnede *ûlâ* olarak o gözükse de, gerçek Ûlâ dile getirdiği Veda'ların sahibi olan Tanrı'dır...

Bargî, *yüce dikit* mevkiine yükseldiği zaman izleyicileri *kulik* mesabesinde kalır ve o şekilde değerlendirilir. Veya izleyicileri *Bâ* olur...

Bargî; veren'dir, izleyicileri alan...

Böyle bir durumda izleyicilerinin hepsi *Bâ* sözcüğünün içine girer, *Bâ* sözcüğünde mündemiç olur. Bargi, ötelerden haber getirip insanların mutluluğu için bu haberleri onlara dağıtan kişidir...

Bargî, "var-gel" veya "beri-gel" sözleriyle de tanımlanabilir. *Gel... Canını sıkan*

zorluklara bende çâre var, anlamında... *Gel, Ne olursan ol, yine gel. Tövbeni yüz kere bozmuş olsan da gel...*

Problemlerin nihâî çözümünün ölüme bağlı olması nedeniyle bir başka yönden Barg, 'mezar tümseği' anlamında... Bu yüzden, görünür âlemde bir taraftan *evlilik birleşmesi* iken, diğer taraftan *ölümle* veya *mezar tumbasıyla* betimlenir.

Ölüm, dünyasal düzlemdeki "geçici evliliğin" ulûhil nitelikte "kalıcı evliliğe" dönüşme hâli... Bu yüzden Barg, rûhun kopup geldiği Tanrı'ya bir süre sonra geri dönmesi, onunla bir olup bütünleşmesi anlamına gelir.

Barg; *ondan geldik, kâm almak için birleştik-bütünleştik ve sonra yine ona geri döndük* anlamına gelen ilâhî bir figür, inanç, felsefe, simge veya dikit.

Ha'ah.. Okurken yoruldum... Bargule'yi bu kadar karışık anlatmanın ne lüzumu var, Allâsen... "Kasabanın yanındaki tümülüs nedeniyle yerleşime bu ad verilmiştir" de, bitir... Kafamı ütüledin. Hem sonra, 'Lâz' diyorsun...

Hiç bir şey anlamadım.

Notlar

1. ***Bargule*** sözü ya Bar+Gule'den veya Barg+Gule'den geliyordur. ***Barg*** sözü kültürler ve coğrafyalar arasında ***Bar***'a dönüşmüş olabilir.

2. ***Bar ve Barg*** sözleri, anlamları ayrı olsa bile ilişkililer.

Bar-în, Bâri-yin, Berrin, Berâyin: Bunun veya onun üzerinde olan... Yüce... Büyük hayranlık veya huşû uyandıracak kadar mükemmellik, ihtişâm veya güzelliğe sâhip olan... Tanrı veya tanrıça... Seçkin, ünlü, yüksek rütbeli. Yüksek derecede ahlâkî ve mânevî saflık veya mükemmellikte olan.

Bar-Gûle: Aziz, Derviş Baba, Yüce-Kule... Hoş, güzel olan... Pis su... Hendek... Yere kazılmış dar kanal... Tipik olarak bir yol boyunca veya bir tarlanın kenarında bulunur ve drenaj için kullanılır. Çatak, hendek. *Ditch*. Yağışlı mevsimlerde veya aşırı yağmurlarda sular altında kalan ve tipik olarak çamurlu olan alçak arazi... Suyun durgunlaştığı yer... Sonsuzluk...

Burin: Bir kavundan dört köşe biçiminde kesilmiş bir dilim. Cennet; semâvî düzlem.

Firdevs Burîn: Firdevs cenneti... Yukardaki cennet... Ebedî zevk... Haysiyetle yüceltilmiş. (John Richardson, *A Dictionary, Persian, Arabic, and English,* 1806)

Bârik, Bâriq (Barg, Barga, Barak): Şimşek. Yıldırım. Bereketli. İçine biraz yağ karıştırılmış süt. Koyu kıvamda süt. Kutsal. Bereketli olan.

Bar-i, Ber-i: Uzakta, epey bir mesafede olan.

Barah, Barrah: Kuzu. Bir geyik yavrusu. Koç burcu. Bir su yolu, akvedukt. Ağaç budama bıçağı. [*Breh* sözü...]

Barway: Üzerinde, üstünde. Onun...

Barûn: Dışarıda, dışarıda olan, kapının dışında kalan. Biraz uzakta olan.

Barun-Gule: Uzakta kalan kule.

3. *Gûle* sözcüğünün anlamları da çok farklı...

Gûle: Yerleşik bir *evi* veya düzenli bir *işi* olmayan, bir yerden başka bir yere dolaşıp dilenerek yaşayan kimse.

Bar-Gûle: Dilenci. Gevşek. Gevşek uçlu. Serseri. İşsiz, güçsüz. Bir baltaya sap olmamış kişi. ["Baltaya sap olmak (!)"...]

Gûle: Rafine olmamış şeker, melas, pekmez. Penis galansı.

Gûla: Yaşlı, akıllı, gün görmüş kişi.

Gilnak: Çamurlu yer, bataklık.

Gulnak: Şato, sur, kale. Gül ve çiçek bahçesi.

Gulanda: Kötü karakterli kadın.

Kul, Kula: Kel başlı adam. Saçlarını kazıtan kişi. En küçük bir uyarılmada bıçak çeken. Çarpık adam.

Kula: Tantrik Budizmle ilgili çeşitli Budist gruplarını tanımlamak için kullanılır. 'Ailesi' veya 'ailesinden' anlamındadır. *Buda-Kula*: Buda ailesinden, buda inançlılarından olan.

Bar-Kula: Kula inancından olan kişi. Buda'yı *Tanrı* olarak görenler.

Kulapati: Toprak ağası. Geniş topraklara sâhip olan kişi.

Kulagiri: Yedi büyük dağdan en büyük olanı. (Metaforik anlam...)

Kula-Gotra: Kast veya aile; soy-sop.

Kulâ'te: İffetsiz kadın. Özellikle yasa dışı veya evlilik dışı nitelikte cinsel faaliyetlerle ilgili veya bu faaliyetlerde bulunan. [Galeeta...(!)]

Pyrgos, Burgos, Bergoz, Burgaz: Temel anlamı 'kule'; *tower*. Etrafı yüksek duvarlarla çevrili, varlıklı toprak ağalarının yaşadığı *tyrsis* denen köşklerin çevresine yapılmış kadınlara mahsus müstakil odalar. (*Ağanın odalığı sözü...*). Köşkün yanında yapılan kadınların yaşadıkları ve orayı üretim (veya özel günlerini geçirme) amacıyla kullandıkları yardımcı odalar. Bir nevi 'haremlik'. Kadınların kışlık nevâleyi üretmeleri ve müstakil yaşama alanlarına sâhip olmaları için asıl evin çevresine yapılan yardımcı odalar. Kadınların üretim hücreleri. En çok iki katlı olan bu burçlarda/kulelerde çeşitli erzakların, kiler türü depolama ünitelerinin ve yazı odalarının bulunması. Grekçe olan ***Pyrgos*** sözünün Arapça ***Burç***'tan türetilmesi ve yine Arapça ***ferc*** sözünün Hint topraklarında ***burç***'a dönüşmesi. Burç sözünün "kule" olmaktan çok, "yaşam

alanı", "yaşama hücresi" anlamına gelmesi. Kadınlar için yapılan bu yaşam alanlarının genellikle "iki katlı" olmasından ve "***ferç***" sözünden kinâye, "***kule***" olarak tanımlanması.

Kule ve ***kulik*** anlamdaş sözcükler... *Kule* çağrıştırdığı *yükselti* oranında *çukurlukla,* çukur gibi görünen simgeler ve figürlerle ilgili aynı zamanda.

Burcos, bir kadına tahsis edilen "odalık" demek. Metaforik anlamda tüm dünya, tüm yeryüzü bir ***Burcos*** veya ***Burgos***. Tanrı'nın insanlığa tahsis ettiği sulak ve yeşil yaşam alanı... Eski insanların kasabalarına bu adı vermelerinin nedeni yeşillik ve sulak olan yerleri Tanrı ve tanrıçanın ihsânı olarak görmeleri nedeniyle.

Lula, Lüle, Luella, Lullue, Lulue, Lulluwa, Lulâho, Lulâhhi, Loalâho, Luluinaui: Yanan; alev gibi; sert; kızgın; kişinin başından geçirdiği kötü deneyimler veya kendisine yapılan haksız muameleler nedeniyle kızgın olması, incinmiş veya kırgın olması.

İtaat etmeyi ret eden; tepkisel davranan; savaşçı; kavgacı; hîleli bir şekilde anlaşma yapan; yabancı; kaçınılması gereken; hapiru [hapur-hupur] hareket eden; komşi; İlk kullanımı milattan önce dokuzuncu yüzyılın sonlarıyla sekizinci yüzyılın başlarında. (Velhartická, 2016) Düşman; yabancı; düşman arazisi. Mîlâttan önce sekizinci ve yedinci yüzyıllarda günümüzdeki Doğu Anadolu Bölgesi, Van şehri civarında hüküm süren *Urartılar* zamanında sık kullanılan bir terim.

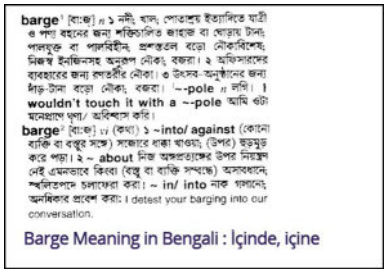

Hitit metinlerinde adı geçen bir topluluk; Doğu'da dağlarda yaşayan kişiler.

Eski Yunanlıların Muğla ve civarında yaşayan Carian'lıları (Kariya'lıları) ***Luleler*** olarak adlandırması.

Gülmek, sağa-sola selam vermek, lâf atarak takılmak; kavga etmek; bankaları

(ambarları) (!) kesmek (mecaz veya metaforik anlamda olabilir). Kayanın (!) yatağın etrafında fırıl fırıl dönmesi (Metaforik anlam).

Lû: Kesmek.

Lu-lâh: 'Kesen lâh', 'Kesen genç'.

Lih: 'Yalamak'.

Lî-lâh: 'Yalayan genç'.

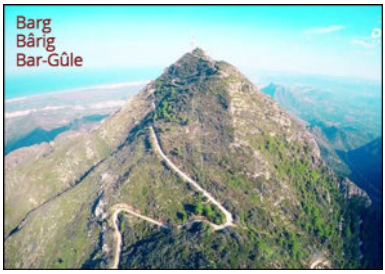

Lû-Malâh: 'Gemici', gemiyi yapan.

Lâkh, Lâh, Leh, Le: Parlak.

Lekhu: Ateş (!)

Lûk: Parlayan; parlak; genellikle kötü tanrı (Forlong, 2008)

Lâh: Parlayan; ışıldayan; nur; Tanrı.

Wal-Lulâh: Hindistan'da bir aşk şarkısı.

Halle-Lulâh: Tanrı'ya şükür niyâzı ve haykırışında bulunmak. [Hristiyanlıkta ve Yahûdilikte *o işi hallettiği veya yarattığı için...*]

Lû: Yılan, yarı tanrı, tanrı gibi görülen... Lû'nun nereden geldiğini soracak olursak 'kadından' geldiğini söyleriz. *Lû* kadın tarafından yaratılmıştır. *Lû*, yeryüzü tarafından yaratılmıştır. (Tautscher, 2007)

Lû-Leh: Yılan gibi olan genç; başlatan; ağaç; ev; karıştıran; kışkırtan; uyandıran; topu açan; baloyu başlatan; giriş yapan; adam; erkek.

Lû: "Tanrı" anlamına gelen *El* sözünün anagramı olabilir.

Lû, Tanrı'nın rûhunu eril prensibiyle bünyesinde taşıyan er kişi...

Lû; bölge, il, vilayet, kasaba, yerleşim yeri...

Lû, Çince karakterlerde 6 rakamı...

Arapçada '***le***' ve '***lâ***' harfleri: Ruhsal uygulama; zihinsel olarak bir takım şeylerin araştırılması.

Bâ-lu, Ba-luk: Muzaffer, galip gelen, yenen, savaşı kazanan; büyük; kuvvetli.

Bâ veya ***Baa:*** Kızgın; zorla hükmeden. Bâluk, kızgın balık, kırmızı balık; hükmeden balık; Hâlık; Bâlık-Esir...

Lulu: Çalkalamak; sallamak; sarsmak; silkelemek; çırpmak; titremek; üzmek; sallanmak.

Lû-gal: Lice, Kral; hakim olan; yöneten kişi.

Lû-Lâh: Erkek isterse; erkek güzeli; ilâh gibi bir erkek; kadınların gözdesi olan erkek. Yunan tanrıları gibi müthiş bir erkek.

Lüleh-Burgaz: Tanrı ve tanrıça ikilisi, Tanrı'nın ve tanrıçanın gözettiği topraklar; *Lüle*'nin ve *Ferc*'in toprakları; ince bou; boru gibi olan; topraktan yapılmış sigara içme ağızlığı; bir müzik aleti olan zurnalarda ses çıkaran küçük borucuk.

Al-Lâh, El-Lâh: Allâh isterse; dilerse her şeyi yaratır. Her şeyi yaratan Tanrı.

Lâh: Konuşan; başarılı olan; muzaffer; kuşatan; hâkim olan; hükmünü yürüten; kaynaşan; birleşen; takılan; hacz eden; el koyan; sâhibi olan; Sanskritçede ve romen rakamlarında 50 anlamına gelmesi; L harfi.

Lâh: Tibet dilinde 'aralık' ayı, aralıkla ilgili olan; hayatın, varlığın çıkış kaynağı; İlâhi olarak hayat veren su veya araç; güneşin evi.

Sha-lâh; Şalâh; Şal, Salla, Sallâh; Salâ, Selâ, Sel-lâh, Sel: Gönderilen; verilen, gelen, dik bir şekilde asılan; sarkan; dik bir şekilde duran; birden ve aniden gelen.

Bah-Lâh: Küçük çocuk.

Ce-lâ-Lühû: (*Ga-lee-lâh*), Zamanın ilk başladığı tarihte var olan.

[*Yaz.* Kelimelerin 'sözlük anlamlarını' 'mecâz mânâlarıyla' birlikte düşünmek gerekiyor. Eskiler topografyayı ve doğayı Tanrı'sal inançla ilgili sözcükle-

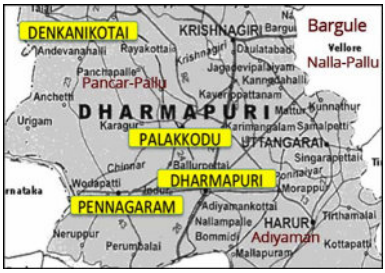

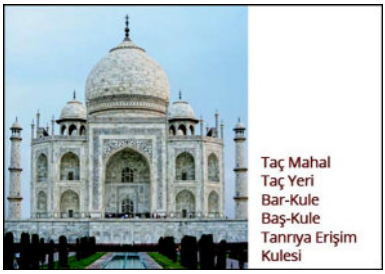

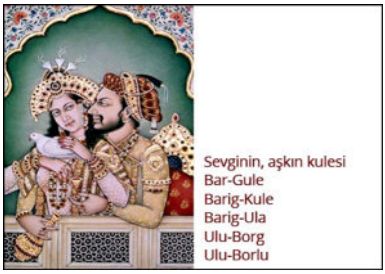

rden ve vücut organlarından yararlanarak adlandırmışlar. Yerleşimlere isim vermede coğrafî düzlemin özellikleri, kabîle, kral ve azîzlerin adları etkili olmuş. Fakat bu isimlerin arka planında metafor olarak Tanrı'sallık ve yaratılışla ilgili inanç temaları hâkim.

Trakya'da bir yerleşim yerinin adı *birden fazla anlamla örtüşüyor* veya o anlamlara uygun gözüküyor olabilir. Fakat eski zamanlara âit açık bir belge olmadığı sürece söz konusu kasabanın adı o anlamla ilişkilendirilemez.

Yerleşim yeri adlarını, "anlam yumağı" oluşturan sözcüklerle incelemek daha sağlıklı... Belli bir *noktaya* değil, değişik anlamlardan oluşan *geniş alana* bakılmalı...]

Ugaritic *abn brq* ("stone of lightning"), a material used to build Baal's house.

Ulâ, Ulan: Kırmızı Yaratık, tanrının yarattığı kişi

Abn-Ebony: Siyah Taş

Şimşeğin oğlu.... Yıldırım taşı, Tanrı'nın... Abn: Oğul... Ulâ, Ûle... Taş.... Cennet, yeryüzü, deniz, yıldızlar bağlantısı, Gökten gelen "kutsal taş", Ateş taşı.... Gökten gelen meteor. Siyah Taş..... Bark-Burak-Berk 'mayası'

abn brq in V AB C + D 23 , could quite appropriately have been termed abn Ist , in keeping with the process by which it was produced

V AB C + D 23'teki abn brq, üretildiği sürece uygun olarak oldukça uygun bir şekilde abn ist olarak adlandırılabilirdi.

Barg, Barq ve İst, İstan "Yıldırımlar" anlamında. Yıldırım sütunları. İstan-Pull = Yıldırımların yarattığı sütunlar, yani erkek ve kadınlar İst, İstân, İs, İş, İşte, İştek, İşa, İsa, Stan, Stanb... Hepsi BARG, hepsi BRG Cennetin kıymetli metal ve mücevherlerini getiren... Adem'le Havva'nın Cennetten düşmesi..... Abn: Bina eden..... Yapan taş.... Kadın/erkek taşı.. Abn, Benli, Benuu... Abuuu. Abooo, Aboovv

interpretation of *abn brq*, Virolleaud's original reading of the text took *abn* as deriving from the root *bnw*, 'to build', a suggestion which others followed, including Herdner, Gaster, and Driver.[256] Gordon construed a verb from the root *byn* 'to understand', which Gibson later adopted in his update of Driver.[257] F. C. Fensham arrived at an understanding like that of Cassuto, by taking the phase *abn brq* to mean 'thunder-stones', a reference to flint.[258] A consensus seems to have emerged around reading *abn* in *CTU* 1.3.III.26 as 'stone' as opposed to a verbal form meaning 'to build' or 'to understand'.[259] The references to heaven, earth, sea, and stars signify no less than divine manifestations, and it is in this sense that the phrase *abn brq* is perhaps best understood.[260] Abne: Açık olan, Anne, Kadın

Abn brq (aboo veya eben barag) doğuran, doğurtan şimşek.
Eben: 'taş' anlamında... Yükselten... Diken.....
Cennetten yeryüzüne... Deniz ve yıldızın düşmesi... Metaforik ve mitolojik anlamlar

Eben Burg, Barg, Barak: İlahi tezahür. Tanrısal yaratılış.....

BARG-GULE - BİRGÜL - BARG KULU - BARG KULESİ

3) Staff: *hšk ŝak ŝbak* grasp your staff (and) your mace, 1.3 III 18 and par.; *ŝs brq*, staff of lightning (?), 1.101:4. Dijkstra UF 20 1988 42

İs brq - İs brg: Işık sopası, şimşek sopası, nur asası

203; Akk. *be/irqu*, AHw 122; CAD B 258f.; Arab. *barq*, Lane 190; Eth. *mabra/ěq*, CDG 106); ¶ syll. Ug.: cf. the element /bur(a)qu-/ in PNN, Sivan GAGl 213; ¶ par. *ql (I), rît*. ¶ Forms: sg. *brq*, pl. *brqm*. Ray, lightning: *abn brq* the 'stone / head' of the lightning, 1.3 III 26 and par. (cf. *abn*); (he will be able) *šrh l ars bram* to release his

Akatça: be / Irqu.... Brq... Arapça barq... Mabra / eq
bur(a)qu – tekil: brq — çoğul: brkm

Işık, şimşek abn brq: taş veya baş, Yıldırın başı, Yıldırım taşı
abn - eben - ebe: o yapabilir.

Baş şahidesi diyoruz.... Baş dikiti.... *'Yapan' 'baş dikiti'*....
BARG - BARGA - BRG -BRQ - BARAK Tanrı'nın Dikiti, Tanrı'dan geldik

Kule: İçi boş, uzun, boru biçimli yükselti.

Dıştan görünümüyle KULE
İçten bakıldığında KULİK veya DELİK

Gule / Kule: (Kule ve Kulik bütünleşikliği).

Gule / Kule: Çift cinsiyetli bir sözcük
"Hişşt" sözcüğü gibi. Hem eril, hem dişil.
Kule, "kul" anlamında. Kul, "gelen" demek.
Erkek veya kadın ... Gelen... Semadan...
Kul: Gelen, kalan. "Yıldırımın" arkasından
BRG: Baş'a, değneğe benzeyen ışık, şimşek

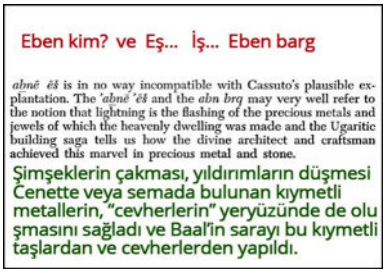
Eben kim? ve Eş... İş... Eben barg
abnē ēš is in no way incompatible with Cassuto's plausible explantation. The 'abnē 'ēš and the abn brq may very well refer to the notion that lightning is the flashing of the precious metals and jewels of which the heavenly dwelling was made and the Ugaritic building saga tells us how the divine architect and craftsman achieved this marvel in precious metal and stone.
Şimşeklerin çakması, yıldırımların düşmesi Cenette veya semada bulunan kıymetli metallerin, "cevherlerin" yeryüzünde de olu şmasını sağladı ve Baal'in sarayı bu kıymetli taşlardan ve cevherlerden yapıldı.

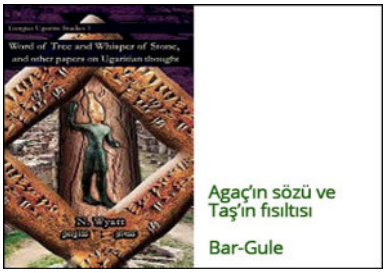
Word of Tree and Whisper of Stone, and other papers on Ugaritian thoughts
Agaç'ın sözü ve Taş'ın fısıltısı
Bar-Gule

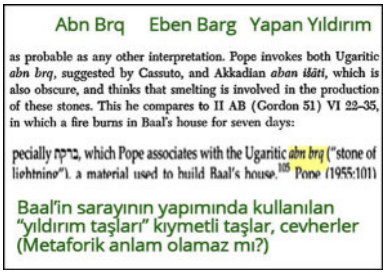
Abn Brq Eben Barg Yapan Yıldırım
as probable as any other interpretation. Pope invokes both Ugaritic abn brq, suggested by Cassuto, and Akkadian aban iššāti, which is also obscure, and thinks that smelting is involved in the production of these stones. This he compares to II AB (Gordon 51) VI 22–35, in which a fire burns in Baal's house for seven days:
pecially ברקת, which Pope associates with the Ugaritic abn brq ("stone of lightning"), a material used to build Baal's house.[105] Pope (1955:101)
Baal'in sarayının yapımında kullanılan "yıldırım taşları" kıymetli taşlar, cevherler (Metaforik anlam olamaz mı?)

Yıldırım Taşı
Lightning Stone
A sharp-edged yellow gleeming stone which emits a strange tingling energy.
Keskin kenarlı, sarı ışıklar saçan ve acaip bir şekilde titreşimler üreten kozmik taş. Kara taş. Meteor

زندان - burg
زندان - burg

Burg: Zindan
Zindan baba türbesi, kulesi

Gula m. (=% {guDa}) raw or unrefined sugar, molasses L.; the glans penis L.; the clitoris L.; (% {A}) f. Tithymalus antiquorum L.; (% {I}) f. Any small globular substance, pill L.; small pox L. (cf.% {gola}.)

Gula: Rafine olmamış ham şeker, melas reçelimsi, pekmez, penis galansı (başı), clitoris
Herhangi bir küçük küresel madde, hap
Çiçek hastalığı

Metaforik anlamlarla birlikte düşünüdğünde...

Burg: Yaprak
Kalburgi: Taş yığını

part of Mysore State. The name Gulbarga means a leaf with flowers as it is derived from Persian language-Gul means flower and Burg means leaf. The district is also known as 'Kalburgi which means a stony land or stone proofing or a heap of stones in Kannada language.

Kula-indra: Kabilenin veya ırkın şefi
Bir ırkı, kabileyi veya soyu ortaya çıkartan, çoğaltan, yükselmesini sağlayan
Kula: Kabileyi, ırkı abad eden, dirilten, meydana çıkmasını sağlayan Bar-Kule: Kuleciler...

ಕುಲೇಂದ್ರ kula-indra. The chief of a family or race (J. 20, 1).
ಕುಲೋದ್ದಾಮ kula-uddâma. = ಕುಲೇಂದ್ರ. (J. 17, 60).
ಕುಲೋದ್ಧಾರಕ kula-uddhâraka. Raising a race or family; a man who raises or elevates a race or family (My.).
ಕುಲೋದ್ಭವ kula-udbhava. Well-born. 2, born or produced

Bu kabilenin kralları kendilerinin İndra-kula'dan veya Tanrı İndra'dan geldiklerini iddia ediyorlardı. Kula = Tanrı

that the kings of this dynasty claimed descent from Indra-*kula* or god Indra.[10] This needs further investigation but we may refer to a Sātavāhana inscription discovered in recent years from the Buddhist site at Sannati in the Gulbarga district of Karnataka, wherein we find an expression apparently synonymous with Mahāmeghavāhana.[11]

Kula-indra: Kabilenin veya ırkın şefi
Bir ırkı, kabileyi veya soyu ortaya çıkartan, çoğaltan, yükselmesini sağlayan
Kula: Kabileyi, ırkı abad eden, dirilten, meydana çıkmasını sağlayan Bar-Kule: Kuleciler...

ಕುಲೇಂದ್ರ kula-indra. The chief of a family or race (J. 20, 1).
ಕುಲೋದ್ದಾಮ kula-uddâma. = ಕುಲೇಂದ್ರ. (J. 17, 60).
ಕುಲೋದ್ಧಾರಕ kula-uddhâraka. Raising a race or family; a man who raises or elevates a race or family (My.).
ಕುಲೋದ್ಭವ kula-udbhava. Well-born. 2, born or produced

Lasa Dansı, **Primordial Dans**

Dans geleneği, **Shiva'nın (Tanrı'nın) ilksel performansı'nın** simgesidir.

Lasa dansı Bârâ dır.

Aktarılamaz,
eşsiz, özgün yaratma eylemi....

Bar-Gule İlksel yaratma eylemidir.

Balıkesir ve Lâz

Konuya girmeden belirteyim, *birilerini Lâz yapma* gibi bir söylem peşinde değilim. Amacım, etimolojik analizle sözcüğün köküne âit anlamları ve bağlantılı kelimeleri açığa çıkarmak...

Birbiriyle ilgili kelimelere 'anlam yumağı' deniyor. Yakın-uzak alakalı sözcükler bir araya getirilerek 'bir desen' yaratılmaya çalışılıyor... Amaç, anlamlı bir manzaranın, resmin veya figürün ortaya çıkma durumunu araştırmak.

Bu yordama, bir tür pazıl... Değişik parçalar veya sözcük ögeleri eşleştirilerek birbirleriyle uyum göstermeleri temîn edilinceye kadar deneniyor. Sözcükler döndürülerek veya ters çevrilerek eklemlenme, uyum gösterme dereceleri sorgulanıyor, sonra ortaya çıkan resme bakılıyor.

Bütün dillerde kelimelerin önemli bir bölümü 'terkip' niteliğindedir. Ayrı veya bitişik yazılan "bileşik sözcükler"... Bitişik yazıldığından onları *yekpare bir yapı* gibi algılıyoruz ama aslında birden fazla bileşenden meydana geliyor. Bazı kelimeler iki, bazıları üç bileşene sâhip olabiliyor. Enteresan yönü, bir bileşenin bazen kendi içinde de alt bileşenlerden meydana gelebilmesi.

Böyle bir durumda sorgulanan kavramın veya sözcüğün anlamı derinleşiyor, karmaşık hâle geliyor. Yazında, bir sözcüğün 'anlam içeren' alt ögelerine *morf* ve bu bileşenlerle yapılan incelemelere de 'morfolojik analiz' deniyor.

Morflar, yapıları değişken olan ögeler. Kemikleşmiş anlam içeriğine sâhip olanlar var ve *metastaz* geçirerek başkalaşanlar. Bir sözcük farklı kültür iklimlerine taşındığında çoğu kez içerdiği *morfların* anlamları da değişebiliyor. Bazen morfları *ikilemeli sözcükler* olarak görüyoruz. Aynı anlama sâhip, fakat farklı seslerle ifâde edilen sözcükler. Morfların anlamları ilginç bir şekilde yer değiştirebiliyor. Aynen, rol değişimi gibi...

Bu kez, sen benim rolümü oyna,
ben de seninkini...

Morflar, çoğu kez anlam bütünlüğüne sâhip yekpare kelimeler değil. Anlamları ortama, kültüre, algıya göre değişebiliyor. Bir sözcüğün alt bileşenleri anlamlandırılmaya çalışıldığında birbirine zıt içeriklerle karşılaşmamız görülmeyecek bir olgu değil. Bunun nedeni morflara yüklenen anlamların, kültürler arasında farklılık gösterebilmesi. Morflar; sözcüklere göre daha kolay esneyebilen, değişen ve başkalaşım geçirebilen yapılar.

Balıkesir sözcüğü değişik şekillerde morflara ayrılabilir. *Balı+k+esir* ve *Balı+kesir* ilk bakışta görülebilecek iki morf düzenlemesi.

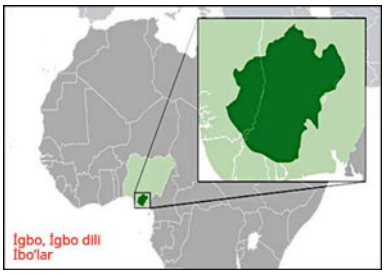

Balı+k+esir sözcüğünü "Pazarlarında çok esir satılan yer" şeklinde anlayabiliriz.

Balı+kesir sözcüğünü ise "çok bal üretilen yer" olarak...

Kimi zaman kaynaştırma harfiyle bir araya getirilen morfların anlamları, sözcüğün hangi heceden bölündüğüne bağlı... Araştırmacının güçlük çektiği yer, tam da burası. Sözcükte kaynaştırma harfi var mıdır ve varsa hangisidir? Sözcük hangi heceden sonra bölünmelidir, niçin? Bu tür konularda araştırmacıya rehberlik edecek bir kaynak

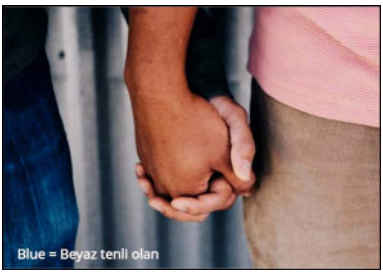

çoğunlukla bulunamıyor. Yolunu, yöntemini kişi deneme yanılma yöntemiyle kendisi bulmak zorunda. Araştırmacı bazen sorunu çözdüğünü zanneder, ama yanılıyordur.

Mâmafîh, bu üzücü bir durum değil... Çünkü yer altındaki mâdeni çıkarmak için bir araba toprak atmış olmasına ve *altın* zannettiği metalik parçanın bakır çıkmış olmasına rağmen kendisinden sonra gelecek *altın* arayıcılarının işini kolaylaştırmıştır. Onlara bir mesaj vermiş, asıl kazı yeri ile ilgili olarak daha geniş bir çerçevede düşünmelerine olanak sağlamıştır.

Morfolojik incelemede veri sözcüğün sadece muhtemel morfları üzerine odaklanılmaz. Sözcüğün diğer yazılış, söyleyiş biçimleri de araştırılır. Şu soru sorulur: Sözcüğün diğer formları nelerdir? *Bâli-Kesîr. Bolu Kesir... Bolluk Esir... Pali Kesir... Palli Kesir...*

Bule

Beyaz tenli, açık tenli
Albino, Alben, Ayben, Albenili
Akşın, Okşan
Oke, Eke, Ege

Bule-Kesir: Açık tenli Keşan....

Yazında yer alan benzeri kelimeler göz önünde bulundurulur. Fakat bazen bu dahî yeterli olmaz. Özellikle 'taşınmış kelimelerde' *transliterasyon* veya 'yazıçeviri' gerekleri nedeniyle sâdece kelimeler değil harfler de değişime uğrar. Bilmiyoruz, *Balı* dediğimiz morf belki de *Pali*'dır, *Pale* veya *Pali*...

?ŋsir, ensir, ŋensir, niŋsar, kesir, kesiy, kesui, kesuih, kesey/ 'male, man'. Bi. /cai/ 'husband'. Mn.G. /sae/ 'husband'.
Kesir -Kesiy - Kesul - Kesey
Erkek, adam, koca

Araştırmacı bu noktada pazılın içine girmeye başlamıştır. *Pullu-Kesir* > "pulları çok olan yer"...

Pale-Kesir > paleleri (çocukları) çok olan yer...

The child is an autocosmic genital symbol which shows the child with his back to his father)

Puli = Çocuk

Durur ve 'kulağını dinler'. Bir ses geliyor mu diye bakar. Memnun olmazsa, lâbirentte yanlış bir yola girdiğini anlar ve geri döner. Olguya başka bir açıdan yaklaşmaya çalışır.

İlgisini bu kez *Keser* morfuna yöneltir, onun Arapça *kesîr* sözcüğünden gelip gelmediğini araştırır. Acaba *esir, kesir* sözcükleri Arapça kaynaklı *morflar* mıdır? Yoksa Hintçe, Türkçe veya Farsça mıdır? *Morfun* aslı *kesir* midir, *keser* midir, *gezer* midir? Yoksa *gezen* mi?

Aasar, Agasar, Ağasar, Esar, Usar, Dai-Usar, Eeshuur, Eisiir, Esar, Esher, Ose-her : Tanrı. (dişi) Her'in kocası olan Tanrı. Tanrı Ose ve eşi Her. Eğlence. Bereket, bereketli. Ermiş insan, düzgün insan. Tanrıyla güzel ilişkilerde olan. Mutlu kişi. Güzel yardım alan. Tanrıyla temas halinde olan. İyi meyvelere sahip olan. Yunanca, "mutlu" anlamında '*Makarioi*' [Makarios, Makaryos].... Mübarek insanlar ruhsal olarak zayıf olan kişilerdir (melankolik), ağlarlar, sızlanırlar. Merhametli, kalben saf ve temiz. Kutsanmış insan, kutsanmış insanlar (Jeffrey D. Johnson, Divine Mysteries, 2019)

Balıkesir sözcüğü *bol gezen* anlamında olabilir mi?

Kulak kabartır... "Kulak kabartma" şu anlama geliyor. Tarihsel bağlantıları var mı? Bu isim ne zamandan beri kullanılıyor. Ne tür değişiklikler geçirmiş. Çevredeki yerleşim yerlerinde onunla ilgili olabilecek başka adlar var mıdır?

Adın topografya ve coğrafyayla ilintisi... Bölgeye yapılan göçler, gelen kabîleler, bölgede kurulan devletler, prenslikler, beylikler...

O bölgede yaşayan insanların etnik kimlik yapıları... Dînî inançları, mezhepleri ve geçirdikleri dönüşümler... Doğum, evlilik, ölüm töreleri... İnanların geçimlerini nasıl sağladıkları...

Kulak kabartma eyleminde bunların hepsini düşünür, göz önünde bulundurur. Yapılabildiği kadar... Çünkü kolay bir iş değildir. Haftalar süren kapsamlı okumalar, incelemeler yapılması gerekir. Yorucu, yıpratıcı ve bazen hayâl kırıklığına uğratan bir çabadır bu.

Kimi zaman sorun çözülmüş gibi gözükür ama kanımca çözülmemiştir ve hiçbir zaman da çözülmeyecektir. Nedeni, "gerçeklik betimlemesinin" *rölatif* olması... Tanrı'nın var olması dışında hiçbir şey için *yüzde yüz öyledir* veya *kesindir* diyemeyiz. Kendi varlığımız, yazdığımız şu satırlar dahî göreceli olgulardır ve varlığı ile yokluğu arasında bir fark yoktur. İlâhî gerçekliğin dışında her şey göreceli olduğuna göre *Balıkesir* sözcüğünün anlamını da o şekilde değerlendirmek zorundayız.

Cait, Chalam, Çalım, Chait, Chaitya, Chaff, Zat, Acher, Asfar, Eeshwar, Ishwara, İşvara, İşveli, Esiir, Ardeshir: Tanrı. Yüce ruh, hükümdar, efendi, kral, kraliçe veya koca. Efendi Şiva'nın lakabı. Aşk tanrısı. İşveli olan. Şiva'nın izleyicisi olan Rudra'lardan biri. 11 Rakkamı.

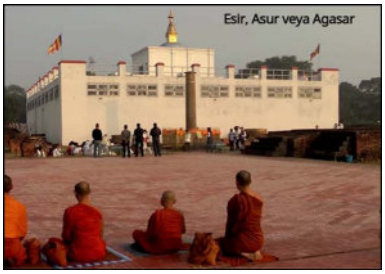

Işık Veren Kaynak

Eeshvar, Ardeşir, Acher, Acar
Açar, Ardaşen, Esir, Asfar

Dünyayı aydınlatan, şenlendiren
Dünyanın aslanı, Dünyayı açan
Tanrı - Eril suyun sahibi olan
ASSU-ERUS - eRLİK sUYU

Cumhuriyet Türkiye'sinde *Balıkesir* sözcüğünün anlamı, Osmanlı'da, Beylikler Dönemi'nde, Bizanslılar zamanında, Romalılar zamanında, Selçuklular zamanında, Selçuklular öncesinde, Anadolu'ya gelen ilk göçmenlerin gözünde, göçmenlerin ana yurtlarında, göçmenlere bu ismi empoze eden râhiplerin, din adamlarının zihniyetinde...

Sorular böylece karmaşık bir şekilde devam eder. Bir araştırmacı göreceli olan kesinleştiremeyeceği bir kavramın peşinden niçin ısrarla koşar?

verb-form *esir-* ~ *esre-* has in all probability emerged as a result of a metonymical semantic change from the meaning 'sallanmak'

Metanomik semantik değişim suretiyle

Esir = Tutsak, bir yere tutanarak sallanan..... Sallanan Bulak / Balak

Bir mümin, günde beş defa niçin namaz kılıyorsa, onun için. Olguların veya gerçeğin peşinden koşmak ibâdettir. Bu uğraşı Tanrı'ya ulaşma ve onu yüceltme çabasıdır. "Kurtuluşa erdim" diyemediğimiz için nasıl ki namaz kılmaya devam ediyorsak, yüzde yüz kesinliğe ulaşamadığımız için araştırmalarımızı her hâlükârda sürdürmeye devâm ederiz. Bu yazı *Balıkesir* sözcüğünün anlamıyla ilgili ne bir ilktir, ne de son olacaktır...

Çalışmalarımı şöyle bir yöntem üzerinde sürdürüyorum. Etimolojisi araştırılan sözcük için *buradan gelmiştir ve anlamı da şudur*, demek yerine olası *morflar* üzerine odaklanıp onları açıklamaya, ilineklerini tespit etmeye çalışıyorum. Veri sözcüğün ele alınan morflara ne kadar dayandığı veya dayanmadığı göreceli bir konu olduğundan bunu okuyuculara bırakıyorum.

the symbol of the "cross" depicted heaven (Atum /Osiris-Asar /male) and earth (Isis or Aset /female) being united together. The vertical serpent line of the cross was an icon of the male Creator of heaven (Atum), while the serpentine horizontal line was an image of the universal /earthly mother (Isis /Aset).

Atum, Atım, Osum, Otman, Osir-is, Esir-is, Asar, Male, Erkek
İsis, İziz, Aziz, Leziz, Aset, Acet, Ece, İse, Esen, İsen

Haçın dikey çubuğu yaratıcı Fail, Atum, Atman, Esir, Erkek
Haçın yatay çubuğu yeryüzü annesi, tanrıça, İsis, eset, ezet

Kendi görüşlerim de rölatif... Bunu yaşayarak, tecrübe ederek öğrendim. Okumalarım derinleştikçe, geniş bir çerçeveye oturdukça görüşlerimi sürekli değiştirmek zorunda kaldım. Bundan sonra değişmeyeceğinden emin olamadığım için hüküm belirten cümleler kurmak istemiyorum. *Gerçeklik* avucumuzda tutmaya çalıştığımız, yerinde durmayan civa damlacıkları gibi... Dile getirdiğimiz görüşlerin hepsi zayıf ve titrek bir gölgeden ibâret.

İşte bu çerçevede takip eden sayfalarda değişik sözcükler, morflar ve anlamları...

Kesir - Kesârin ilişkisi

Kesârin: Asura'yı ve Rekkase'yi öldüren Hanuman'ın babası...

Kesârin: Orissa'nın bu Budist hükümdarı, orijinal bir Subhakarasimba'yı (veya Kesârin) akla getirdiğine inanılan "saf olanı yapan tâlihli hükümdar veya Arslan" olarak Çince bir çeviride verilmiştir. (COP, 1985) [Yaz. Subhâ-Kara-Simba: Monk, Monah veya Moni. Tipik olarak yoksulluk, iffet ve itaat yemîni altında yaşayan dînî bir topluluğunun üyesi. Keşiş. Baba veya Dede... Mîlâttan sonra 700'lü yıllar. Trakya'daki *Keşan* sözcüğü geliyor akla... Moni, Keşan, Kesârin.. Kasta-Moni, Balıkesir...]

Aynı şekilde *Kesârin* adı her iki hânedanla ortak olarak ilişkilendirilmektedir. *Pandu-vamsa*'nın ilk üyelerinden Bhavadeva, *Ranakesarin* olarak da biliniyordu ve aynı zamanda *Pandu-vamsa*'nın küçük erkek kardeşinin adıydı. (Prachya , 1979)

"Dünyanın nefesi olan Kesârin'in karısı Vâyu'ya babalık yaptım... Ben maymun Hanuman'ım... Ey nilüfer gözlü... Büyük kahramanlar ve tüm maymunların efendileri güneşin oğlu olan Sugriva'yı, maymunların kralını beklediler." (Laine, 1989)

Hanuman'ın babası Kesârin, *asya kesari nama vai pita*... Kelimenin tam anlamıyla, "babası gerçekten Kesârin olarak isimlendiriliyordu." Kesârin, Hanuman'ın nominal veya yasal babasıydı. (Uttarakanda, 2016)

Kesâri, doğası gereği cesur ve meraklı olan bir erkek *vanara*'ydı. Ve aynı zamanda kabîlesinin şefi... Hanuman'ın babası ve Anjana'nın kocasıydı. [Yaz. *Vanara*: Maymunlar gibi ormanlarda yaşayan siyahî bir kabîle]

Kesâri, bir erkek *vanara*'nın (bir Hindu destanı olan Ramayana'da, doğası gereği cesur ve meraklı bir grup maymun benzeri insansının veya maymunların) şefiydi. O aynı zamanda Hindu maymun tanrısı *Hanuman*'ın babası ve *Anjana*'nın kocasıydı. *Hanuman* doğmadan önce, *Kesâri* farklı kutsal yerleri dolaştı ve ne zaman manzaralı güzel bir yer bulsa orada uzun süren bir meditasyon oturumu yapıyordu. Bu oturumlarda *Anjana* ile birlikte bir oğul vermesi için tanrı *Shiva*'ya dua etti.

Onların bağlılıklarından ve duâlarından memnun olan Shiva, bu isteği kabul etti ve böylece *Hanuman* doğdu. Hanuman, Shiva tarafından bilinen başka bir isim olan *Rudra* olarak da adlandırılır. Kesâri, siyâhi renkte güçlü bir liderdi. Bir keresinde Gokarna'da (Karnataka'da bulunan Efendi Shiva'nın kutsal yeri - Gök Dağ'da) ikamet ederken, oradaki kutsal azîzlere zulmeden canavar Shambasadana'yla yüzleşti. Ona yumruğuyla sertçe bir şekilde vurdu. Aralarında müthiş bir kavga oldu ve sonunda onu öldürmeyi başardı.

Kesâri, Sugriva'nın veya maymunlar topluluğunun şefiydi. Kesâri, Sugriva'nın ordusuyla birlikte Lanka savaşında da cesurca savaştı. (Quora, 2021) [Yaz. *Kesâri*, mitolojik olarak ilkel bir kabîlenin şefi. Güçlü ve kuvvetli. Yeşilliklerle dolu güzel bir görünüme sâhip, cihannümâ tarzı bir yer gördüğü her yerde oturup *meditasyon* yapan bir kişi. *Rakkâse* adlı rakip bir keşişi öldürüyor ve bölgedeki azizleri rahatlatıyor. Burada, *cihannümâ tarzı yeşilliklerle dolu, güzel ve uygun bir yer gördüğünde*, deyişi dikkatimizi çekiyor.]

Kök-Türk soyuna mensup ilk Buhâra hükümdarı Türk Hâkânı Kara Çurin'in oğlu ***Şir-i Kişvar*** (İl Arslan) unvânını taşıyordu. *Budizm'i* devlet dîni olarak altıncı yüzyılda kabul eden *Taspar Keganda Arslan* unvânına sâhipti. Bundan

sonra Arslan veya ***Kesâri*** (***Kesârin***: Sanskritçe *uzun yeleli arslan*) unvânı ve Burkan'ın simhâsana'sının mümasili "arslanlığ örgün" (arslanlı taht) Türk hükümdar ve ulularının alâmeti oldu. (AÜ-EF, 1985) [Yaz. *Balıkesir*, metaforik olarak *Arslanı Bol olan yer* anlamında mı? Arslan sözü gerçek anlamında mı, yoksa metaforik mi? 'Arslan' *meditasyon* yapan bir derviş, monk veya moni mi? Aslan, "rekkâselere karşı çıkan" bir bilge, bir derviş-kral mı? Maymunlara benzetilmesi, *maymunumsu* denmesi bir ötekileştirme yaklaşımı mı? Arslan, *Puli* anlamında mı? Sözcük Puli-Kesîr'den geliyor olabilir mi? *Kişvar* ve *Keşân* sözcükleri arasındaki benzerlik...

Bunlar görmeden, geçilip gidilecek işâretler değil. Kesâri'nin "yeleli arslan" anlamına gelmesi... Heybetli, ünlü, tanınmış, çevresine kendisini kabul ettirmiş kişi.]

O devirde Kök-Türk kağanları Kaşgar'ın 400-500 km. kadar kuzey-doğusunda bulunmakla beraber Kaşgar onlara tâbi idi. Kök-Türkler 439-460 arasında Turfan Vahâsı'nda bulunuyorlardı. [...] Bayraklarında kaplan ongunu [kaplanın rûhunu temsil eden simge] bulunması sebebiyle, onlara "Kaplan gibi cesur askerler" (*Hu-pi*) deniyordu. Böylece Budist Türk edebiyâtında kahramanlara Kesâri (uzun yeleli arslan) yanında Tonga denmesi, "Chou" ve Türk geleneğinin tezâhürü idi. "Tonga" unvanı, Budist metinlerde *Kşatriye* (Alp ve Hükümdar sınıfı) karşılığı olarak da kullanılmaktadır. (AÜ-EF, 1985) [Yaz. Bu cümlelerden Kesâri'nin *Arslan* anlamına geldiğini ama aslında dört kast sınıfından ikincisini temsil eden *Kşatriye* ile ilişkili olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

"Kasta-Moni" sözünün Kşatriye-Keşişi veya *Kşatriye Monku* anlamına geldiğini düşünürsek *Balı-Kesâri* sözcüğü de bir şekilde *derviş* veya *azîz* olarak görülen

kişi veya kişilerle ilgili olabilir. Veya *Kşatriye* kastından insanların çoğunlukta olduğu yer. *Kesârîler* ve *Tongalılar* kendilerini şu veya bu nedene *Kesâri* sınıfında değerlendiriyorlar. Yani hükmeden, yöneten sınıfta...

Esin'e göre, Budist metinlerde "***Kesâri / Arslan***" (uzun yeleli Arslan) ve "uzun saçlı tonga" (kaplan) tabirlerine rastlanması bunu göstermektedir. (Çoruhlu, 1995) [Yaz. *Tonga*'nın Sanskritçede *Puli* sözcüğüyle ifâde edilmesini dikkate alırsak Tonga-Kesâri sözcüklerinin "Kaplan ve Aslan" anlamına geldiğini görürüz. Eski Türk geleneğinde kahramanlar *Tonga* ve *Kesâri* sözcükleriyle tanımlanıyorsa *Pali-Kesâri* terkibini *Kaplan ve Arslanların yeri, onların yuvalandığı, yerleştiği topraklar* olarak anlamamız gerekir. Ama niçin *arslan* ve *kaplan* sözcükleri yan yana?

Sadece aslan veya sadece kaplan sözcüğü niçin yeterli olmuyor? Aslan 'erilliği' ve kaplan 'dişiliği' simgeliyor olabilir mi? *Kesâri'nin Asura'yı veya Esîre'yi öldürmesi* ne anlama geliyor. "Öldürme" mecâzî bir anlatıma mı dayanıyor?]

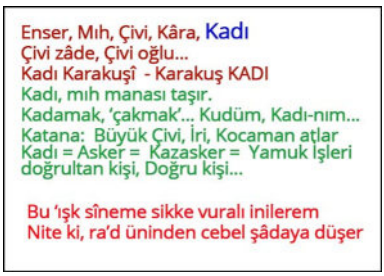

Geser: Cesur, yiğit, kahraman, cengaver, korkusuz mânâlarındaki sözcüğün *gezer, kezer, keser* söylenişlerine de rastlanır. Türkçenin farklı lehçe ve şîvelerinde saçın baş üzerinde topuz şeklinde düğümlenmesi de yine bu kelimelerle ifâde edilmekte olup özellikle erkekler için bir tür cesaret veya yiğitlik simgesi olarak kabul edildiği görülür.

Fakat bu iki anlam grubunun birbiri ile bu şekilde kesişmesi tesadüf müdür? Bu konuda eldeki verilerle şu an için kesin bir şey söylemek zordur. Saçın topuz yapılarak özellikle erkekler için bir tür statü simgesi olarak kullanıldığı bu anlayışın çevre kültürlerden (Çin, Tibet ve Moğol etkisiyle) gelmiş olma ihtimâli

yüksektir. *Saç* ile ilgili mânâlarında sözcük Türkçeye daha yakın durmaktadır ve *kesmek* kökü ile ilişkilendirilmesi mümkündür.

Sözcüğün *cesur* ve *yiğit* mânâları için etimoloji daha karanlıktır. Gesar / Kesâr söylenişleri üzerinden Batı kökenli imparatorluk unvanları olan *Kayzer* ve *Sezar* kavramları ile ilişkilendiren araştırmacılar olmuştur. Ayrıca kimi kaynaklarda Tibetçede *yeniden doğuş* mânâsı ile bağlantı kurulduğu da bilinmektedir. (Karakurt, 2017) [Yaz. *Uzun saç ve saçın topuz yapılmasına* vurgu yapılıyor. Bu önemli... *Uzun saç ve topuz*...]

Gasar, [Agsar, Agasar]: Seven kişi, koca (Tan G. G., 2018)

Kesâri Balakrishna Pillai *(1889-1960)*: Birçok kişi tarafından modern Kerala'nın en etkili düşünürlerinden biri olarak kabul edilen Malayalam bir yazar... Sanat ve edebiyât eleştirmeni, gazeteci... *Kesâri* adlı gazetenin kurucusu. Modern Malayalam edebiyât eleştirmenlerinin üç önemli figüründen biri. (Wikipedia, 2021)

Kesâri - Esîr İlişkisi

"***Esir***" sözcüğü, *kin ve kızgınlıkla karışık* belirli "arzular" anlamındadır. [D'esir, Desire, [Dizayr] (Flanery, 2019)

Ese, Eze, Esseh, Essah, Asıl: Cehennem taşıyıcısı. Mutlaka, kesinlikle gel. Sürekli olarak. Her zaman. Daha doğru olan. Çok doğru. Gerçek olan. Kök. Temel, asıl. Orijin, çıkış yeri, "Kesinlikle bizimle gel, yoksa kafanı keserim"... Öğleden sonra, gün batımı. Alacakaranlık. İkindi namazı vakti. Asr. (Chyet, 2020)

Esir: Bâbil dilinde karşılığı *ittu* ve anlamı tam olarak bilinmemektedir. *Hit [His]* adlı kasaba ismi ondan türetilmiştir. (BU-CS, 1959)

Bulak = Kaynak Suyu
Balıkesir = Esir'in Suları, Kaplıcaları çok olan yer, Yukarı doğru çıkan Su

Balık-Esir Sıcak Suları	Hisarköy Kaplıcaları
Gönen Kaplıcaları	Yıldız Kaplıcası
Emendere Kaplıcası	Kızıkköy Kaplıcaları
Ekşidere Dağ Ilıcası	Diğer Kaynaklar
Güre Kaplıcaları	Savaştepe Kirazlıköy
Bostancı Kaplıcaları	Dursunbey A. Musalar
Pamukçu Kaplıcaları	İvrindi Büyükyenice
Hisaralan Kaplıcaları	Gümeli Spa

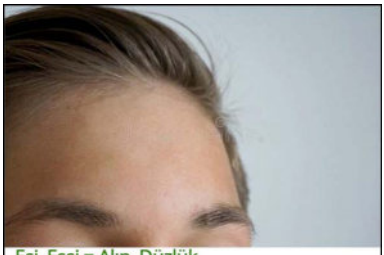

Esi, Essi = Alın, Düzlük

In the evening they have a supper which is called *biâli*

Biâli = Akşam Yemeği

Balik-Esir'in akşam yemeği ...?

Bu yemek yoksa mecaz mı?

Kadında var mı kabahat? Sizin değil mi eser?
Esir ve onun ürünü eser.....

Bir esîrî hayâle müstağrak.....
Düşlediği bir esîr'e gark olmuş, gömülmüş..

İşbu câmi-i şerif zinet-i efza-i esir
Füze gibi yükselen bu güzel cami-i şerif

Osmanlıda '***esir***' kelimesi *köle* veya *tutsak* anlamına gelir ve yönetici seçkinlerin daha geniş bir nüfusa gerçek anlamda hâkim olduklarını gösterir. (Erimtan, 2008)

Esir, esre: 'Sarhoş olan' veya 'sarhoş olmak' anlamında. Fiil olarak kullanıldığında "sallanmak" sözcüğünün metanomik olarak anlam-bilimsel değişime uğramış hâli. (KA, 2005) [Yaz. *Metanomik*: Bir kelime veya bir ifâdenin yakın ilişkili olduğu başka bir ifâdenin yerine geçtiği konuşma şekli. *Birleşik Devletler* hükümeti için "Beyaz Saray" veya *askerî bir harekât* durumunda "kılıçlar çekildi" ifâdesinin kullanılmasında olduğu gibi. İzlenim veya etki bırakan anlamına gelen 'Âsar' / "Âşar" sözcüğüyle birlikte düşünüldüğünde *etki bırakan* ve *sallanan* anlamlarının bir mecâza işâret edebileceği.

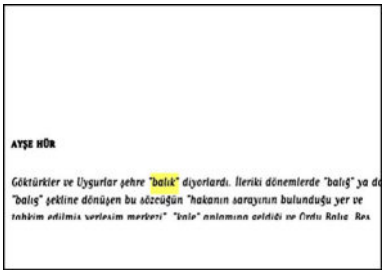

"***Salat el Asr***", Asar, öğle sonrası namâzı...

Esir, Asur, Asr ve *Asar* sözcüklerinin farklı olan literâl anlamlarının arka planında kromozom ortaklığı söz konusu olabilir ve bu anlam büyük ihtimâlle Tanrı'ya işâret ediyor.

Balı-k-Esir, "Tanrı'nın bolluk ve bereket verdiği yer"?.. Üretkenliğin çok olduğu yer.]

Asar (Asr), Süleyman peygamberin kıldığı bir namazdı. (ICS, 1987) [Yaz. Asr, Asar, Esir sözcüklerinin çok eskiye uzanan bir mâzisi olduğu anlaşılıyor.]

Asar ve Rasa, evrendeki en yüksek frekanslı enerjilerin erkek-dişi karşılıklarıdır. (Latherow, 2015) [Yaz. *Raz-Grad* şehir adı... Tanrıça'nın şehri... Bütün şehirler, topraklar ve bölge isimleri hep tanrıçalara âit... İstanbul, Lüleburaz, Alpullu, Kastamonu, Çankırı, hanım köyün adı Avluburnu... Daganca veya Düğüncülü...]

(Glif /resimsel yazı okuma parçalarından birinde) ***Asar -Tanrı:*** Eril enerji, eril

aşk ilgisi, pozitif enerji anlamında. (Reed, 2021)

Eser, Eswara, Esir Sözcükleri

Yerleşim yeri adlarında son ek olarak -eser, -esir morflarının yer aldığı bölge Hindistan... Bengal'in *Cuttack* bölgesinde böyle bir şehir adı var: "***Bhoban-eser***"...

Araştırmak gerekir, 'Kütahya' adının *Cuttah* ile ilişkisi var mıdır? Bu ilişkiler Balık-Esir adının 'taşınmış' olabileceğini akla getiriyor. Tıpkı *AlaPulli*, *Bargule*, *Keşan*, *Saray (Saraj)*, *Mani-İssa*, *Biafra*, *Biga* sözcükleri gibi.

Hindistan'daki *Biala*, *Bialla* gibi yerleşim yeri adları *Balıkesir* kelimesindeki ilk morfun *Balık* / *Bulak* olmayabileceğini düşündürtüyor. *Biali* Bengal dilinde 'akşam yemeği' anlamında. *Bahl* "güçlü", "hatırlı" anlamında bir başka yerleşim yeri. Söyleyiş ve yazım farklılıkları bulunan bu sözcüklerin arka planında ortak bir anlam olabilir. Kabîlelere veya yerleşim yerlerine ad olarak verilirken anlam farklılaşmalarının ortaya çıkması doğal. Literâl anlamların bir kısmı mecâz niteliğinde gözüküyor. Farklı gibi görünen anlamlar örtük planda ortak bir olguya işâret ediyor olabilir.

Balak-Bulak İlişkisi

Bulak: Kaynak suyu, kaplıca, sıcak sular, ılık sular. Bulak, Kutadgu Bilig'de "su kaynağı veya gözesi" mânâsına söyleniyordu. (Ögel, 1978) [***Balık-Esir***: Esir'in sıcak suları, doğal kaynak suları, ılık sular; Bulak'ları çok olan yer, Bulaklıca, Tanrı'nın bahşettiği kaynak suları bölgesi. *Bulak* = "*Ak-Bal*", "*Beyaz Bal*"...]

Buradaki en önemli köy Taş-Bulak'tır (Kayadan çıkan kaynak). (Mitchell, 2008)

... kutsal bölgenin çalıları ve ***Chungkur-Bulak*** [delikte bahar, delikten kaynayan su] olarak adlandırılır. (Verschuuren & Furuta, 2016) [Yaz. *Spring* sözcüğünün *bahar*, *çiçek* ve *kaynak suyu* gibi anlamlara gelmesi...]

Bulak: Artezyen, ayazma, kaynak suyu, çağlayık, çeşme, çırçır, çokrağan, gayzer, göz, göze, ılıca, içmeler, kaplıca, kaynaç, kaynarca, kısıklı, kuyu, membâ. (Moran, 1992)

Bâoli: Kaynak suyu. (Punjab-India, 1920)
Bulak, 'bunar' [pınar]. (Acıpayamlı, 1976)

Souk - Bulak (Soğuk çay) şeklinde tesmiye edilirler. (Radlov, 1986)

Yarkın bulak, Temmuz günü salkın bulak,
Sana kalbim ebediyen sönmez, yangın bulak
(Basat, 2000)

Bulak-balik, Bolak-balik: İleri-geri, bir ileri, bir geri. (Sutjaja, 2013) [Yaz. Yer altından çıkan kaynak suyunun fokurdaması.]

Bule, Büle: Beyaz tenli kişi. Pambuk. Beyaz olan. Beyaz yüzlü, albino. Alben, Ayben.

Bulu: Tüylü, kıllı. Vücut kılı. (Davidsen, 2014)

Bul: Çıkmak, yaklaşmak. Sokulmak, içeri girmek. (Bir adam olarak, balık olarak veya suyun içindeki bir dal veya tahta parçası olarak). Uzak ufkun altında gözüken semâvî varlıklar... Balan, Rabul, Timbul, Jebul. (Wetenschappen, 1862)

Bulak-Balık: Bükmek ve döndürmek. Başka bir şekilde yatırmak. Bir sepette şişeleri boyun boyuna gelecek şekilde yatırmak. Yan yana yatırılan bambu çubukları. Birisine âit tepenin diğerinin kökünün üzerinde olması (Wetenschappen, 1862)

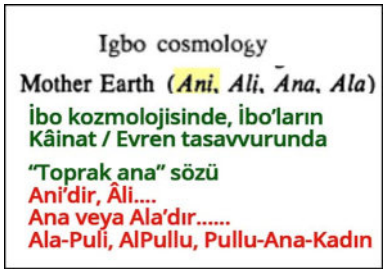

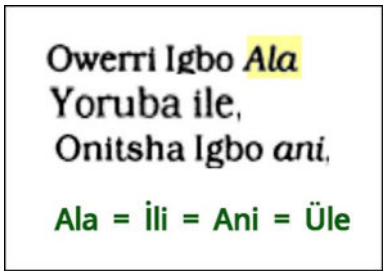

[*Bulak-Balık* sözcüğü ile *Balık-Esir* sözcükleri arasındaki ilişki.... *Yan yana yatan iki şişe* ve *tepe-kök* ilişkisi...]

Eze means " the people and their kings"
Esir = Tanrı ve İnsanlar

Eze means ' king ' Eze means The Teeth
Eke means To Create – Esir = Yaratan, Eken

Ezra, Azra, Esra: Tanrı'nın güçlendirdiği
Ezra means " (God's) help

Esir: Tanrı'nın nusreti, yardımı, bahşı (BAL)
Esir: Tanrının sevgili kulu, aziz insan, ermiş kişi

El-Ezer, El-Asar, Lazar: Nusret veren, yaratan
Lez, Las, Ez, Eke, Esir: TANRI

EZER - ESİR "Azer'e" dönüşüyor.
Azer means fire. Before Islam the people worshipped it.
Bu ateş, yalımları çıkan ateş, başka bir ateşin simgesi, Ruh'u yaratan.....
Tanrı'nın simgesi

ESİR, AZER, EZER, GEZER, LAZAR, LAZER, SEZAR

Tanrıyla ilgili sözcükler. Literal anlamların arka planı yaratma eylemine işaret ediyor. TANRI'YA

Zer, Sar, Saran, Zerâat, Eken, Saranto, Sar, Şar
Ser, Eser, İser, İsen, İşer, Aşur, Aşır, Aşırt, Haşurt

Ge = masculine locative singular stem

Eze in Igbo is Ezer (spelled E-z)
in Hebrew meaning King; Ezem
refers to a Judean city

Esir - Ezer = Kral, Tanrı
Tanrı'nın Şehri

Hebrew word "Ezer" which means helper or protector that is needed against the enemy, used in reference to The lord
Ag-zer, Agzar, Agasar, İgser, Esir
Aga= Dağ; Zer, Ser= Koruyan, Koruyan Dağ

Bulakan: Suyun kabarcıklar çıkararak kaynadığı ve yeryüzüne çıktığı yer. Girdap. Fokurdama. (Wetenschappen, 1862)[*Balkanlar* sözcüğünün "Kaplıcalar bölgesi" anlamına gelmesi." Bulgaristan'ın İzlanda'dan sonra dünyada en çok termal su kaynakları olan ülke olması.]

Bulan: Ay. Literâl mânâda, *uzaktan geliyor gibi gözüken*. Büyüklüğü sürekli artan. Müteâkip gecelerde gelen, yaklaşan, sokulan; öyle ki sonunda *bulled* veya yuvarlak hâle gelir. Arapça 'saban' veya 'bulan' ayı (Wetenschappen, 1862) [Yaz. Metaforik olarak *Tanrı* anlamında olabilir.]

Bulanan: Ayda bir hastalanan, *Menses*. Aybaşı, âdet görme, regl. (Wetenschappen, 1862)

Bulan-bulan: Nehirlerdeki bir balığın adı. *Megalops Indicus*. (Wetenschappen, 1862)

Buled: Yuvarlak. Ama tam yuvarlak değil eliptik. Dâiresel (Wetenschappen, 1862)

Buli-Buli: Kapaklı bir kap. Üzerinde kapağı bulunan bir kâse. İçine yağ konan kâse. (Wetenschappen, 1862)

Bulu: Bir insanın veya hayvanın vücudundaki kıllar. Fakat başındaki kıllardan değil. Kuşların tüyleri. Yazı yazmak için kullanılan tüy (!) (Wetenschappen, 1862)

Bhuban *(Bhubaneswar, Bhubaneser, BhubanEsir,* ***BabaEsir****, Buban, Baban)*: *Bhuban*, daha doğrusu *Bhuvan Vara*'dır. *Evrenin Efendisi*... (Asiatick, 1808) [Yaz. Vara, Veren, Mâ-Verâ-ün-Nehr: *Nehir sayesinde veren anne*... "*Mâ* ve beraberinde *Ra*'nın nehri", Veya erkeğin / Tanrı'nın nehri.. Üflenen rûh sâyesinde veren anne...]

Bhubaneswar, Buban-Esir: Lord Lingaraj'ın adından sonra yazılır ve *dünyanın efendisi* anlamına gelir. (Behura & Mohanty, 2005)

Şiva'nın unvanlarından biri ***Bhuban***, daha doğrusu *Bhuvan - Is'Wara*, Evrenin Efendisi. [Yaz. Şiva'nın unvanlarından birinin '*Buba*' olması.. *Baba*, *Dede* geleneği kaynağının *Şiva* olduğu anlaşılıyor. *Esir* sözcüğünün *isvara*, *esir*, *işvara*, *işveli*, *yerinde duramayan* sözcükleriyle olan ilişkisi?...

Balık-Esir sözcüğünü "işveli balık" veya "dans eden balık (Lusiya - Lâz)" olarak anlayabilir miyiz? *İşvar*, Asar'ın hâleti rûhiyesini veya yaratma eyleminin formunu yansıtıyor gibi...

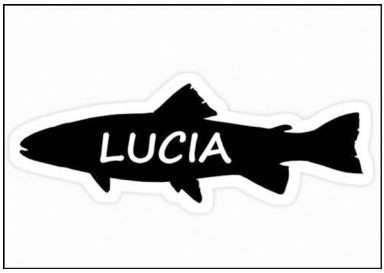

"İş yapan" anlamındaki ***İşvâr*** sözcüğünü 'işgüzar' anlamında ele alırsak 'dans eden', 'yaratan' 'işveli', 'çalışan balık' betimlemesiyle Tanrı'ya işâret edildiği anlaşılıyor. *Balik-Esir*, *Balik-İşvar* anlamında.. Oynak, yerinde duramayan balık.

Tanrı'nın bizzat kendisine veya Tanrı'nın insanlara bahşettiği üretme, bereket verme, çoğaltma özelliğine atıf olabilir.

Türkler *Balık-İşvar* sözcüğünü kendi şîveleri, anlayışları ve ağız yapıları içinde dönüştürmüş olabilirler. Kavram Şiva kültünden çıkarılarak İslâmî anlamda *Tanrı* kavramıyla ilişkilendirilerek "Bolluk ve Bereketi çok olan yer" anlamında mı kullanıldı?

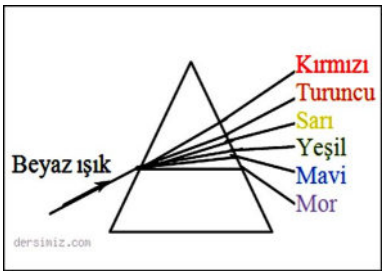

Bu dönüşüm sonucunda artık balık, 'balık" değildir ve 'esir sözcüğü de "işvar" değil. *Balık-Esir*, *Bâoli-Kesir* olarak anlaşılır. "Kaynak suları çok olan yer"... Görünen anlam ve arka planda kalan örtük anlam belli belirsiz bir etkileşim içinde kocaman bir anlam yumağı oluşturur. Belleğimizde sadece kolay anlamları tuttuğumuzdan ***Baoli*** = 'Kaynak suları' ve ***Kesir*** = 'Çok' anlamı daha çabuk benimsenme ihtimâline sâhip.

Balık ve Asar terimiyle ilgili olarak

Balık, Lusiya: Tanrı bir yeşil kaya yarattı. Onun ululuğu yedi kat gök, yedi kat yirceydi. Pes, ol öküzün ayakları anun üzere karar duttu. Pes ol kayanun yiri olmadı. Tanrı teâla bir ulu balık yarattı, adı *Lusiya*; ol kayayı onun arkası üzere kodi ve ol balık deniz üzere ve deniz yıl üzere ve yıl kudret üzere durur. (Emre, 1942)

Peygamber (SAV)'e *yer neyin üzerinde duruyor*, diye soruldu da o; yer su üzerindedir, dedi. *Su neyin üzerindedir*, diye sorulduğunda o; *su bir kaya üzerindedir*, dedi. *Kaya'nın nerede olduğu* sorusuna o; iki tarafı arşla birleşen bir balığın sırtı üstündedir, cevabını verdi. *Balık neyin üstünde duruyor*, sorusuna da dedi ki; Balık ayakları havada duran bir meleğin omuzları üzerindedir. (Yeniçeri, 1992)

Tanrı, denizdeki balıkları, O'nun ilk ve en önemli başarılarından biri olarak yaratmıştır ve o zamandan beri, Tanrı'sal gizemin en çok sevilen sembolü olarak hizmet etmektedir. (Moore, 2003)

Assur: Asurluların denizden doğduğuna inandıkları "balık-güneş tanrısı". (Hewitt, 1895) [Yaz. *Bâlik bilmezse Hâlik bilir* sözünün arkasında yazılış ve söyleyiş benzerliğini ifâde eden cinaslı bir anlatım var. Açık söylenmese de *Bâlik* sözcüğüyle bir taraftan insan, bir taraftan da *Tanrı* kast edilmekte. Örtük söylemin kökeni Asurlulara, Sümerlere kadar uzanıyor.]

Asar: Bir tür balık tutma sepeti (PCAS-UPS, 1975)
Bu tütsülenmiş balığa yerel lehçede ***ikan*** veya ***asar*** (ikan = balık, asar = duman) denir. (Matsuyama, 2003) [Yaz. *Balık esir*: Tütsülenmiş balık...]

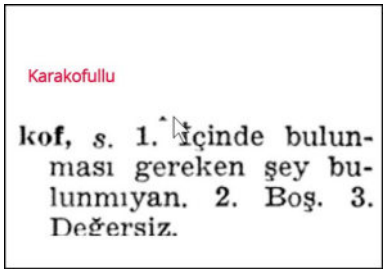
Karakofullu

kof, *s.* 1. İçinde bulunması gereken şey bulunmıyan. 2. Boş. 3. Değersiz.

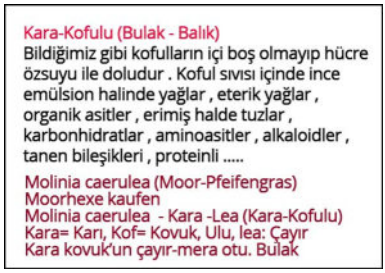
Kara-Kofulu (Bulak - Balık)
Bildiğimiz gibi kofulların içi boş olmayıp hücre özsuyu ile doludur . Koful sıvısı içinde ince emülsion halinde yağlar , eterik yağlar , organik asitler , erimiş halde tuzlar , karbonhidratlar , aminoasitler , alkaloidler , tanen bileşikleri , proteinli .....
Molinia caerulea (Moor-Pfeifengras)
Moorhexe kaufen
Molinia caerulea - Kara -Lea (Kara-Kofulu)
Kara= Karı, Kof= Kovuk, Ulu, lea: Çayır
Kara kovuk'un çayır-mera otu. Bulak

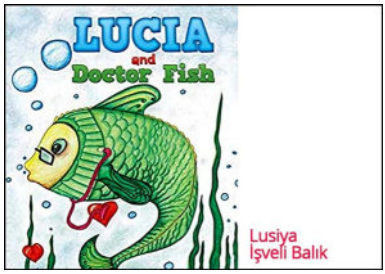

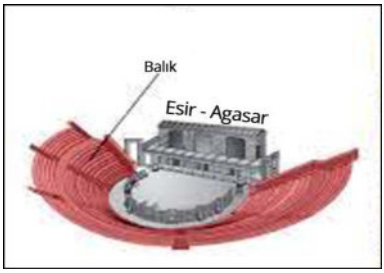

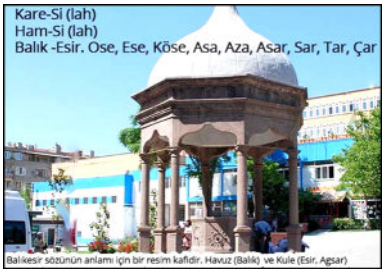

Asar-u: Balık yakalamak. ***İzar:*** denizde balık tutmak. Gece balıkları çekmek için fener kullanarak denizde balık tutmak. Sığ sular ve yerlerde yiyecek aramak. Bitmek, sönmek. Yanıp kül olmak. Baskın, hücum. Yiyecek peşinde koşmak. Balıkla ilgili faaliyeti icra etmek, yapmak. Balık avlamak. (Robbeets, 2005) [Yaz. ***Balık-Esir:*** Balık tutulacak yer, balığı çok olan yer. *İsar* sözcüğünün balık tutmak anlamına gelmesi. ***Pınar-Hisâr*** sözcüğünü 'hisâr' ve 'pınar' sözcükleriyle ilişkilendiriyoruz ama 'balıklı pınar' veya 'Tanrı'nın Pınarı' anlamına da gelebileceği anlaşılıyor. Kelime kökünün "isa-r" olması onu 'Tanrı' kavramıyla ilişkilendiriyor. *Balık ve Esir* (İsar, İzar) ikilemeli (pleonastic) bir ifâdelendirme olabilir. ***Balık-İzar:*** Tanrı'nın güzel toprakları, Tanrı'nın şehri]

Asar-ı Bülüg [Balıg-Esir]: Erkek veya kız olsun on beş yaşına vâsıl olmuş iken kendisinde "âsâr-ı bülûğ" zâhir olmayan kimsenin gâlib ve şâyia nazaran hükmen baliğ addolunmasına... (Çeker, 1985) [Yaz. ***Balig-Esir:*** Olgun topraklar, verimli topraklar, üretken topraklar, büluğa ermiş topraklar.]

Balık: Etimolojik olarak balık, eski Türkçede bir hayvan adı, çamur, sığınak, kale, şehir anlamlarına gelir. (TDV, 2002)

Balık 'şehir' anlamına gelen Eski Türkçe bir kelime. *Balık* sözünün bir diğer anlamı 'çamur'dur. [...] Moğollar Bala-Sagun'a *Gu-Balık* demişlerdir. (TDVA, 1992) [*Balık-Esir*, Esir'in Şehri, Asar'ın Şehri, Ose'nin şehri. İzar'ın Şehri...]

Balık, Orta Asya Türk belgeleri ve medeniyetinde adı sıkça geçen ve "şehir" anlamına gelen bir terimdir. *Balıkhisar* adındaki *balık* teriminin, suda yaşayan canlı, balık olma ihtimali de vardır ama, buradaki çaylarda bu denli fazla balık olması ve hele de bu isimle *hisâr* isminin yan yana gelmesi

oldukça uzak bir ihtimâl olarak gözükmektedir. (Çınar, 2002) [Yaz. 'Balık' ile 'hisâr' kelimesinin yan yana gelmesi anlamlandırılamıyor. Fakat, *hisâr* sözcüğü yerine *İşvar*, *Asar*, *Agsar* sözcükleri konduğunda mecâz olarak daha anlamlı bir portreyle karşılaşılıyor.

Buradaki *kaynak suyu, şehir, bataklık yer, balık* sözcüklerinin anlamı dişiliği temsil ederken *İşvar, Esir, Asar* veya *Agasar* işveli olmayı, erilliği veya 'hisârı' temsil etmekte... *Balık-Esir*, eski Hint kültürüne âit motiflerin bir yansıması olarak "tanrıça ve Tanrı'nın ihsân ettiği bereketli topraklar veya yerleşim yeri" anlamında olabilir.

'Balık' sözü veya morfunun *erilliği* mi yoksa *dişiliği* mi temsil ettiği oldukça değişken. Kimi zaman erilliği, kimi zaman dişiliği, kimi zaman da her ikisini birlikte. Kültüre, kabîlelerin anlayışlarına, toplumların sözcüklere yüklediği anlama göre sürekli değişkenlik gösteriyor. Sâbit bir konum ve anlama sâhip değil.

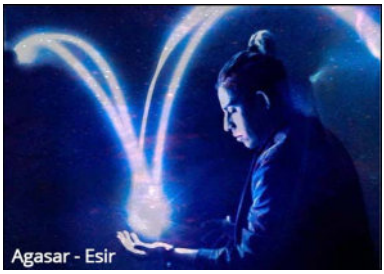

Esir'in 'hisâr' ile ilişkililiği "en büyük Tanrı" anlamındaki "ishwar" sözcüğünün dönüşümüyle ilgili... *İşvar*; Işık-veren, yaratan, en büyük Tanrı...

"Bakire Tanrıça Ana'nın iki gözünü temsil etmek üzere Semavi denizlerde iki balık birlikte yüzüyordu." Bâlig ve Esir....

[İlk yaratıcının "bakire bir tanrıça ana" olduğuna atıf. Bu pagan inancın daha sonra Hristiyanlar tarafından benimsendiği ve İsa peygambere uyarlandığı anlaşılıyor. Meryem'in bakire olmasıyla İsa'nın Tanrı olması arasında bağlantı kuruluyor.]

Balık-Esir, İşvar'ın, En Büyük Tanrı'nın, Allah'ın Şehri... Allah'ın bolluk ve bereket verdiği yer. Allah'ın ihsânını cömertçe sunduğu yer.

İşvara veya İşvar'ın Lord Şiva'nın lâkabı olması nedeniyle bu görünümden kinâye olarak *Balık-Esir* sözcüğünü Tanrı'ya merbût azîz insanların bulunduğu şehir olarak da anlayabiliriz. Hint kültüründe "İşvar" yaratma-üfleme eylemiyle ilgili olarak düşünüldüğünde bu kez 'balık' sözcüğü 'dansçı' veya 'dans eylemi' olarak değerlendirilmekte... ***Balık-Esir,*** İşvar'ın üzerinde dans edip ruhundan üflediği topraklar.]

Agsar - Esir - İshvar ilişkileri

"Sonra çiftçinin üzerinde *ağşar* vergisi denilen bir belâ vardı. Mahsûlün meselâ onda birini, on ikide birini almak sureti ile konmuş olan bir vergi... Böyle olsaydı yine iyi idi. Mahsûl olduğu zaman vergi alınacak, olmadığı zaman alınmayacaktı." (Bozkurt, Essad, & Peker, 1997) [Yaz. *Agşar* (*Agsar*) ve *Öşür* sözcükleri arasındaki ilişki... *Agsar* sözü *Öşr*'e dönüşmüş olabilir mi? *Öşür*, evet "onda bir" anlamında ama, Agsar, "Tanrı vergisi" gibi bir anlama sâhip olabilir. *Agsar* sözü *Asar*, *İshwar*'a daha yakın duruyor. *Agasar*, 'Tanrı adına toplanan' bir vergi olmalı. Ve bunun yanında "İşlerimiz agsar" ifâdesi... "Aksar" anlamında... *Engellenir* demek. Bu sözü "İşlerimiz Tanrı'ya kalır" şeklinde de anlayabiliriz.

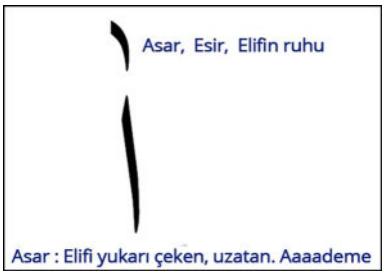

Aksar sözü ile *Akhisar* ve *Aksaray* kelimeleri anlamdaş gibi gözüküyor. *Yüce Agsar*, yüksek kulelerin simgesi olarak *Akhisar* veya *Aksaray*...

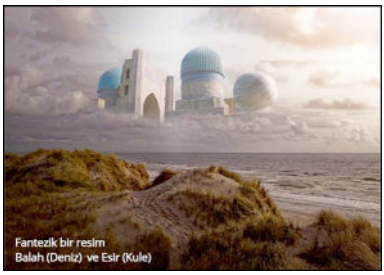

Balıkesir ne kadar Tanrı'nın beldesi ise *Akhisar* veya *Aksaray* da o kadar. Veya *Alpullu*, *Bergûle*, *Lüleburgaz* da...]

"Kala'nın son Bizan's devrinde ve bunu tâkip eden Osmanlılar çağında Derebeylerin iskân yeri olduğunu zannediyoruz. *Ağsar* (*Akhisar*) kalesi..." (Gökoglu, 1952) [Yaz. *Agsar Kalesi*: Tanrı'nın kalesi... Nasıl ki şehirler Tanrı'nın beldeleri ise *Kaleler* de öyle... Kalelerin yüksek burçları Asar'ı, Ose'yi, Köse'yi hatırlatma özelliğine sâhip...

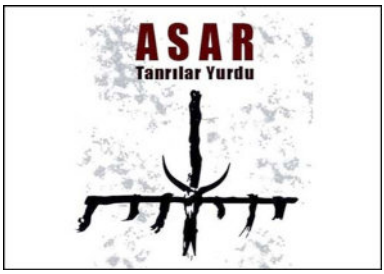

Müslümân olmamız nedeniyle biz "Tanrı'yı" diyoruz ama iki bin yıl öncesine gidildiğinde Tanrı-tanrıça birlikteliğinin... Kale, burçlarıyla Tanrı'nın; surlarıyla tanrıçanın simgesi... Şehirler; dağ veya tepeleriyle *Tanrı*, ovaları ve vâdileriyle *tanrıça*.]

"Ag", morfunun beyaz anlamına gelmesi...

"Gümüş sembolü (Ag) beyaz anlamına gelen Lâtince *argentum*'dan gelir." (King & Caldwell, 1967) [Yaz. *Agsar*, "*beyaz-sar*" demek ve örtük planda Tanrı'ya işâret etmek üzere kurgulanmış. İlginç bir şekilde, bilim insanları kimyada gümüşün simgesi olarak *yerleşmiş olan bu kavramdan hareketle Ag/Ak* kısaltmasını benimsemişler. *Argentum* (Ercan, Arjantin, Ersin, Ersu) "Beyaz, parlayan su" anlamında. Veya Tanrı tarafından üflenen rûh... *Bengisu pınarı*. Ölümsüzlük iksiri...

Kuran'daki *alak* sözcüğü geliyor aklımıza. *Alak*, 'alaca' demek veya beyaz-sarı renkte olan... *Alak* ve *Agsar* sözcükleri anlamdaş... Agsar, onu yaratan Yüce'ye, yüksek bir Âlî'ye işâret... *Agsar*, Tanrı demek değil ama Tanrı, onun *tahtında müstetir*... Dolaylı olarak veya işâreten, "Tanrı"...

Aga ve *agsar* sözcükleri ilişkili... Aga, "Ag'ın sahibi olan" anlamında ve örtük planda yine Tanrı'ya gönderme içeriyor. Bütün bunlar, günlük kullanımda görünmeyen arka plan anlamları. Buzdağının su altında kalan bölümüyle ilgili...

Zer / Sar / Şar / Tar / Çar sözcükleri Sümercede *yazmak*, Sanskritçede *halleden* anlamında. Afrika dillerinde bir şeyi "ekmek" demek. Zaman içinde ok, baş, lider, prens, kral, şârî, dağ, güçlü, evlilik, sarı, koruyan, yardım eden, Tanrı gibi anlamlarda kullanılmış.

Agsar, insanın Tanrı ile olan ilişkisinde çağları aşıp *Bigbang* kuramına kadar uzanan fizikötesi bir anlama sâhip. *Anakronik* bir kavram... Ishwar, İşvar, Xwâra, Eser, Esir, Şirvan, Ashur, Aşure, Aşer, Aşır sözcükleri derinlerde bir yerde ortak "kök hücresine" sâhipler. Literâl anlamları farklı olsa bile, temsili bir kod olarak söyleyelim, hepsinde *K11* geni var. Kültürler ve *değişik inanç grupları anlamına gelen* kült'ler *agasar* sözcüğünü veya *Tanrı'sal toz ruhu*'nu farklı renklerle tanımlamışlar.

Kırmızı, Sarı-Kırmızı, Beyaz, Ak-Sarı, Sarı, Kavuniçi, Kırmızı-Beyaz... Biz sonuncusunu tercih etmiş, onu *Bayrak* haline getirmişiz. Bu anlamda Türk Bayrağı bir yaratılış, türeyiş felsefesidir veya Tanrı'yı yücelten, onu zikreden bir simge, bir alem, bir dikit.

Fig. 8.2: Aerial view of Kesariya stupa, showing all the terraces. (Photo courtesy of Yves Guichard)

"*Şâri*" sanırım bu anlam yumağını en iyi açıklayan sözcük. *Agsar*, şârî'dir, yâni Yaratan... Evrenin ve dünyanın *seyrü-sefa etme* kurallarını belirleyen.

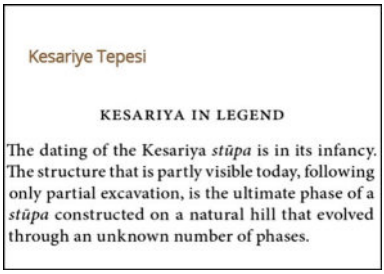

İnsanların bireysel düzeyde birer *Agsar* olmaları Tanrı'dan alınmış yetki veya rûhun özelliği nedeniyle...

Köylü kızı Fadime, yaktığı türküde "*Ağasar'ın dereleri, aksun yukarı aksun*" derken belki gönlünün prensi Temel'i düşünüyor ama, örtük planda yüzyıllara sâri bir yaratılış destânını dile getiriyor.

İki tür *Agasar* var: Birincisi komşu köyün delikanlısı Agasar ve ikincisi bütün Agasar'ların mebdei, *heyûlâ-i evvelde* veya *primordial zamanda* ilk ruhu üfleyen *Agasar*.

Bu anlamda Agasar, "özel bir Tanrı" adı olmayıp, Tanrı'nın vasfı, sıfatı, bahşı, nusreti niteliğinde. Agasar, *bırakılan Âsâr* anlamında. Bırakılan eserler.. Esîrler.. Nişâneler.. Biz "esir" sözcüğünden "köleyi" anlıyoruz, oysa Agasar, Tanrı'nın gölgesi kral, prens, eril enerji, beril su, üretilen ballar, yeşillikler, buğdaylar, koyunlar, kuzular, sığırlar, insanların kullanımına serdedilmiş nebâtât, hayvânât, mâdenât, dağlar, taşlar, hava, gökyüzü, gazlar, gezegenler, kısacası tüm evren...

Balık-Esir, "Âsar'ı bol olan Belde" mânâsına geliyor. Fakat o âsarı veren Asr'ı düşünmek zorundayız. *Balık-Esir*; Asr'ın, Asur'un, Esir'in, Usr'ün, Agasar'ın toprakları demek. Asar'ın güneşi, suyu, havayı, hayvanları, bitkileri her şeyi cömertçe boşalttığı, bol bol verdiği, ihsân ettiği yer.

Yavuz Selim'in "*Sanma şâhım, herkesi sen, sâdıkane yâr olur*" dizesiyle başlayan güzel bir şiiri vardır... Öyle yorumluyorum, "aynada aksimizi görmek gibi bir şey"... Bu şiire benzer bir uygulamayı hattatlar yapmışlar. Aynı ayeti, dizdikleri istifin üzerine tersinden yazarak anlaşılması zor, girift bir metin üretmişler.

"*Altı da bir, üstü de bir*" diye bir klişemiz vardır... Doğmak, *ölmektir* ve ölmek *yeni bir doğuş*...

Doğum, *evlilik* ve *ölüm* süreci, Tanrı fikrine öyle bir kodlanmış ki evrende düşünebileceğimiz hiçbir şey onun dışında değil... Yazı ustalarının "tecahülü ârif" sanâtı geliyor aklıma. Bu şehre *Balıkesir* ismini veren kişi veya kişiler her nasıl bulmuş, düşünmüşlerse... Bilerek veya bilmeyerek Yavuz Selim'in izinden gitmişler.

Nurlu Sri, BalaKesari
Nurlu Sri, "Kesari'nin Ahfadı-Oğlu'

'Rāṇak Śri Bāla - Keśarī '

harfli mührün muhtemelen Raṇakeśari tarafından basıldığı önerilebilir.

Bali, a Sanskrit word, means any offering to a diety. In Dravidian languages *bali* means a gift.
Bali, Tanrı'ya hediye sunmak (Veya Tanrı'nın bahşı)
Bala, a corruption of *bali*, means sand
Bali 'kumlu toprak' demektir ve *Bari* ise 'alan' ...
l-bâlî means "the old, ruined, or rundown
Eski yer, boşalan, kötüye giden, bakımsız kalan
(Bâlî Kasaba : Al-Kadîma) Eski Kasaba, Evleri eski olan
Qshara, Kesir, Kasarları çok olan : "Bademin kabuğunun kırılması", yapı duvarlarının yıkılması, yıkıntılar, izbelik yer
Bâlî-Kesir = Kashûrîn = Eski tarihi kalıntıların bulunduğu yer.

Biz, *balık* ve *esir* nedir? "Esir" sözcüğüyle acaba hangi kölelerden söz edilmek isteniyor şeklinde akıl yürütmeye devam ede duralım... İstediğimiz kadar bilgiç teoriler üretelim... O gizli şifrenin yanına bile yaklaştığımız kanaatinde değilim.

Sadece *tecâhülü ârif* sanatı veya ters yazan hattatların uygulaması açısından mantık yürütmek istiyorum.

Bâlik, Hâliktir. Hâlik, Esîr'dir ve Esîr ise Balık.

Beyaz ışığın veya Tanrı'ya âit nurun üçgen prizmasında (üçgen?) kırılmasıyla ortaya çıkan Bâlık, Hâlik, Esir, Agasar, AlaPullu gibi milyonlarca renk... Bunların, hangi birisini tanımlayalım. Renkler bize vakit kaybettiriyor, ama onlarsız yaşayamayız.

Essi, Esi Kavramları

Essi: ... "sadece 'kaya' değil, aynı zamanda 'yuvarlak nesne, dut veya başın alın bölgesine verilen bir addır." (Mithun, 2001)

-essi: "(1) Su. (2) Aşkın bir mutluluk, neşeli bir heyecan hissi. Kendinden geçme. Ester ve Esteri'nin küçüğü, ufaklığı. Özel isim, Bir dişi." (Wordsense, 2021) [Yaz. *Balık-Bulak* toprakları, insanların kendinden geçeceği çok güzel bir yer. Kadın gibi güzel. Tanrıçanın toprakları...]

-essi: "Birinci tekil şahıs ekini oluşturan ek." (Wiktionary, 2021) [*Bulak-ca*, anlamında olabilir. Kaynak sularının bol olduğu yer.]

-ess: "Belirgin şekilde dişil isimler oluşturan bir sonek." (Dictionary.com)

"***...ens*** biçimine girmesi, ünsüz ikizleşmesi ve sonra ses benzeşmezliği ile olmuştur: esi > essi > ensi ; *krş.* Türkmence TDS 820 *est* maddesinde verilen örnekler: *esi ayıl-* 'kendinden geçmek, bayılır gibi olmak', *essine gel-* "kendine gelmek." (Tezcan, 2001) [Yaz. *kendinden geçiren...*]

-esse: "Varlıkları veya kişileri ifâde eden erkek isimlerin dişi biçimini belirtir. Alternatif formları: -es, -ess, -asse, -as, -eyse, -eys, -eis, -isse, -ysse, -iss, -yss, -ys, -is." (Wiktionary, 2021)

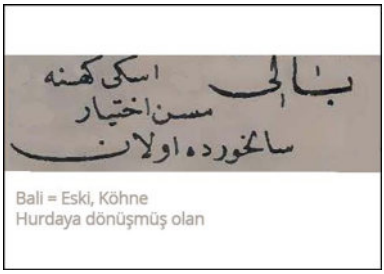

"İspanyolca, Katalanca, Galiçyaca-Portekizce ve daha az ölçüde İtalyanca'da Lâtinceden gelen iki paralel paradigma vardır: Bir yanda "olmak" anlamındaki *esse* ile ilgili ser/èsser/essere ve diğer yönden "durmak"tan gelen *estar/stare.*"(Wikipedia, 2021) [*Balık veya Bulak olan yer.*]

-esse: "Eril olanlardan dişil isimler yapmak için kullanılır. "(wikwik, 2021) [Yaz. (*Esse* son ekini geniş ve kapsamlı bir şekilde ele almış) Bu görüş dikkate

alınırsa *Balık-Bulak* sözcüğünü eril olarak değerlendirmek gerekiyor. Ancak morfların (veya son-eklerin) sürekli anlam değişikliği içinde olduklarını dikkate alırsak, "öyle de olabilir, böyle de" gibi bir durum çıkıyor ortaya. Esas olan, bu ismin verildiği dönemde insanların ona hangi anlamı yüklemiş olduğu ve buna ilişkin elimizde kanıt yok.]

Kshîra, Shîr, Şir: Süt, ekşimik [***Balık-Esir:*** Ekşimiği bol olan yer].

Balak-Balık ilişkisi

Balak, balaka: Çocuk, genç, oğlan, lâd [Veya Lâz]. Gençlik. Hayvanların yavrularına verilen isim. Beş yaşında olan genç bir fil veya fil yavrusu. Tanrı. Dîvân Çarı, Dîvân hâkimi. [Yaz. Cemaat lideri, Dîvâne kişi. Kendisini Tanrı'ya adamış olan. Ulûhil insan. Balayki. Ülâ.] Kasaba, şehir. Bir tür balık. Safdil, salak. Zambak veya Vajra olarak tanımlanıp açılmış olan herhangi bir çiçek. [Yaz. Aslan ağzı] ***Bulak-Batak otu*** [Yaz. ***Karakofula otu***] (*Andropogon muricatus*) (WordSense, 2021)

[Yaz. ***Bala*** ile ***Pulu*** arasında ilişki olduğu anlaşılıyor. Muhtemelen farklı kabîle üyelerinin ağzında aynı olgunun farklı şekillerde telâffuz edilmesi... "Bir tür balık" sözünün mecâz olarak değerlendirilmesi mümkün. Budizm ve Hinduizm'de dînî kavramların mecâzlarla açıklanması ilginç bir durum. "Balık" genital organlarla ilgili iki biçimli eşeysel bir simge olarak görülebilir. Herhangi bir anlama yapışıp kalmadan, elimizdeki "anlam yumağını" evirip çevirerek ilerlememiz gerekiyor. *Herhangi biri değil, duruma ve şartlara göre hepsi olabilir* anlayışıyla.]

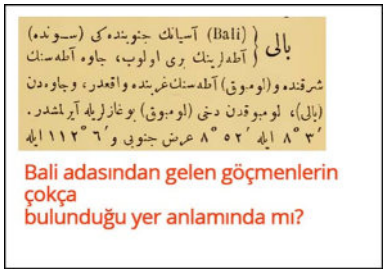

Bulu: Küçük kıllı veya tüylü bir şey (Tan, 1973)

Bülü bülü, Bili bili: "Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. Tavuk." (kelimeler.gen.tr, 2021) [Yaz. *Bulak, Bulu, Bolu, Puli, Pulu* veya *Bili* sözcüklerinin çoğunlukla dişil olduğu ve bazen eşeysel bir olgu ile özdeşleştirildiği... Dişil ama eril ögeyi de içinde barındıran figüratif bir temsil. Tanrı-tanrıça birlikteliğine atıf yapan ve bu temelde yaratılış konusu üzerinde meditasyon yaparak "aşkın" bilinçliliğe ve aydınlanmaya ulaşma eylemi. *Balık-Kesâri*, "Arslan'ın" içine girip meditasyon yaptığı mağarası... Buda'nın yalnız ve sessiz bir şekilde tefekkür etmek için seçtiği dağ kayalarının içindeki bir oyuk. Kesâri adlı "ermiş liderin" veya "ermiş kahramanın" *daganca* olarak adlandırılan el değmemiş vahşi bir tabiat güzelliği içinde aşka gelerek Tanrı'ya yöneldiği yer. Yaratılış olgusunun üzerinde düşündüğü, kafa yorduğu...

Balık veya Bulak "mağara"dan kinaye bir söz olabilir. Buda'nın derin düşüncelere dalıp aydınlanmaya çalıştığı veya aydınlığa ulaştığı yer.

Mağara; aslanın ağzı, dağda bir oyuk, dans eden genç bir kız ve sarı-kırmızı renkli yaratılış bulacı '*alak*'.

Balık veya *B-Alak* sözü, "*B'nin bataklığı*" anlamında. *Tanrıçanın bataklığı*... İnsanlığın ürediği yer veya yeryüzü...

Balak veya *Balık*, tabiâtın haârikulade güzelliğe sâhip olan her yeri. Batılılar el değmemiş, yüksek ve geniş bir bakış açısına sâhip, tepelik, yeşillik, zemini sulak bu tür arazileri *Vista* şeklinde tanımlıyorlar. Sulak ve yeşillik bir yer... Ot, çimen ve meraların bol olduğu. Koyun ve kuzuların meleştiği, sığırların böğürdüğü... Bu tür yerlerin hepsi *Vista*'dır, hepsi *Bulak*, hepsi *Balık*...

Bizim kabîlenin insanları böyle yerlere *Puli* derler. *Balık* ile *Puli* aynı anlamda. Etrafı tepelik, orta bölümü verimli, sulak, yemyeşil topraklar... Yağmurlar yağdığında vadisi *cıvık batak*, *bulak* olan bir bölge... Buraları tanrıçanın evi'dir. Vadideki otluk alanlar, yeşil meralar mecâz anlamda tanrıçanın çayırı... Tanrıçanın saçları... Budist gelenekte Yüce Tanrı'nın sevgili tanrıçasıyla güreşip üzerinde dans ettiği topraklar.

Bulak / Balık niteliğindeki toprakları Batılıların *Vista* şeklinde adlandırmaları Orta Doğu kültüründen kaynaklanıyor. Arapların "ferc" sözü zaman içinde *vista*'ya dönüşmüş. *Vedere*, *videre* Türkçede *vâdi* olarak kodlanırken onlarda *vista* olmuş. Ve yine, *bulak* / *balık* sözcüğü "dört bir tarafı görebilen yer" *cihannümâ* anlamında. Günümüzde her tarafı görebilen "yüksek kuleler" için kullanılmasına karşın geçmişteki anlamı biraz daha farklı.

Trakya'da başımızı koyduğumuz yumuşak yastıklara ***puffuduk*** deriz. Bir köylüm, antika arabası Murat 124'ün ön camına *Puffuduk* kelimesini yazdırmıştı. Kendisini taşıyan, hoplatan arabayı öyle görüyor olmalıydı. Sezgiler önemlidir.

Bana öyle geliyor ki bu *balık* /*bulak* kelimesi de öyle bir şey. *Balık* sözcüğünü *Vista* olarak değerlendireceksek *cihannümâ* sözcüğüne "*hanımın si*'si" olarak bakmak zorundayız. Veya "hanım-si" birlikteliği

Ham-si... Hamsii...?

Söz nerdeen nereye gidiyor... Kaynaklara göre, "si" Sanskritçede argo anlamda kullanılan bir kısaltma. Aslı olan *sekate, sikate* sözcükleriyle benzeri türevlerin "sapan", "nemli", "yaş" gibi anlamlarda olması cihannümâyı *pofuduk* kelimesiyle tanımlamamızı gerektiriyor. *Yumuşak kabartılı tepeler*, *vâdisi sulak ve nemli olan verimli topraklar*.

Artık *Vista* /*Balık* sözcüğünü "veren topraklar" şeklinde anlayabiliriz. Biz kasabamıza ad verirken *Balık* sözcüğü yerine *Pulik* demişiz. Veya *Puli*, *Pullu*.. Bunlar ağız veya şîve farklılıkları. Öyle anlaşılıyor ki, bu isimler eğer mîlâttan sonra 600'lü yıllar sonrasına âitse Kuzey Hindistan ve Orta Asya toprakларından Anadolu'ya göç eden ilk yerleşimcilerde böyle bir gelenek var ve bu geleneğin asıl kaynağı *Budizm inancı*.]

Bulu: "Nehrin ağzında yer alan *bambu* anlamında." (US-GPO, 1982)

Ose-Bulu-Uwa: Batı Afrika ülkesi olan *İgbo* dilinde Tanrı için, kişisel / zâtî bir isim. Sözcük '***ose***' ve '***bulu***' fiilleriyle bir isim olan '***uwa***' morflarını bir araya getirerek oluşturulmuş.

"***Oselu*** veya ***osekpulu*** 'dolu' veya 'ağzına kadar dolmuş' anlamındadır. 'Bulu' morfu, taşımak, çekmek mânâsına gelir. *Ose*'nin ayrıca biber, nehir sâhili, doğum kaynaklı olan *sara* veya *sarılık hastalığı* gibi isim olarak kullanılan başka mânâları da vardır. *Uwa*, yeryüzü, toprak anlamındadır. Üç bileşen bir araya geldiğinde "dünyayı dolduran" veya "dünyayı taşıyan" kişi anlamındadır. Fakat literâl olarak, beşerî niteliklerle tanımlama (anthropomorphism) olgusu *Osebuluva*'nın dünyayı "iki eli ile tutup taşıdığı" şeklinde anlaşılmamalıdır. Sözcük *transendantal*, *maveraî* veya *ötelere* uzanan soyut bir anlama sâhiptir. *Azametiyle* evrenin her yerini kuşatan Tanrı'ya âit cevheri veya O'ndan gelen rûhu taşımayla ilgilidir." [Yaz. Öyle anlıyoruz ki, *Oselu*, *Osekpulu* veya *Osebulu* sözcükleri örtük planda, bâtını alemde Tanrı'sal rûha işâret ederken, görünür evrende zâhire ambarlarının doldurulmasıyla ilgili... "*Osebulu*; *Ose*'nin *Bulu* denen yeri doldurması" demek... *Ose*, *Tanrı* veya *Arslan* anlamında. Asılı olan, sarkan, uzanan, takılan, sarılan... *Bulu, Bolak, Balık* sözcükleri 'depo' veya 'dünya' anlamında. Cümle âlem veya yeryüzü...

Balı-Kesir'i, tersinden çevirerek okursak "*Kesir'in deposu, ambarı*" olarak değerlendirebiliriz. Türkler *Ose* sözcüğünü şu veya bu kültürden almış olsalar

da, onu çok sevmişler. Pek çok yerdeki yerleşim yerine ve yeni doğan bebeklere bu adın verildiğini görüyoruz. Ese-köy, Köse-köy, Köseler, Esen-yurt.. Âsân. İsen.. Kadı Köse Camii.. Hâtuniye Camii, Vâlide cami...

Bu kelimelerin örtük planda Tanrı-tanrıça anlamına gelmesi ve görünür olan sahne platformunda ise yeryüzü şekillerini tanımlayan topografya ve coğrafyayla ilişkili olması...

'K' harfi Sanskritçede yaratma olgusuna işâret ediyor. Kısa boyluluğu gösteren 'k-öse' sözü mecâz veya kinâye bir anlatım. Tanrı'nın *dikit, bar, barg, burg, stan, istan, stu-pa, çita, çıtak, badem, lâd, lâz, lâh, tar, tarı* gibi sözcüklerle ifâde edilmesinden ilhâm alınmış olmalı...

Üsküp'teki *Köse Kadı Camii*'ni kimin yaptırdığını çok araştırmış bulamamıştım. Şimdi anlıyorum ki "o Köse" farklı bir "Köse"... Bu tanımlama *Hüdâverdi* cinsinden bir anlatım. Hüdâverdi, "Köse Kadı" demek ve Köse Kadı(n) ise Balık-Esir...

Sözcüğün "*K-esir*" veya "*Esir*" morf düzenlemesi içinde ele alınması sahnedeki resmi veya anlamı bozmuyor. *Kesir* eril (fâil) olan Tanrı ve *Bâli* dişi olan her şey... Tüm mahlûkât, evren, yeryüzü, insanlar, tabiat... Dağlar, göller, nehirler... Buradaki "dişilik" mefûl anlamında. Yani etkilenen... Objenin pasif, edilgin olmasını tanımlıyor.

Harapa Uygarlığı mirâsını devralan Hint topraklarında bu olgu biraz değişik algılanmış. Budizmde, Şivaizm ve Brahmanizm'de Tanrı'nın dünyayı tanrıçayla birlikte yaratmış olduğu düşüncesi kurgulanmış. Böyle düşünmelerinin nedeni Tanrı'nın insan suretinde dünyaya inmiş olduğu varsayımı...

Kaba anlatımla, Tanrı ve tanrıça evreni yaratmak için *ose* ve *bulu* enerjilerini harekete geçirmişler. Şiva ve Pervati'nin bu amaçla dans etmeleri gerekiyormuş. "Dans" olgusu Hint dinlerinin genel teması.

Tanrı, evreni *dans ederek yarattı*, düşüncesindeler. Bu yüzden yaratmayı ilişkiselliğe dayanan *dans* sözcüğüyle açıklıyorlar. Hint danslarının arka planında Tanrı'nın insanoğluna ruhundan üflemesini temsil eden hoplayıp-zıplama olgusu var. Hint kıtasından tüm dünyaya yayılan *dans* olgusu veya *balu* tertip etmek Tanrıyı memnun etmek anlamında... *Balo* veya *dans* Tanrı'sal yaratıcılığı sürdürmek, demek. Tanrıya ibâdet etmek veya tapınmak. Bu anlayış mîlâttan önce üçüncü yüzyıldan itibâren gelişmiş ve uzun yıllar sürmüş.

Tanrı'nın *yaratma* eylemini simgeleyen kutsal dansa *Lâsa* deniyor. Lâsa, bir taraftan müstehcen, açık-saçık görünümlerle ilgili iken diğer taraftan *cinselliği baskılayan*, onu kontrol altına alan bir uygulama olarak değerlendiriliyor. Binlerce kavim, topluluk, inanç bağlıları var... Herkes Lâsa'yı kendisine göre

anlamış, kendisine göre uygulamış. *Köse'nin Balo*'su, *Köse'nin dans ettiği topraklar* tanımlaması târihsel arka planda kalmış olan arkaik anlayışlar ve fikirler konusunda bize bazı ipuçları verebilir.

"Yaratma dansı" geniş insan topluluklarını etkilemiş ve bu konuyla ilgili çok sayıda terim üretilmiş. *Puli dansı, Pulu dansı, Puli-Puli dansı, Gulu-Gulu dansı, Bulak dansı*... Yahûdî cemaatlerinin dansları, Karadenizlilerin Horon'u ve akla gelebilecek diğer dansların tümü... İngiliz başbakanı Churchill'in kendisine "dans nedir" diye soran gazeteciye "ama niçin ayakta" diye cevap verdiği, "yaratma eylemi"...

Balık-Esir açısından bu dans, geçim imkanı sağlayan zâhirenin, mahsûlün yaratılmasıdır. *Dansör* çiftçidir ve kavalyesi ise "bluua ermiş" olan topraklardır. *Dans* veya *bülüleme* toprağın işlenmesi, küçük-büyük baş hayvanların beslenmesi, meyve ve sebzelerin yetiştirilerek toplanmasıdır. Balık-Esir "Ose'nin verimli toprakları" anlamında... Veya "Köse'nin bahşettiği güzel yerler" demek. *Köse Ahmet*'in çalışıp alın terini döktüğü ve yıl sonunda çok iyi ürün aldığı topraklar... "Dans etme ve mahsûlât"... Kısacası, "Bolluk"...

Bule: "Asyalı olmayan yabancı, beyaz tenli. Kafkasyalı veya Avrupa'dan gelen." (Sorong-westpapua, 2021)

Bule kelimesinin etimolojisi 'küller, içinde ateş yanan ocak' anlamına gelir ve anlamsal kökenini bir baba ve çocuklarının birlikte yaşadığı âile ocağı kavramından almış olabilir. (Garde, 2013)

(Pirinçle ilgili olarak) Endonezya dilindeki '***bulu***' kelimesi *sakallı* anlamına gelir ve *bulu* çeşitlerinde her zaman *kılçık* bulunur. (Chandraratna, 1964)

(Cenâze konusuyla ilgili olarak) ... (***bulu*** 'gömmek' anlamına gelir.) (Sheridan, 2000)

"***Bulu kabat***" kelimesini genel anlamda hem *koyun* hem de *keçi* anlamında kullanmıştır. (AFS, 1966) *Blue Sheep*, "Mavi koyun veya keçi anlamındadır" (Britannica, 2021) Kırgızlar yaşlı koçlara "mavi keçi" anlamında *Kök Serke* derler. (TTK, 1994)

Balıg: Şehir, vilâyet (Ünlü, 2014) [Yaz. *Balig-Esir*: Tanrı'nın şehri, Âsar'ın şehri]

Bâlî: Eski yer, boşalan, kötüye giden. Eski köy veya kasabanın bir kısmının eski olması. (Pandolfo, 1997)

Balı: Mânâ itibâriyle Farsça "*Bal*" kanad'a mensubiyet ifâde eden bu kelimeyi öz adının Hamza olması, kendisine *Hamza Balı* denmesi dolayısıyla Türkçe "veli, ermiş" demek olan "*Balı*" sûretinde okumak mümkündür. (Ankara Üniversitesi. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 1950, s. 225) [Yaz. *Balı* sözcüğünün "ermiş" ve *Balık-Esir*'in terkibinin "*Tanrı'nın Ermiş kulu" anlamına gelmesi*.]

Kesârin-Asura ilişkisi

Asura: Hint mitolojisinde "kötü olma eğiliminde" ve Zerdüştlükte "iyiliksever olan" *Vedik dönemine âit* ulûhil varlıklardan biri... Cezalandırıcı ulûhil... Ödüllendirici ulûhil... *Budist Asuraları*, Hinduizm Asuralarından farklıdır.

Asura'ların insanlardan daha zevkli bir hayat sürdürdükleri söylenir, ancak hayvanların insanları algılamalarına benzer şekilde onlar da Deva'lara (Tanrı'lara) karşı kıskançlık içindedirler. Bunun yanında bazı alt toplulukların asuraları kötü niyetlidir ve *şeytanlar* olarak adlandırılır. Bunlara *rakshasas* [*rakkâse?*] denir.

Kshara - Qshara - Kesir ilişkisi

Kshara (Qshara), bir şeyin (kulenin, kalenin, surların, kasrın, kasabanın) kabuğunun veya zarfının kırılması, bozulması, çökmesi anlamında. Bademin kabuğunun kırılması, yapı duvarlarının yıkılması ve içerisinin görünür haline gelmesi. İzbelik olması.

Kasara, "kadim kasaba" veya "kadim burç" anlamında. On altıncı veya on yedinci yüzyıllara kadar uzanan bir kuleye sahip olan... *Kshara*, "küçük olan bir şeye işâret eder" ve esas olarak *dişil* bir addır. (Pandolfo, 1997) [Yaz. Bir taraftan *Balığın-Kasrı* veya *Kasr'ın Balığı* anlamı, diğer taraftan *Eski-Kasr*, "*Burçlu Eski Kasaba*" anlamı...]

Kasr, Kasar, Kaşar, Kesir içinde suhûletle oturulan yer, demek. *Kasar* daha sonra "kasaba" sözcüğüne dönüşmüş. *Bali-Kasr* sözcüğünü, *Eski Kuleli Kasr* olarak da anlayabiliriz.

Bâlî, "eski" anlamında ama "alâmet", "nişâne", "yüce", "balık", "bâlî olan", "balını akıtan", "bolluk veren", "kadın", "hilâl" gibi anlamların hepsini içeriyor.

Kesâr sözcüğünün bir anlamının da "sarı safran" olması... Sütten yapılan o sarı şeye "*Kaşar*" demişiz... Ve bunun yanında, *Elif* harfinin üzerindeki *tik* işâretine "esir" denmesi...

Anlamları kesinleştirmeye çalışmak, beyhûde bir uğraşı... Sürekli elimizden kayıyor, sürekli başka roller üstleniyor.

Sözcükler ağaçlar gibi... Biz çoğunlukla gövde, dal ve yapraklarla ilgileniyoruz ama *kökler* daha önemli. Gövdeyi Afrika, Orta Doğu, Orta Asya, Hindistan, Tibet ve Avrupa topraklarına uzanmış olan *kökler* besliyor. Yâd ellerde gezinmek zor. Karşımıza hiç görmediğimiz, bilmediğimiz şeyler çıkıyor. Bu nedenle köklerdeki kılcal damarlara ulaşmak zorundayız.

Bu çabada ben *Lâz*'ın veya *Balıkesir*'in değil, *Leylâ*'nın peşindeyim. Tanrı'nın *araştırın* dediği gizli gerçeklerin... *Bal*'ın[1]...

Notlar

1) ***Bal:*** Duygu, akıl, mantık.

Balım Kız, Dalım Oğul - Ceyhun Atuf Kansu

Türkçenin Bal ırmağından akar :
Canlar canını buldum , bu canım yağma olsun ,
Assi ziyandan geçtim , dükkânım yağma olsun .
O günden bugüne , Türkçenin
Ermiş Balı , Yunus Emre çeşmesinden akar olmuş.

Can SÖĞÜT KIŞLAĞI, Balım

Esir, Asru, Asr, Asar, Asur, Aşur, Agasar (Snsk) *zrf. / i.* (1) Mistik olarak kendini aşma deneyimi. Bir başka aleme geçme. Trans veya vecd hali. Mutluluktan uçma. Balık-Esir: Tanrı'nın aşkıyla kendinden geçen kişi. Aşkın esiri olmak. (2) Budizme göre insan vücudunda bulunan otuz maddeden biri. (3) Bol miktarda akan veya gelen. (4) Sütü bolca akan kimse; (5) Duyurmak, bildirmek, anlatmak. [Balık-Esir: Suyu, ihsanı bol olan balık; Tanrı. Tanrı'nın âbâd ettiği topraklar; Balık-Âbâd].

Kesîra = Süt Balı-Kesir "Sütü Bol"

क्षीरकुण्ड kshîra-kunda, *n.* milk-pot; **-ksha-ya,** *m.* failure of milk (*in the udder*); **-dhi,** *m.* ocean of milk; **-nidhi,** *m. id.*; **-nira,** *n.* milk and water (°–); **-pa,** *a.* drinking *only* milk; *m.* suckling, infant, child; **-bhrita,** *pp.* paid with milk; **-maya,** *a.* representing milk; **-mahâr-nava,** *m.* ocean of milk; (**â**)**-vat,** *a.* full of milk; **-vâridhi,** *m.* ocean of milk; **-vriksha,**

Kshîra (Snsk.), Shîr (Frs.) i. Süt

Megalops Indicus - Bulan Bulan balığı

A. قاصر قاصِر, a. (fem. قاصرة) 1. Short; too short. 2. Deficient, defective. ـ البَدَن Defectively explaining. A قاصرة الطرف modest woman, as one whose vision is shortened, *i. e.* who sees only her home and husband. (Pl. قاصرات الطرف ـ اليد The modest virgins of paradise.) Poor; powerless.

Kasır, Kâsir, Kesir: Kısa, çok kısa Kusurlu, defolu arızalı *Kasir beyan:* kusurlu açıklama

Kasiretü Tarf: Mutedil kadın, bakışını daraltmış. Kasiratüt tarf: Cennetin namuslu, mütevazi bakire kızları; Kesiretü Elîd: Zavallı, güçsüz

جبال عاليه‌سى اجدادمزك عظام باليه‌سيله

Cibali âliyesi ecdadımızın izami baliyesi ile yükselen binlerce Müslüman kahramanın kanı bahasına Osmanlı memleketine zamîme kılınan (katılan) bu dilnîşîn fakat İslam kanıyla hûnin (sulanmış) cezîre.... İzamı Bâliye: Ulvî şahiyetleriyle.... Bali-Kesir: Ululları çok olan şehir, Ermişleri çok olan kasaba

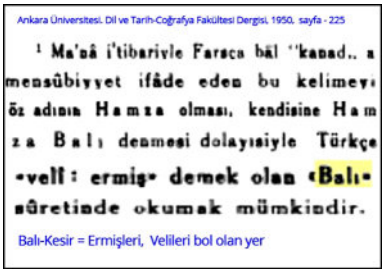
Ankara Üniversitesi. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi. 1950. sayfa - 225

[1] Ma'nâ i'tibariyle Farsca bâl "kanad.. a mensûbiyyet ifâde eden bu kelimeyi öz adının Hamza olması, kendisine Hamza Balı denmesi dolayısiyle Türkçe «velî: ermiş» demek olan «Balı» sûretinde okumak mümkindir.

Balı-Kesir = Ermişleri, Velileri bol olan yer